DE ACELAŞI AUTOR

AU APĂRUT:

REVELIONUL, 1940, istorisire.

CALENDARUL POPORULUI CREŞTIN, almanah pe anii: 1945, 1946, 1970, 1971 şi 1972. ALBUMUL EVANGHELIILOR, cu ilustraţii SALVARE, traducere parafrazată a Ep. către Romani. POEZII CREŞTINE, antologie, fascicola 1, 2 şi 3. CÂNTAREA CIOBĂNAŞULUI DE LA BETLEEM, lecturi AMVONUL ŞI HARUL, predici, fascicola 1 şi 2. SLUJIREA LA AMVON, predici, volumele 1 – 4. IISUS SALVATORUL TĂU, cu 20 de predici. IISUS TE CHEAMĂ, cu 28 de predici NU VREI SĂ RĂSPUNZI CHEMĂRII LUI DUMNEZEU, cu

30 predici.

RAZE DE LUMINĂ, predici.

ISTORIA ANABAPTIŞTILOR DIN ROMÂNIA, 224 pagini. ISTORIA BAPTIŞTILOR DIN ROMÂNIA, vol. I, 1856 – 1919.

În pregătire:

ISTORIA BAPTIŞTILOR DIN ROMÂNIA, vol. II, 1919 – 1944. ISAGOGIA ŞI ISTORIA VECHIULUI TESTAMENT, Curs. HOMILETICA, Curs de Seminar. DOCUMENTELE ISTORIEI BAPTIŞTILOR DIN ROMÂNIA.

Toate drepturile rezervate.

Dr. Alexa Popovici

„Domnul a zis…" Scrie lucrul acesta în carte, ca să se păstreze aducerea aminte…"

Exodul 17: *14*.

ISTORIA

BAPTIŞTILOR DIN

ROMÂNIA

CURS PREDAT LA SEMINARUL TEOLOGIC BAPTIST DIN BUCUREŞTI, ROMÂNIA

VOL. I. 1856 – 1919

Editura Bisericii Baptiste Române

CHICAGO

Dedic această lucrare scumpilor mei părinţi, SIMA şi ZÂNA

ca expresia celei mai alese recunoştinţe pentru că mi-au îndrumat paşii pe calea credinţei nou-testamentale şi astfel tata şi mama m-au introdus în poporul care are o istorie atât de glorioasă.

AUTORUL

NOTĂ

Viaţa noastră e un simplu peregrinaj, fiindcă ne mutăm dintr-un loc în altul, exact cum spunea un poet credincios: „Pe pământ noi n-avem casă, ca străini călătorim…"

Exact aceasta e povestea vieţii mele.

Datorită acestui peregrinaj în viaţă, lucrarea aceasta, „Istoria Baptiştilor din România, „Atât volumul I, cât şi volumul II au fost scrise în ultima formă în România, la Bucureşti, şi prin mila lui Dumnezeu îl pot da la tipar acum în Chicago

Căile Domnului sunt tainice pentru noi, dar ele întotdeauna sunt căile bune şi binecuvântate.

15 Ianuarie 1980

Autorul

Prefaţă

Din cauza anumitor vitregii şi adversităţi pe care le-au trăit şi experimentat credincioşii creştini baptişti din România, ei nu şi-au putut scrie o istorie a trecutului şi a dezvoltării credinţei lor. Mai mulţi din vechii predicatori au adunat documente şi monografii, însemnări şi notiţe de întruniri, conferinţe, congrese, aniversări, etc. dar care după un timp, când a apărut o prigoană, la percheziţii.au fost ridicate şi distruse de autorităţi. Dintre aceşti sârguitori în adunarea de documente au fost Todor Sida, Dumitru Dragilă, Minai Vicaş, Ioan Târban, Constantin Adorian, Silvestru Ungurean, Ioan Socaciu, etc. Fiecare din ei mi-au spus cu ce dragoste au adunat asemenea material, care să ajute la alcătuirea unei istorii, şi ce durere au avut în suflet când totul a fost confiscat şi distrus.

În anul 1946 am fost numit profesor la Seminarul Teologic Baptist din Bucureşti, pe atunci aflat în refacere după redeschidere, la Buteni, judeţul Arad. În anul următor. Seminarul a revenit la Bucureşti şi s-au început cursurile şi ia catedra de Istorie Bisericească şi Istorie a Baptiştilor. Dar nu exista n. unic pentru Istoria Baptiştilor. De aceea, am fost îndemnat şi ajutat să adun material şi să scriu o istorie, ca să nu se piardă un trecut frumos şi bogat. Mai trăiau încă un număr de predicatori dintre acei ce au lucrat în pionierat, şi cu toţi mi-au promis

sprijinul lor, contribuţia lor în adunarea de material istoric. În mod treptat, printr-o muncă asiduă, desfăşurată în aproape toate provinciile României, am in-tâlnit şi discutat cu persoane din cei care au cunoscut primele începuturi ale credinţei baptiste din România, care pentru credinţa lor au suferit în prigoanele dezlănţuite contra lor, am adunat important material care să mă ajute la alcătuirea istoriei, foarte necesară pentru studiile de la Seminar. În desele mele peregrinări, am vizitat biserici importante cu bogată activitate în anii începuturilor, sau în care au fost ţinute conferinţe, congrese, întruniri pe provincii, sau unde persecuţia a făcut ravagii şi a lăsat urme mai adânci, etc. Acolo am văzut cu ochii mei locurile importante, clădirile ce mă interesau, am întâlnit martori oculari, care îmi puteau zugravi şi portretiza pe predicatorii însemnaţi, pe conducătorii din trecut sau pe eroii din persecuţii.

Principala mea grija a fost să fiu corect şi obiectiv. Mi-am dat seama că mergând la primele surse de informaţii, I a martorii oculari, voi avea exact ce-mi lipsea. Am ştiut că fidelitatea şi autoritatea unei lucrări e în izvoarele de informaţie. Cu toţi doream să avem o carte, în care să fie înfăţişat, *să* fie expus în toată frumuseţea, pe temei indiscutabil, trecutul nostru de credinţă, cu dezvoltarea vieţii religioase de readucere la viaţă a creştinismului primar, descojit de toate zorzoanele, extraadăugirilor din scurgerea vremii. Acesta este steagul credinţei baptiste. Înaintaşii noştri au fost oameni, care au pionierat o formă de viaţă nouă, de pietate şi dăruire, de transpunere a credinţei în viaţa de fiecare zi.

Cuvintele, „Ce lucruri mari a făcut Dumnezeu!” din Numeri 23: 23 pot fi înscrise pe flamura acestei încercări de istorie a baptiştilor din România. De fapt în aceste cuvinte biblice e însăşi scopul fundamental al acestei lucrări, de a relata ce a făcut Dumnezeu în harul Lui cu credincioşii Săi sinceri chemaţi baptişti. Pentru că noi credem şi suntem convinşi că mişcarea baptistă e lucrarea lui Dumnezeu.

De la început, mi-am dat seama de importanţa foarte mare a unei asemenea lucrări. De aceea, toţi anii de muncă cu s rg pentru alcătuirea lucrării de faţă, au fost ani de multă rugăciune şi părtăşie cu Dumnezeu. Şi, acum când e terminată îmi plec fiinţa înaintea Celui Preaînalt şi-l mulţumesc pentru tot harul şi binecuvântările primite. Lui, şi numai Lui, I se cuvine lauda şi preamărirea. El a făcut să fiu iubit de toţi predicatorii şi de biserici, şi în această ambianţă am fost ajutat

peste orice aşteptare. Am luat asupra mea această sarcină cu respectul cuvenit şi am dus-o până la capăt.

Importanţa unei istorii şi binefacerile ei le-am cunoscut din propria mea fiinţă. Încă din copilărie descrierile trecutului, şi mai ales ale poporului din care am odrăslit, mi-au delectat sufletul şi mi-au lăsat o adevărată rouă în gândire şi în sentimente. Aceasta mi-a dat impuls şi dragoste în lucrare. Am avut o adevărată sete să cunosc trecutul, să-l fac să trăiască din nou în mine şi să-l povestesc altora, ca şi ei să guste aceleaşi sentimente şi bucurii. Istoria crează şi alimentează sentimentele noastre de legătură cu trecutul, ea stilează pe conducători de a nu se depărta de făgaşul înaintaşilor şi astfel avem în omenire continuitatea naţională, religioasă, etc. Istoria conţine garanţii de orientare ale omenirii; prin ea se descifrează idealurile vieţii.

An de an am predat la catedra de Istorie aceste lecţii şi am încercat să le îmbunătăţesc continuu, fiindcă am lărgit în mod „treptat sfera informaţiilor din popor. În lucrarea de Investigare a trecutului am discufat cu un mare număr de predicatori, ca: Mi hai Munteanu, Petre Oprean, Vasile Enaşcu, Teofil Cioara, Ioan Bălăneanu, Ioan Covaci, Ioan şuveţ, Dumitru Hodo-roabă-l, Teodor Iov, Ioan Branea, Iosif Ghiocel, Vasile Furdui, Dani la Goga, George Teutch, Teodor Covaci, Emil ian Ardelean, Şt. Fericean, Ioan Dan, Mie Mârza, I. Lăzărescu, etc. Din faptele şi datele obţinute de la ei, am avut o bogăţie de material istoric. Tuturor acestora şi multor altora le sunt adânc mulţumitor şi recunoscător, pentru felul lor genuin cu care m-au ajutat în stabilirea cronologică şi cauzală a faptelor.

E bine să menţionez şi faptul, ca la întocmirea acestor capitole de istorie, am căutat să cunosc şi ceea ce au scris şi au declarat şi adversarii baptiştilor, fie că au fost oameni care slujeau o altă confesiune, fie că au fost oameni politici din diferite partide. În acest scop, am colindat biblioteca după bibliotecă prin multe oraşe din ţară, ca: Arad, Cluj, Oradea, Braşov, Bucureşti, etc.

Cum apariţia şi lucrarea credinţei baptiste s-a petrecut, s-a dezvoltat în diferitele provincii, care pe aceea vreme se găseau sub cârmuiri şi stăpâniri diferite, a trebuit să cercetez condiţiile de viaţa şi de manifestare din cârmuirile respective. Astfel, Muntenia era în România Veche, Transilvania, Banatul, Crişana şi Maramureşul erau provincii ale Austro-Ungarie i, Bucov i na era o provincie austriacă,

Dobrogea a fost sub turci. În toate aceste provincii viaţa se desfăşura sub condiţii diferite, sub alte forme de organizare, sub alte legi, sub alţi domnitori şi autorităţi. Aceste realităţi politice, m-au făcut să împart Istoria baptiştilor în două; prima parte de la primele începuturi, adică din 1856, până la 1919, când toate provinciile romaneşti s-au unit într-un singur stat naţional. A doua parte e mai simplă, de la 1919 până la războiul mondial din 1940, când toată lucrarea baptiştilor s-a desfăşurat sub o singură formă de stat, sub aceleaşi legi şi condiţii.

Doi din foştii preşedinţi ai Uniunii baptiste, primii doi. Constantin Adorian şi Ioan Popa mi-au predat întreaga lor arhivă istorică, pe care au reuşit să o salveze de ia diferitele percheziţii. Mihai Vicaş mi-a predat jurnalele sale, caietul cu însemnările lui din timpul vieţii sale cu foarte preţioase date şi amănunte.

Întreg materialul selectat l-am organizat cronologic, Logic şi cauzal, spre a fi clar şi uşor de însuşit. Prin istorie reuşim să trăim şi noi vremurile dinaintea noastră, să ne bucurăm sau să împărtăşim din suferinţele celor ce le-au îndurat la vremea lor.

Era firesc, ca într-un volum concentrat, să nu putem reda multe din amănuntele frumoase şi impresionante ale activităţii şi elanului în lucrarea de răspândire a credinţei baptiste, şi multe din portretele unor bărbaţi însemnaţi au trebuit lăsate, sau ciuntite.

Contemplând azi fram întări le şi suferinţele, devotamentul, entuziasmul şi dăruirea credincioşilor baptişti de acum peste o sută de ani, ne dăm seama de valoarea patrimoniului lăsat de ei urmaşilor lor în credinţa. Dragostea de sufletul aproapelui şi gândul la fericirea lui a fost primul impuls spre azvârlirea credincioşilor baptişti în lucrarea misionară de readucere a creştinismului la făgaşul primar, la trăirea şi împărtăşirea credinţei bazată numai pe învăţătura Noului Testament.

Măreţiei zelului misionar şi trăirii lor potrivit cu voia lui Dumnezeu închinăm admiraţia noastră.

Tuturor celor ce se vor apleca peste aceste pag mi, ca din să descifreze un trecut mare şi eroic, eu le doresc bucuel e na sfântă, ca Dumnezeu a avut pe pământ oameni aşa de minunaţi în credinţa şi în ascultarea de El.

Alexa Pqpovici

Biroul directorial Seminarul Teologic Baptist Bucureşti, I Februarie 1962.

Introducere

Mişcarea baptistă în Europa a răsărit în primul deceniu al secolului al XVII-lea, în Olanda, ca o acţiune de reînviere a creştinismului primar, acel din secolele I-III după Hristos. Datorită *balastului tradiţional şi ceremonial, închinăciunea* şi *trăirea evlaviei au fost înecate, iar viaţa spirituala şi credincioşia sincera aproape că au dispărut. Dar în poporul de rând exista o sete sufletească după Evanghelie, după o viaţă sfântă, după un creştinism adevărat, atât ca şi crez, cât şi ca trai de fiecare zi. Confesiunile mari, istorice, devenite confesiuni de stat, nu mai puteau oferi mana evanghelică, cunoaşterea şi trăirea în părtăşie cu Dumnezeu*.

De aceea, din timp în timp, când într-o parte, când în alta a Europei, au apărut, au erupt şi s-au răspândit cu o rapiditate uimitoare diferite mişcări religioase, pe care confesiunile dominante le-au etichetat „secte" sau „erezii". Dar acestea propovăduiau Sf. Scripturi, le explicau simplu, pe înţelesul tuturor, aşa că poporul de rând nu ţinea seama de eticheta de „secte" sau „erezii", ci ascultau şi apoi împărtăşeau cele auzite din Evanghelie.

Însetarea religioasă din poporul de rând, şi aceasta la toate popoarele şi ţările din Europa, a împins mulţimile doritoare de o viaţă pură şi de adevărată credincioşie spre aceste mişcări religioase şi evanghelice. Aceste încorporări în aşa-zisele „secte", au trezit furia sacerdotalilor, care apoi au dezlănţuit persecuţii şi ostracizări, de la izgonirile forţate şi exilări până la inchiziţii oribile. Dar în ciuda tuturor acestor suferinţe şi martirii, mişcările religioase evanghelice creşteau şi se răspândeau cu spor în toate părţile Europei.

Mişcarea baptistă a fost şi ea o asemenea mişcare a reînvierii creştinismului primar. Ca succesiune istorică, mişcarea baptista a fost o reapariţie a învăţăturilor anabaptiste care au *fost cunoscute în Europa, la refugiaţii separatişti ce* au *plecat din Anglia şi s-au stabilit în Olanda*.

Io

Numele de baptişti, în limba germană „Taufer" a fost dat mai întâi de Zwingli, în Elveţia, celor ce n-au acceptat să-şi boteze copiii, adică antipedobaptiştilor, şi care urmau să se boteze ca oameni mari, deci o singură dată, iar acelora ce s-au botezat din nou, ca oameni mari şi au fost botezaţi o dată ca şi copii mici, li s-a spus, au fost numiţi „anabaptiş-ţi", (Wiedertaufer) adică botezaţi din nou. Mai târziu, când împotriva anabaptiştilor s-au dezlănţuit prigoane crunte continue, credincioşii au abandonat acest nume confesional, spre a nu mai îndura

prigoane în lanţ, şi s-au numit „creştini", sau „creştini apostolici", ori „fraţi", ori „învăţăceii urmaşi ai lui Hristos", ori „copiii credincioşi ai lui Dumnezeu, botezaţi", etc. *În Anglia, unde a fost adevărata fluctuaţie a numelui, în cea mai veche mărturisire de credinţa a baptiştilor particulari cea din 1644, ei s-au numit „acele biserici care în mod comun (cu toate Ce< în mod fals) sunt numite ana-baptiste". Cu doi ani mai târziu, în 1646, în apendicele apărut la noua ediţie a mărturisirii de credinţă, ei s-au numit „credincioşii botezaţi". În mărturisirea de credinţa din 1688, bisericile baptiste sunt denumite „congregaţii de creştini botezaţi pe mărturisirea credinţei lor". După aceasta a fost folosită1 numai denumirea de „baptişti".*

În învăţătura lor, baptiştii sunt urmaşii spirituali ai atâtor mişcări religioase anterioare, care au purtat denumiri diferite după timp sau loc, dar aveau aceleaşi învăţături de crez şi de trai.

După Anglia şi Ţările de Jos, credinţa baptistă a apărut în Germania şi de aici în întreaga Europa. Comunităţile de germani aflate în aproape toate ţările europene au fost un mijloc bun şi eficace de răspândire a credinţei baptiste. De aceea, aproape în toate ţările din Europa, primele biserici baptiste au fost de limbă germană, şi apoi de la ei credinţa şi învăţătura baptistă s-a împrăştiat la celelalte naţionalităţi şi popoare.

În provinciile româneşti, care formează aszazi România, credinţa baptistă a pătruns tot prin germani, şi a trecut după aceea la români, maghiari, etc. *datorită aceleaşi însetări sufleteşti după o viaţă de credinţă mai profundă, mai pronunţata, cu o atmosferă de adâncă pietate, şi care putea fi experimen. ta de fiecare ins. Oamenii, indiferent de poporul din care făceau parte, căutau să cunoască învăţăturile Sf. Scripturi şi ele trăiască. Ceremonialismul, care domina întreaga viaţa religioasă. În bisericile istorice, a obosir porul şi nu dădea lumina evanghelica, nu stimula viaţa spirituală, legătura şi părtăşia cu Dumnezeu. Astfel, imediat după apariţia învăţăturilor credinţei baptiste au şi fost îmbrăţişate de mulţimi de oameni.*

După prigoanele exterminatorii din anul 1767, contra anabaptiştilor în Transilvania, ei au închinat steagul şi apoi au dispărut, ca organizaţie bisericească! de pe scena religioasă publică. Dar ei nu au dispărut ca credinţă, căci crezul baptist a existat în familii şi s-a propagat din tată în fiu, şi pe ascuns la alţii, fără întruniri şi predici, fără eclesii cunoscute şi fără misionari şi evanghelişti. A fost însă o adevărată

mişcare de crez, de pietate, de la om la om, de comunicare individuală a experienţelor de pace şi bucurie. La vremea prielnică şi nu *prea îndepărtată, când vor fi apărut stări sociale noi, schimbate, crezul baptist se va manifesta din nou. În Europa apăruseră biserici baptiste prin multe ţări. Din Germania* a *ajuns în Ţara Românească, la Bucureşti, germenele credinţei baptiste. În comunitatea germană, prin mărturia credincioşilor baptişti pripăşiţi acolo, câţiva bărbaţi şi femei au primit şi ei credinţa şi de aici şa împrăştiat încet dar sigur la alţii f români, maghiari, ruşi,* etc. *Anul 1856, anul când s-au mutat la Bucureşti primii credincioşi baptişti, a fost anul de prag, anul de deschidere* a *primei biserici baptiste în Ţara Românească, începutul împărtăşirii, a comunicării credinţei şi experienţelor ce le-au mărturisit altora primii credincioşi baptişti.*

*A fost o tainică diriguire divină, că cea dintâi licărire a credinţei baptiste, cea dintâi mărturie a credinţei baptiste, cea dintâi mărturie pe faţa, să fie făcută la Bucureşti, iar primul care face o asemenea mărturie să fie Karl Johann Scharschmidt, un german veni*t să seam *pământenească acolo, printre români. După el, alţii s-au ridicat în alte şi alte părţi, în Transilvania, în Dobrogea, în Bucovina, etc. Şi crezul baptist a fost împrăştiat în lung şi în lat.*

La început au fost acţiuni de răspândâre, de plantare, întocmai ca în cartea Faptele Apostolilor din Noul Testament. Credincioşi simpli, bărbaţi şi femei, plini de râvnă, de *entuziasm plămădit în căldura dragostei dintâi, au comunicat altora ceea ce au descoperit ei în Sf. Scripturi şi au a-rătat cum au ajuns ei creştini cu adevărat, creştini vii, cu o viaţă schimbată şi cu fiinţa luminată de Evanghelie.*

Deceniu după deceniu, în mod cu totul separat, prin iniţiativele personale ale celor credincioşi, fără vreun plan întocmit, lucrarea baptistă s-a desfăşurat în toate provinciile *româneşti, dar în mod asimetric. De pildă, în Transilvania şi Banat avem un avans mare în răspândirea credinţei baptiste faţă de celelalte provincii, fiindcă în vremea aceasta nu au fost persecuţii religioase decretate de stat, ci doar acţiuni adverse locale şi de scurtă durată, în timp ce în Muntenia a existat în lucrarea misionară o exagerată prudenţa' a baptiştilor de a nu stârni adversitatea autorităţilor, iar în Bucovina toată lucrarea s-a desfăşurat sub vitregii aspre. Cât despre Dobrogea, acolo baptiştii nu au avut oameni de avangardă şi de iniţiativă.*

Deşi lucrarea s-a desfăşurat cu totul separat, pe fiecare provincie,

fără vreo relaţie între baptiştii dintr-o provincie cu fraţii lor de credinţă din altă provincie, totuşi, ei avut acelaşi izvor de inspiraţie: baptiştii din Germania.

Predicatori şi misionari baptişti din Germania, crescuţi şi înflăcăraţi de Johann Gerhard Oncken, au trecut prin toate provinciile româneşti. Astfel, s-ar putea spune că baptiştii din Germania au fost promotorii infiltrării şi răspândirii în provinciile româneşti a credinţei *baptiste*

În Germania, credinţa baptistă a descălecat din Anglia abia în 1820. Timp de peste două sute de ani, credinţa baptistă s-a dospit şi a lucrat numai în lăuntrul ţârii şi în câteva colonii, ca: din 1639 în America, din 1759 în Canada, din 1793 în Indii, prin William Carey. Pe continentul Europei nu au fost decât câteva grupuri de rămăşiţe anabaptiste prin O-landa, Rusia, Ungaria şi Transilvania.

La începutul secolului al XIX, în timpul războaielor lui Napoleon, în Anglia s-a trezit spiritul de a evangheliza Europa. Doi fraţi, Robert şi James Haldane, scoţieni foarte bogaţi, adânc evlavioşi, deveniţi baptişti în 1808, au influenţat şi pe alţii şi împreună au fondat în 1818 Societatea Continentală de Evanghelizare, cu scopul de a trimite în diferite ţâri din Europa misionari şi a ajuta pe creştinii de acolo în creşterea spirituală prin distribuirea de cărţi religioase şi prin predici. Printre primele şi cele mai importante hotărâri şi lucrări ale Societăţii Continentale de Evanghelizare, în dorinţa lor de a face ceva, a fost trimiterea lui Felix E. Neff şi Henri Put, ambii elveţieni, în Franţa, şi angajarea lui Johann Gerhard Oncken, un german baptist, pentru lucrarea de evanghelizare în Germania, şi prin Oncken credinţa baptistă a ajuns şi în provinciile româneşti.

—.000

Capitolul I

ÎNTEMEIEREA ŞI ACTIVITATEA BISERICII BAPTISTE GERMANE DIN BUCUREŞTI

Ţara Românească, adică Muntenia şi Oltenia de azi, la scurtă vreme după tratatul de la Adrianopol din 14 Septembrie 1829, a început să aibă legături strânse cu ţările industriale, dintre care cea de preferinţă era Germania. Situaţia internaţională a deschis pentru Valahia o perioadă nouă de grăbită dezvoltare a micii industrii. S-a petrecut acum în Ţara Românească ceea ce s-a petrecut în Transilvania pe vremea lui Gabriel Bethlen, care datorită unor stări de lucruri a

deschis porţile Transilvaniei industriaşilor din Moravia şi Boemia. Atunci, au venit în Ardeal grupuri după grupuri de anabaptişti, atraşi de o situaţie promiţătoare şi împinşi de persecuţia de la începutul războiului de treizeci de ani. Aceşti anabaptişti s-au aşezat la Vântul de Jos şi jur. În Ţara Românească, după tratatul de la Adrianopol, s-au deschis orizonturi largi industriei legată de agricultură. Numai între anii 1830-1850 s-au înfiinţat cam 50 oo de mori, care foloseau forţa motrică şi un mare număr de fabrici şi ateliere manufacturiere. În acest timp au venit la Bucureşti un mare număr de meseriaşi germani, care au mărit colonia germana din Bucureşti.

Printre aceşti meseriaşi germani veniţi la Bucureşti a fost şi dulgherul Karl Johann Scharschmidt cu soţia, care au sosit la 30 Aprilie 1856. Ei au venit de la Budapesta şi au făcut drumul până la Bucureşti într-un car cu boi, astfel că le-a trebuit mai bine de două săptămâni să ajungă la destinaţie. Prin perechea aceasta de meseriaşi a descălecat din nou între români învăţătura nouţestamentală, fiindcă ei erau credincioşi baptişti.

BIOGRAFIA PRIMILOR BAPTIŞTI. Karl Johann Scharschmidt s-a născut în 1820 la Ofen, lângă Budapesta, în Ungaria. El a învăţat meseria de dulgher, şi calfă a călătorit prin Germania, ajungând la Hamburg, unde meseria de dulgher era foarte căutată. Într-o zi, el a mers la biserica baptistă din Hamburg şi ascultând predicarea Evangheliei s-a pocăit şi în 1845 a fost botezat de J.G. Oncken. Soţia sa, Augusta, născută Viliwock, a Văzut lumina zilei în 1828 în oraşul Se-Uin din Pomerania. Ea s-a pocăit şi s-a botezat la Berlin în 1849 de G.W. Lehman, păstorul bisericii baptiste.

Se pare că dulgherul Scharschmidt a fost un hoinar din fire şi ca meseriaş a fost ajutat să umble din loc în loc. Din Ungaria a trecut în Germania şi de acolo din nou în Ungaria, iar de aici vine în Valahia, la Bucureşti. Din Bucureşti, după câţiva ani se duce la Iaşi, ca apoi să se reîntoarcă după un an din nou la Bucureşti.

Dar spiritul acesta hoinar a fost folosit de Dumnezeu să-l dirijeze spre plaiurile româneşti, ca să ducă acolo crezul baptist şi să fie purtătorul învăţăturilor nouţestamentale în colonia germană din Bucureşti, iar de aici învăţăturile şi crezul să treacă la români şi să se răspândească în lung şi în lat. După toate documentele vremii, familia Scharschmidt nu a avut copii; aceasta a înlesnit mult peregrinajul. În Bucureşti au stat timp de zece ani şi în 1866 s-au mutat la Iaşi

Ca persoane întoarse la Dumnezeu, soţii Scharschmidt au fost plini de iubire faţă de alţii, mult interesaţi în mântuirea altora, zeloşi în a comunica altora despre salvarea sufletului prin Hristos. Amândoi aveau un spirit de prietenie, de a-i apropia pe alţii, care e foarte necesar tuturor începuturilor credinţei. Cu vraja cuvintelor lor luate din Evanghelie şi a ospitalităţii lor, căci aveau casa deschisă pentru cei ce căutau adevărul, ei au fost investiţi de sus să fie pionieri ai credinţei.

ÎNTEMEIEREA BISERICII BAPTISTE GERMANE. Imediat ce s-a mutat la Bucureşti, familia Scharschmidt a căutat să-şi facă un cerc de prieteni, să-i invite la ei acasă, iar aici au început să le facă mărturii personale, să citească împreună din Noul Testament, să aibă clipe de rugăciune. Când nu mai aveau loc în camerele din locuinţa lor, au trecut în atelierul de dulgherie în care lucra Scharschmidt. Duminica, mesele de lucru erau strânse la un loc şi atelierul a fost amenajat drept casă de rugăciune. Acolo, se adunau din ce în ce mai multe persoane, ca să asculte lucruri noi din Biblie. În acest timp se pare că lucrarea era înfloritoare atât în cele materiale, fiindcă el şi-a mărit atelierul şi a angajat mai mulţi meseriaşi, cât şi în cele ale credinţei.

Amândoi soţii Scharschmidt au luat de la Qncken şi Lehman acea lozincă: „Fiecare baptist un misionar!” şi au aplicat-o în viaţa lor. În 1859, deci la numai trei ani de la mutarea lor la Bucureşti, dulgherul Scharschmidt într-o scrisoare, comunică în Germania: „Aici există libertate de credinţă. Noi am folosit această libertate şi am înfiinţat o asociaţie pentru răspândirea de tractate. Opt familii ajută cu bani. S-au tipărit şi răspândit până acum 30 oo de exemplare de tractate. Aici sunt vreo douăzeci de mii de germani şi nu este nimeni cine să-i îndrume la Hristos. „E de relevat din această scrisoare vestea că în Bucureşti ei s-au bucurat de absolută libertate de credinţă. Nimeni nu a căutat să se amestece în crezul şi practica religioasă a unor străini pe de o parte, iar pe de alta, guvernanţii români căutau să câştige graţia şi simpatia marilor puteri apusene, mai ales a Germaniei. Trebuie reţinut din conţinutul scrisorii faptul că Scharschmidt a avut iniţiative şi a fost un bun organizator. Imediat când a câştigat câţiva prieteni, i-a organizat într-o societate de tractate, care să tipărească tractate, de sigur în limba germană. Amănuntul că prietenii contribuie chiar cu bani ca să râs

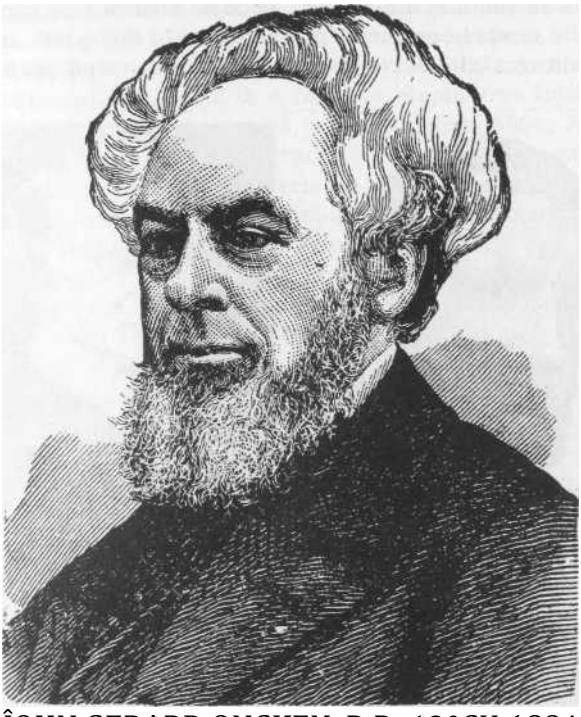

ÎOHN GERARD ONCKEN. D.D. *180CH*-1884

pândească învăţături biblice şi că au şi răspândit trei mii de exemplare de tractate îi arată pe soţii Scharschmidt hotărâţi să facă ceva pentru Hristos. Lozinca lui Oncken că „Fiecare baptist un misionar", a avut efect în viaţa şi activitatealor. Succesul lor la Bucureşti a fost jubiliatân Germania. Dulgherul baptist mutat la Bucureşti, se observa că şi-a însuşit arta de a lucra personal, el a devenit un evanghelist personal. Dar el n-a fost predicator. De aceea, când numărul prietenilor a crescut şi se simţea nevoia unui predicator, el a scris o scrisoare şi l-a rugat pe J.G. Oncken: „N-ar putea fi ordinat un frate, care să ne viziteze şi să ne organizeze în biserică, deoarece mai multe suflete s-au declarat de acord să primească botezul. „Întrunirile din atelierul lui Scharschmidt au dus la câştigarea acestor prieteni. Cu toate că el n-a fost nici predicator, nici păstor, totuşi, el cu soţia au lucrat de la om la om şi i-a convins de învăţătura nouţestamentală.

La întrunirile din atelier, unde se adunau Duminica, se cântau mai multe cântări comune. Tocmai atunci în Germania au apărut şi s-au răspândit cântările scrise de Julius Kobner, numit părintele cântă

Gottfried Wilhelm Lehmann (1799 – 1882)
Lul i us KHbner C1806 – 1884)

rilor baptiste din Germania. Prin cântări au fost atraşi şi au fost câştigaţi la credinţă acei care au fost gata să primească botezul.

Dar cum lucrarea misionară a baptiştilor din Germania s-a extins în toată Europa, Qncken n-a putut satisface imediat cererea credincioşilor de la Bucureşti. Abia în 1863, a fost trimis August Liebig, şi a preluat pastoraţul lucrării de la Bucureşti. Până la venirea lui, cina Domnului a fost dată de Scharschmidt, după indicaţiile primite într-o e-pistolă de la Oncken. August Liebig a sosit la 27 Septembrie 1863, la o vreme potrivită spre a boteza pe cei convertiţi.

Peste câteva luni, în 1 Mai 1864 a mai venit la Bucureşti lăcătuşul Karl Friedrich Weigel, un tânăr de 21 ani, care a fost botezat de J.G. Oncken la Hamburg în 1862. Imediat el s-a unit cu grupul de credincioşi şi cu elanul tineresc a fost de mare folos bisericii. Astfel, după documentele rămase din acea vreme, în luna Iunie 1864 erau ca membri ai bisericii baptiste germane din Bucureşti: Karl Johann Scharschmidt, Auguste Scharschmidt, nasc. Viliwock, August Liebig, Păstor, Heinr. Adolph August Koch, venit la Bucureşti din Schwerin în 1862, Johanna Koch, Elizabeth Peacok Clarcke, venită din Anglia în 1863, şi fusese botezată în Canterbury în 1863, Friedrich Weigel, Henriette Schulz, Johannes Kropp şi Christine Rtth, în total 11 persoane botezate. Tot în 1864, August Liebig a mai botezat patru persoane în apele Dâmboviţei.

La 12 Septembrie 1864, în biserică s-a înfiinţat o asociaţie a tinerilor credincioşi, cu scopul de a lucra la răspândirea învăţăturilor biblice. Dintr-un document reiese că la Io Octombrie 1864, Asociaţia a

tipărit zece mii de exemplare de tractate şi au fost puse spre răspândire. La Crăciunul anului 1864, biserica a avut prima sa agapă creştină, la dorinţa expresă a lui August Liebig. La această masă au fost invitate mai multe familii de prieteni şi cunoscuţi.

Vechiul registru al bisericii, în care au fost scrise anumite hotărâri şi întâmplări din biserică, arată că au fost mai multe botezuri a noilor convertiţi. De asemenea, în lucrarea bisericii au fost incluşi şi copii, care au fost organizaţi într-o şcoală duminicală, fiindcă într-un protocol se menţionează că la consfătuirea frăţească din 26 Noiembrie 1865, Johann Abele şi-a exprimat dorinţa de a fi înlocuit ca învăţător al Şcolii duminicale. Deci se arată că exista o şcoală duminicală.

Toate aceste fapte arată că biserica era în plin avânt; avea o şcoală duminicală, o asociaţie a tineretului şi o asociaţie pentru răspândirea de tractate şi broşuri.

Pe aceea vreme, starea civilă a populaţiei din Bucureşti era ţinuta de către biserici, şi era supravegheată de Magistratura oraşului. În anul 1865, magistratul oraşului Bucureşti acordă şi bisericii baptiste germane dreptul de a ţine asemenea registre de stare civilă şi prin aceasta se face o recunoaştere de stat a existenţei acestei biserici.

Ca predicator şi misionar, August Liebig avea viziunea evanghe-listică. El a propus la o consfătuire a bisericii din 12 Februarie 1865, să se facă rost de tractate în limba română, care să fie tipărite şi răspândite printre români. Tot atunci s-a hotărât să se strângă un fond cu care să se tipărească tractatele în limba română. Proiectul acesta are o deosebită importanţă istorică, fiindcă e prima tentativă de a câştiga, de a întoarce pe români la Dumnezeu.

În 1865, la sfatul lui Oncken, August Liebig a întreprins o călătorie în Moldova, la Iaşi, şi în Bucovina, unde erau comunităţi mari de germani, unii credincioşi vechi anabaptişti. La întoarcere el a comunicat bisericii stările de lucruri de la Iaşi şi din Bucovina. Acum a încolţit în mintea lui Senarschmidt ideea de a se muta la Iaşi. Şi, în 1866 el cu soţia s-au dus şi au rămas la Iaşi, unde şi-a deschis un atelier de dulgherie şi a repetat începutul de la Bucureşti. În 1866 şi în 1867, August Liebig a făcut mai multe călători la Iaşi şi în Bucovina.

Trebuie să nu uităm că pe vremea aceasta, Ţara Românească se afla sub suzeranitatea Turciei, iar domnitorii de la Bucureşti nu erau sub influenta directă a autorităţii bisericeşti şi nu erau tutelaţi de ea. De aceea a şi fost o „libertate de credinţă”, pe care o menţionează

e-pistola baptiştilor germani veniţi la Bucureşti.

ACTIVITATEA EVANGHELISTICĂ ŞI MISIONARĂ. Biserica germană din Bucureşti avea o poziţie geografica strategică în planul misionar al baptiştilor germani şi mai ales a lui Oncken. De aceea, între Bucureşti şi Hamburg, centrul misionar al baptiştilor din Germania, a fost întreţinută o legătură strânsă prin corespondenţă, iar August Liebig a fost executorul misionar al indicaţiilor primite. În 1867 el a întreprins o călătorie misionară prin sudul Rusiei şi a vizitat comunităţile baptiste germane de acolo. La Odesa a stat un timp şi i-a ajutat pe baptiştii germani de acolo în creşterea spirituală. La întoarcerea lui, a făcut un raport asupra stărilor de lucruri şi a perspectivelor evanghelistice.

După un an de şedere la Iaşi, în 1867, familia Scharschmidt s-a reîntors la Bucureşti, fiind legaţi puternic de frăţietatea de acolo. Era greu pentru ei, după ce şi-au făcut relaţii de strânsă părtăşie frăţească, să stea singuri la Iaşi.

Cum din 1864 s-a început lucrarea evanghelistică printre germanii din Cataloi, Dobrogea, biserica din Bucureşti a intrat în relaţii de conlucrare spirituală cu biserica din Cataloi. În 1865, fiind în Cataloi o trezire spirituală, J.G. Oncken l-a însărcinat pe August Liebig a se duce el acolo şi a ajuta lucrarea de acolo. El s-a dus şi a lucrat, şi în Npembrie 1865 a botezat 22 de suflete convertite la Cataloi. În următorii doi ani biserica din Cataloi a adus la pocăinţă întreaga comună, cu excepţia câtorva familii rămase în afara bisericii.

În urma unor asemenea succese evanghelistice, J.G. Oncken a cerut lui August Liebig să se mute la Cataloi, spre a continua frumoasa lucrare de acolo. Acestei hotărâri a lui Oncken i s-a opus biserica din Bucureşti. Timp de un an August Liebig nu s-a putut muta, fiindcă biserica nu i-a îngăduit. Abia la începutul anului 1867, când a venit la Bucureşti fratele Pitt din Cataloi, biserica din Bucureşti, într-o se-dinţă. care a durat mai multe ore, a consimţit şi l-a lăsat pe August I. Liebig să plece la Cataloi, cu condiţia, ca el să viziteze din când în când frăţietatea din Bucureşti şi să ajute la rezolvarea problemelor ei.

După plecarea lui August Liebig la Cataloi, biserica din Bucureşti a rămas fără păstor. Niciunul dintre membrii nu a avut talentul de a predica. De aceea, în 1867, după plecare lui Liebig, biserica a adus hotărârea ca la serviciul divin să se citească din predicile lui C.H. Spurgeon, care apăreau în fiecare săptămână în formă de fascicolă. Era

o cale simplă, dar bună de a avea predici bune şi educative.

Între timp, s-a deschis la Bucureşti un depozit de Biblii al Societăţii de Biblii pentru Marea Britanie şi Străinătate, sub supravegherea depozitului de la Viena. Mai mulţi baptişti germani au intrat în servicii la depozit. În acest fel ei au ajuns în legătură cu Eduard Miliard, directorul depozitului de la Viena, şi el un credincios baptist. Ca răspuns la o petiţie a bisericii baptiste germane din Bucureşti, Miliard îl trimite în 1878, pe Daniel Schwegler, a fi conducătorul depozitului de Biblii de la Bucureşti, şi-i dă încuviinţarea să păstorească şi biserica baptistă germană din Bucureşti. Din anul 1878 şi până în 1886, Daniel Schweg-ler a păstorit şi condus lucrarea bisericii.

Când Schwegler a preluat pastoratul bisericii, după protocoalele rămase, biserica avea peste 60 de membrii. Mulţi dintre membriiau plecat fie în Transilvania, fie în Dobrogea, astfel că prin biserică s-au perindat mulţi baptişti germani.

Daniel Schwegler a păstorit un timp şi biserica baptistă germană din Rusciuc, pe malul drept al Dunării, nu departe de Bucureşti. În 1879 predicatorul Kargel din Rusia s-a mutat la Rusciuc şi a preluat el lucrarea de acolo. Între Schwegler şi Kargel s-a legat o prietenie intimă, astfel că biserica din Bucureşti cu cea din Rusciuc au conlucrat şi s-au vizitat. Astfel, de Pastele din 1881, Kargel împreună cu biserica întreagă din Rusciuc a fost invitat la Bucureşti. Protocolul din 27 Martie 1881 arată că iniţiativa acestei vizite aparţine bisericii din Bucureşti şi mai ales lui Daniel Schwegler.

Prin lucrarea bisericii, s-a convertit la Bucureşti un fanar pe nume Johann Hammerschmidt din Hagenbeck, de lângă Hamburg, venit la Bucureşti cu un transport de animale şi reptile pentru ministrul Câmpeanu, la care el a rămas în serviciu, ca supraveghetor de şerpi şi lei. El a fost botezat în 1883 de către Kargel şi avea să facă o lucrare de mare importanţă în biserică.

În anul 1886 Daniel Schwegler pleacă din Bucureşti şi biserica a rămas iarăşi fără păstor, doar din timp în timp venea şi o ajuta Kargel de la Rusciuc. În 1891 s-a urcat la amvon Johann Hammerschmidt, fiindcă nu era cine să predice. Şi de atunci, el a suplinit amvonul, când nu era altcineva să predice. În 1903 el a fost ales păstor al bisericii şi a îndeplinit slujba aceasta până în anul 19 lo. În timpul pastoratului său, biserica a luat iarăşi un frumos avânt, şi el a botezat pe mulţi noi

convertiţi. De asemenea, biserica a crescut duhovniceşte şi s-a maturizat mult în aceşti ani. În familie, Johann Hammerschmidt a avut 6 fete şi toate au rămas în biserică cu familiile lor. În anul 1956, la sărbătorirea centenarului bisericii, cele 6 fete ale lui Hammerschmidt exau în biserică.

În timpul pastoratului lui Hammerschmidt s-au botezat primii români. Astfel, la 27 Septembrie 1896 a fost botezat şi primit membruân biserică Ştefan Pârvu, de fel din Tecuci, mutat la Bucureşti. La numai 2 zile, în 29 Septembrie 1896, a mai fost botezat Nicolae Manole. Acesta din urmă a fost botezat de Ludwig Liebig. Cei doi români au fost botezaţi cu ocazia inaugurării noului locaş de închinăciune, cu care ocazie au avut servicii divine în fiecare seară şi au avut musafiri pe Ludwig Liebig şi Koch de la Viena. Cei doi români au fost primii botezaţi, şi primiţi ca membrii ai bisericii în noul locaş de închinăciune. Tot în timpul pastoratului său, în 1903 a fost botezat un alt român, un tânăr, Constantin Adorian, droghist, care cunoştea bine limba germană. În anul 19 lo, Johann Hammerschmidt s-a dus ca păstor al bisericii din Posen şi biserica a rămas iarăşi fără păstor.

Cum la începutul primului deceniu al secolului douăzeci un număr de familii de baptişti germani din Dobrogea au emigrat în America, în 1908, aceşti baptişti originari din Dobrogea au trimis în vizită, pe fraţii Schlipf, care studiau, la un Seminar. Ei au venit în Dobrogea să facă bucurie fraţilor rămaşi în satele şi oraşele dobrogene. În această vizită, fraţii Schlipf au trecut şi pe la biserica baptistă germană din Bucureşti. Aici, biserica era în plin avânt, era înfloritoare şi atrăgătoare. Fraţii Schlipf s-au legat sufleteşte de biserica din Bucureşti.

În 19 lo, după plecarea lui Hammerschmidt la Posen, biserica l-a chemat ca păstor pe Beniamin Schlipf care a venit şi a preluat lucrarea de pastorat, pe care a îndeplinit-o cu multă vrednicie până în a-nul 1922. Şi sub pastoratul său, biserica a înflorit şi a crescut, dar a început războiul în 1914, şi au intervenit multe greutăţi. Datorită faptului că Beniamin Schlipf era cetăţean american, el nu a fost luat la armată, ci a rămas şi a continuat lucrarea pastorală. În timpul anilor de război, adică între 1914 – 1918, cum pastorul de la biserica evanghelică lutherană din Bucureşti, o biserică germană, a rămas fără păstor, Beniamin Schlipf a fost invitat să accepte şi să predice în fiecare Duminică şi la această biserică şi el a acceptat. Aşadar, el a păstorit în

acelaşi timp şi biserica baptistă şi biserica lutherană din Bucureşti. În acest fel, Beniamin Schlipf a ridicat mult prestigiul bisericii baptiste în ochii germanilor de la Bucureşti. El a fost recunoscut ca un foarte abil şi talentat predicator al Evangheliei.

Beniamin gehlipf şi soţia sa, cu cunoştinţele lor teologice, s-au dăruit pe ei lucrării. În biserică ei au întinerH organizaţiile din biserică. Astfel, Scoală duminicală a fost reorganizată şi încredinţată lui Frederich Wilhelm Schuller, un tânăr foarte zelos pentru lucrare. A fost înfiinţată societatea femeilor din biserică şi s-a început o lucrare, o campanie de activităţi printre femei. Asociaţia tineretului a fost şi ea reorganizată şi reactivizată. S-a înfiinţat o bibliotecă. Corul a fost reînceput sub Carol Strobel. Au fost organizate serbări cu copiii, cu tinerii, cu femeile, şi toate au rămas neuitate în amintirea celor credincioşi din Bucureşti.

Una din strădaniile lui Beniamin Schliph a fost de a avea legături cu toate bisericile baptiste germane din România, precum şi cu cele din ţările învecinate. Astfel, el a făcut mai multe vizite la Braşov, Sibiu, Timişoara, Taru-tino din Basarabia şi a căutat să le câştige la ideea de a se forma o uniune baptistă germană în România şi în cele din urmă a reuşit.

El a fost acel, care a insistat ca George Teutsch şi Mihail Theil să fie trimişi în Germania şi să studieze Teologia. Mai târziu aceştia aveau să joace un rol în lucrarea misionară a bisericilor baptiste germane din România. Sub păstoratul lui, biserica din Bucureşti a fost în fruntea misiunilor şi evanghelizărilor în mijlocul germanilor.

După o activitate de 12 ani, Beniamin Schliph a acceptat o chemare a unei biserici baptiste din Peoria, niinois, din America, şi astfel a părăsit Bucureştiul. La 24 Septembrie 1922, biserica a dat o serbare de despărţire de familia pastorului ei Schliph. Din partea bisericii a vorbit Fr. Riedel, care în cuvinte alese le-a mulţumit pentru dă

Frederich W. Schul Ier (1880 – 1957)

ruirea lor în lucrarea bisericii în vremi de răscruce. Astfel s-a încheiat o slujire de 12 ani în păstorirea bisericii.

CUMPĂRAREA CASEI DE RUGĂCIUNI. De la primul început şi până în 1896, adică timp de 40 de ani, biserica germană s-a adunat prin case particulare, în săli închiriate. De la locuinţa lui Scharschmidt, la atelierul lui de dulgherie, apoi prin săli închiriate. Cu trecerea timpului şi adăugirea de noi suflete, nevoia pentru un local propriu şi mai încăpător s-a făcut tot mai simţită. Între timp, lăcătuşul Karl F. Weigel, mutat la Bucureşti la 1 Mai 1864, a reuşit datorită muncii şi priceperii sale să-şi înjghebeze un atelier de lăcătuşerie, care după 1890 a ajuns unul din cele mai mari ateliere de lăcătuşerie din Bucureşti. Ajuns 1 a o astfel de stare înfloritoare, el a fost de mare sprijin material bisericii. El a fost acel care a finanţat în 1896 cumpărarea casei de pe Strada Popa Rusu Nr. 22 din Bucureşti şi acolo au construit casa de rugăciune şi locuinţa a fost afectată ca locuinţă pentru păstor. Aceasta a fost, după casa de rugăciune din Cataloi şi Tulcea a treia în vechime din România Veche.

Este de lăudat strategia lui Weigel şi a comitetului bisericii. A fost o bună inspiraţie când au ales locul, ca biserica să fie în inima o-raşului. Faptul acesta avea să încline greu în obţinerea succesului bisericii. Ei ştiau că o poziţie strategică a bisericii va ajuta mult la vizitarea ascultătorilor şi prietenilor. Acolo în centrul Bucureştiului ei au construit casa de rugăciune; e adevărat că în exterior ea sufere de

Interiorul Bisericii Baptiste Germane din Bucureşti afirmare arhitectonică. Casa de rugăciune a fost de la început simplă ptnă la exagerare, dar a fost bine aranjată în interior, cu îmbinarea posibilităţilor spre a fi utilă pentru toate cazurile şi mai ales pentru închinăciune. Pentru numărul lor de atunci, pentru disponibilităţile lor financiare, opera lor e de admirat. Au făcut totul ce se putea face. Înăuntru în sanctuar, în spatele amvonului au amenajat un baptistieriu de ciment, în care au ţinut un botez chiar în ziua inaugurării şi printre cei botezaţi a fost şi un român. Amenajarea de baptistierii a fost total neglijată la construirea caselor de rugăciuni din Transilvania şi Banat. Fără un baptistieriu în biserică, ar fi necesitat ca întotdeauna să se ducă la Dâmboviţa şi aceasta i-ar fi expus prea mult în public şi i-ar fi îndujmănit cu autorităţile municipale, iar să se ducă până afară din oraş, acolo unde a-pele Dâmboviţei intră în Bucureşti, ar fi fost o cale prea lungă. Prin a-chiziţionarea casei şi construirea sanctuarului, s-au realizat condiţiile prielnice unei dezvoltări spirituale şi s-a uşurat şi creşterea numerică a membrilor bisericii.

VIZITA LUI ONCKEN. Lucrarea bisericii baptiste germane din Bucureşti se afla sub influenţa, grija şi directiva spirituală a baptiştilor din Germania şi a conducătorului lor, Johann Gerhard Oncken. El a fost cunoscut multă vreme chiar după moartea lui, ca „părintele baptiştilor germani, „dar el în realitate a fost „părintele baptiştilor din Europa. „El s-a botezat la 23 Aprilie 1834 în Elba, la Hamburg, împreună cu încă şase persoane. De la ei, datorită lucrării misionare s-au înfiinţat biserici baptiste în Germania apoi prin toate ţările din Europa. Oncken

a călătorit prin toate ţările europene şi a ajuns până la Petrograd în Rusia. A ţinut botezuri noaptea la Odesa, în Ucraina, la Viena în Austria, la Budapesta în Ungaria, etc. El i-a botezat pe Scharschmidt şi Weigel. deci ei erau legaţi sufleteşte de el. Era deci firesc, ca biserica să întreţină legături cu el pe cale de corespondenţă.

În anul 1869, Oncken a vizitat pe baptiştii din partea de nord a Rusiei, la Petrograd. De aici a coborât în sud în Crimeea, la Odesa, şi de aici s-a îndreptat spre Dobrogea să viziteze biserica din Cataloi şi pe păptorul ei August Liebig. De la Cataloi, Oncken a venit la Bucureşti şi a vizitat biserica germană de aici. În problemele de organizare bisericească, Oncken avea o atitudine corectă şi precisă. El era omul cu privirea directă şi practică; depunea multă insistenţă şi nu se înfricoşa de situaţii riscante şi primejdioase. O vizită a lui revoluţiona atitudinile, reînflăcăra zelul şi entuziasmul slujitorilor cu Evanghelia, Influenţa covârşitor convingerile. Şi la Bucureşti, ca pretutindenea, el i-a informat pe credincioşii baptişti despre mersul lucrării în toată Europa şi aceasta i-a înfrăgezit pe am şi surorile din biserică. În timpul vizitei sale la Bucureşti, Oncken pe lângă cele câteva predici pe care le-a ţinut în fiecare seară, a ţinut şi un sfat frăţesc cu toţi membrii, unde i-a instruit, le-a aflat lipsurile, le-a sugerat iniţiative şi a căutat să le sădească răspunderea misionară. Oncken era un misionar pasionat, şi aceasta izbea în cei cu care lua contact. Spirit pur, de o înaltă autoritate, sever în păstrarea făgaşului nouţestamental, clar văzător şi cu talent de convingere, el lăsa urme adânci pe oriunde trecea. În bisericile din Cataloi şi Bucureşti erau atunci angrenaţi în lucrarea sfântăun număr însemnat de bărbaţi. Pe lângă August Liebig, păstorul deja Cataloi, Oncken a purtat discuţii deosebite cu Jakob Hehn, Ferdinand Mă-ssier, Philipp Speiss, Kowalsky, Daniel Schwegler şi Franz Mânz. Pe acesta din urmă, la insistenţele bisericii din Bucureşti, şi după cele înscrise în protocolul consfătuirii frăţeşti din 21 Martie 1873, l-a determinat să lase treptat slujba sa de colportor de Biblii şi să se ducă la Seminarul din Hamburg şi să studieze: La întoarcere de la Hamburg a fost angajat ca misionar.

Urmarea vizitei lui Oncken a fost că cinci tineri din Cataloi şi Bucureşti au plecat să studieze Teologia şi s-au dăruit lucrării sfinte, cei mai mulţi au devenit colportori de Biblii. Tot ca o urmare a vizitei lui Oncken a fost şi faptul că biserica din Cataloi a început să lucre ze şi printre ruşi, iar în anul următor, în 1870 au fost botezaţi cinci ruşi

convertiţi la credinţă.

De la Bucureşti, Oncken s-a dus la Braşov să viziteze biserica germană, la Cluj, la Budapesta şi la Viena, apoi s-a întors acasă, la Hamburg.

LUCRĂRI, INIŢIATIVE ŞI REALIZĂRI. În primii ani de la începutul lui Karl Scharschmidt toată lucrarea a avut de obiect câştigarea la Hristos a conaţionalilor, adică a germanilor de la Bucureşti. Un asemenea fapt era foarte firesc, fiindcă Scharschmidt nu ştia limba română şi avea şi temerea să nu intre în conflict cu vreo autoritate de stat sau bisericească. Aşa se explică şi faptul că încă în primii ani ei au tipărit tractate în limba germană. Era pentru Scharschmidt destul de greu să explice anumite texte în limba germană, dar în româneşte chiar imposibil. Dar, când a venit August Liebig, care a făcut Seminarul de la Hamburg, acesta a căutat să îndrume biserica să înceapă a lucra şi printre români. De aceea a propus el la 12 Februarie 1865 să se tipărească tractate în limba română şi a deschis un fond în acest însemnat proiect.

Mai târziu colportorii de Biblii Jakob Hehn şi Philipp Spiess care erau membrii ai bisericii în călătoriile lor cu Biblii au lucrat şi predicat Evanghelia multor români. În slujba Societăţii de Biblii Britanică, ei au făcut dese călători prin Muntenia, Moldova şi Bucovina. Amândoi cunoşteau bine limba română şi puteau cu uşurinţă intra în discuţii cu românii. Întors din una din călătoriile sale, Philipp Spiess relata bisericii despre lucrarea sa în Alexandria, Roşierii de Vede, Piteşti şi alte localităţi pe unde a umblat. Protocolul bisericii din Io Octombrie 1880 arată că în Piteşti el a întâlnit câţiva credincioşi, şi pretutindenea a întâlnit o sete după Evanghelie. De aceea, el e primul care a încercat să traducă din limba germană mai multe cântări din Glauben-stimme, cartea de cântări a baptiştilor din Germani, pe care apoi le-a cântat prin familiile de români pe la care a mers cu Evanghelia".

În 1896 ştim că au fost botezaţi cei doi români, Ştefan Rrvu şi Nicolae Manole, care au fost convertiţi la credinţă de membrii bisericii, şi e sigur că aceştia, cu toate că au rămas membrii ai bisericii, ei au lucrat mult printre români.

Dar, poate cea mai însemnată lucrare făcută pentru români din partea bisericii germane, a fost lucrarea de convertire în 1902 şi botezarea lui în 1903, a lui Constantin Adorian. În 190 o, autorităţile au pus în vedere bisericii să se menţină cu lucrarea printre germani, în

alt caz se vor lua măsuri de pedepsire a păstorului şi a bisericii. De aceea pocăinţa lui Adorian a creat posibilitatea de a se lucra printre români

Seminarul Teologic Baptist din Hamburg, studenţii din Constantin Adorian este la extrema stingă.

prin români, fără ca ea, biserica, să aibă vreo complicaţie administrativă. Conducerea şi toţi membrii bisericii au adoptat hotărârea să se iniţieze o lucrare independentă, de lucrare printre români. Cu acest fel de a gândi l-au trimis pe Constantin Adorian la Seminarul Teologic din Hamburg, şi când în 1912 s-a reîntors la Bucureşti l-au ajutat să întemeieze o biserică baptistă română.

Ca legături frăţeşti, biserica germană din Bucureşti a păstrat şi intensificat relaţii cu bisericile baptiste din Dobrogea, cu cei din Ucraina de sud, din Bulgaria, din Basarabia de sud. Cele mai strânse legături însă le-au avut cu baptiştii germani din Germania, din Austria. Comunitatea baptistă germană din Bucureşti era bine cunoscută prin ajutoarele materiale pe care le trimitea în Germania.

Pe la amvonul bisericii s-au perindat mulţi predicatori de mare faimă europeană. Unul dintre aceştia, care a vizitat biserica în mai multe rânduri a fost predicatorul de la Viena, Austria. Carl Ftillbrandt un foarte bun predicator din aceea vreme. El a cutreierat toată Rusia şi a predicat în aproape toate bisericile baptiste germane din Ucraina şi nordul Rusiei, unde predomina biserica din Petrograd. FUllbrandt s-a impus prin calitatea lui de a face comentarii foarte practice şi atractive

cu nuanţă de optimism creştin. C. FUllbrandt a făcut misiune în bisericile germane din Dobrogea şi a avut trainice prietenii în Tulcea şi Cataloi. Cu o personalitate reprezentativă, cu o pregătire teologică aleasă, cu o afecţiune şi căldură sufletească, C. FUllbrandt a avut succese evanghelistice la e-vanghe Uzările ţinute de el. Dragostea lui de lucrarea sfântă nu l-a lăsat să stea în Vlena, ci să fie călătorul la distanţe mari, în misiune cu E-vanghelia.

Biserica baptistă de

limbă germană din Bucureşti a devenit îndrumătoarea lucrării misionare baptiste printre germanii din Vechea Românie şi a ajuns să fie generatoarea credinţei baptiste printre români, prin ajutorul spiritual şi material la formarea bisericii baptiste române din Bucureşti.

BIBLIOGRAFIE

J. J.*H. Rushbrooke*, *The Baptist Movement in the Continent of Europe*, *London*, *1923*, pag. *17 – 27 şi 157 – 163.2*. *Constantin Adorian*, *Despre baptismul german din România*, *lucrare în manuscris 3*. *Carl Schneâder*, *The Century of the German Baptists*, *referatul a fost prezentat la Congresul Alianţei Mondiale Baptiste ce s-a ţinut la Berlin*

1934. *Hervey*, *The Story of Baptist Missions*, pag. *796*; *5*. *Earl ffester*, *Baptiştii germani*, *articol publicat în revista „Călăuza" Nr. 3 din 1937*, pag. *5 – 6*; *6*. *Joseph Lehman*, *Ghes-chichte der deutschen Baptisten*, *Partea I*; 7. J. *Norgaard*, *The Religâous Development în Europe From a Baptist Point of View*, *publicat în Baptist World Allâance*, *Berlin 1934*, pag. *129*; *8*. *Everett Glii*, *Europe and the Gospel*, *Richmond*, *1931*, pag. *55 – 83.9.W*. *IO-hann Abele*, *referat prezentat la Centenarul bisericii baptiste germane*, *1956*, *tradusde Horst Schiler*.

Capitolul II

PRIMUL ÎNCEPUT CONTEMPORAN

ÎN TRANSILVANIA ŞI RĂSPÂNDIREA ÎN BIHOR

Din veacul al XIII-lea când părţile răsăritene ale Transilvaniei au fost colonizate cu secui, iar cele meridionale cu saşi, provincia întreagă a fost supusă şi cârmuită de voievozi originari din familia regală maghiară sau de către comiţii de Solnoc. Din anul 1526, după pacea de la Monaci, care a dus la dezmembrarea Ungariei, Transilvania a devenit un principat independent, prin acţiunea familiei Zapolia. fii 1848 din nou a fost alipită la Ungaria. Prin împăcarea maghiarilor cu împăratul de la Viena, în anul 1867, s-a creat dualismul austro-ungar, iar Transilvania a fost complet încorporată la Ungaria. Situaţia aceasta politică a dăinuit până la tratatul de la Trianon /1919/. Din punct de vedere religios, românii din Transilvania, naţionalitatea cea mai mare din provine de de la 7 octombrie 1698, au fost împărţiţi în cele două confesiuni: greco-orientalii şi greco-catolicii.

Bihorul, sau comitatul Bihorului, era o regiune politică şi administrativă, probabil mai bogată decât alte asemenea regiuni din Transilvania. Cu un sol foarte fertil, a fost o regiune foarte populată din cele mai îndepărtate timpuri. Cum noi începem depanarea istorică în ultimul deceniu al secolului al. XX-lea ne vom referi la statistica din a-nul 1890 a Comitatului Bihor. Pe atunci comitatul avea 516.853 de locuitori, toate naţionalităţile laolaltă. Ca aşezare geografică, Bihorul a fost o poartă a Transilvaniei spre apus, şi astfel aici se făcea contactul cu alte popoare. A fost un coif de ţară, lângă colţuri de ţări. De aceea, aici apropierea dintre naţionalităţi a fost mult mai mare decât în alte părţi. Ca o parte a Transilvaniei, care până la 1 decembrie 1918 a fost o provincie încorporată la imperiul austro-ungar, părţile Bihorului au împărtăşit şi ei viaţa dominată politic de autorităţile maghiare. Astfel, majoritatea bihorenilor au cunoscut şi vorbit şi limba maghiară, fie că

au fost români sau germani.

Credinţa baptistă a ajuns pe meleagurile Bihorului în anul 1871, adusă de un colportor de Biblii, pe nume Anton Novak, un german de la Viena. Istoricul baptist maghiar Andreas Udvarnoki, care ne dă primele ştiri despre baptiştii contemporani din Transilvania, spune că Anton Novak a fost angajat de Societatea Biblică Britanică spre a colporta Biblii în Ungaria şi Transilvania. El ştia să vorbească cursiv atât limba maghiară cât şi limba română. Conducătorul centrului de la Viena era un oarecare Miliard, credincios baptist. Anton Novak era şi el tot un baptist. În primăvara anului 1871 Anton Novak a ajuns la Salonta Mare şi a aflat aici un grup de cercetători ai Bibliei, care se adunau regulat în casa lui Janoş Lajoş, spre a citi şi a comenta Biblia. Toţi aceştia erau maghiari, de la biserica

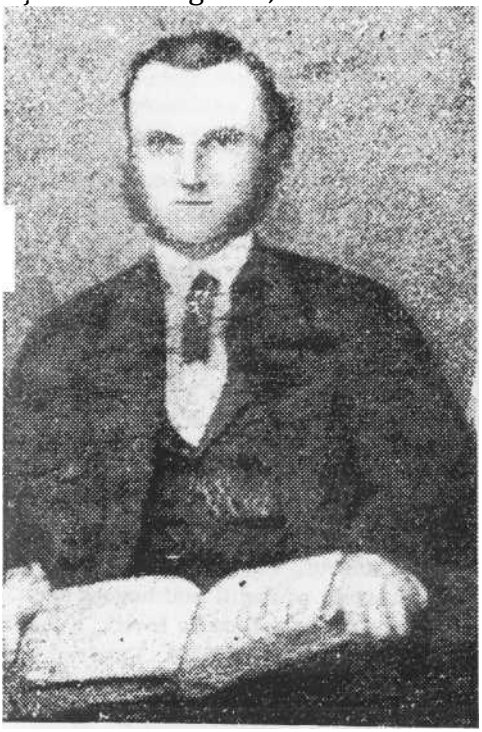

reformată, dar erau nemulţu-ţi cu starea spirituală a bisericii. De aceea, ei îşi căutau singuri hrană spirituală. Novak a stabilit strânse legături cu ei, şi întotdeauna când se afla la Salonta, el le dădea anumite explicaţii biblice, acolo unde ei nu înţelegeau; prin explicaţiile lui, grupul a ajuns la cunoaşterea învăţăturilor fundamentale al vieţii de creştin. E fără îndoială că Novak le-a explicat anumite doctrine, ca

naşterea din nou, caracterul Bisericii, botezul şi cina Domnului, etc. Şi cu cât studiau Biblia mai mult, cu atât şi-au dat seama mai mult că ei nu sunt pe calea cea adevărată, şi că trebuie să ia hotărâri serioase şi să treacă la înfăptuirea lor. Toată lucrarea pe care a făcut-o Novak a fost aceea a interpretărilor biblice.

ÎNFIINŢAREA BISERICII BAPTISTE DIN SALONTA MARE. Dintre membrii grupului de citire a Bibliei, acei care şi-au dat seama că au o fire păcătoasă şi că trebuie să se întoarcă la Dumnezeu s-au rupt de vechea stare, de toate relaţiile lor, s-au încrezut în Dumnezeu, şi i

Anton Novak cu ei s-a format biserica baptistă din Salonta Mare, prima biserică bap-istă contemporană din Transilvania. De la ea urma să se răspândească învăţătura baptistă în întreg Bihorul şi peste toată Transilvania.

Ianoş Lajos, conducătorul grupului de citire a Bibliei a fost foarte bilitor în organizarea şi invitarea altora la întrunirile de citire a Bibliei ce le ţineau în casa lui. El a fost unul, care s-a convins că trebuie să se întoarcă la Dumnezeu. Dintre ceilalţi membri ai grupului au mai fost Mi-ialy Cornya şi Mihály Toth. Ei au ajuns tot mai legaţi unii de alţii şi toţi s-au hotărât să înceapă un trai de adevăraţi creştini, aşa cum îi arată Noul Testament. În cele din urmă şi-au exprimat dorinţa de a primi botezul pe) ază credinţei. Ianoş Lajos a fost gata să plece până la Viena, să fie botezat de Miliard. Pentru aceasta ar fi trebuit să-şi vândă casa ca să aibă ba-di de drum. Înainte însă au cerut sfatul lui Novak. Acesta i-a sfătuit să n-ai aştepte, deoarece baptiştii din Germania intenţionau să trimită un misionar al lor. În anul 1873 s-a mutat la Budapesta misionarul baptist ger-nan Henrick Mayer, care urma să lucreze cu Evanghelia printre germanii aflaţi la Budapesta. Imediat Iohann Novak a intrat în corespondenţă cu el? i i-a descris lucrarea din Salonta Mare. Henrick Mayer a fost adânc imjresionat de istoria acestei lucrări şi a intrat el în corespondenţă cu gru-dul din Salonta. Între timp însă, grupul de citire a Biblie din Salonta a înjeput să ţină servicii religioase în fie care Duminică, s-au organizat întoc-nai ca o biserică baptistă, după cum le-a arătat Novak că este biblic. După un lung schimb de scrisori, Henrick Mayer a aranjat cu grupul de la Sar lonta o întâlnire la Bekes-Gyula, pentru data de 21 august 1875. Pe atunci Salonta nu avea comunicaţie cu trenul, încă nu a fost instalată linia ferată Oradea – Arad, pe când Bekes-Gyula avea gară pe linia ferată de la Budapesta, deci lui Henrick Mayer îi era mai uşor să ajungă

acolo. Credincioşii din Salonta urmau să vină la Bekes-Gyula cu căruţele.

La data de 21 august 1875, partea cea mai mare a grupului de la Salonta s-a dus la Bekes-Gyula spre a se întâlni cu misionarul baptist Mă-yer. În viaţa lor s-a petrecut schimbarea reală, ei au început o viaţă deadevăraţi credincioşi, cu toţi aveau un zel cald şi proaspăt de a trăi şi aplica învăţăturile Noului Testament în viaţă. Henrick Mayer a discutat cu ei şi i-a cercetat, convingându-se de convertirea lor şi întoarcerea la Dumnezeu. Au urmat cinci zile de rugăciuni pregătitoare şi devoţionale, apoi la 26 august 1875 Mayer a botezat cele opt persoane de la Salonta Mare şi anume: Ianoş Lajos cu soţia, Mihály Cornya cu soţia, T. Lajos, Suzana Lajos, Sara Kiss şi tânăra G. Bordas. Cu aceştia s-a întemeiat biserica din Salonta Mare. Nu a putut merge la Bekes-Gyula Mihály Toth cu soţia, dar el s-a botezat după aceea.

Astfel, lucrarea de început al unei mişcări religioase noi a pornit de joş, din pătura de jos, din simpla dorinţă de a împlini întocmai cuvintele Sf. Scripturi şi a avea o biserică vie, cu adevărată părtăşie frăţească. E impresionantă unirea sufletească a acelor care cred în Hristos ca bântuitor personal. Grupul de la Salonta era maghiar, primul care le-a a-rătat calea nouţestamentală era un german, acel care i-a botezat a fost şi el un german, dar ei aveau în suflete iubirea creştină curată. Iohann Nova] şi Henrick Mayer nu au făcut niciun caz de naţionalitate. Ei au îndeplinit o poruncă clară a bântuitorului, să predice Evanghelia la toate popoarele.

Heinrich Meyer

Importanţa istorică a acestei biserici baptiste e în misionarismul ei viu şi mai presus de orice prejudecăţi omeneşti. Unii dintre membrii ei au ajuns spirite îndrăzneţe, mărturisitori neînfricaţi, aproape fanatici în crezul lor biblic, oameni cu răbdare şi cu spirit de sacrificiu, eroi ai credinţei. Ei urmau să ducă vestea Evangheliei printre mulţi duşmani şi prin situaţii critice şi prin persecuţii. După câtva timp a fost botezat şi Mihály Toth cu soţia şi alţii, convertiţi după aceea, prin viaţa şi activitatea lor. E frumoasă activitatea pe care au dus-o credincioşii din Salonta. Mihály Tothi s-a dedicat lucrării printre maghiari şi mai ales local, în Salonta, iar Mihály Cornya a început să lucreze printre românii din comunele din jur. Şi lucrarea a dat rezultate foarte bune. Cornya a devenit un misionar al românilor şi prin lucrarea lui s-au format zeci de biserici baptiste în Bihor şi părţile revirane.

În Salonta, unde lucrarea a fost preluată de Mihály Toth a crescut, mulţi alţi nou convertiţi au fost adăugaţi la biserică. După cum era şi firesc, ei au trebuit să se îngrijească de un locaş de închinăciune. Şi ei nu au stat mult pe gânduri, ci s-au apucat şi au clădit o casă de rugăciune pe o stradă destul de afluenţă. Aceasta a fost prima casă de

rugăciune baptistă din toată Ungaria şi Transilvania. Caracteristica ei biblică e că a fost o biserică misionară. După 32 de ani de la întemeiere, biserica din Salonta Mare, apare pe statistica din 1907 cu 7 staţiuni de misiune, cu un număr de membrii localnici şi în staţiunile de misiune de 496 persoane botezate noutestamental. Toată lucrarea era făcută de M. Toth şi trei diaconi, M. Damian, S. Pager şi J. Vass. Două din staţiunile bisericii, anume: Dobaz şi Vezsth /rămase în Ungaria după trasarea frontierii din anul 1918/, s-au dezvoltat în chip deosebit, că la finele anului 1907, ambele au fost declarate biserici independente, având la un loc 316 membrii. O mare atenţie s-a dat şcolii duminicale şi tineretului. Tot de pe statistica din 1907 aflăm că în biserica din Salonta şi în staţiunile ei de misiune erau la scoală duminicală nouă învăţători. Biserica avea un cor de 22 persoane.

E demn de relevat spiritul gospodăresc al primilor baptişti. Numai la puţină vreme de la fondarea bisericii sau şi apucat şi şi-au construit o casă de rugăciune a lor, şi-au sporit mobilierul interior necesar că în a-nul 1907, pe statistică, valoarea patrimoniului apare de 22.630 coroane, o sumă destul de frumoasă. Dintre staţiunile de misiune, 4 aveau şi ele case de rugăciuni proprii, construite de ei.

Creşterea bisericii a fost simetrică. Ei au crescut în cele spirituale, în misiune, şi au crescut şi în dărnicie. Pe statistica din 1908, pe care apare şi o rubrică a dărniciei, în biserica din Salonta s-a adunat suma de 1603 coroane. La acea dată, în Salonta erau 190 de membrii. O cât de fugară privire peste aceste cifre, şi ţinând în seama starea economică de atunci, ne dăm uşor seama că partea îndatoririlor faţă de cauza Evangheliei a fost clar explicată şi înţeleasă de fiecare membru al bisericii. De asemenea, chivernisirea banilor dăruiţi a fost făcută cu toată credincioşia. Totul a fost făcut pe faţă, şi la finele anului tipărit în statistica oficială a tuturor bisericilor. La ei se găsesc toate elementele biblice şi sănătoase a economiei bisericeşti: cunoştinţa îndatoririlor membrale, cinstea vistiernicilor, informarea generală. Deci, s-au aplicat leal principiile Noului Testament cu privire la dărnicie.

ÎNCLINAŢIA CALVINISTĂ. Primii convertiţi la credinţa baptistă, cei din Salonta, care au devenit apoi misionari, au provenit dintre calvini şi se pare că ei au păstrat anumite învăţături de la calvini. Una din ele a fost învăţătura cu predestinaţia sau alegerea oamenilor să fie sau nu mântuiţi. Atât M. Toth cât şi Cornya în predicile lor şi în toată atitudinea lor, au învăţat şi au fost influenţaţi de învăţătura, că dacă un

om este ales de Dumnezeu pentru mântuire, atunci el va ajunge să fie mântuit ori vrea ori nu vrea, iar dacă nu este ales, poate omul să facă orice, el nu va ajunge, nu va putea să fie mântuit. Cornya folosea des în predicile sale prin biserici expresia: „cei aleşi de Domnul, „iar când discuta cu prietenii în pregătirea pentru botez folosea expresia: „dacă sunt aleşi de Domnul se vor pocăi. „Înclinaţia aceasta spre predestinaţionismul calvin s-a observat la Mihály Toth mult mai pronunţat în problemele de disciplină bisericească. Potrivit predestinaţiei, el se purta aspru cu acei căzuţi într-un păcat sau greşeală, dădea sentinţe disciplinare severe, invocând că dacă persoana e aleasă de Domnul nu se va pierde. El opera ager şi adânc, era fără cruţare şi categoric, ba spre sfârşitul vieţii era un îndârjit în materie de disciplină. Exagerarea aceasta îşi are explicaţia în înclinaţia calvinistă, în reminiscenţa predestinaţionismului. Ca un derivat din aceasta a fost pretenţia lucrătorilor cu Evanghelia de mai târziu, moştenită de la Cornya, ca biserica să nu aplice nicio disciplină decât numai când este de faţă predicatorul cercual, lucrătorul, care să chibzuiască şi să propună bisericii felul de disciplinare. Aşa aflăm că ori de câte ori sosea Cornya în câte o biserică i se prezentau toate căderile, biserica era adunată la „şedinţă închisă" unde el propunea felul de disciplină şi biserica vota punerea sub disciplină a celor abătuţi. Apoi, tot ca o practică luată de la calvini era şi destinarea ultimei bănci din casa de rugăciune pentru cei disciplinaţi, o-bicei păstrat multă vreme în Transilvania.

Mihály Cornya după un timp, lucrând mult cu acei ce s-au ridicat ca buni predicatori dintre români, şi care au interpretat ei Biblia, prin lumina căpătată de ei, se pare că a fost mult influenţat şi că a pierdut mult din înclinaţia calvinistă pe care a avut-o la început. Unii dintre predicatorii români, chiar dacă la început au fost influenţaţi de Cornya la învăţătura predestinaţiei, după cercetări şi studii biblice mai îndelungate s-au lăsat de a propaga şi învăţa doctrina „alegerii" în forma ei calvinistă.

MIHÁLY CORNYA. El s-a născut în anul 1844, după cum e înscri-rea pe monumentul de la mormânt şi a murit în 1917. S-a născut şi a crescut în Salonta Mare. Se pare că a fost de origine română, dar că familia i s-a maghiarizat sub stările sociale de atunci. Cunoştea limba română, dar nu putea predica în româneşte, ci numai în ungureşte cu traducător. Discuţiile, conversaţiile, explicaţiile personale le dădea în

limba română. Imediat după ce s-a botezat la 26 august 1875 la Bekes-Gyula, el a început să facă misiune mai ales printre românii din comunele din jurul Salontei. E 1 poseda un talent oratoric deosebit şi avea un dar de convingere puternic. E recunoscut faptul că puţini puteau rezista lucrării lui de convingere. De aceea a şi avut succesele repurtate, aproape unice în istorie. Fiindcă puţini misionari şi predicatori au cules atâtea succese în lucrarea de pionierat ca şi el. Numele lui românesc ar fi fost Mihai Cornea. Şi aşa a şi învăţat el pe români să-i spună şi astfel să-i scrie numele lui.

În anul 1877, deci numai la doi ani după ce a fost botezat, Cornea a fost ordinat ca predicator. Dr. J.H. Rushbrooke, fostul preşedinte al Alianţei Mondiale Baptiste, care a scris două lucrări istorice asupra baptiştilor din Europa, spune că Mihai Cornea prin activitatea lui a fost unul din cei mai rodnici lucrători ai Evangheliei din Europa. În timpul a? (… –, nilor săi de activitate a botezat un număr de peste 80 oo de persoane. El a fost un misionar cu o putere de muncă şi de răbdare, cum rar pot fi aflaţi. O mare parte din lucrarea lui e lucrarea de pionierat, de plantator de biserici baptiste. A fost un misionar devotat cauzei de răspândire a Evangheliei. Nu ştim dacă l-a egalat vreun altul din istoria noastră în lucrarea de a înfiinţa biserici, de a converti persoane în comunele unde nimeni nu; a trecut cu Evanghelia. Aria lui de misiune a trecut de la Bihor, a cuprins părţile Aradului, Timişoarei, părţile nordice ale Transilvaniei şi până adânc în pusta Ungariei. Veşnic pe drum, în misiune, cuceritor prin iubire caldă, ne prefăcută, semănător şi cultivator de virtuţi, un bun sfetnic în toate problemele sociale şi familiale, diplomat abil în tratarea cu autorităţile, creator de o ambianţă prietenească şi plăcută, a fost omul creat să contribuie la împrăştierea învăţăturilor biblice, la înfiinţarea de biserici baptiste şi la creşterea şi maturizarea în credincioşie a. mii de români şi maghiari din Transilvania şi Ungaria.

Lucrarea lui principală a fost pionieratul. O asemenea lucrare cerea eroism, spirit de sacrificiu, răbdare şi risc personal. Despre el, au rămas în poporul baptist, o mulţime de istorii de persecuţii, de acţiuni îndrăzneţe. Dăm doar câteva din ele. Astfel, în iarna anului 1890 e plecat în comuna Tulea, lângă Salonta, să propovăduiască Evanghelia la români. În Tulea încă nimeni n-a mai predicat Evanghelia, oamenii nu ştiau nimic de Biblie, decât ceea ce auzeau şi puteau descifra din liturgia cântată în biserica din sat. Ajuns în comună, Cornea a intrat în

vorbă cu unii cu alţii, a trecut pe o stradă, pe alta, şi pe toţi, pe care-i întâlnea, îi întreţinea cu vorbe din Biblie. Oamenii s-au adunat în jurul lui, îl ascultau curioşi, dar

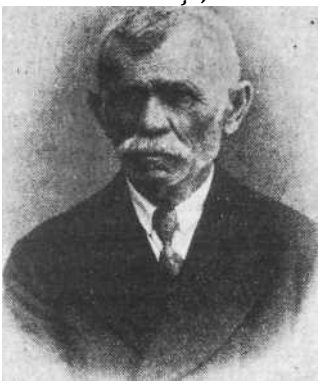

I hai Cornea 1844 – 1917

când s-a înserat nimeni nu l-a invitat în casă pentru găzduire peste noapte şi Mihai Cornea n-a găsit un loc unde să doarmă peste noapte, că în cele din urmă s-a îndreptat la cârciuma din sat şi a dormit acolo pe o laviţă, o bancă fără spetează. De aici, a doua zi dimineaţa a plecat spre Gurbediu, o altă comună românească. Aici, când au auzit oamenii ce veşti le predică, ceea ce ei n-au mai auzit, au anunţat pe preot. Acesta a cerut primarului să-l aresteze, şi Mihai Cornea a fost arestat. Înainte de înserare, preotul, primarul şi învăţătorul au. («… % convenit să-l închidă în grajd cu un taur aproape sălbatic, de care nimeni nu se putea apropia, şi pe care-l ţineau în grajd dezlegat, iar grajdul era fără pod. Ei erau siguri că taurul îl va zdrobi, îl va ucide pe misionarul, care a îndrăznit să aducă veşti noi despre credinţă în sat. Pe vremea aceasta, prin părţile locului erau numai bovine albe, cu coarnele mari. De acest soi era şi taurul rău, căruia şi hrana i-o aruncau numai prin podul fără scânduri, din o altă cameră alăturată. Oamenii l-au adus pe Cornea la grajd, au deschis uşa şi l-au împins înăuntru. Cornea şi-a dat seama de pericol şi s-a retras pe lângă zid într-un apropiat colţ şi s-a aşezat jos. Taurul a mugit de câteva ori, apoi s-a apropiat cu capul să-l împungă pe Cornea, dar având coabnele mari nu putea face nimic în colţ. Când coarnele taurului au ajuns în pereţi, Cornea de la mijloc, din colţ a început să-l scarpene între coarne, şi taurului i-a plăcut şi a stat nemişcat, apoi s-a culcat acolo, cu capul în mâinile lui Cornea. Respiraţia taurului i-a făcut căldură lui Cornea că

n-a înghețat de frigul din grajd. Dimineața au venit toți trei, primarul, preotul și învățătorul, împreună cu oamenii de la grajd și s-au urcat sus pe grinzile de la pod să vadă ce s-a întâmplateu aducătorul de rătăcire, cum l-a numit preotul –, și nu mică le-a fost mirarea, când au văzut capul taurului pe genunchii lui Cornea. Miraţi și speriaţi l-au scos afară și l-au gonit din comună. Dar mai târziu, Cornea a câștigat suflete și în Tulea și în Gurbediu și a deschis biserici baptiste, care au ajuns să fie unele din cele mai însemnate biserici baptiste din Bihor. Prin suferințe și pericole, prin răbdare și stăruință, el a făcut o bună lucrare.

Monumentul funerar la mormântul lui Mihai Cornea din Diosfg

Cuvintele lui din predică sau sfaturile lui personale impresionau, ajungeau la inimă. El vorbea capului, dar atingea și sentimentele. Cornea a fost un om de elită, răsărit din popor și fără multă școală. El a fost cu adevărat omul creat de Evanghelie.

Mihp Cornea a avut mare iubire pentru Dumnezeu și oameni. A iubit mult cauza Evangheliei. S-ar putea spune că el a trăit numai pentru ea, ca s-o vestească altora. Din 1875 și până în 1889 el a lucrat în părțile Salontei. În 1889 s-a mutat la Diosig unde a făcut iarăși lucrare de pionierat și după înființarea de biserici le-a grupat într-un cerc misionar. Aici a lucrat până în 1908, când a fost trecut ca lucrător în cercul bisericesc cu sediul în Marghita. Pe statistica din 1911, întocmită de Baranyai Ianoș și Rottmayer Ianoș, de la Uniunea Baptistă din Budapesta, cercul Marghitaie trecut cu 24 de biserici baptiste, în care erau la acea dată 539 de membrii botezați. În 1914, când a

început războiul, Mihai Cornea s-a reîntors în Diosig, şi aici în 1917 a trecut la cele veşnice. Mormântul lui se află acolo în cimitirul comunei. Biserica din Diosig i-a ridicat la mormânt un monument de marmoră.

El, în timpul vieţii a fost prezent la toate conferinţele pe ţară şi de asemenea la toate conferinţele mari ţinute în Europa. Între 29 august şi 3 septembrie 1908, când a avut loc la Berlin, Congresul European Baptist, Mihai Cornea e în fruntea delegaţiei din Ungaria şi Transilvania, din care au făcut parte printre alţii: Gh. Florian din Talpoş, Mihai Brumar, din Oradea, Gh. Vărşăndan din Siria, etc. fiindcă el a fost primul predicator ordinat în toată Ungaria şi Transilvania. Cu toate acestea el a fost modest şi a ridicat cadre noi, acordând cinste celor veniţi după el.

PRIMELE BISERICI BAPTISTE ROMANE ÎN BIHOR. Prin lucrarea lui Mihai Cornea s-au convertit la credinţa baptistă mulţi români, iar cu ei, s-a început lucrarea într-o mulţime de comune româneşti. Din Salonta Evanghelia a ajuns în multe comune cu populaţia maghiară, şi în unele cazuri, din aceste comune maghiare a ajuns în comunele româneşti. În toate aceste începuturi se observă evanghelismul viu, personal.

Cea dintâi biserică baptistă română din Bihor a fost înfiinţată în comuna Cheşa. Aici a început să predice în anul 1880 predicatorul Szabó Pal – de la biserica maghiară din Ginta. În 1884 a fost botezat un maghiar, Biro Ludovic, în casa căruia au început să ţină sexvieii divine în fiecare duminică. Szabó Pal venea şi predica Evanghelia. În 1885 s-a stârnit împotriva lui a mare reacţie. Jandarmii maghiari au folosit mijloace inchizitoriale spre a-l forţa prin torturi să-şi părăsească credinţa şi el şi Biro. De pildă într-o zi de iarnă, Biro a fost luat de jandarmi, care l-au dus la „casa satului" şi aici l-au legat de roata unei căruţe, apoi au turnat peste el apă din fântână, ca să îngheţe pe el. Biro a scăpat numai când sătenii au venit în grup şi l-au dezlegat de la căruţă şi au rupt sloii de gheaţă de pe el. Suferinţele lui Biro au atras admiraţia celor mai mulţi săteni şi au câştigat inima oamenilor. N-au trecut decât câteva luni de zile, şi în 1886, au fost botezate primele cinci suflete convertite la credinţa baptistă. Ei au; fost: Eremia Pavel cu soţia, Eremia Teodor cu soţia şi Suciu Dumitru. Ei au deschis imediat o casă de rugăciune şi dintre ei au predicat Eremia Pavel şi Suciu Dumitru. Serviciile divine se ţineau în româneşte. Peste doi ani, la 22 iunie 1888, s-a ţinut noaptea un alt botez cu 13 suflete, 6 bărbaţi şi 7

femei. Actul botezului a fost îndeplinit de Minai Cornea. La mărturisirea de credinţă, Mihai Cornea a respins şi a amânat pe mai mulţi dintre prietenii, care au venit şi au cerut să fie botezaţi. În total 37 de prieteni au venit la mărturisire, dar Cornea a primit pentru botez numai pe acei 13 mai credincioşi dintre ei. El, Mihai Cornea, avea anumite principii de nuanţă calvinistă, fiindcă el însuşi provenea din Biserica calvină.

Lucrarea Evangheliei de întoarcere a oamenilor la pocăinţă a mergi în progres până în anul 1894, când a intrat printre credincioşii baptişti un nazarinean, care a strecurat printre ei anumite învăţături nazarinene, îngăduitoare cu păcatul, mai ales faţă de băuturile alcoolice. Unii dintre cei credincioşi, când nu au mai considerat păcat băutura şi beţia, au început a folosi din nou alcoolul din ce în ce mai mult, şi aceasta a dus la distrugerea lucrării.

În Girişul Negru, Evanghelia a început să fie predicat de Mihai Cornes El a venit într-o zi în comună şi a început să explice oamenilor adevărata viaţă de credincioşie creştină. Cuvintele lui au prins teren, au găsit inimi deschise şi astfel şi-a făcut prieteni, în casele cărora a fost primit şi le-a predicat şi explicat Sf. Scripturi. Nu după mult timp sau şi arătat primele roade. În 1889, s-a ţinut un botez nouţestamental în Crişul Negru de Mihai Cornea. Au fost botezate cinci persoane şi anume: Băbău Florian, Tărău Petre, Marian Floare, Popa Teodor şi Mihuţ Floare. Cu aceştia s-a fondat biserica baptistă din Girişul Negru. Lucrarea de plantare a credinţei a fost făcută în chip apostolic, fără formule şi tactici rafinate, dar cu un zel şi o abnegaţie impresionantă. Membrii, acei puţini, au făcut o minunată lucrare de mărturie personală a bucuriei lor sufleteşti, a păcii din fiinţa lor. În acest fel, Evanghelia a ajuns în alte şi alte suflete. Girişul a devenit a doua biserică baptistă română din Transilvania şi o biserică misionară.

Odată înfiinţată biserica, Mihai Cornea i-a lăsat să lucreze ei, iar el s-a avântat spre alte comune. În Girişul Negru lucrarea a fost preluată, a fost dusă mai departe de Băbău Florian, până în 1897, când s-a botezat Târau Florian. Acesta, om mai format, cu mai multe cunoştinţe, cu mai mult talent, a început să propovăduiască Cuvântul sfânt cu verva dragostei dintâi, şi astfel, în chip lent lucrarea de propovăduire şi de învăţătură a trecut asupra lui, iar Băbău Florian i s-a ataşat ca un sincer colaborator.

Râvna lor în vestirea Evangheliei a fost încununată cu succes, în

1899 au primit pentru botez alte şase suflete întoarse la Dumnezeu.

La început, credincioşii se adunau în case particulare, iar din anul 1899, numărul credincioşilor fiind mai mare şi numărul prietenilor fiind tot mai mare, au închiriat o casă cu o sală mai mare. Starea aceasta s-a prelungit până în anul 1909 când şi-au cumpărat propriul lor local şi l-au ajustat să corespundă numărului lor. Râvna celor doi predicatori s-a infuzat şi în membrii, dragostea de Cuvântul Domnului i-a cuprins pe toţi şi astfel întreaga biserica era plină de suflul vieţii noi, şi impunea prin spiritualitatea ce o caracteriza. Credincioşii erau cu toţi nişte iluminaţi, pasionaţi de frumuseţea vieţii în Hristos şi în familia celor mântuiţi. Şi an de an, Domnul a adăugat alte suflete convertite la numărul lor.

Printre convertiţii din anul 1911 a fost şi Jolţea Ion, care avea aptitudini muzicale, şi cum tocmai atunci s-a deschis la Buteni, în judeţul Arad, un curs de dirijori de cor, a fost trimis şi el să înveţe de la Vast-le Berbecar şi Mihai Brumar arta de a instrui şi dirija un cor. După ce s-a întors de acolo, a organizat la începutul anului 1912 un cor mixt pe patru voci. În starea lor de oameni sinceri, pocăiţi şi devotaţi Domnului, corul a devenit o mare binecuvântare pentru biserica lor. În cor au intrat şi tineri şi unii dintre cei mai bătrâni şi cu toţi cântau fără semeţie. Nu erau animozităţi sau tendinţe discordante. Ei erau o familie şi nu făceau lucrarea spre lauda lor, ci spre slava Celui ce i-a mântuit.

Viitorul însă le-a umbrit bucuria şi freamătul energiei spirituale. Încleştarea popoarelor în război, a răpit în 1914, pe cei mai buni şi activi membrii ai Bisericii. Au plecat la armată aproape toţi bărbaţii. Şi acum s-a petrecut un fapt demn de admirat. Lucrarea a fost luată şi dusă înainte de femei, ca Maria Jurenţa, Eva Târau şi Leana Babau. Ele au lucrat cu Evanghelia şi au păstrat fiinţa Bisericii, până s-au întors de la război bărbaţii.

În Tăut, sămânţa Evangheliei a fost adusă tot de către Mihai Cornea din Salonta Mare. Udată pornită lucrarea de răspândire a credinţei nouţestamentale, ea s-a extins ca o apă în revărsare. Pe lângă porunca, pe lângă învăţătura Evangheliei, de a mărturisi şi altora, s-a adăugat la români şi caracteristica lor specifică: comunicativitatea lor unii altora. Astfel, infiltrarea crezului baptist trecea de la un sat la altul.

În anul 1888 şi în Tăut a venit Mihai Cornea şi a început să ţină anumite ore de rugăciune, cu câţiva săteni, care au auzit despre

lucrarea de la Girişul Negru. El i-a îndemnat pe aceştia să se adune împreună şi dacă el nu este prezent, să citească un psalm şi apoi să se roage fiecare cum poate în vorbele lor. Forma aceasta apostolică a întrunirilor celor credincioşi a dat bune rezultate. Atmosfera de pietate a avut o mare influenţă şi a atras continuu alte suflete dornice după apropierea de Dum

40 nezeu. La început, cum prietenii nu puteau predica, se făcea un fel de comentariu; cei prezenţi îşi spuneau părerea lor despre textul ce era citit şi în aceste discuţii descopereau cu toţi lumină de sus, învăţau lucruri foia şi toate pentru traiul lor zilnic. Învăţătura cea mai des discutată a fost acea a mântuirii de păcate. Pe îndelete ei au ajuns convinşi că autosalvarea, adică mântuirea prin puterile şi acţiunile proprii e o iluzie, şi că ea poate fi primită numai prin jertfa Domnului Iisus Hristos. La unele din acestea discuţii se ajungea şi la învăţătura despre botez, cina Domnuluiş alte asemenea învăţături. Din timp în timp, când ajungea pe acolo predica torul Minai Cornea, sau vreun alt credincios, se întruneau şi căutau să lămurească toate problemele mai grele.

În 1890 a fost ţinut la Tăut un botez cu 18 suflete, Io bărbaţi şi 8 femei, îndeplinit de Mihai Cornea. Între aceştia a fost şi tânărul Teodor Todinca şi un altul, Petru Moţ, care vor deveni predicatori pionieri ai credinţei în Bihorul apusean. Cu aceşti 18 nou botezaţi credincioşi baptişti a fost înfiinţată Biserica din Tăut. Harul divin a însoţit lucrarea acestorbu ni credincioşi, că după mai puţin de un an, în 1891, s-a ţinut al doileabo-tez, de data aceasta cu 33 de suflete. Botezul acesta merită să fie menţionat, ca un fapt de istorie. E primul botez ţinut ziua în apele Crisului Negru, în mod public, la care a asistat întreaga comună. Speriat de amploarea lucrării, preotul ortodox a cerut sprijinul jandarmeriei maghiare în a împiedica oficierea botezului. Pe aceea vreme, baptiştii nu erau reciinoscuţi, nu aveau niciun drept prin vreo lege, astfel nu i-a fost greu să convingă pe jandarmi, că sunt nişte răsculători, că agită poporul, etc. E ştiut că jandarmii maghiari au fost întotdeauna foarte sensibili, şi imediat când au fost chemaţi au încercat să interzică botezul. Nu au putut face însă nimic, fiindcă satul întreg a prins de veste, a descoperit uneltirile vrăjmaşe, şi 57 de bărbaţi fruntaşi din comună, cu toţi ortodocşi, au luat ei asupra lor orice răspundere şi au depus chezăşie pentru ordine. În acest fel, botezul a fost oficiat în linişte. Printre cei botezaţi a fost şi primarul

comunei.

Botezurile au urmat an de an. La un botez din anul 1893 a fost botezat, împreună cu alţii, viitorul predicator, Ioan Târban, care urma să ajungă binecunoscut, prin lucrarea lui, în toată Transilvania. Nu la multă vreme după botez, Ioan Târban a fost luat de Mihai Cornea, să-l însoţească în călătoriile sale misionare, şi astfel el a ajuns unul din „locotenenţii în propovăduirea Evangheliei, „ai lui Cornea.

În Talpoş, lucrarea Evangheliei s-a început prin doi bărbaţi, dornici după o viaţă de evlavie, Vidican Onuţ /Uciu/ şi Lazăr Ioan /Sabu/. Când aceştia au auzit că în comuna lor vecină în Tăut un grup de oameni s-au pocăit şi că se roagă au plecat şi ei într-o duminică să se întâlnească cu aceştia şi să-i audă cum se roagă. Când, au intrat în comună au întrebat pe primul om întâlnit, dacă e adevărat că în Tăut sunt oameni care se roagă lui Dumnezeu şi dacă el îi poate îndruma într-acolo. Cel întrebat le-a răspuns că sunt şi că şi el merge chiar acolo, la rugăciune. Când au ajuns la casa unde erau adunaţi „oamenii care se roagă". aceştia erau pe genunchi şi se rugau. Vidican Onuţ şi Lazăr Ioan, străini şi foarte neobişnuiţi cu asemenea lucruri, surprinşi de ce vedeau şi auzeau, au rămas în picioare, până ce unul din acei îngenuncheaţi le-a făcut semn să îngenuncheze şi ei. Când s-a terminat rugăciunea, a urmat o predică. Cel care predica, a arătat că din gura omului, din care ies blesteme şi vorbe murdare, Domnul nu primeşte laude, mulţumiri şi binecuvântări. Cuvintele acestea au avut atât de mare răsunet în inima lui Vidican Onuţ, că de prima dată dată el s-a văzut un om păcătos şi şi-a dat seama că are nevoie de mântuire. Când s-a întors acasă, era un om convins. Imediat, el a început să predice în Talpoş, să spună altora aceleaşi lucruri, să le explice starea sa. Şi Dumnezeu a binecuvântat mărturia lui, căci a mai câştigat, alături de el şi de Lazăr Ioan, încă şase suflete. Erau de acum opt persoane şi toţi se adunau şi ei la rugăciune, la citirea Sf. Scripturi, şi la explicaţii sumare, aşa cum au văzut ei la Tăut. În 1890 toţi au fost botezaţi de Mihai Cornea, noaptea aproape de miezul nopţii, din pricina prigoanelor. Cei opt au fost: Vidican Onuţ /Uciu/, Lazăr Ioan /Sabu/, Vi-diean Maria, Bunta Lică, Bunta Floare, Pecerle Susana, Rob Maria, şi Negruţ Teodor. Cu aceştia s-a înfiinţat biserica baptistă din Talpoş.

Imediat însă au început şi suferinţele. În comună, era învăţător la şcoala confesională un oarecare Leu Pavel, un cerber al preotului. Acesta: a invitat la el într-o zi pe Lazăr Ioan. Neştiind de ce anume este

chemat, acesta s-a dus. Acolo, la şcoală, Leu Pavel l-a bătut pe Lazăr Ioan atât de crud, de sălbatic (Că din bătaia aceasta i s-a tras moartea. Şi ca să nu fie el de vină, l-a luat, şi aşa bătut, în sânge, l-a aruncat într-o pivniţă, care era considerată închisoarea comunală. Zdrobit de bătaie, tratat atât de barbar în închisoare, nu la mult timp, Lazăr Ioan, după ce a ieşit de la închisoare, a murit. El este primul martir, primul mucenic al baptiştilor din Transilvania.

După moartea prea timpurie a lui Lazăr Ioan /Sabu/, lucrarea a fost preluată şi dusă mai departe de prietenul lui, de Vidican Onuţ /Uciu/. Şi, odată mai mult, s-a adeverit şi aici, că sângele martirilor e sămânţa creştinismului. Moartea lui Lazăr Ioan a scos la iveală conflictul, deosebirea dintre cele două concepţii de creştinism: una, bazată numai pe adevărul Noului Testament, alta, bazat pe tradiţii şi pe forme serbede şi fără viaţă. Oamenii din comună, în loc să se înfrice de prigoana îndurată de Lazăr Ioan, s-au îndârjit în cercetarea noii credinţe practicată de fiecare în mod personal prin rugăciune şi o nouă trăire. Şi cine caută, află. Toţi cei ce au cercetat şi căutau aflarea adevărului, s-au convertit. Astfel, în 1892, s-au botezat cinci suflete; era al doilea botez în Talpoş. Şi n-a trecut niciun an şi s-a ţinut al treilea botez, în 1893, cu 25 suflete. În 8 iunie 1894, s-a ţinut al patrulea botez cu 19 suflete. Printre aceşti nou botezaţi în 1894 a fost botezat şi un tânăr de 27 ani. Gheorghe Florian, pe care Dumnezeu l-a ales, ca să devină şi el unul dintre predicatorii şi evanghelizatorii pionieri ai începuturilor baptiste din Transilvania. Lucrarea de răspândire a Cuvântului sfânt mergea înainte şi ca în vremea apostolilor, Domnul adăuga la numărul lor pe cei ce erau mântuiţi. În primii zece ani de la înfiinţare, Biserica a crescut la 90 de membrii.

În 1891, deci numai la un an de la primul botez, credincioşii s-au apucat şi au clădit o casă de rugăciune în raport cu numărul şi cu posibilităţile lor materiale. Dar lucrarea s-a dezvoltat repede şi casa de rugăciune a ajuns neîncăpătoare, astfel că s-au văzut nevoiţi să o reclădească după alte dimensiuni mult mai mari. Astfel, în 190 o, prinşi în forţa unui entuziasm ajuns chiar fanatic, credincioşii au început construirea, pe acelaşi loc a unei alte case de rugăciuni, fără pretenţii arhitecturale. Această nouă clădire a fost mult mai atrăgătoare ca prima. Dar numărul celor ce veneau la Biserică creştea continuu. Gheorghe Florian a fost

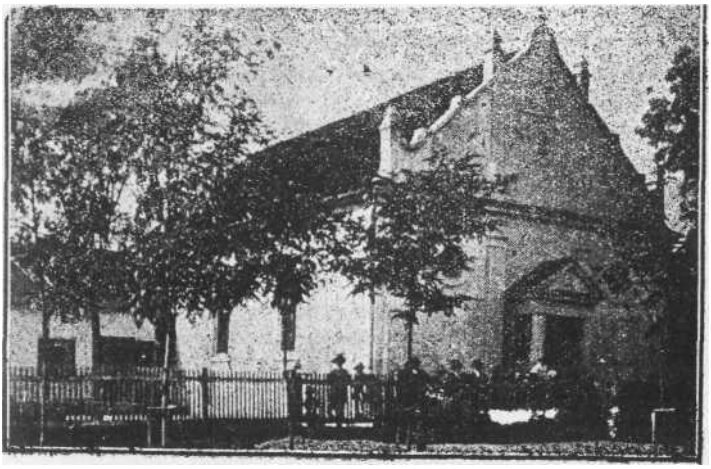

Biserica din Talpoş construită „în 1900

un bărbat cu multă vază şi trecere în comună şi cu deosebit talent în explicarea Sf. Scripturi, şi el a preluat încet lucrarea de la amvon, în a-nul 1895. El a fost un înflăcărat evanghelist şi foarte stăruitor în dobândirea de suflete la Hristos, şi a influenţat la aceasta şi pe alţii din Biserică, aşa că Biserica a devenit ea una din cele mai evanghelistice şi misionare biserici. După numai câţiva ani, şi clădirea a doua nu a mai putut cuprinde numărul mare al credincioşilor. De aceea, în anul 190 o au trecut la construirea celei de a treia clădiri a Bisericii. Planul acestei clădiri a fost mult mai mare, clădirea avea să fie mult mai înaltă, ca să aibă aer şi acustică.

La începutul lucrării, comuna Talpoş fiind aproape de Salonta Mare, au venit şi au activat în Biserica atât Cornea Mihai cât şi Mihály Toth. Acesta din urmă tindea sub naţionalismul său să impună baptiştilor români ţinerea sărbătorilor după Calendarul Gregorian, fapt care a trezit anumite nemulţumiri în Biserică. Situaţia a fost schimbată de Mihai Cornea, care a venit cu principiul, „Fiecare naţiune să-şi ţină sărbătorile ei”.

fii Tulea, o altă comună în vecinătatea Salontei, Evanghelia a fost propovăduită la început tot de Mihai Cornea. În Decembrie 1890, el a venit într-o zi în Tulea şi a trecut pe la mai multe familii, unde a citit şi explicat anumite texte din Noul Testament. În aceste familii s-au adunat mai mulţi vecini, bărbaţi şi femei. Când a venit însă seara, spre marea mirare a lui Cornea, niciunul din acei cărora le-a predicat ziua nu au fost gata să-l primească şi să găzduiască peste noapte. Preotul a auzit de lucrarea lui Cornea şi a trimis vorbă oamenilor că vor avea de

suferit consecinţe dacă îl vor primi şi găzdui în casele lor pe „omul de la Salonta”. Mihai Cornea însă a rezolvat simplu problema: s-a dus la cârciuma din sat şi a dormit toată noaptea pe o bancă. A doua zi dimineaţa s-a sculat şi a plecat spre o altă comună, spre Gurbediu. Misionarul nu găsise teren prielnic pentru lucrarea lui.

Peste un an, s-a mutat în comuna Tulea familia Mateiaş Mihai, care venea din comuna Cheşa, şi erau credincioşi baptişti. Prin ei s-a infiltrat în Tulea credinţa baptistă. În această familie au început ore de rugăciune seara, aici au venit apoi predicatori misionari. Din 1892 s-au început servicii divine în casa familiei Mateiaş, la care veneau să predice predicatori români din Tăut, Teodor Todinca şi Petru Moţ. La aceste servicii divine şi ore de rugăciune au început să vină vecini şi cunoscuţi ai familiei Mateiaş, care treptat şi-au căpătat o stimă a oamenilor din Tulea. E de asemenea interesant faptul că şi Teodor Todinca şi Moţ Petre, ce veneau de la Tăut. erau şi ei proaspeţi în credincioşie, dar aveau acea dragostei dintâi pentru sufletele altora. În 1892 încă nu aveau acolo cărţi de cântări în limba română, dar amândoi, Todinca şi Moţ, fuseseră cantori ortodocşi şi cunoşteau bine cântările bisericeşti ortodoxe şi la început se foloseau de aceste cântări. Ei au învăţat şi pe ceilalţi, Pe vizitatori şi prieteni, să cânte cu ei, şi după ce cântau cu toţii, unul din ei începea să predice din Biblie. Lucrurile au mers astfel câteva duminici la rând şi lumea se îngrămădea să asculte explicaţiile din Noul Testament. Dar preotul din comună a trecut şi el la acţiunea de oprire a misionarilor de la Tăut. El a pus oameni la pândă, şi când veneau cei doi predicatori din Tăut, oamenii plătiţi le apăreau în faţă cu ciomege, cu pari şi îi goneau înapoi, hăituindu-i până la hotarul dintre comune. În urma acestor acţiuni, cei doi predicatori au folosit şi ei mai multe diversiuni, au venit uneori de sâmbătă seara, alte ori au venit pe partea o-pusă, unde nu erau aşteptaţi de acei cu ciomege. Cu fiecare duminică a fost un avans în lucrarea sfântă. La venirea primăverii anului 1892, casa lui Mateiaş Mihai a ajuns neîncăpătoare, deşi serviciile divine se ţineau în întreaga casă, două camere şi o tindă, astfel că s-au mutat în ograda unui prieten Gheorghe Marişcaş, sub un dud mare. Preotul însă a făcut intervenţii peste intervenţii şi în mai multe rânduri poporul adunat la rugăciune şi la ascultarea propovăduirii Evangheliei a fost împrăştiat de primar şi paznicii de noapte din comună, la ordinul autorităţilor. Cu toate batjocurile, bătăile, ocările, lucrarea Evangheliei a pătruns şi a

înaintat bine. În acelaşi an, în 1892, înainte de Crăciun s-au hotărât să-L urmeze pe Mântuitorul un număr de 28 de suflete. Fiind o iarnă destul de grea nu au putut fi botezaţi, totuşi ei s-au unit şi au închiriat o cameră mare din casa lui Teodor Mangrău, pe care au anunţa ţ-o la autorităţi, o formă legală cerută de lege, şi au început acolo ţinerea de servicii în mod regulat. Erau de acuma 2 credincioşi botezaţi şi 28 de convertiţi încă nebotezaţi. Iarna 1892/93 au folosit-o pentru adâncirea cunoştinţelor în Sf. Scripturi şi învăţarea doctrinelor biblice. O dată, tocmai primiseră un număr de Biblii în româneşte, spre a le avea la studiul biblic, dar într-o noapte camera închiriată a fost devastată de duşmani, care au furat toate Bibliile şi toate caietele cu cântări pe care le-au scris de mână şi faţa de masă, ce servea în loc de amvon. A doua zi, au observat că faţa de masă se afla în fântână. Acolo au fost aruncate toate Bibliile şi caietele de cântări. Duminica următoare, chiar de nu mai aveau caietele cu cântările scrise, au cântat cu toţi cântarea: „Simţuri sfinte îmi umple pieptul, „şi când au ajuns la versetul: „Vie, orice rău asupră-mi, nu-mi va da ti inima, Să pierd pe rând toate ce am, Oh, Tu să-mi rămâi numai… „cu toţi au cântat cu ochii plini de lacrimi. Numărul celor ce veneau laserviciile divine a crescut, şi s-au văzut nevoiţi să închirieze o sală mai mare. Vara, la 20 iunie 1893, cei 28 de prieteni au fost botezaţi de Mihai Cornea. Cel mai mare botez a fost însă în 1896, când au fost botezate 42 de suflete. An de an, cei ce L-au primit pe Hristos de Mântuitor personal au fost adăugaţi la Biserică şi lucrarea sfântă se dezvolta bine.

Comuna Tulea nu avea însă săli să-i încapă pe cei ce veneau la casa de rugăciune închiriată, aşa că şi pentru ei s-a pus problema unei construcţii. În 1896, Biserica a hotărât să cumpere un lot de casă şi să înceapă construirea unei biserici, care să fie încăpătoare şi să aibă şi o sală pentru instruirea corului. În acelaşi an, construcţia a fost terminată, şi clădirea bisericii inaugurată în mod festiv a devenit locul lor cel mai iubit. Şi ei, întocmai ca acei din Talpoş, au fost nevoiţi să o mărească în mai multe rânduri. Întotdeauna însă, nu au dat atenţie deosebită frontonului, ci în Tulea, faţada bisericii nu se deosebea cu nimic de celelalte case din comună.

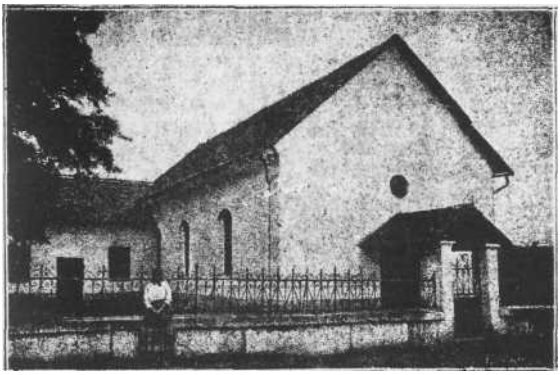

Casa de rugăciune din Tulea construita1 în 1896

Printre predicatorii din Tulea îi enumerăm pe următorii: Din 1895 au condus lucrarea de la amvon, Alexandru Pop şi Crăciun Vidican, ambii botezaţi în 1893, şi ambii tineri şi plini de vigoare; primul de 29 de ani, al doilea de 32 de ani. Trebuie subliniat misionarismul Bisericii. Datorită misionarismului celor de la Tăut, Biserica din Tulea a luat fiinţă, şi acum ea devine o biserică misionară. Din cei doi predicatori, ei l-au ales pe Alexandru Pop să facă misiune prin comunele din jur. El a fost chiar misionar angajat al Bisericii spre a face misiune în alte comuni. Alexandru Pop a devenit el la rândul lui un predicator pionier în Bihor. El a lucrat cu multă sârguinţă şi devotament, timp de 15 ani în comunele Căuaşă, Gurbediu, Homorog, Ianoşda, Bicaci, Husasău, Chişlaz, Groşi, etc. Câmpul lui de activitate s-a extins continuu şi a devenit un cerc bisericesc important în Bihor.

Biserica din Tulea devine locul unde s-a oprit Mihai Brumar, ca aici să lucreze cartea de cântări pe note pentru coruri, „Harfa Coriştilor" şi din 1904 să redacteze de aici revista lunară „Steaua Dimineţii", pentru toate bisericile baptiste române din Transilvania. În Tulea, el şi-a avut domiciliul şi în biserica aceasta el lucrat cu talentul lui.

Predicatorul local, Crăciun Vidican a lucrat intens în loc, şi prin grija lui a putut fi întreţinut ca misionar Alexandru Pop. Sub grija lui a fost construită clădirea bisericii, prin grija lui a fost ajutat Mihai Brumar în lucrarea lui de tipărire, şi el un misionar, mai ales în organizarea şi instruirea corurilor. Dar Crăciun Vidican a avut darul de a ajuta pe alţi tineri să se formeze predicatori la amvon. El a fost un bărbat u-mil şi fără ambiţii deşarte.

Interforul biserâcâi din Tulea

În timpul săptămânii, atât Crăciun Vidican cât şi Alexandru Pop, se sfătuiau, se rugau, studiau împreună Biblia cu Mihai Brumar. Acesta insufla în ei spiritul misionar şi evanghelistic.

În Gurbediu, a semănat cuvântul sfânt tot Mihai Cornea. Aici s-a întâmplat cazul cu arestarea şi apoi închiderea lui în grajdul cu taurul, aproape sălbatic, spre a-l ucide taurul, dar el a scăpat ca printr-o minune dumnezeiască. Faptul s-a petrecut în iarna anului 1890. Chiar de a fost o astfel de împotrivire din partea preotului, primarului şi notarului din sat, totuşi, sămânţa Evangheliei a prins teren. Mihai Cornea a mai făcut încă multe vizite la Gurbediu, şi Evanghelia a aflat inimi deschise, care s-au hotărât să-L urmeze pe Hristos şi să trăiască o viaţă de adevăraţi creştini. În anul următor, în 1891 au fost botezaţi un număr de 13 suflete de Mihai Cornea, în timpul nopţii. Aici, în Gurbediu, a lucrat mult, după anul 1895, Alexandru Pop din Tulea. Biserica din Gurbediu a fost un timp lung sub grija predicatorilor din Tulea, care veneau şi predicau în Gurbediu. S-au ridicat şi din loc câţiva buni predicatori, însă cina Domnului o dădea numai Alexandru Pop, ca lucrător cercual, iar botezurile le făcea de obicei Mihai Cornea, până a plecat spre a păstori cercul Diosig. Şi în Gurbediu, lucrarea Evangheliei a propăşit bine şi Biserica a crescut an de an, până la războiul mondial. În câteva rânduri, primarul comunei şi cu preotul au prigonit pe credincioşii baptişti, mai mult cu scopul de a intimida pe alţii. Şi în parte au reuşit, că în vremea prigoanelor, ceilalţi au încetat să mai vină la biserică.

În Batăr, vestea Evangheliei a ajuns prin lucrarea asiduă a lui Mihai Cornea din Salonta. El a început să facă misiune în comună în anul 1891, dar adevărata lucrare de fondare a Bisericii s-a făcut înanul

1892,

Casa de rugăciune din Gurbedâu când un număr de 17 suflete au fost botezate noaptea în apele Crişului, şi cu ei s-a înfiinţat Biserica din Batăr. Între aceştia a fost şi un tânăr. În toată vigoarea, Mitran Atanasie, care a preluat lucrarea de vestire a E-vangheliei, devenind predicatorul local. El a lucrat cu multă râvnă şi în numai câţiva ani, Biserica a crescut foarte mult. Au urmat botez după botez, în fiecare an, şi Mitran Atanasie căuta să ţină vie flacăra evanghelismului primar, ca cei mântuiţi să caută să aducă pe alţii la Hristos şi acestui fapt i se datorează că Biserica din Batăr a fost printre bisericile mari din Bihor.

Alte începuturi de biserici. În anul 1894 în comitatul Bihariei, cum i se zicea pe atunci judeţului Bihor, erau biserici formate şi erau Predicatori români plini de zel. Printre aceştia erau, Teodor Todinca! °an Târban şi Moţ Petru toţi trei din Tăut, Gheorghe Florian din Tal-ţi°Ş. Alexandru Pop şi Crăciun Vidican din Tulea, Mitran Atanasie din Batăr. Ca centre misionare s-au conturat bisericile din Tăut, Talpoş şi Tulea. De aici, au plecat după 1894, predicatori spre alte comune şi acolo au căutat să planteze biserici noutestamentale. Astfel, în anul 1894 s-au înfiinţat bisericile baptiste din Râpa, Ucuriş, Vintere, Pietroasa, prin misiunea combinată a acestor predicatori. În 1895 s-au înfiinţat o altă grupă de biserici: Bălaia, Sârbi, Căuceu, Mărghita, Dobreşti, etc. An de an, lucrarea de răspândire a credinţei noutestamentale s-a dezvoltat şi a crescut în toate direcţiile. Fiecare biserică a căutat să lucreze în comunele vecine, unde nu erau credincioşi, şi astfel numărul bisericilor înfiinţate a crescut cu fiecare an. Fentru toţi era viu principiul lui Qncken: „Fiecare baptist un

misionar".

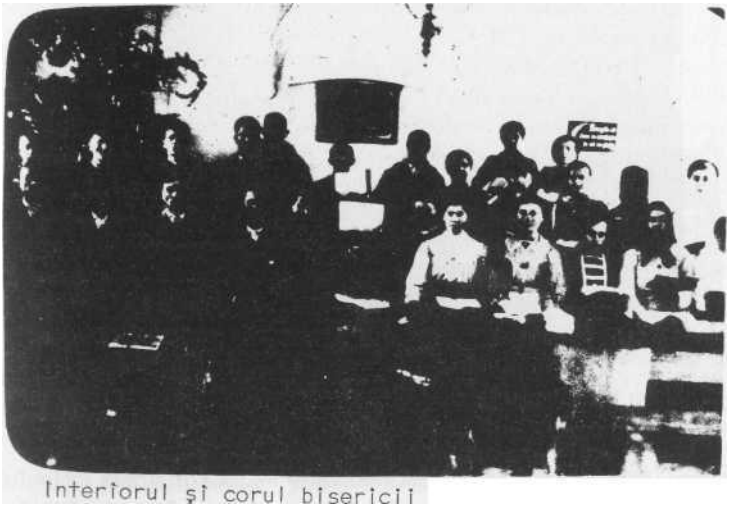

Interiorul şi corul bisericilor din Husasăul de Tinca

În Husasăul de Tinca, vestea Evangheliei a ajuns în anul 1902, şi printre primii convertiţi au fost 8 suflete, 5 bărbaţi şi 3 femei, aproape cu toţi tineri şi plini de entuziasm evanghelic. Printre aceştia a fost un fanar, Mihai Vicaş, care urma să fie chemat de Domnul la lucrarea de propovăduire. Vestea evanghelică a ajuns prin Mihai Cornea, şi a lucrat mult Alexandru Pop, Todinca Teodor şi Gheorghe Florian. Încă de la început, cel care a început să predice Evanghelia a fost Mihai Vicaş. La o vizită misionară a lui Mihai Cornea, acesta a descoperit că Mihai Vicaş are un talent rar de a predica şi explica Sf. Scripturi, De aceea, el l-a promovat pe Mihai Vicaş, luându-l pe lângă el în misiune, ca astfel să se formeze pentru amvon şi pentru conducere. Şi el nu a greşit, fiindcă într-adevăr Mihai Vicaş a ajuns conducător şi predicator bine cunoscut în Transilvania. Şi în Husăş &ul de Tinca lucrarea a înaintat repede, şi după câteva vizite ale lui Mihai Vicaş în alte locuri, el s-a întors acasă, în comuna lui, cu gândul şi dorinţa, ca tinerii din Biserica din Husasăul de Tinca să formeze un cor mixt. Şi explicaţiile lui Mihai Vicaş în legătură cu diferite coruri din biserici au înflăcărat pe tinerii din Biserica din satul lui şi aceştia au hotărât şi s-au străduit de au făcut un cor mixt, care apoi a făcut misiune prin bisericile din jur. Deşi Mihai Vicaş a fost unul dintre cei mai talentaţi predicatori ai românilor din Bihor, totuşi, lucrarea din comuna lui nu a făcut progresele celorlalte biserici din Bihor, fiindcă el a stat prea puţin acasă, şi era

încontinuu pe drum în misiune.

În Oradea Mare, printre români, Evanghelia a pătruns în anul 1903, când în cartierul Velenţa, Mihai Vicaş şi Mihai Brumar au început să predice într-o casă particulară. Dar cum niciunul, nici altul nu au putut veni la Oradea prea des, lucrarea n-a prins rădăcini, nu s-au ales cu convertiri şi prieteni pentru botez. În anul 1909 s-a mutat în Oradea familia Ioan Pop din comuna Ateaş, care a vizitat biserica din satul lor şi erau aproape de convertire. Casa lor avea să devină locul, de unde să pornească lucrarea baptistă printre români la Oradea Mare. În familia aceasta au început să predice Mihai Vicaş şi Ioan Târban. Cu timpul şi alţi predicatori români din alte biserici baptiste au început a veni la Oradea Mare în misiune. Dar procesul unui început la oraş era mai anevoia decât la sat. Orăşenii au fost întotdeauna mai pretenţioşi, mai greu de convins, ca acei de la sate. Ei, orăşenii, nu se lăsau înduplecaţi să asculte predicile unor ţărani. Omul încă nelucrat de Duhul lui Dumnezeu ignorează lumina lăuntrică a iluminaţiei Duhului Sfânt, ce scânteiază nu într-o minte îngrămădită cu cunoştinţe, ci într-una sinceră şi pusă la dispoziţia lui Dumnezeu. Ori, la Oradea, tocmai acestei pretenţii baptiştii români nu puteau face faţă. Ei aveau în 1903 şi 1909, buni şi devotaţi predicatori ai Evangheliei, dar fără titluri şi fără şcoală prea multă. Numai aşa poate fi înţeleasă pătrunderea înceată şi timidă la Oradea. Era greu de mişcat inima oamenilor, care se credeau superiori chiar şi numai pentru faptul că locuiau la oraş.

Totuşi, în 1909, prin lucrarea lui Mihai Vicaş şi Ioan Târban, a fost o pătrundere. S-a reuşit la convertirea familiei lui Ioan Pop, care fusese începută în Ateaş. În acelaşi an, întreaga familie s-a botezat în comuna Alparea. De acum, misionarii aveau în Oradea un loc unde să poată lucra cu Evanghelia. La un scurt timp după botezul familiei Ioan Pop, alţi 12 convertiţi, dintre acei care au ascultat Evanghelia încă în 1903 au fost şi ei botezaţi. Cu aceştia s-a fondat Biserica baptistă română din Oradea Mare. Predicator a fost Ioan Pop, iar credincioşii se adunau prin case închiriate, până în anul 1923, când şi-au cumpărat localul unde se află şi azi. Deşi, la început Biserica a crescut mai încet ca în alte locuri din Bihor, dar a înaintat sigur şi temeinic.

Pe la grupul de credincioşi, care au format biserica din Oradea, au trecut aproape toţi predicatorii din Bihor. Unul dintre ei, care i-a ajutat mult cu sfatul său a fost Teodor Todincă din Tăut, care trecea foarte adesea prin Oradea. De asemenea, au fost vizitaţi de Gheorghe

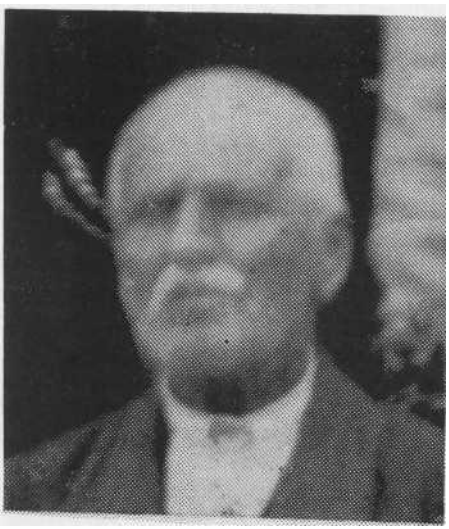

Gheorghe Florian 1867 – 1929
Teodor Todince 1864 – 1929

la Talpoş, care fiind aproape de Oradea, mergea pe acolo nu numai în misiune, ci la piaţă, la diverse vânzări şi cumpărături legate de gospodăria lui de la sat. De fiecare dată, predicatorii avea cuvinte de încurajare şi de inspiraţie misionară pentru credincioşi.

Oradea. fiind capitala Bihorului, a avut o importanţă strategică, de aceea a şi fost în atenţia tuturor predicatorilor bihoreni. În câteva rânduri, Gheorghe Florian a dus cu el la biserica din Oradea corul şi fanfara din Talpoş şi au adunat mult popor, căruia mai mulţi predicatori le-a predicat Evanghelia. De asemenea, corul din Tăut a vizitat biserica din Oradea la mai multe serbări organizate spre a fi ocazii de misiune.

Mulţi copii ai credincioşilor baptişti din diferite sate s-au dus la Oradea la liceu sau la alte şcoli, iar Duminica mergea la biserică şi unii din ei activau la cântări şi în tineret. De aceea, Ioan Pop a avut o misiune de mare importanţă, fiindcă de la Oradea s-a putut împrăştia vestea cea bună.

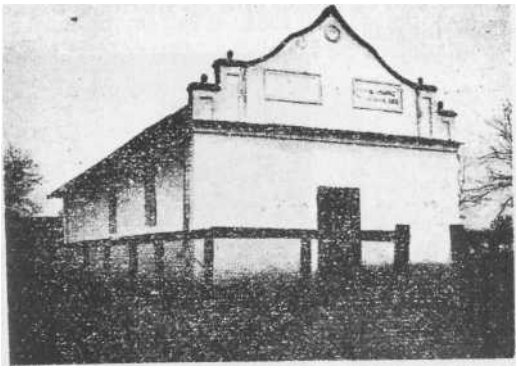

FORMAREA CERCULUI BIHOR. Li anul 1893 existau în Bihor un număr de 11 biserici baptiste române, şi după chibzuinţe îndelungate şi multe discuţii purtate, s-a ajuns la concluzia că ar fi bine ca toate bisericile baptiste din Bihor, indiferent de limbă, să se organizeze într-un cerc bisericesc, cu scopul misionar şi administrativ. Astfel, la 30 decembrie 1893, s-a ţinut la Tăut o conferinţă a tuturor bisericilor baptiste din Bihor, când toţi delegaţii, români şi maghiari au căzut de acord asupra unei asemenea organizaţii. Atunci a fost ales ca preşedinte al cercului Toth Mihály de la

Salonta Mare. Organizaţia Casa de rugăciune din Oa" uceu a fost în fiinţă până în a-nul 1902. Ceea ce a adus bun organizaţia aceasta au fost conferinţele anuale ale tuturor bisericilor baptiste din Bihor. La aceste conferinţe se discutau toate problemele ce apăreau în cursul anului, de orice natură ar fi fost ele: doctrinare sau disciplinare, de învăţătura sau de practică. Discuţiile acestea au adus multă lumină şi ajutor predicatorilor. În majoritatea cazurilor la conferinţe participa şi Henrick Mayer. Pe lângă discuţiile purtate, seara aveau loc servicii divine cu mai multe predici, şi astfel au devenit o bună sursă de inspiraţie pentru toţi predicatorii.

În anul 1902, organizaţia s-a divizat pe naţionalităţi. Astfel, românii şi-au format cercul bisericilor baptiste române din Bihor. În acest an, în 1902, delegaţii bisericilor române s-au adunat tot la Tăut. acolo l-au ales ca preşedinte pe predicatorul Ioan Târban. Printre hotărârile aduse atunci a fost şi împărţirea bisericilor pe cercuri misionare, cu câte un lucrător de cerc. În fapt, aceste cercuri misionare erau gruparea bisericilor mai mici în jurul bisericilor mai mari, spre a fi ajutate spiritual şi misionar. Astfel, au fost create următoarele cercuri misionare: Cercul Tăut cu i3 biserici, având predicatori pe

Mihai Vi-caş şi Ioan Târban, cercul Tulea cu 4 biserici iar predicator Alexandru Pop, şi cercul Talpoş cu 12 biserici, având predicator pe Gheorghe Fiorian. De acum înainte lucrarea misionară se va face sub grija fiecărui predicator cercual. După doi ani, în 1904 numărul predicatorilor a fost mărit cu următorii predicatori: Nicolae Daraban şi Creţ Vasile amândoi din Vintere, Gavriş Dumitru din Tăut şi Chiş Francisc din Tulea.

În fiecare an, toamna, la începutul iernii, toate bisericile baptiste române se adunau la o conferinţă anuală, în care discutau problemele întocmai ca atunci când au fost în aceeaşi organizaţie cu bisericile de limbă maghiară.

Mi ha! Vicaş I879-I964

În acest fel, se cunoştea, în toate bisericile, mersul lucrării şi problemele ce îi frământă.

STATISTICA DIN 1893. Din statisticile păstrate de Uniunea de la Budapesta ştim că la finele anului 1893, în Bihor existau în activitate:

Biserici baptiste române…11

Membrii botezaţi…634

În acest timp, relativ scurt, lucrarea de răspândire a Evangheliei şi de câştigare a oamenilor la Hristos a propăşit în chip uimitor. Începută simplu, în împrejurări neprielnice, cu mijloace nepromiţătoare, cu oameni fără prea multă educaţie, lucrarea baptistă se poate asemăna, în multe privinţe, cu lucrarea primilor creştini. Credincioşii întorşi, convertiţi la credinţa nouţe stamentală au experimentat şi ei stări şi st tuaţii ale creştinismului primar. Credinţa

şi avântul celor din primul veac creştin a devenit credinţa şi avântul credincioşilor baptişti. Starea lor de „preoţi ai Celui Preaînalt, „a fost starea acestor români deveniţi baptişti; cu toţi au fost martorii lui Hristos şi vestitorii Evangheliei pentru semenii lor, întocmai ca în primul veac. Cu toţi au fost cuprinşi de un miraj, şi miraculos au înf ranţ orice obstacol, au nesocotit batjocura şi râsul altora, au suferit creştineşte prigoane cu bătăi, izgoniri şi ameninţări. Aveau în ei acea dragoste genuină a creştinilor din primul veac, aveau fiinţa transfigurată în dorul lor de a-i ajuta pe alţii să vină la credinţă. Aşa se explică cifrele statistice. În şapte ani, câţi au trecut de la primul botez cu români, al celor cinci din Cheşa, s-a ajuns la 11 biserici, cu predicatori înflăcăraţi şi cu 634 de membrii în biserici.

Ioan Târban

STATISTICA DIN 19 lo. Situaţia numerică aflată pe statisticile ce s-au păstrat la Uniunea Baptistă din Budapesta, fiindcă pe acea vreme, Bihorul şi toată Transilvania făcea parte din imperiul austro-ungar, este mai mult decât se putea aştepta.

Din statisticele oficiale aflăm că la finele anului 19 lo, în Bihor au fost în fiinţă:

Biserici baptiste române…147

Membrii botezaţi…2, 237

Dacă ar fi să facem o comparaţie între statistica din anul 1893 şi acea din anul 19 lo am avea următoarele cifre:

19 Io

Diferenţa

136 I, 603

Biserici baptiste române… 11 147

Membrii botezaţi…634 2, 237

Prin urmare, între anii 1893 şi 19 lo, adică în şaptesprezece ani, au fost înfiinţate 136 de biserici baptiste noi şi au fost câştigaţi la crej dinţa un număr de 1, 603 de persoane. Acest succes impune seriozitatea lucrului făcut cu râvnă de vestitorii Evangheliei şi de membrii bisericilor, dezvăluie revărsarea de har divin peste lucrarea lor şi oglindeşte clar reînvierea misionarismului apostolic. Virtuozitatea lor personală, spiritul de sacrificiu cu care lucrau şi adâncimea cu care explicau Sf. Scripturi ne arată, că lucrând la început ca novici, predicatorii s-au maturizat, s-au format, au devenit oameni ai elocvenţei, adevăraţi apologeţi şi polemişti. Ajutând pe alţii s-au ajutat pe ei şi cultivând pe alţii, i s-au cultivat pe ei.

Din aceste rezultate se poate vedea marea importanţă a conferiniţelor anuale, la care ei prezentau rapoarte şi statistici, se îndemnau a-i nii pe alţii, se inspirau unii de la alţii şi cu toţi căutau succesul Evangheliei şi câştigarea altora la credinţa nouţestamentală. Aceşti 17 ani au fost de fapt anii de expansiune a credinţei baptiste în Bihor.

Despre predicatori se poate spune că au fost înflăcăraţi până la! sacrificiu, stăpâniţi de o râvnă evanghelică, mesageri calzi în prezentarea adevărurilor biblice şi cu o credinţă fermă în suflete.

BIBLIOGRAFIE

1. Mihai Brumar, Conferinţa de la Tulea, articol publ. În revista „Steaua Dimineţii”, Nr. 2, pag. *6*; *în Nr. 5*, pag. *19 şi Nr. 6*, pag. *23, 24 din 1904*; *2. Ioan Ungureanu, Istoricul Confesiunii baptiste în România, publ. În Farul Mântuirii, Nr. 24 din 1929, pp. 2, 3*; *Idem Istoria creştinilor, capitolul Baptiştii în România. 3. Grigorie Comşa, Baptismul în România, broşură, Arad, 1927, şi alte broşuri de acelaşi autor. 4. Petre Floruţa, Scurtă cronică a baptiştilor din Bihor, în manuscris*; *5. Ludovic Vidicân, Istoricul bisericii baptiste din Talpoş, manuscris*; *6. Ion Bora, Un scurt istoric despre începutul lucrării baptiste în Tulea, nanu-scris*; *7. Petre Floruţa, Date istorice de la Chesa, manuscris*; *8. Ilie Florea, Apariţia*

baptiştilor în comuna Tulea, *manuscris*, *şi Apariţia baptiştilor în comuna Cheşa*, *manuscris*. *Idem*, *Baptiştii din comuna Gârişul Negru*, *manuscris*. *9*. *Baranyai Ianoş es Rottmeyer Ianoş*, *A Magyarorszagi Baptistak Statistikaja*, *1908 e-vrbl*, *Budapest 1969* pag. *2, 7*; *Idem*, *1911 Evrbl*, *p.6, 7*.

Capitolul III

PĂTRUNDEREA ŞI RĂSPÂNDIREA ÎN PĂRŢILE ARADULUI

În pătrunderea şi răspândirea credinţei baptiste în comunele din comitatul Aradului, cum i se spunea pe atunci, se profilează deopotrivă, în chip armonios, călăuzirea divină nevăzută şi aspiraţiile ideale ale credincioşilor nouţestamentali răsărite din porunca Domnului Iisus Hristos, „Duceţi-vă şi predicaţi Evanghelia… până la marginile pământului. „Privite aceste începuturi, se învederează eforturile înalte şi curate ce au ţintit exclusiv mântuirea sufletelor şi bucuria adevărată. Lucrarea aceasta inspirată şi călăuzită de sus, abnegaţia de care au dat dovadă şi continuitatea în ciuda tuturor înfruntărilor, uneltirilor şi pericolelor, descoperă ajutorul şi colaborarea Duhului Sfânt. Primii credincioşi, chiar în starea lor de novici în cunoaşterea învăţăturilor nou-testamentale, au depus toată strădania, ca să sădească în sufletele altora credinţa adevărată, aşa cum a propovăduit-o Hristos şi cum au învăţat-o şi practicat-o apostolii şi primii creştini. Înlănţuirea de fapte şi de acte, de multe ori eroice, alteori dramatice, descoperă mâna ascunsă a Stăpânului lucrării, care i-a inspirat pe aleşii Lui, i-a umplut cu curaj serafimic şi le-a revărsat putere de sus, ca să-şi facă partea lor de contribuţie la opera cea mare a mântuirii de păcate. Şi toţi aceşti credincioşi simpli se ştiau doar unelte sau mijloace în mâna Lui.

Există câteva note comune între răspândirea din Bihor şi acea din Arad. Regiunile sunt învecinate şi mentalitatea şi concepţiile oamenilor erau aproape aceleaşi. împrejurările în care s-a lucrat erau rezultatul aceloraşi factori sociali. Sunt totuşi şi unele particularităţi. În părţile Aradului, credinţa baptistă a fost adusă şi împrăştiata numai de români. În aceste părţi erau mai puţini maghiari şi românii de aici au fost mai naţionalişti ca acei din Bihor. De aceea, probabil a fost ales pentru părţile acestea un român, care a câştigat alţi români, şi cu toţi s-au avântat apoi în lucrarea de răspândire a credinţei nouţe stamentale în satele de la o margină la alta a comitatului Arad.

Prima apariţie a credinţei baptiste a fost la Curtici, când Mihai

Brumar a venit şi s-a stabilit în comună. De aici a ajuns până departe, pe Valea Crişului Alb, prin Luguzău, apoi Buteni şi de aici prin aproape toate satele.

ÎNFIINŢAREA BISERICII DIN CURTICI. În anul 1887, mânat de o I mână nevăzută, în căutarea unui loc unde să se poată ocupa de meserie, şi să aibă câştig pentru trai, tânărul calfă cizmar, Minai Brumar, a ajuns în comuna Curtici. El a venit din Oradea Mare, iar acolo a venit da la Budapesta. Aici, în capitala Ungariei, unde a învăţat meseria, el s-I a convertit la credinţa baptistă, în biserica baptistă germană de acolo, 1 unde era păstor Henrik Mayer.

Mihai Brumar 1868 – 1916

Mihai Brumar era tânăr, plin de elan, îndrăgostit şi stăpânit de îi dealul de a-şi împărtăşi credinţa, de a-L mărturisi pe Hristos. îmbrăcat în tundre negre de meseriaş, blând la fire şi domol la vorbă, cu o privire veselă, întreprinzător, plin de curaj, un neobosit cercetător al

Sf. Scripturi şi gata în orice clipă să facă o mărturie despre credinţa sa în Hristos, Mihai Brumar a fost omul ales de Dumnezeu, purtătorul adevărului nouţe stamental şi al credinţei adevărate pe plaiurile Aradului.

Pe vremea aceea, în Transilvania erau grofi şi baroni, care aveau moşii întinse, adevărate feude, cu nenumăraţi servitori şi angajaţi de toate branşele. El, Mihai Brumar, calfă de cizmar, s-a îndreptat spre Curtici, unde a auzit că baronul vrea să angajeze un cizmar. Şi cu adevărat, baronul Szarmezi căuta un cizmar, care să repare ghetele angajaţilor lui de pe pusta de la Curtici. Intrat aici în serviciu şi fiind singur, a fost găzduit în familia unuia dintre servitorii de la complexul agricol al baronului, pe nume Locoş. În familia acestuia, prin o comportare cu adevărat creştină, prin mărturia faptelor lui şi a graiului lui, că Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, a murit să mântuiască pe cei păcătoşi, care se întorc la El, a câştigat la Hristos pe soţia lui Locoş, care l-a rândul ei a vestit altora ce a auzit ea de la Brumar. În scurtă vreme, aflăm că Mihai Brumar a început să predice unui grup de şase femei. Din aceste şase femei, trei au fost botezate: soţia lui Locoş, soţia slujbaşului de la Primărie, care bătea toba în sat pe nume Bandur Pavel, şi o altă femeie, care mai târziu a devenit soacrafr. predicator Teodor Iov. Imediat însă au început prigoanele, şi grupul de femei a fost împrăştiat de mai multe ori, când ele se adunau să asculte propovăduirea Evangheliei. În cele din urmă, Mihai Brumar a închiriat o cameră în comuna Curtici, în casa lui Vasile Mocuţa Tiliga.

Aici au început să se adune regulat la rugăciune şi la ascultarea predicilor lui Mihai Brumar. Când se întâmpla ca Mihai Brumar să plece la Oradea, ele se adunau şi citeau ele pe rând din Biblie şi se rugau, într-o Miercurea seara, când femeile erau adunate la rugăciune cu Mihai Brumar, rugăciunea s-a prelungit mai mult. Femeile credincioase mijloceau pentru cei din familiile lor, ca şi ei să fie mântuiţi. Pe acolo, prin faţa casei a trecut un alt slujbaş de la primărie, Teodor Clepea, colegul de serviciu al lui Bandur Pavel. Acesta ştia despre serviciile de rugăciune ce se ţineau acolo de Mihai Brumar. Acum, fiind o oră de noapte, el s-a aşezat în stradă, lângă fereastră şi a ascultat ce se petrece înăuntru. Femeile şi cu Brumar erau pe genunchi şi se rugau, şi rugăciunile lor fierbinţi se auzeau la fereastră unde asculta Teodor Clepea. Acesta, după un timp, dintr-un imbold lăuntric, s-a hotărât să intre şi el înăuntru, şi a intrat. A îngenuncheat şi el şi a

ascultat toate rugăciunile. Înrâurirea acestor rugăciuni a fost atât de mare asupra sa, că l-a legat de acest grup pentru totdeauna. Astfel, Teodor Clepea a fost primul bărbat convertit la credinţă în judeţul Arad. A fost, în acea seară, clipa hotărârii celei mari pentru el. După un timp, Teodor Clepea a fost botezat de Mihai Brumar. Şi el a ajuns pe faţă un credincios baptist. Iii scurtă vreme, întreg satul a aflat că Teodor Clepea, „dubaşul" satului s-a pocăit şi că s-a botezat.

Imediat însă, după primirea credinţei şi după ce s-a aflat în întreg satul că Clepea s-a pocăit, au apărut şi greutăţile, împotrivirile, persecuţiile. Mi-o zi Teodor Clepea a fost chemat de primarul comunei, aţâţat de preotul din loc, şi pus să aleagă: ori cu credinţa sa, ori cu slujba la primărie. Şi el a ales imediat. A stat lângă Mântuitorul său şi nu s-a lăsat influenţat de nimic. Faptul acesta a fost o mare binecuvântare pentru regiunea Aradului, căci Clepea s-a dedicat pe sine misiunii cu Evanghelia, devenind un bun vestitor al credinţei nouţe stamenta-le. În Curtici el a predicat împreună cu Mihai Brumar, şi cum el fusese bine cunoscut în comună, pocăinţa lui a atras pe alţii. El a început a merge şi prin alte comuni din jur spre a răspândi Evanghelia. În multe locuri a avut de întâmpinat greutăţi, căci preoţii agitau lumea împotriva lui. În mai multe rânduri a fost arestat, alungat din diferite comuni, purtat flămând şi setos pe drumuri prin praf, din post de jandarmi la alt post şi predat ca un făcător de rele, bătut, batjocorit. Dar el le-a răbdat pe toate cu un eroism al creştinilor din primele veacuri.

Prin el, şi Mihai Brumar s-a inspirat, şi amândoi au lucrat cu mult zel, şi roadele lucrării s-au arătat. În 1892, s-a ţinut la Curtici primul botez nouţestamental. La acest botez au fost botezate şapte persoane: flie Mariş, Zaharie Mariş, Ioan Lucuţa zis Orbuţu, Florea Ju-lean Petre Cimpoeşu cu soţia şi I. Ardeleanu. Botezul a fost ţinut de Mihai Cornea, în grădina lui Cimpoeşu, unde au săpat un baptistieriu, în care au pus apă. La câteva luni după aceea, în 1893, s-a ţinut cel de al doilea botez cu alte suflete convertite, iar la scurt timp, în acelaşi an, s-a ţinut al treilea botez cu alte 34 de suflete. Cu aceştia, biserica mică, grupul de câteva femei adunate de Mihai Brumar, a crescut la un număr însemnat de credincioşi. Casă, în care se adunau, cu chirie a ajuns neîncăpătoare şi au fost nevoiţi să caute o altă încăpere, care să-i încapă pe toţi cei ce veneau la ascultarea predicării Evangheliei. Dar într-o comună ca şi Curtici, pe acea vreme era foarte greu să afli o

încăpere mai mare. După multă căutare în găsit o cameră în casa lui Ciorba, pe care au închiriat-o. Dar n-a trecut prea mult şi nu mai aveau loc suficient nici aici. Poporul creştea continuu, vizitatori noi veneau în fiecare Duminică, alţi cunoscuţi, prieteni şi rude. În asemenea situaţie, era o singură soluţie, să-şi construiască ei o casă de rugăciune mare şi încăpătoare. Dar ei erau cu toţi oameni săraci, şi pentru o asemenea construcţie trebuiau bani peste puterile lor. Totuşi, până la urmă au adus hotărârea de a cumpăra un loc potrivit, pe care să înceapă şi să construiască o casă de rugăciune. Cum Teodor Clepea cunoştea foarte bine întreg satul, au târguit o grădină la un colţ de stradă, de la Mladin, cu suma de 40 o zloţi, moneda austro-ungară. Ei însă nu aveau aceşti bani. Acum se vede marele zel pentru lucrare a lui Teodor Clepea. El îşi vinde căsuţa lui de pe strada Cloşca Nr. 26 de azi, singura avere pe care o avea şi a dat întreaga sumă de bani bisericii, spre a putea plăti locul de grădină cumpărat. Pe acest loc au început

Biserica baptistă din Curtici să construiască cu munca lor voluntară o casă de rugăciune, azi Strada Ştefan cel Mare Nr. 40. În 1895 clădirea a fost terminată şi i-au făcut inaugurarea. La serviciul de inaugurare, Teodor Clepea a predicat din n Corinteni 5: 11 – 21.

Faţă de progresul şi avântul pe care l-a luat biserica, duşmanii,

şi nu au fost puţini, au reacţionat puternic. Cel care a avut de suferit mai mult a fost Teodor Clepea. Ros de atâtea suferinţe, bătăi şi prigoane, obosit de multă alergare, strivit de greutăţi şi istovit în lupte, 60 şi lucrare misionară, Teodor Clepea se mută la Domnul în august 1895, nu la mult timp după inaugurarea casei de rugăciune. El a fost omul. care s-a consumat pe altarul cauzei sfinte a răspândirii Evangheliei.

Lucrarea din Curtici a fost dusă mai departe de alţii, în frunte cu ale Mariş. Acum Mihai Brumar a înfiinţat un cor mixt, şi fiindcă el pleca mult în misiune, a instruit în arta de a dirija corul pe Mariş Zaharia. Acesta a fost primul cor mixt român al baptiştilor din Transilvania. Cum era şi firesc, corul a atras la biserică mult popor. Oamenii, bărbaţi şi femei, veneau să asculte cum cântă corul, fiindcă acest fel de a cânta era o raritate.

În anul 1896 a venit la Curtici, Vasile Berbecar, invitat de Mihai Brumar, prietenul său. În timpul şederii sale la Curtici, V. Berbecar a înfiinţat în biserică de aici o şcoală duminicală după modelul pe care el l-a văzut în bisericile baptiste germane. Aceasta este prima din Transilvania între români.

Aici a fost introdusă ajutorarea frăţească. Fiindcă printre credincioşi, unii erau bătrâni şi cu greu puteau munci, ceilalţi mai tineri organizau o zi, când ceilalţi veneau toţi laolaltă şi ajutau la sapa porumbului sau secerişul grâului. În multe cazuri se adunau numai femeile, mai ales la prăşitul porumbului. În timp ce lucrau, toate cântau şi melodiile lor se auzeau până departe pe câmp. În felul acesta, toţi din comună puteau să vadă iubirea frăţească în Hristos. Pe de altă parte, credincioşii ajunşi la bătrâneţe erau ajutoraţi, ca să nu ducă lipsă de cele necesare vieţii. Acest obicei foarte bun a fost păstrat în Curtici, mult timp şi după moartea celor ce au organizat această muncă pentru cei bătrâni sau bolnavi.

Credincioşi baptişti din Curtici la o muncă voluntară pentru o bătrână.

De la Curtici, vestea Evangheliei s-a răspândit mai departe, în comunele din judeţul Arad. Biserica din Curtici a ajuns un centru misionar şi evanghelistic. Influenţa acestei biserici a dominat lucrarea baptistă printre români câteva generaţii.

TRANSMITEREA PRIN LUGUZĂU. Li anul 1891, colegul de slujbă la primăria din Curtici a lui Teodor Clepea, celălalt „dubaş", Bandur I. Pavel, a cărui soţie a fost printre primele femei convertite la credinţa baptistă, care între timp se pocăise şi el, s-a mutat la Luguzău, o comună unde începe Valea Crişului Alb. Şi, firesc, el a început să predice în Luguzău, cum a predicat Mihai Brumar în Curtici. Şi predicile lui au fost binecuvântate cu rouă cerească. Mai multe suflete au fost câştigate, au fost convertite la credinţa baptistă. La 7 iunie 1894 s-a ţinut primul botez în Luguzău de către Ştefan Tot din Tăut-Bihor. La acest botez s-a botezat şi primarul comunei Luguzău, Gheorghe Gânga. După botez, primarul Gheorghe Gânga devine predicatorul bisericii, şi el lucrează cu o râvnă deosebită şi a avut mult succes.

Astfel, de la Curtici făclia credinţei baptiste a fost dusă de Bandur Pavel la Luguzău, unde s-a înfiinţat o biserică baptistă, iar de aici prin Gheorghe Gânga, ea va fi dusă la Buteni, care se va forma un alt centru misionar pentru toată Valea Crişului Alb.

Toţi credincioşii făceau o lucrare de misiune. Bandur Pavel, s-a convertit în Curtici prin Teodor Clepea şi prin soţia lui, şi pe unde ajunge împarte învăţătura Noului Testament şi converteşte pe alţii.

În Luguzău, lucrarea bisericii a crescut, dar fiind o comună dosnică n-a putut deveni o biserică cu influenţă regională. Gheorghe Gânga, atât cât a fost primar şi a predicat Evanghelia, a ajutat mult la

progresul lucrării sfinte.

ÎNFIINŢAREA BISERICII DIN BUTENI. În anul 1894, epitropul bisericii ortodoxe din Buteni, Teodor Sida, un tânăr abia întors din militărie şi care se ocupa cu comerţul de mere, a întâlnit în tren, pe când se întorcea de la Szolnok din Ungaria, un colportor de Biblii, de la care a cumpărat două Biblii, una românească şi una maghiară. De atunci, el a început să citească setos Cartea sfântă. În acest timp, s-a mutat la Buteni un lăcătuş, Janoş Lajoş, care ştia prea puţin să vorbească limba română. El trăia o viaţă retrasă, nu înjura, nu minţea, nu primea şi nu lucra Duminica. Toate acestea au atras atenţia oamenilor din Buteni.

Teodor Sida, având mai multe lucrări de lăcătuşerie, a intrat în vorbă cu Janoş Lajoş, dorind să cunoască motivele felului său de viaţă, şi a aflat că omul cunoştea bine Biblia şi că el era hotărât să trăiască o viaţă cum a fost viaţa creştinilor din Biblie. A mai aflat că el a fost botezat la Bekes-Gyula. Cum Teodor Sida tocmai şi-a cumpărat proaspăt Cele două Biblii în tren şi le citea acum cu multă sete, a căutat să discute cât mai mult cu lăcătuşul Janoş Lajoş din Biblie, să aibă explicaţii asupra unor probleme pe care el nu le putea dezlega. Seara, Teodor şi-da îşi lua Biblia sa şi mergea la Janoş Lajoş să citească Biblia împreună. Studiul acesta al Bibliei, a răsturnat toate părerile religioase ale lui Sida. Dar Janoş Lajoş a fost foarte precaut în ce priveşte susceptibilitatea naţională; i-a propus lui Teodor Sida să stea de vorbă cu roi mână, care cred întocmai cum crede el, şi i-a indicat să caute şi să stea de vorbă cu primarul de la Luguzău, cu Ghe-orghe Gânga.

Această revelaţie, că există astfel de români credincioşi l-a umplut de bucurie pe Sida, şi imediat l-a invitat la el pe Gheorghe Gânga din Luguz & u.

Acesta, când a primit invitaţia de la epitropul bisericii din Buteni, de sigur nu a întârziat, şi a venit la Buteni. Luguzaul se află numai la câţiva kilometri, peste deal, de Buteni. Între timp, Teodor Sida a mai comunicat cu alţi butinceni, care la fel ca el, erau dornici să cunoască adevărurile biblice. Astfel, în ianuarie

Teodor Sida

1857 – 1935 1895, Gheorghe Gânga a venit la Buteni, şi în casa lui Ioan Popa /Malu/, unde s-au adunat mai mulţi dornici şi cititori ai Bibliei, s-a ţinut prima predică cu explicarea cuvântului sfânt. Cum setea celor ce l-au ascultat a fost vădită, Gheorghe Gânga a venit aproape regulat în fiecare Duminică la Buteni, şi în casa lui Ioan Popa se ţineau regulat asemenea întruniri religioase, la care Gheorghe Gânga predica Evanghelia. Astfel, în 1895 & – a format un grup de 20 de persoane convertite la credinţa nouţestamentală. Conducătorul grupului de convertiţi a fost Teodor Sida. La începutul anului 1896, cei convertiţi s-au mutat cu întrunirile în casa lui Teodor Sida. Acesta a început să predice el, când Gheorghe Gânga. nu putea să vină la Buteni.

Niciunul din ei nu a fost încă botezat, dar ei în chip practic erau constituiţi într-o biserică baptistă. Botezul celor convertiţi a întârziat, că nu putea să vină niciun predicator la Buteni şi oficieze botezul celor convertiţi. Numărul vestitorilor era încă destul de mic. Pe de altă parte a contribuit de sigur şi părerea lui Mihai Cornea, care a influenţat pe ceilalţi predicatori, ca să nu grăbească botezul, ci să observe dacă cei convertiţi „sunt copţi" pentru aceasta.

Abia în septembrie 1897 a venit la Buteni Crişan Gheorghe, predicatorul de la Macea, de lângă Curtici, şi acesta a îndeplinit actul botezului noutestamental la 19 suflete din Buteni. Cu aceştia lucrarea E-vangheliei a pornit la drumul ei misionar. Deoarece comuna Buteni a fost prea departe de Curtici, centrul misionar pe comitatul Arad, s-a

hotărât, ca Teodor Sida să fie ordinat ca lucrător chiar în acel an, în 1897. După botez, şi după ordinarea lui Teodor Sida din 21 noiembrie, 1897, credincioşii din Buteni s-au înflăcărat în lucrarea de evanghelizare şi în lucrarea de misiune. Prin mărturia lor şi prin curăţia vieţii lor, alţii au fost atraşi la credinţa baptistă, că în anul 1898 au fost botezaţi alţi 50 de convertiţi la credinţă. De acum biserica din Buteni a devenit ea un nou centru misionar pe Valea Crişului Alb.

Din anul 1898, din Buteni au plecat în misiune prin alte comune, trei buni predicatori: Teodor Sida, Gheorghe Brânda şi Nicolae Brola. Aceştia au cutreierat satele până la Ineu şi până la Brad. Roadele lucrării lor s-au văzut imediat, na acelaşi an, în 1898, s-a ţinut la Buteni, în apele Crişului Alb, un botez cu cei convertiţi din comunele din jur, un grup de 75 de suflete. La acest botez a fost botezat un tânăr, Vanei Vasile, din comuna Păulean, care avea să devină un bun predicator şi un misionar pe Valea Crişului Alb.

Cu toată lucrarea misionară în alte comune, lucrarea de răspândire a credinţei în Buteni a fost dusă înainte cu mult avântţ în anul 1899 aflăm ca în Buteni, biserica avea 74 de membrii. An de an, la numărul lor au fost adăugaţi cei ce s-au întors la Dumnezeu şi poporul a crescut, că în 1914, când a început războiul, biserica din Buteni avea 297 membrii botezaţi.

Având un număr aşa de mare de membrii, biserica nu se mai putea aduna în case închiriate, şi s-a pus şi aici problema construirii unei case de rugăciune mare. În anul 1899 şi ei şi-au zidit o casă de rugăciune, în care au îmbinat necesarul cu simplismul. Pe acea vreme, era o influenţă, ca la casele de rugăciune frontispiciul să fie înălţat şi să se termine prin nuanţe de turle sau prin forme trilobare, probabil a fost o imitaţie a sinagogilor din Transilvania. La fel şi casa de rugăciune din Buteni a avut planul de construcţie. În această casă de rugăciune s-au adunat până în 1926, când au demolat-o şi au construit o alta clădire mult mai magnifică.

Biserica baptistă din Buteni a avut un rol preponderent în formarea corurilor şi fanfarelor baptiste de pe Valea Crişului Alb. Aici a luat fiinţă al doilea cor mixt baptist din regiunea Aradului, în toamna anului 190 o. Probabil, faptul că la inaugurarea casei de rugăciune în anul 1899, a venit la Buteni corul mixt din Curtici şi a cântat, i-a influ1 enţat puternic pe tinerii din Buteni. Corul din Curtici a cântat la inaugul rare dirijat de Mihai Brumar, care dirija foarte frumos, şi i-a

inspirai şi pe butinceni. Cum Mihai Brumar nu a putut veni şi la Buteni şi să înfiinţeze corul, ei l-au invitat pe Vasile Berbecar, care i-a organizat şi

Un botez noutestamenta! sub cerul liber la apă curgătoare. Candidaţii poartă cămăşi lungi albe cusute special pentru asemenea ocazii importante, i-a dirijat un timp. De la Buteni au fost influenţate celelalte biserici pe Valea Crişului Alb, care şi-au adus şi ele pe câte unul priceput în a organiza un cor, şi în scurtă vreme, toate bisericile baptiste mai mari îşi aveau coruri mixte, în care tinerii se întreceau în îmbinarea vecilor. Astfel, într-un timp, bisericile din regiunea Aradului au avut un număr mai mare de coruri, ca bisericile din regiunea Bihor.

După 12 ani, în anul 1912, credincioşii baptişti din Buteni au hotărât să înfiinţeze o fanfară, şi au cumpărat 14 instrumente şi au adus de la Budapesta pe profesorul de muzică Iosif Kreiss, spre a-i instrui şi a forma o fanfară. Şi fanfara a început să cânte, şi cu ea au plecat în misiune, şi a fost unul din cele mai bune mijloace de a aduna popor pentru a li se predica Evanghelia. Biserica a fost servită de foarte buni predicatori ai Evangheliei, astfel că s-a maturizat în credinţă, şi-a format o structură misionară şi de fiecare dată, în fiecare Duminică a fost o sărbătoare. La ei au venit apoi musafiri, vizitatori, prieteni din alte sate de pe Valea Crişului Alb, spre a se bucura, sau spre a se documenta, a vedea cum e într-o biserică baptistă. Şi întotdeauna, cei veniţi se întorceau acasă cu multă bucurie în inimă. Zelul cu care îşi făceau lucrarea misionară cei trei lucrători ai Bisericii: Todor Sida, Todor Brânda, şi Nicolae Brola, a fost o inspiraţie pentru alţii, care mai târziu au fost aleşi şi s-au înrolat în slujirea cu Evanghelia. Prin lucrarea sa, biserica baptistă din Buteni a ajuns un centru tăresc. Aici au avut loc cele mai multe congrese ţăreşti, începând cu primul congres, ţinut imediat după unirea provinciilor, la care a fost înfiinţată Uniunea Baptistă din România. Tot aici în toamna anului 1925 s-a ţinut primul congres al tineretului baptist, când a fost înfiinţată U-niunea Tineretului Baptist din România.

LUCRAREA MISIONARĂ A CENTRULUI DE LA CURTICI. În 1889 au plecat de prima dată în misiune Mihai Brumar şi Teodor Clepea din Curtici. Modelul lor a fost călătoriile misionare ale ap. Pavel cu Sila. Imediat ce intrau într-o comună, unde erau necunoscuţi, ei începeau să vorbească celor cu care se întâlneau lucruri din Sf. Scripturi, care a-tâţau curiozitatea oamenilor. În cele mai multe cazuri, oamenii

cărora li se vorbea îi invitau în casele lor şi acolo discuţia şi predica se con

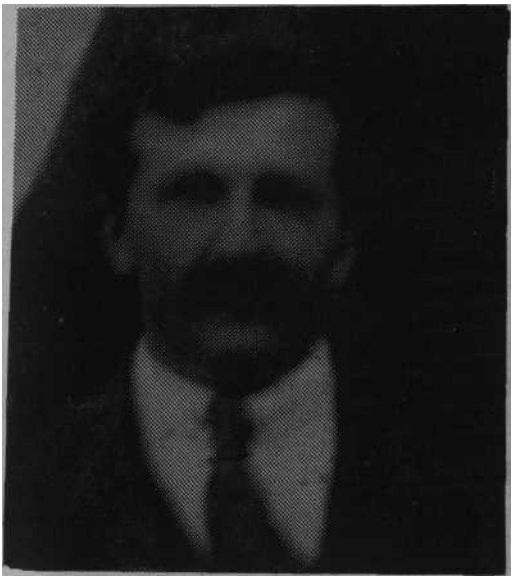

Teodor Brânda ţinua ore întregi. De la asemenea discuţii începute pe stradă şi continuate în case, urmate de ore de rugăciune, s-a ajuns la întemeierea de biserici. Aşa s-au înfiinţat bisericile din Şiclău, Otlaca, Socodor, Nădab şi altele. Roadele lucrării lor s-au văzut în scurt timp. În anul 1892, a fost ţinut în apa Canalul Morilor, aproape de Şiclău un botez oficiat de

Mihai Conte a, cu convertiţi din mai multe comuni. Cei mai mulţi au fost din Şiclău. Cu aceştia s-a înfiinţat biserica baptistă în Şiclău. Printre cei botezaţi, şi cu care s-a început biserica au fost: Iosif Moga, Gh. Moga, Gh. Maier, Ioan Şerban, Teodor Şer-van. etc. Cu predicarea E-vangheliei în Şiclău a fost însărcinat Teodor Şerban. Lucrarea a crescut bine, că pe o statistică din 1898 se arată că în Şiclău erau 50 de membrii botezaşi. Cum nici ei nu găseau o sală în care să încapă toţi, s-au văzut nevoiţi să zidească o casă de rugăciune, după acelaşi plan, ca la Curtici. Lucrarea a fost terminată în 1898. Tinerii de aici au format şi ei un cor, probabil al treilea din judeţul A-rad, după cel din Curtici şi Buteni. Dirijor a fost la început, între 190 o şi 1902 Mihai Ţoldan, iar în 1902 a început să dirijeze V.A. Torsan, şi el până în 1904, când a plecat în America.

Tot de la Curtici credinţa baptistă a fost dusă la Pecica, lângă Arad. Printre primii botezaţi a fost tânărul Rista Igrişa n, care a şi

început să predice Evanghelia. Biserica formată în 190 o a cerut ca să-l ordineze pe Rista Igrişan şi în 1903 a fost ordinat şi a lucrat cu Evanghelia până în 19 lo, când a plecat în America. Şi lucrarea din Peeica a înaintat bine, a crescut ca număr. În 1905 şi ei au zidit o casă de rugăciune, tot de formă dreptunghiulară însă cu abside de o parte şi de alta, cu frontispiciul identic al celor din Curtici şi Buteni.

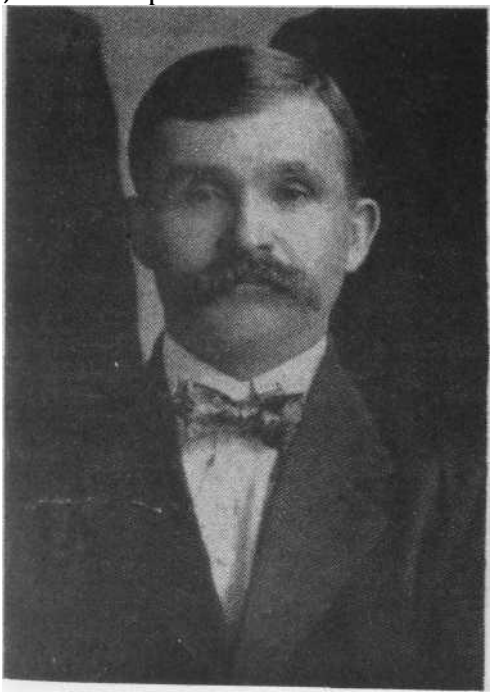

Râsta C. fgrtsan 1872 – 1948

În acelaşi timp cu biserica din Şiclău, în 1892, a luat fiinţă şi biserica baptistă din Otlaca, unde cu cei botezaţi de Mihai Cornea în apa Canalului Morilor, au pornit imediat la o lucrare evanghelistică. În adevăr, lucrarea făcută cu zel a adus bune rezultate, că numărul membrilor a crescut mult. Peste câţiva ani şi-au construit şi ei o casă de rugăciune în acelaşi stil, cum au fost construite şi celelalte biserici. Ca predicator local a fost ales Alexa Ardeu, un om cu talent în grai şi care a ajuns mai apoi lucrător pe un cerc de biserici.

Una din biserici-le formate prin lucrarea] făcută de lucrătorii din Curtici a fost acea din Macea. Aici a început, chiar de la începutul lucrării sale cu Evanghelia, Teodor Clepea. Cu el s-a înfiinţat biserica şi a pornit în lucrarea de răspândire a credinţei baptiste. În 1892 au fost

convertiţi şi botezaţi primii 14 membrii. Alexa Ardeu Ei au fost: Gh. Crişan, Ioan Crişan, Gh. Clepea, Ştefan Mure şan, Ioan Şimandan, Ioan Cazan, I. Borlodan, Axente Pecican, Ştefan Sferdian, Dumitru Ardelean, Mihai Pantea, Gligor Pantea, Gligor Şimandan şi Mihai Buta. Latura curioasă la acest grup e că au fost numai bărbaţi, nicio femeie nu a fost convertită la credinţă. Imediat după botez a fost ales predicator Gheorghe Crişan, care nu la mult timp a fost ordinat ca lucrător. El este acel ce a oficiat primul botez la Buteni, când s-a botezat Teodor Sida şi ceialav-ţi membrii fondatori ai bisericii din Buteni. În anul 190 o au construit şi ei o casă de rugăciune. Peste trei ani, în 1903, din pricina unor nemulţumiri lăuntrice, neînţelegeri pe chestiuni de conducere bisericească, a avut loc o rupere a bisericii; un grup de membrii au părăsit biserica şi au trecut la credinţa adventistă, slăbind foarte mult biserica. Abia du-a un timp mai lung, lucrarea a început să crească din nou.

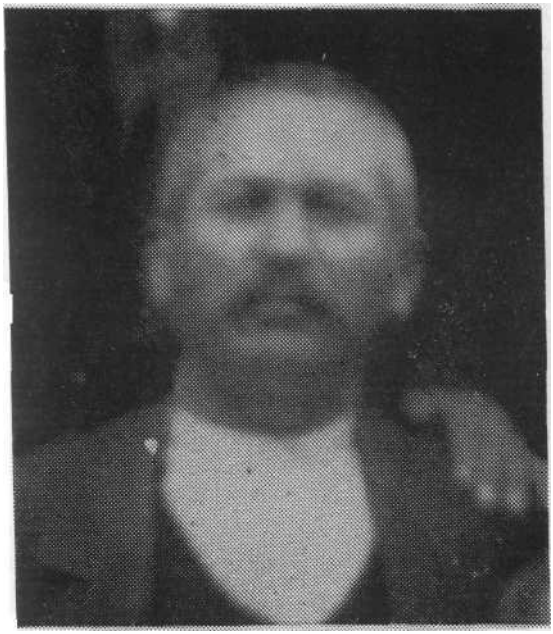

Tot de la Curtici a fost dusă vestea Evangheliei şi la Siria, unde au fost aduşi la credinţă un număr frumos de prieteni în 1893, care în acelaşi an au fost botezaţi şi cu ei s-a format biserica baptistă din Siria. În anul 1897 a fost ţinut un botez mare, iar printre acei botezaţi de Mihai Cornea a fost un tânăr, Pavel Purdei. El a fost talentat în a predica de la amvon, de aceea a fost ales predicator, şi în 1905 a fost

ordinat ca lucrător cercu-al, şi i s-au dat 21 de biserici în care a lucrat şi ostenit. În 12 august 1919 a murit şi cercul lui de lucru a fost împărţit la alţi predicatori.

Din Şiria, un simplu membru, dar cu multă râvnă s-a dus şi a făcut misiune în Covăsânţ, el, Şteva Muntean. Primii doi convertiţi ai lui au fost Halga Dumitru şi – Pribac Dumitru din Covăsânţ. În 1896 cei doi au fost botezaţi, şi ei au început să lucreze în comuna lor şi au avut un frumos succes, că în 190 l, în Covăsânţ erau la credinţa baptistă 20 de familii. Aceste 20 de familii, s-au apucat în 190 l şi şi-au con1] struit o casă de rugăciune, care e şi azi în forma ei iniţială.

Dar de la Curtici Evanghelia a ajuns pe întreaga Podgorie până la Radna, iar de aici pe Valea Mureşului în sus, până la Julita şi Dumbrăviţa, Corbeşti, Petriş, etc. În Corbeşti lucrarea a început în anul 1903. Printre primii convertiţi a fost şi un tânăr de 22 de ani, Ioan Popovici, care mai târziu a ajuns predicator pe un cerc foarte mare. În 1912 au construit în Corbeşti o casă de rugăciune. De aici Ioan Popovii ci s-a mutat în Petriş şi a deschis şi aici o biserică. În 1909 a fost ordinat de Ioan Târban şi T. Todinca. De aici el a dus vestea Evangheliei până în Alba Julia, Partoş, etc.

Spre a observa mai bine succesul misiunilor făcute din Curtici sau sub inspiraţia şi diriguirea de la Curtici, de către predicatori aleşi şi ordinaţi sau de simplii membrii plini de zel sfânt, redăm o statisi

Ioan Popovici 1881 – 1945

ţică comparată a bisericilor şi membrilor cercului bisericesc Curtici:

Biserici Membrii

Statistica anului 19 lo 29 836

Statistica anului 1918 53 1557

Deci, în decurs de opt ani s-au înfiinţat 24 de biserici noi şi numărul acelor botezaţi a crescut cu 721 de suflete.

PROPAGAREA DE LA BUTENI. Începând cu anul 1898, credincioşii baptişti de la Buteni au pornit la lucru misionar în comunele de pe Valea Crişului Alb, până la Brad. Chiar în acelaşi an au luat fiinţă o seamă de biserici baptiste în comunele din jur. La început, în lucrarea de propovăduire s-au avântat cei trei predicatori de la Buteni: Teodor Sida, Gheorghe Brânda şi Nicolae Brola. După primul botez cu cei convertiţi din alte comuni în anul 1898, dintre cei botezaţi s-a ridicat, ca un bun predicator, tânărul Vasile Vanei de la Păulian. Şi în scurt timp, s-a înrolat şi el în lucrarea de misiune. În anul 1902 a fost ordinat ca lucrător în cercul Buteni, şi el şi-a îndeplinit slujba până la adânci bătrâneţi. Pe lângă talentul la predică, Vasile Vanei a fost şi un foarte bun cântăreţ şi el a ştiut să-şi îmbine în activitate talentele sale, ca să fie mai de folos lucrării sfinte. Deşi a avut o familie mare, cu 12 copii, totuşi el a fost gata în fiecare Duminica, şi chiar peste săptămână, să meargă în misiune, spre a împărţi cina Domnului sau a boteza, ori la nunţi sau înmormântări.

Peste un an, în 1899 s-a pocăit la Aciuţa învăţătorul român confesional, Gheorghe Slav, care imediat după botez a început să predice şi să facă misiune pe Valea Crişului, şi fiind învăţător bine cunoscut şi cu o deosebită reputaţie, predicile lui şi mai ales studiile sale biblice, care au devenit specialitatea lui au avut un răsunător succes. >ar Gheorghe Slav nu s-a o-Prit numai la a merge şi predica, ci el a început să scrie, articole, studii biblice bine Vasile Vanei documentate cu texte din Sf. I 880 – I 954

Scripturi, pe care le-a pu

70 blicat sau le-a răspândit ca lucrări scrise de mână prin bisericile pe unde se ducea în misiune. În felul acesta, cercul misionar" de la Buteni a devenit un centru de literatură atât de necesară bisericilor. Şi Gheorghe Slav a atacat subiecte foarte acute în acea vreme. Deşi şi-a pierdut postul de învăţător, el nu a descurajat, ci s-a dedicat pe sine mai mult lucrării de răspândire a credinţei pe care a îmbrăţişat-o şi el cu toată inima.

Gheorghe Slav a fost un bun colaborator al lui Teodor Sida, pe care l-a respectat mult. La rândul lui, Teodor Sida l-a preţuit mult pe Gh. Slav. De aceea, când s-a deschis problema unei călătorii în România, la Bucureşti, a ales pe Gh. Slav. Poate, în acea vreme ei au fost cei mai buni reprezentanţi ai baptiştilor romani de dineoaci de munţi, în Ardeal. Şi în 1913, când din

Austro-Ungaria au trecut în vechea Românie, ei au dus cu ei suflul misionar al baptiştilor din Transilvania, un ţăran dintre cei mai ridicaţi, devenit un eminent predicator, şi un învăţător român de elită în acea vreme: Teodor Sida şi Gheorghe Slav.

Cea mai veche statistică pe care am descoperit-o, cea din 1907 ne dă câteva cifre interesante despre cercul bisericesc Buteni, care arată răspândirea pe Valea Crişului Alb a credinţei baptiste. Dar, spre a avea o mai clară imagine a misionarismului lor, facem o comparaţie

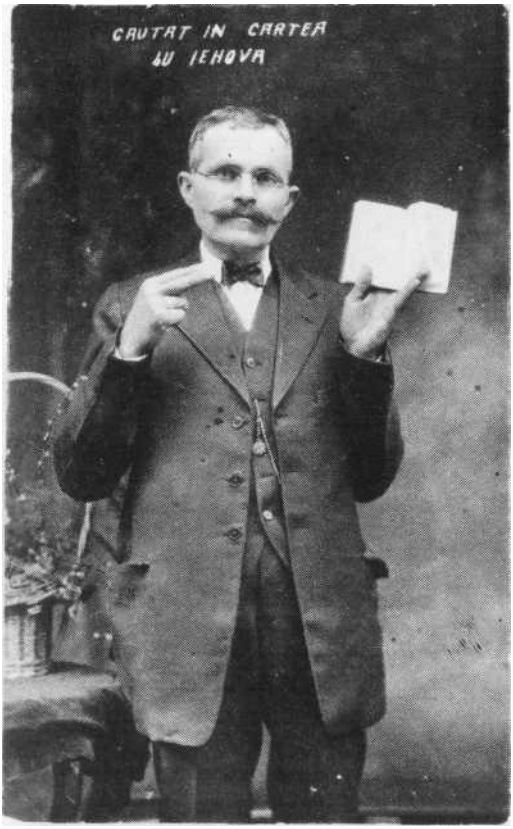

Gheorghe Slav 1869 – 1919

Biserici înfiinţate Membrii botezaţi.

1907	19	Diferenţa
18		
41	69	28
Io23	20	987
lo		

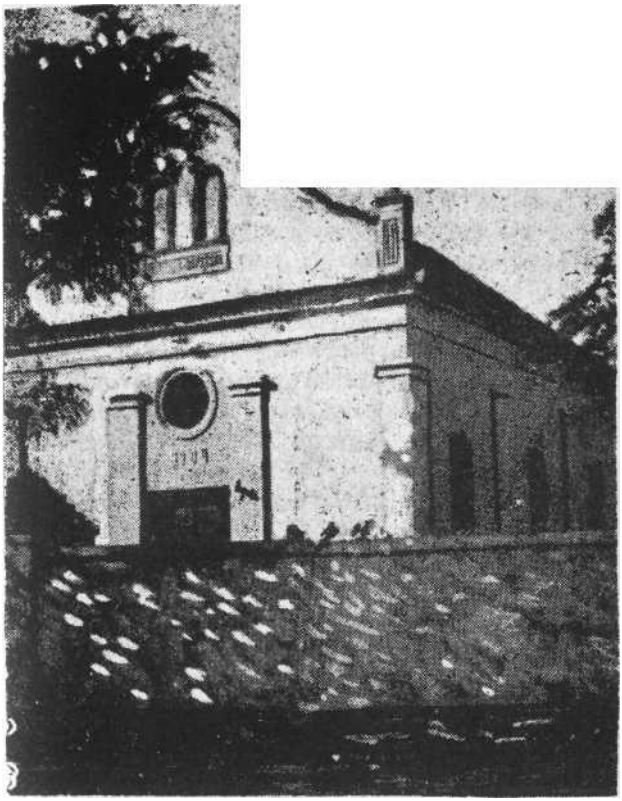

Biserica baptista din Siria judeţul Arad

Cifrele arată că pe Valea Crişului Alb în timp de 11 ani, au fost fondate 28 de biserici noi şi au fost botezaţi un număr de 987 noi convertiţi la credinţa baptistă. Asemenea succese au fost rezultatul lucrării lor Misionare, atât a predicatorilor cât şi a membrilor din biserici, care au lucrat şi ei cu zel şi devotament. La acest succes au contribuit într-o mare măsură lucrările scrise ale dascălului român Gh. Slav de la Aciuţa, care au circulat de la om la om, şi în ele, se arata cu texte biblice deosebirea între un creştinism superficial şi unul real, viu, şi în acord cu Sf. Scripturi. El însuşi făcea misiune, şi oriunde apărel el avea o influenţă mare asupra oamenilor.

ÎNCEPUTUL ÎN ORAŞUL ARAD. Prima biserică baptistă a fosa formată în Arad-Micălaca. În luna noiembrie 1897, s-au întâlnit pe piaţă de cereale, credinciosul baptist Ioan Boariu din comuna Jula-Vărsând J încă un baptist din Curtici cu Teodor Drăuceanu şi Petre Oameniţă diJ Micălaca. Din vorbă în vorbă, au ajuns la mărturia adevărului. Cei doi credincioşi au început să vestească întoarcerea la

Dumnezeu prin pocă-linţă şi credinţă adevărată. Miraţi de cele ce auzeau, micălăcenii i-aul invitat pentru următoarea Duminică la ei; Drăuceanu Teodor a oferit cal să lui pentru întâlnire. În Duminica următoarea, Ioan Boariu, care erai un simplu credincios baptist, a fost la Micălaca, unde, în casa lui D-ră J ceanu, a început să explice calea mântuirii arătată în texte din Noul Te *a*tament, unui grup de 5 bărbaţi: Teodor Drăuceanu, Petru Oameniţă, Mii tru Bugariu, Maxa Gabor şi Savu Popovici. Cu toţi au reînnoit invitaţia J ca Boariu să vină la ei şi în următoarea Duminică. De data aceasta, Ioaij Boariu a găsit mult mai mulţi ascultători. Unul dintre ei, Petre Capital şi-a oferit casa lui dinspre Mureş, pentru a treia Duminică. Acum aul venit împreună cu Boariu şi 4 baptişti din Curtici, Ilie Mariş, Simion I „Negru, Gh. Vărşăndan şi Clepea Ioan. Aşa s-a lucrat Duminică după Duminică. Dintre cei ce au ascultat Evanghelia au rămas hotărâţi cinci dintre ei: Savu Popovici, Teodor Drăuceanu, Petre Oameniţă, Mitru Bugariu şi Maxa Gabor, care s-au botezat la un botez ţinut la Pecica, de GhJ Crişan din Macea, la 9 octombrie 1898. Cu aceşti cinci bărbaţi s-a înl fiinţat biserica baptistă din Arad-Micălaca, iar locul unde ţineau servi-leiile religioase era casa lui Mitru Bugariu. În anul 1899, au închiriat ol casă pe Calea Radnei.

Imediat ce s-a format biserica, au apărut şi greutăţile. Tactica 1 preotului din Micălaca era subtilă şi-i angaja pe credincioşii baptişti l-ai luptă din două părţi. Pe de o parte îi pâra la notarul primăriei, care îi I chema şi le interzicea întrunirile, iar pe de altă parte le întărâta soţii-lle, care erau împotrivitoare. După mai multe înfăţişări la notar, aces-l la le-a dat sfatul să-şi facă trecerea de la greco-orientali la baptişti. O formă legală, şi atunci preotul nu mai poate avea nimic eu ei. Femeiloi de asemenea, au observat în cele din urmă, că sfaturile pe care ele le ascultau duc la tulburarea familiilor lor. Astfel, în postul Pastelor, soţia lui Petru Oameniţă s-a dus să se spovedească şi a mărturisit, că are multe păcate cu „pocăiţii" şi cu bărbatul ei, care nu vrea să se lase de ei. La aceasta, preotul i-a spus, să le facă şi mai rău, să le arunce a-pă fiartă şi să ia la ei ciomagul. Când femeia a auzit acestea, nu s-a mai împărtăşit, ci a plecat acasă şi i-a spus soţului ce a învăţat-o preotul, şi i-a făgăduit că din clipa aceea, şi ea se va duce şi se va pocăi.

Printre predicatorii care au venit la Arad-Micălaca şi au lucrat cu E-vanghelia au fost: Gh. Crişan din Macea, Rista Igrişan din Pecica,

Teodor Sida din Buteni, Pavel Purdei din Siria, Ioan Târban, Gh. Florian, şi Mihai Vicaş din Bihor. Între 190 l şi 1903 s-au mai adăugat la biserică alte 16 persoane. Primul botez ţinut în Arad-Micălaca, la Mureş, a fost a doua zi de Rusalii în 190 l, când s-au botezat 6 persoane. Din 1906, cu lucrarea în Arad-Micălaca a fost repartizat cercul Siria.

A doua biserică baptistă constituită în Arad a fost aceea din cartierul Pârneava, care s-a înfiinţat în 1903, într-o casă de pe strada Grivi-fei şi apoi s-a mutat pe strada Oituz la Nr. 17. În acest an, în 1903, s-a convertit la credinţa baptistă, ca militar, în biserica din Arad-Micălaca, tânărul Pavel Jiva. El mergea regulat la biserica din Micălaca, şi cu el au mers şi alte persoane. În septembrie 1903 au fost botezate un număr de şapte persoane: Pavel Jiva, Traian Grigorescu, Petru Raţiu şi soţia sa Hermina, Maria Teodorovici, Ilie Bârna şi încă o femeie a cărei nume s-a pierdut. Cu ei s-a înfiinţat biserica baptistă din Arad-Pârneava. Conducător al bisericii a fost ales Traian Grigorescu, însă toată lucrarea o făcea o femeie, Hermina Raţiu. În cele mai multe Duminici însă veneau predicatori din jur, mai mult Gh. Crişan din Macea şi Ilie Mariş şi Simion Negru din Curtici. În primul an, 1904, s-au botezat alte şapte suflete. Botezul acesta a fost îndeplinit de Mihai Cornea noaptea la orele 11, întrucât erau multe piedici. La aceştia s-a adăugat familia Marian, un antreprenor cunoscut. În primii 5 ani de la înfiinţare, biserica a ajuns la 50 de membrii. În 1905 s-a mutat în Arad de la Curtici, Teodor Lucuţa, care se botezase la primul botez din Curtici, în 1892. El a fost ales în scurt timp predicatorul bisericii. Fiindcă şi ei au întâlnit aceleaşi greutăţi în ce priveşte localul, care să-i cuprindă pe toţi, s-au văzut nevoiţi să construiască o casă de rugăciune. Astfel, în 1907 au cumpărat locul de casă de pe strada Dorobanţi Nr. 25, şi cu bani împrumutaţi de la bancă au încredinţat arhitectului Zovoda lucrarea de construire a casei de rugăciune. Când au adunat banii şi au construit casa de rugăciune au fost doar 40 de membrii, dar au fost activi şi misionari. Într-o lună, lucrarea de construire a fost terminată şi în luna octombrie 1907 s-a făcut inaugurarea ei. La serviciul divin festiv au venit credincioşi de prin toate satele din jur, iar predica a fost ţinută de Ciopiac Atila, bine cunoscut printre baptiştii din Transilvania, fiind înalt funcţionar la căile ferate din Ungaria şi Transilvania, în direcţia generală din Budapesta. împreună cu el au predicat şi lucrătorii din aproape toate

satele din împrejurimi. A fost una din marile sărbători a-le baptiştilor din părţile Aradului. Stilul bisericii a fost acelaşi, ca la toate casele de rugăciune din aceea vreme, cu frontonul înălţat şi putui curbat, spre a da un specific de casă de rugăciune.

Aceste două biserici din Arad au lucrat cu Evanghelia, şi după un timp destul de lung, din biserica Arad-Pârneava s-au desprins aproape toate celelalte biserici de mai târziu. În toţi anii, Teodor Lucuţa a fost predicatorul local al bisericii. Şi în Arad, cu ajutorul dirijorilor de la Curtici, a luat fiinţă un cor, care până la începutul războiului a întreţinut cântul frumos în biserică.

Biserica baptista' din Arad-PÂY neava construită în 1907

VIZITELE ŞI LUCRAREA LUI CORNEA ŞI MAYER. Şi în părţile Aradului şi-au extins lucrarea atât Henrik Mayer cât şi Mihai Cornea. E cunoscută influenţa acestor doi asupra lucrării din Bihor, şi când misionari baptişti au lucrat şi răspândit credinţa în comitatul Aradului, la diferite ocazii au venit prin bisericile baptiste din această parte a Transilvaniei fie amândoi, fie separat, când unul, când altul. Henrik Mayer, trimis din Germania să fie misionar pentru germanii din Ungaria şi din Transilvania a căutat să ajute mult lucrarea printre români. Mihai Co; nea, predicatorul de la Salonta, a lucrat probabil mai mult printre romani decât printre maghiari. H. Mayer venea la conferinţele cercuale, le prezida şi avea întotdeauna studii biblice seminariale pentru predicatori. El căuta la aceste conferinţe să rezolve orice problemă doctrina»ră sau disciplinară ivită. Una din meritele lui Mayer e că a promovat, a selectat cu grijă predicatorii cercuali. Aşa de

pildă, la conferinţa ce s-a ţinut la Curtici în 1 – 3 august 1904, când s-a deschis problema cu lipsa de lucrător la Macea, după plecarea de la baptişti a lui Gh. Crişan, Henrik Mayer a insistat să se aleagă un alt lucrător. Atunci au fost aleşi: în locul vacant de la Macea a fost ales Ioan Clepea din Macea, la Ketegyháza /comună românească rămasă în Ungaria/ a fost ales Mihai Munteanu, iar pentru cercul Siria a fost ales Pavel Purdei, pe care s-a hotărât să-l ordineze în a-nul 1905. La o altă conferinţă, el a propus să se întocmească în mod regulat o statistică anuală pe biserici de creştere sau descreştere, propunere care a fost adoptată şi executată de toate bisericile. Printre temele sale la conferinţe au fost: Comportarea tinerilor în serviciul militar, căsătoria tinerilor credincioşi, colaborarea păstorilor în lucrarea misionară, etc.

Tot în acest timp, în cercul Buteni a fost ales ca Petre Buda-Aci uţa lucrător Petru Buda din Aciufa, care a lucrat mult cu dascălul Gheorghe Slav. Acesta a misionat de la Aciuţa până la Brad. Colaborarea între lucrătorii de pe Valea Crişului Alb a fost şi ea reală şi rodnică.

SPRIJINUL BIHORENILOR. Aproape toţi predicatorii din Bihor au făcut misiune şi în comitatul Aradului. În carnetul de notiţe a lui Gheorghe Florian s-au găsit însemnările câtorva călătorii făcute de el în judeţul Arad. Astfel, în 1895 a făcut o vizită în comuna chiar, unde a fost arestat de notarul comunal, care era ginerele preotului. Pe atunci nu era în comună niciun credincios baptist, ci doar câţiva prieteni. Dus la primărie, a fost bătut fără milă cu 30 de lovituri, fără una. De aici, în ziua când a scăpat din chiar, a trecut prin Siria şi Covăsânţ. În Covăsânţ nu erau baptişti botezaţi, şi el a încercat să vorbească celor pe care il a întâlnit pe strada principală. Imediat, când a aflat primarul l-a arestat şi l-au izgonit din comună noaptea, ca să nu mai vorbească altora de credinţa sa. Într-o vizită a sa în comuna Somoseheş spre a vorbi unora din cunoscuţii lui a fost iarăşi arestat. Primarul l-a pălmuit cu toată Puterea. La anul, Gh. Florian a fost chemat să ţină un botez în comuna Somoseheş, şi după ce a terminat predica la apă, înainte de a trece la săvârşirea botezului, dintre cei candidaţi unul a păşit înainte şi i-a ce

rut voie să-i sărute obrazul stâng, pe care cu un an înainte el l-a pălmuit. El era primarul comunei. Tot în lucrarea de sprijinire a lucrăj râi de propovăduire a Evangheliei au făcut vizite în judeţul Arad şi ceilalţi predicatori bihoreni, Mihai Vicaş, Ioan Târban, Teodor Todincă şi I alţii. De fapt, bihorenii sunt aducătorii credinţei baptiste în judeţul Arad, prin Mihai Brumar, care a venit la Curtici din Oradea. S-a dovedit din

nou că misionarismul nu are pietre de hotar, sau zăgaz de limbă sau naţionalitate, ci e o lucrare făcută din iubirea curată pentru sufletul şi mântuif rea aproapelui.

La rândul lor, şi predicatorii din părţile Aradului au făcut vizite unor biserici baptiste din Bihor, mai ales în acele din apropierea hotarului, care aveau legături cu arădanii prin căsătorii sau prietenii ce s-au ţesut în anii serviciului, făcut împreună în militărie.

Dintre predicatorii arăda-ni, care au făcut vizite în Bihor şi au

fost iubiţi de bisericile din Bihor, au fost, Ilie Mariş din Cur-tici – Teodor Sida din Buteni, Gh. Slav din Aciuţa şi alţii. În asemenea vizite, predicatorii musafiri respectau pe cei din loc, iar cei din loca-rătau multă stimă şi preţuire celor veniţi la ei. În această stimă reciprocă, cei localnici ofereau predicatorilor musafiri săvârşirea actelor de cult, ca săvârşirea botezului, oficierea unei cununii, ţinerea binecuvântării la copii, etc. În asemenea vizite frăţeşti, a fost un sprijin şi o colaborare frăţească în slujirea Evangheliei.

Atât lucrarea de început, de pionierat, cât şi lucrarea de creştere şi dezvoltare, în părţile Aradului, s-au desfăşurat întocmai ca în creştinismul primar, în secolul întâi. Cele mai multe începuturi au fost între anii 1890 – 1905, când principala preocupare a oamenilor chemaţi şi înzestraţi de Dumnezeu cu darul propovăduirii a fost plantarea de biserici noi. Mai târziu, s-a trecut la organizarea internă, la formarea corurilor, fanfarelor, construirea de biserici, etc. În toată această ordine, nu a fost o instruire specială, ci o inspiraţie şi călăuzire lăuntrică. Se şue că în afară de Henrick Mayer, niciunul nu avea vreo pregătire teologică, ci starea creată cerea soluţionarea. Şi pionierii au fost la înălţim & a chemării lor.

I! le

Martş-Curtici 1862? – 1932

Unul dintre cele mai importante lucruri de reţinut e elanul misionar al tuturor membrilor. Evanghelia şi învăţăturile de credinţă au fost predicate la amvon de păstori şi evanghelişti, dar au fost mai mult mărturisite în mod personal, de la om la om, de toţi membrii din biserici. Bărbaţi şi femei, tineri şi bătrâni, chiar şi acei analfabeţi comunicau, mărturiseau din experienţele lor personale, schimbarea lăuntrică, bucuria personală pe care au gus + – iat-o, pacea şi liniştea, felul nou de a gândi şi de a vedea lucrurile din jur şi atitudinea diferită faţă de ceilalţi consemeni şi faţă de împrejurări.

Printre persoanele laice, înrolate în lucrarea de misiune au fost tinerii aflaţi prin şcoli. Dintre aceştia, în părţile Aradului luăm pe doi dintre ei, pe Gheorghe Şimonca din Chitihaz. şi pe Ioan Popa din Dumbrăviţa. Ioan Popa s-a pocăit în satul său natal şi a plecat la studii spre a ajunge notar de comună şi prin sârguinţa sa a ajuns să-şi realizeze visul. El s-a botezat, pe când era la studii în Cluj, de către I. Cosma, la 15 Noiembrie 1908. După terminarea studiilor a fost numit notar comunal la Siria, aproape de Arad, unde el a influenţat mult

lucrarea misionară prin mărturii, dar mai ales prin felul său de a fi, prin comportarea sa pilduitoare. Cu un zel nestins a căutat să câştige pe alţii la credinţă. Acestui zel tenace i se datorează faptul că mai târziu, Ioan Popa a urcat toate demnităţile şi a ajuns şi preşedinte de Uniune.

Zelul şi entuziasmul general a fost unul din forţele care au dus la creşterea tuturor bisericilor baptiste. Aşa se explică voluntarismul în călătoriile misionare, în munca pentru a-i ajuta pe bătrâni sau pe a

Ioan Popa 1885 – 1960

cei bolnavi şi în neputinţă, sau muncile pentru construirea caselor de rugăciune. Iubirea pentru o cauză sfântă derivă din iubirea pentru Dumnezeu. În epoca aceasta a pătrunderii credinţei şi a propagării ei, când au fost construite cele mai multe case de rugăciune e şi epoca elanului misionar. Au fost locuri, mai ales în judeţul Arad, pe Valea Crişului Alb, unde oamenii şi-au lăsat munca pe holdele lor şi au lucrat la con

Muncă voluntară la construirea Casei de rugăciune pe Valea Crişului Alb, judeţul Arad struirea casei de rugăciune. Acest entuziasm de fapt a stat la baza tuturor mişcărilor religioase, în toate timpurile. Credincioşii baptişti s-au situat printre primii în astfel de acţiuni. Elanul şi entuziasmul de acest gen a trecut de la bihoreni la arădani şi vice verso.

Un număr de biserici baptiste române, la care au lucrat împreună predicatorii din părţile Aradului şi acei din Bihor sunt cele rămase dincolo de hotarele României şi anume, biserica din Chitihaz şi în alte comune româneşti.

Biserica din Chitihaz, o comună aflată vis-à-vis de comuna O-tlaca, azi Grăniceri, judeţul Arad. Biserica de aici a fost înfiinţată în 1891. Primul baptist a fost Gheorghe Şimonca, tatăl tânărului Gheorghe Şimonca, studentul la drept, care a tradus cartea de cântări şi mai târziu a ajuns avocat. El a fost botezat de Teodor Clepea din Curtici. După el s-au convertit la credinţă alţi bărbaţi de frunte din comună. Printre aceştia au fost: Petre Vereş, Petre Vărşăndan, Petre Pilan, Petre Muntean, Catiţa Bordaş, Velinca Seli, Andrei Soboca, Mihai Muntean, Ilie Olariu. După ei au urmat alţii şi lucrarea a luat un avânt deosebit, că în 190 o biserica din Chitihaz a avut optzeci de membrii. În anul 1903 s-au

Biserica baptista din Chitihaz (azi în Ungaria)

convertit la credinţă cei mai buni cantori ai bisericii grec o-orientală şi cei mai însemnaţi bărbaţi rămaşi în comună. În 1907, biserica a avut 251 de membrii. Ei şi-au construit o casă de rugăciune identică cu acea din Curtici. Până la despărţirea prin graniţă, biserica a făcut parte din cercul misionar Otlaca.

BIBLIOGRAFIE

V. *1. Radu Taşcă, Jubileul din Curtici, articol publicat în re*-ista *„Farui Mântuirii", Anul TII, Nr. 3, Martie 1922*, pag. *4, 5.2*: *Ioan*

Popa, Puncte cardinale din viaţa baptiştilor, articol publicat lui *revista „Farul Mântuirii", Anul X, Nr. 24, Decembrie 1929*, pag. *11, 12.3. Vasile Berbecar, Să cânţi cincizeci de ani, art. publicat în revista „Farul Mântuiri?", Anul X, Nr. 24, Dec.1929*, pag. *12, 13.4. Gri-gorie Comşa, Baptismul în România, broşura*; 5. *Gh. Brădeanr Pocăinţa primilor oameni în Curtici, articol publ. În Farul Creştin, Anul M XVI, Nr. 17*, din *26 Aprilie 1947*, pag. *4*; *6. Teodor Iov, Cuvântarei cuprinsă în art. publ. „Până aici ne-a ajutat Domnul", în revista Farul Creştin, acelaşnumăr. 7. Vasile Berbecar, Conferinţa noastră ţărească, în Farul Mântuirii, Anul III, Nr.* II, *12, Nov. 1922*; *8.D. Zimbran, începutul lucrării primilor credincioşi baptişti din* ce-i *munca Buteni, monografie în manuscris*; *9. Vasile Torsan, Istoricul \ cercului Şiclău, în manuscris*; *10. Moise Vasile, Istoricul bisericii*: *Baptiste Şiclâu, manuscris, 11. Sfat Iacob şi Gh. Buta, începutul bisericii Baptiste Macea, manuscris*; *12. Gheorghe Luluşa, Un*

istoric al baptiştilor din Covăsânţ judeţul Arad, în manuscris j

13. Gh. Slav, Evanghelia yjf *focul, Arad, 1906, Precuvântare, p. 3 – 5*; j

14. Oameniţa Petru, Cum a început biserica baptistă Arad-MicălacaM în manuscris; *15. Petre Popovică, Date în legătură cu primele* în I *ceputuri baptiste în Arad-Pârneava, manuscris*; *16. Ludovic Vid*i-l *ca-n> Istoricul bisericii baptiste din Talpoş, manuscris*; *17. Gh. Slav, Conferinţa din Curtici, art. publ. În Lumina Lumii, Anul I, Nr. 2, August 1904*, pag. *14, 15.18. Batanyai Ianoş es Rottmeuer I*a-l *nos, A Magyarorszagi Baptistak Statistikaja 1908 Evrol, p. 6 – 7*; I şi *A Magyarorszagi Baptistak Statistikaja 1912, p.6, 7*; etc.

Capitolul IV

PĂTRUNDEREA ŞI RĂSPÂNDIREA ÎN PĂRŢILE CLUJULUI

Regiunea Clujului a fost un leagăn de viaţă religioasă încă din vremi străvechi. Toate mişcările protestante şi-au avut centru de activitate în oraşul Cluj. Bisericile mari şi impunătoare din oraş, sunt o mărturie vie a vieţii religioase desfăşurată în trecut. Aici a fost o bogată şi zbuciumată activitate a anabaptiştilor. Credinţa nouţestamentală baptistă a reapărut la Cluj în sec. XK adusă de un german şi s-a propagat apoi, prin infiltraţie, prin contactul social al unor persoane din părţile Clujului cu credincioşi baptişti din alte părţi, mai ales cu acei din Bihor, unde lucrarea baptistă era în plină desfăşurare.

Începuturile simple şi firave, fără previziuni şi planuri misionare, cu adevărat sporadice, s-au transformat însă în misiuni de importanţă istorică şi care rămân o inspiraţie pentru prezent şi viitor.

Noile începuturi baptiste deşi au întâmpinat şi ele o împotrivire, o reacţie adversă, nu au ajuns să fie ca prigoanele, ostracizările, terorizările, maltratările, de tip medieval, martirice, pe care le-au îndurat anabaptiştii pe aceste meleaguri. Acum era o altă gândire, o altă orânduire socială şi administrativă. De aceea, credincioşii baptişti au aplicat întocmai practicile nouţe stamentale.

PRIMUL BAPTIST LA CLUJ. În anul 1886, s-a mutat la Cluj un german, Iohann Rothmayer, credincios baptist. El a fost un bun şi harnic colportor de Biblii, care a lucrat întâi la Budapesta şi apoi de aici, cu o bogată experienţă misionară a venit la Cluj, trimis de baptiştii din Germania. Predicatorul baptist maghiar, L. Balogh, a destăinuit într-mi referat istoric expus la primul congres baptist european ţinut

la Berlin în I908, că Iohann Rothmayer s-a convertit în tinereţe în oraşul lui Oncken, în Hamburg, şi a fost botezat de acesta. În aprilie 1846, Societatea misionară a tinerilor şi fetelor din Biserica baptistă din Hamburg Păstorită de Oncken, a hotărât şi a trimis ca misionari în Ungaria, patru tineri, Iohann Rothmayer, Karl Scharschmidt, care peste zece ani s-a mutat la Bucureşti, Iohann Woyka şi H. Lorders. Primii doi s-au aşezat la Budapesta, ceilalţi doi la Pécs, pentru un timp scurt, fiind-ca şi ei au venit la Budapesta. În casa lui Rothmayer se ţineau întruniri religioase în mod regulat, şi s-a început o biserică baptistă. Revoluţia din 1848 a distrus această biserică baptistă, fiindcă mai toţi s-au 1 InPrăştiat. A rămas la Budapesta doar Rothmayer şi el a continuat să predice şi să adune pe alţii în casa lui şi să aibă întruniri bisericeşti. Şi munca lui a avut roade. În 1865, predicatorul baptist G.W. Lehman din Berlin a venit la Budapesta şi a botezat mai multe persoane din cei convertiţi de Rothmayer.

De aici, din Budapesta, cu o experienţă bogată în lucrarea de pio-nerat cu Evanghelia, Iohann Rothmayer s-a mutat la Cluj, în 1886, după ce la Budapesta păstorirea bisericii începută a fost preluată de Hen-rik Mayer. La Cluj, el a început imediat să lucreze printre germanii, care se găseau acolo şi printre maghiari, fiindcă după mulţi ani petrecuţi la Budapesta, el cunoştea bine limba maghiară. El este deci, predicatorul pionier al credinţei baptiste în părţile Clujului. Pe lângă propovăduirea Evangheliei, el a făcut şi lucrarea de colportor de Biblii al Societăţii Biblice Britanice. Prin lucrarea sa, încă în 1886 au fost câţiva convertiţi, care s-au botezat; şi cu ei s-a fondat Biserica baptistă I maghiară din Cluj. Aici, în metropola Ardealului, Iohann Rothmayer a cheltuit toţi anii vieţii lui, în lucrarea sfântă a răspândirii Evangheliei. Abia în anul 190 l, când el avea 84 de ani, a fost pensionat la Cluj, de Societatea de Biblii.

J. Marshall, J. Rothmayer şi J. Woyka, colegi la Seminarul Teologic Baptist din Hamburg, Germania. J. Rothmayer misionar la Cluj printre germani şi maghiari e un pionier baptist.

Astfel, prin lucrarea lui asiduă, a luat fiinţă la Cluj, o biserică baptistă, care şi ea va ajunge un centru misionar printre maghiarii din Transilvania. Încă de la început, de la venirea lui Rothmayer la Cluj, întrunirile bisericii s-au ţinut într-o încăpere închiriată de pe Calea Victoriei de azi.

MUTAREA LA CLUJ A PREDICATORULUI POPP KÁROLY. În a-nul 1895, biserica baptistă maghiară înfiinţată şi păstorită de I. Rothmayer, întrucât acesta îmbătrânise, a chemat şi a primit în sânul ei pe predicatorul Popp Károly, un bărbat tânăr şi plin de vigoare şi de zel pentru lucrarea sfântă. El a devenit vrednicul şi binecunoscutul predicator maghiar, care s-a distins prin oratoria sa şi prin predicile sale foarte bine organizate homiletic. Orator de elită în mânuirea cuvântului sfânt, bun şi înnăscut pedagog şi atent organizator al şcolii duminicale, el a adus în biserică un suflu nou. El, fiind tânăr, cu mult elan de viaţă, era firesc să creeze o deosebire între lucrarea lui Rothmayer şi a lui. Pe lângă aceasta, Rothmayer a fost german, pe când el era maghiar şi aceasta i-a dat multă trecere în ochii celorlalţi, mai ales atunci când curentul naţionalist era foarte viguros. Nimeni nu mai putea să spună: că nu se duce să asculte pe un german, pe un străin.

Popp Károly cu o gândire extrem de sistematică şi cu o logică de fier s-a impus poporului în scurtă vreme, iar predicile lui au atras în scurtă vreme mult popor. La predicile sale frumoase, s-a mai adăugat şi dotaţia sa muzicală. El era şi un bun muzicant, şi muzica dă totdeauna viaţă, înaripează, aduce vioiciune, prospeţime în atmosfera bisericii. Astfel s-a creat un elan, un entuziasm evanghelistic.

Figură impunătoare, înalt, cu părul bogat, cu o mustaţă lungă, răsucită, ochii pătrunzători, Popp Károly era totuşi senin, blând. Glasul lui bine argintat, părea la început monoton, ca apoi să se învolbure-ze să arunce săgeţi în vorbe, să fie ameninţător, ca vijelia. El delecta, fermeca auditoriul. Era recunoscut „predicatorul chipeş".

După doi ani de lucrare a lui I. Rothmayer şi Popp Károly, s-a convertit în 1897 Mikloş Stolnoy, care a devenit un bun lucrător şi bun misionar. Popp Károly şi Mikloş Stolnoy au merite deosebite, ei au lucrat intens şi au influenţat mult recunoaşterea baptiştilor de cult, acorată de statul austro-maghiar în anul 1905. Prin lucrarea lor, biserica a crescut binişor. Pe o statistică din anul 1914 aflăm că biserica avea

15 membrii botezaţi şi 72 de aparţinători.

ALTE ÎNCEPUTURI MAGHIARE. Din Cluj, lucrarea de răspâna credinţei baptiste a ajuns în mai multe comuni maghiare. Spirij misionar imprimat atât de I. Rothmayer şi mai târziu de Popp Karoy s-a imprimat în membrii, şi aceştia au lucrat şi ei.

Din biserica baptistă maghiară din Cluj au plecat în misiune număr de credincioşi. Prin unul din ei, vestea Evangheliei a ajuns în comuna Măcău, şi aici au fost convertiţi câţiva bărbaţi, care apoi şi-câştigat soţiile şi copii. Astfel s-a format o biserică baptistă maghiară şi aici. Ea la rândul ei a lucrat prin relaţiile de rudenie cu persoane erau în alte comuni din apropiere. În felul acesta au luat fiinţă un şi de biserici în multe comune. Prin alţi membri ai bisericii din Cluj s-3 înfiinţat biserica maghiară din Căpuşul Mic, unde lucrarea a pornit bine şi multe suflete s-au întors la credinţă. Tot prin tineri evanghelişti care au plecat de la Cluj s-au început noi biserici în Sâncraiu, în Huedin, în Valcăul Unguresc, etc. Misionarismul acesta viu, vizitarea bisericilor nou înfiinţate şi ajutorarea lor în înţelegerea Sf. Scripturi, în maturizarea noilor convertiţi în credincioşie, au devenit îndatoriri şi bucurii atât pentru Popp Károly, cât şi pentru biserica întreagă.

În anul 1905 însă a intervenit un fapt, care a rupt relaţiile

baptiştilor din Cluj cu ale baptiştilor din Bihor, în mod deosebit între bii râcile baptiste maghiare. În acest an, în 1905, Ministrul Cultelor de atunci, Dr Lukács, a semnat la Budapesta o decizie de recunoaştere baptiştilor, egalându-i în drepturi şi îndatoriri cu toate celelalte confesiuni din Ungaria. Această legiferare însă, i-a împărţit pe baptişti! două tabere: unii, care au primit recunoaşterea de confesiune, alţii, re au refuzat-o. Biserica baptistă germană din Budapesta, păstorită Heinrich Meyer a refulat recunoaşterea, ca urmare toţi cei raliaţi! jurul lui Meyer, adică Mihai Cornea, Ioan Târban, Mihai Vicaş, Gheo: ghe Florian, şi toţi ceilalţi predicatori români din Bihor, au refuzate ei recunoaşterea. Biserica baptistă maghiară de la Cluj însă a fost din bigerâciite maghiare, care au primit recunoaşterea. În acest fel, biserica maghiară din Cluj, şi celelalte din regiunea Clujului, s-au izolat, s-au rupt de baptiştii din Bihor. De aceea, între bisericile dintr-o taj bară şi alta nu existau relaţii misionare sau colaborare misionară. Acest fapt a păgubit mult în domeniul misionar.

PRIMUL ROMÂN CONVERTIT. Cele dintâi licăriri ale credinţei nouţe stamentale baptiste printre românii din părţile Clujului, se datoresc bisericii baptiste maghiare din Măcău, cea mai veche biserică aflată în afara oraşului Cluj. În acest sat de ţărani maghiari a venit între ca servitor, în anul 1897, tânărul Nicolae Pop, care abia se e berase din armată. Tânăr sărac, care-şi câştiga pâinea prin munca palmele, Nicolae Pop a venit la Măcău să se angajeze, să găsească lucru la vreun ţăran mai înstărit, care are nevoie de servitor. A nime rit tocmai la un ţăran maghiar destul de înstărit, care era însă de e dinţa baptistă. În casa acestuia, Nicolae Pop a auzit de prima dată diferite lucruri din Biblie. Cum el era în familie, a văzut viaţa curată care o trăia ţăranul baptist cu familia şi şi-a dat seama de comportarea creştinească a acestei familii. El, Nicolae Pop. a găsit aici tocmai ce dorea mult în sufletul lui: o viaţă reală de pietate creştină, de apropiere de Dumnezeu, o viaţă de rugăciune. Astfel, s-a apucat şi el să citească din Sf. Scripturi, să cerceteze în căutarea adevărului, spre a cunoaşte calea mântuirii, şi zilnic discuta cu stăpânul despre cele ce citea din Biblie. A început să meargă şi el în mod regulat la serviciile divine şi la orele de rugăciune ale bisericii din Măcău. În anul următor, în 1898, tânărul Nicolae Pop şi-a mărturisit credinţa sa în Hristos şi a fost botezat de Mihai Cornea.

Odată devenit credincios baptist, Nicolae Pop a înţeles că are

chemarea şi misiunea de a duce vestea bună a mântuirii şi altora, conaţionalilor săi. De aceea, când i-a expirat angajarea sa, a plecat din Măcău în comuna sa natală, în Gârbău, o comună nu departe de Măcău. Aici a avut rude şi cunoscuţi, deci un bun teren misionar.

Deşi mutat din Măcău, el a rămas totuşi membru al bisericii de acolo, îşi păstra legătura frăţească cu fraţii de credinţă din Măcău. În fiecare Duminică şi chiar în unele seri de peste săptămână, când erau servicii divine la biserică, Nicolae Pop se ducea din Gârbău până la Măcău, şi în cele mai multe cazuri pe jos, ca acolo să se bucure din cuvântul E-vangheliei şi cu fraţii de credinţă. El simţea nevoia de o creştere în credinţă, de o dezvoltare spirituală.

Biserica din Măcău l-a format pe acest tânăr simplu, fără multă carte, căci ştia doar să citească şi să scrie, spre a fi un destoinic semănător al Evangheliei. Nicolae Pop însă a fost un om cu o chemare de sus, investit prin har pentru lucrarea de pionierat cu Evanghelia. Modest, blând dar adânc, cu privire senină, ştia să-şi stăpânească clocotişul gândurilor zbuciumate; se părea că alunecă numai spre cele spirituale, că uită de sine şi de ai săi, pentru Evanghelie şi credinţă. Calităţile salea-le se „devotamentul său de apostol evidenţia că înfăptuieşte totul printr-un dar a lui Dumnezeu şi nicidecum prin sforţări omeneşti, starea sa sufletească netulburată i-a fost armătura, care l-a ajutat să treacă prin toate probele aspre ale vieţii de pionier al credinţei. Ţăranul acesta ros e sărăeie, dar cu o putere de voinţă şi răbdare, uneori supraomenească a răzbit prin atâtea nevoi şi dureri, a ştiut să împletească din lacrimile suferinzii cununa nădejdii şi încrederii în Acel ce l-a mântuit.

Dăruit în viaţă cu 7 copii, 5 fete şi 2 băieţi, şi fără avere, el reuşit totuşi să lupte continuu cu lipsurile şi a luptat, ca un naufragiat, fie a zărit ţărmul. Nicolae Pop a fost omul, care s-a apropiat de divi

1 aţe şi din ea a ră Spândit apoi lumina mântuirii altora din jur şi de la mari distanţe.

ÎNFIINŢAREA BISERICII DIN GÂRBĂU. Odată cu mutarea lui

Nicolae Pop în Gârbău, în anul 1899, se poate spune că a luat fiinţă biserica baptistă din acea comună. Chiar din primele zile după mutare, el a început să ţină în casa lui ore de rugăciune, ore de discuţie biblică, deej. plicare a Sf. Scripturi, la care veneau vecinii, rudele lui, prietenii lui, şi astfel s-a început lucrarea de evanghelizare. Pe unii, care voiau să vadă, i-a luat cu el la biserica din Măcău. Munca lui a fost

încununată cu roadă, căci în 190 o, doi prieteni ai lui au fost botezaţi. Ei sunt; Ioan Vădan şi G. Jula.

Noul botezat, Ioan Vădan şi-a oferit el casa lui pentru adunarea la orele de rugăciune. S-a trecut apoi la serviciile divine cu predică, astfel că biserica şi-a început activitatea. În curând locul din camera dată de Ioan Vădan a ajuns neîncăpător pentru mulţimea celor ce veneau să audă Evanghelia predicată simplu, pe înţelesul tuturor. În aceea vreme, predicator la Măcău era Mihai Cornea. El a venit la Gârbău să vadă cum a început acolo lucrarea, şi când a văzut avântul acestui început a trimis acolo pe predicatorii români Ioan Târban şi Mihai Vicaş din Bihor. Aceşti doi pre Nicolae Pop-GTrfa-Su clicatori români au lucrat în Gârbău cu mult succes până la începutul boiului mondial din 1914. Deşi distanţa a fost destul de mare din comuna Tăut-Bihor, unde locuia Ioan Târban şi din Husasăul de Tinca-Bihor un* locuia Mihai Vicaş până la Gârbău, lângă Cluj? cu toate acestea ei au făcut misiune ani în şir.

Nicolae Pop la rândul lui, pe lângă lucrarea din Gârbău, a început lucrarea Evangheliei şi în alte comuni din jur şi din ce în ce mai departe până a ajuns prin Sălaj şi pe Someş, în părţile Jiboului. Sat după sat a fost cutreierat de acest vajnic lucrător evanghelic. El a făcut călătorii misionare şi prin judeţele Alba, Sibiu, Sălaj, Someş şi Mureş. El a fost pionierul baptiştilor români din părţile Clujului şi a nordului Transilvaniei.

Prima biserică născută din lucrarea bisericii din Gârbău e biserică din Topa Mică, apoi cea din Baci. În judeţul Sălaj au luat fiinţă *o* serie de biserici, în Brebi, în Jibou, în Jac, etc. În toate acestea, lu'

crarea de pionierat a făcut-o Nicolae Pop.

După câţiva ani de misiune şi trăire creştină, lucrarea din comuna Gârbău a crescut şi s-a văzut nevoia construirii unei case de rugăciune. Camera din casa lui Ioan Vădan era de mult neîncăpătoare. Biserica număra printre membrii ei nouă familii întregi, care erau baza bisericii şi numai aceştia, cu copiii lor nu mai încăpeau în camera respectivă. La scurta vreme ei au hotărât să construiască o biserică, dar o asemenea construcţie cerea mari cheltuieli. De aceea ei au apelat la frăţietatea din alte părţi după ajutoare. În revista „Steaua Dimineţii" găsim un, fel de anunţ: „Fraţii din Gârbău voiesc să-şi facă o casă de adunare; ar fi de dorit, ca să îi ajutăm, cine cu ce se învoieşte. Banii de ajutor se vor trimite la fr. Târban în Feketetat, Bihor Megye, sau cei de aproape de ei să-i dea lor, la care e încredinţat acest lucru. „/Steaua Dimineţii, Anul I, Septembrie 1904, Nr. 9, pag. 36, col. 1/.

Astfel, în anul 1904, credincioşii baptişti din Gârbău au pus piatra fundamentală şi au început lucrarea de construire a casei de rugăciune. În toamna anului 1905, casa de rugăciune a fost complet terminată, urmând a fi inaugurată. Duminică 15 Octombrie 1905 a avut loc serviciul divin festiv de inaugurare a casei de rugăciune din Gârbău, care a fost prima casă de rugăciune baptistă zidită în părţile Clujului. La sărbătoare au luat parte atât baptiştii români, cât şi mulţi baptişti maghiari, mai ales cei din Măcău şi Cluj. Printre predicatorii care au slujit cu Evanghelia au fost, Cornea Mihai, Ioan Târban, Mihai Vicaş, Popp Károly, Nicolae Pop, etc. Clădită pe un vârf de deal, în stil de-biserică reformată, cu o turlă înălţată pe soclu de absidă frontală, casa de rugăciune baptistă predomină partea respectivă a comunei. Timp de peste 30 de ani, ea a fost centrul misionar al baptiştilor din regiunea Clujului, până când biserica din Cluj l-a preluat la ea, în capitala Transilvaniei.

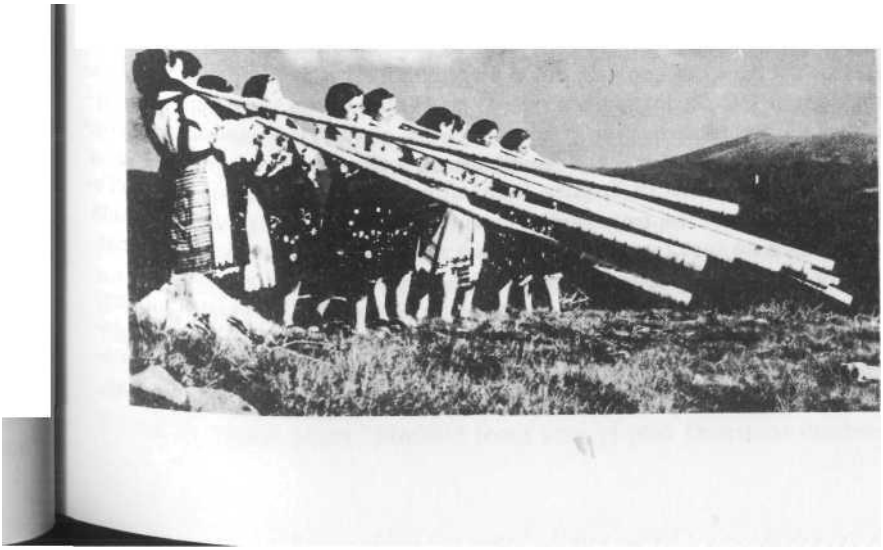

Tot cu aceea ocazie a fost ordinat ca păstor Nicolae Pop, fiindcă la inaugurarea bisericii au fost mai mulţi predicatori, care au format e & misia de ordinare sau „ceata prezbiterilor, „sub conducerea lui Mihai Cornea. În îndeplinirea slujbei pentru care a fost ordinat, Nicolae Pop a lucrat cu râvnă până la jertfire. La izbucnirea războiului mondial, în 19 i< a fost mobilizat şi dus pe front ca subofiţer, de unde s-a întors abia în anul 1918. În acest timp, biserica din Gârbău şi celelalte biserici din păi ţi le acelea au fost misionate de predicatorul Petru Moţ din Tăut-Bihor.

La reîntoarcerea sa de la război, Nicolae Pop a ştiut să atragă în lucrarea misionară un grup de tineri din biserici, ca: Ioan Dan, Vasile Toderaş, N. Şomlea, Gh. Birtaru, I. Gabora, etc. Şi a organizat cu ei un cerc misionar cu câmp de lucru în întreaga regiune Cluj. În Gârbău el a căutat să ridice şi să promoveze la amvon bărbaţi, care să fie capabili de a prelua lucrarea sfântă. Printre aceştia au fost: Ioan Pascu, care îl va succeda la pastorat după mutarea sa, în 1926, la Someşeni, lângă o-raşul Cluj şi Ioan Pârvu, şi el un următor la pastoratul bisericii, şi alţii.

LUCRAREA MISIONARĂ DE RĂSPÂNDIRE ÎN ARDEAL. DinGfr bău, Nicolae Pop şi alţii au cutreierat în lung şi în lat regiunea Clujului, apoi în Sălaj, în sus pe Someş până departe. În unele din aceste părţi el a lucrat în colaborare cu Ioan Târban şi Mihai Vicaş din Bihor.

Prin lucrarea lor directă şi prin mărturia sau lucrarea indirectă

a tuturor credincioşilor s-au înfiinţat o mulţime de biserici în sate şi orăşele prin întreg Ardealul. Printre cele mai dintâi au fost bisericile: Topa Mică, Baci, Călăţele, Jibou, Brebi, Jac, De uş, Măcicaş, Dezmir, Bozi, Feiurd, etc. Şi odată începută, lucrarea de plantare de biserici a luat toate direcţiile. Zelul şi exemplul lor misionar a Influenţat puternic pe membrii tuturor bisericilor, care la rândul lor au procedat la fel. Un singur exemplul e suficient de ilustrativ. La începutul anului 1919, se afla internat într-un spital din Cluj credinciosul baptist Ion Todorut de la Călăţele. Tot aici, în acest spital a fost internat şi un tânăr, Gavril Dunca din Negrileşti. Todorut i-a explicat credinţa baptistă lui Dunca, au citit împreună din Biblie, s-au rugat împreună şi Gavril Dunca a fost convertit la credinţă. Mai târziu, Gavril Dunca a devenit un predicator şi a ajuns cu misiunea până în Topliţa Română şi Bicazul Ardelean. Şi, ca To-doruţ din Călăţele, erau toţi credincioşii baptişti. Entuziasmul şi bucuria lor de a lucra au fost forţa misionară de neînvins şi taina de neexplicat a avântului luat de lucrarea de răspândire şi a succesului repurtat.

Lucrarea misionară a lui Nicolae Pop de la Gârbău a ajuns cunoscută şi apreciată pretutindenea, până la Budapesta. De aceea, conducătorii Uniunii Baptiste din Austro-Ungaria l-au ales ca membru în comitetul Uniunii, alături de toţi ceilalţi mari predicatori şi misionari-Mărturisirea sinceră a Evangheliei şi viaţa nouă, curată, a credincioşilor a adus la credinţă din ce în ce tot mai multe persoane doritoare de mântuirea sufletului lor. Toţi cei convertiţi au fost apoi botezaţi în numele Sf. Treimi. Iar pentru uşurinţa deplasării predicatorilor se adunau într-un loc prietenii din mai multe comuni spre a fi botezaţi împreună. Spre exemplificare dăm următorul reportaj despre un botez ţinut la Gârbău şi relatat în revista „Steaua Dimineţii" Anul I, Septembrie 1904, pag. 34 de Ioan Târban: „În a 7-lea August încă a fost un botez la Gârbău, unde s-au botezat 19 suflete din mai multe locuri, adică: din Topa 3, din Kocis 3, din Drepoze 3, Stobor 2, Măcău 2, Sâncrai 2, Berind 1, Oşorhei 1, Gorbău 1. Şi aici au venit jandarmii şi au grijit de renduiala; că era o mulţime, un popor mult ca la looo, din 24 sate. Aci până acum nu a fost botez, acum a fost mai întâi între români. Bucuria noastră a fost foarte mare, că toţi fraţii noştri din prejiurul Gorbăului, unguri şi români erau adunaţi şi cântau în cor forte frumos".

Tot în anul 1904 aflăm despre un botez important la Brebi. În

27 Iulie 1904 au plecat la chemare, spre Sălaj, predicatorii Mihai Cornea, Ioan Târban şi Todor Todinca. Când au sosit în gara Jibou, au fost întâmpinaţi de o mulţime de prieteni, de primpretorul plasei şi de 8 jandarmi. Aceştia l-au chemat la o parte întâi pe Mihai Cornea şi apoi pe Ioan Târban şi Todor Todincă, i-au legitimat, fiecare prezentând un fel de certificat eliberat de primăria comunei. După aceea, primpretorul, care era maghiar le-a spus că „pe aici nu sunt pocăiţi, că oamenii sunt cei mai mari bătăuşi şi criminalişti, că nu ar fi în siguranţă dacă s-ar deplasa în vreo comună. „La vorbele primpretorului, Mihai Cornea s-a speriat şi s-a lăsat înduplecat de sfatul primpretorului şi le-a spus ce-lorlaţi doi, lui Ioan Târban şi Todor Todincă, părerea lui că ar fi mai bine să se întoarcă acasă. Ioan Târban mai curajos, i-a spus că el se va duce orice s-ar întâmpla. Şi în gara Jibou s-au despărţit, Mihai Cornea s-a întors înapoi acasă, iar Ioan Târban şi cu Todor Todincă au plecat atunci spre Brebi, însoţiţi de 2 jandarmi. Pe drum spre Brebi au aflat că un credincios din părţile acelea a bătut toba în zi de târg în Jibou, că se aduce la cunoştinţă tuturor, că „pocăiţii vor avea un botez în comuna vecina Brebi, în ziua de Duminică. „Cei doi predicatori au ajuns în Brebi nerea. La sosire, s-au oprit la casa unui prieten „foarte blând zis Ioa-ne lui Zaharia, Bălăneanu Ioan. „Aici au năvălit mulţimea de prieteni şi am curioşi. Jandarmii, care ştiau că botezătorul s-a întors, i-a între-°at: „Aşa-i că nu va fi botez, fiindcă botezătorul s-a înapoiat acasă?" şi oan Târban le-a răspuns, că de vor găsi oameni pocăiţi îi vor boteza ei. După sosire, imediat Târban şi cu Todincă au început să facă o Cercetare a prietenilor şi mărturisirea lor pentru botez. Şi mărturisirea a ţinut de Vineri seara, Sâmbătă toată ziua şi până Duminica dimineaţa.

Iar Duminică după amiază a avut loc botezul nouţestamental. Iată report tajul despre acest botez publicat în revista Steaua Dimineţii: „În al 31-lJ Iulie a fost botez la Bred /comitatul Szilagy/, din comuna numită s-aubi tezat 28 de suflete. La privirea actului de botez s-a adunat o mulţime de popor, aşa cam 150 o de oameni şi femei din 26 de comune. S-au înştiini

CREDINCIOŞII BAPTIŞTI DIN COMUNA SIMIONEŞTI JUD. NĂSĂUD.

tat şi jendarmii să grijească de renduială şi astfel a decurs frumos la crul Domnului. „La acest botez a fost botezat viitorul predicator pione în părţile Sălajului, Ioan Bălăneanu. La apă, înainte de săvârşirea actului de cufundare în apă a candidaţilor, cei doi predicatori, Ioan Târban şi Todor Todincă au predicat din Ev. Matei 28: 16 – 20 şi ambele predic au durat o oră şi 45 de minute, după care Ioan Târban a intrat în apă şi a săvârşit actul botezului.

An după an, credinţa baptistă s-a răspândit tot mai mult şi bis râcile s-au dezvoltat destul de repede. Un reportaj publicat în reviff „Adevărul" Anul 1, 1908, Septembrie, Nr. 3 pag. 45 oglindeşte foarte bine răspândirea rapidă a credinţei în Ardeal. „În a 16-lea August, la Go: bău /comitatul Cluj/ s-au botezat 58 suflete, care erau din comunele cinale. Actul botezului l-a îndeplinit fr. Târban. De aci numitul frate! soţit de alţi doi bătrâni din Bihare au călătorit la Băseşti, având de să boteze şi aici, dară vrăjmaşul împiedicând lucrul, a trebuit să mea gă mai departe în altă comună, la Selişte. Aici, apoi în a 20-lea s-a fă1

ut botezul, unde au venit şi cei din Băseşti, cu toţi s-au botezat 9 persoane. În a 23-lea La Jacu /Szakfolva/ iarăşi s-au botezat 30 de personale mergând în apă la Brustur, unde un proprietar de moară a dat două odăi, pentru a se schimba acei de botezat. La îndeplinirea cufundării au fost de faţă mai multe mii de persoane, între care se vedeau şi solgăbi-răul de la Jibou, notarul de la Csak Gorbău cu femeile

lor, care însă nu văzuseră îndeplinirea botezului în acest chip şi au stat până s-a făcut. A fost de faţa şi preotul de la Brustur".

Din 1904 şi până în 19 lo raionul misionar Tăut-Bihor, sub conducerea lui Ioan Târban a avut toată lucrarea misionară din nord până la o-raşul Braşov, adică comitatele Braşov, Sibiu, Sălaj, Satu-Mare, Sighet, Solnoc-Dobâca, Bistriţa, Năsăud, Mureş, Ciuc, Cluj. Pentru a face lucrarea Ioan Târban a avut colaboratori pe Mihai Vicaş, Alexandru Pop, Nicolae Pop-Gârbău şi ca voluntari pe Nicolae Daraban, Vasile Creţu, P. Moţ, Dumitru Gavriş, C. Frenţiu, Todor Todincă şi Tănase Mitran. În părţile Clujului şi Sălajului, lucrarea o făceau după I904 Nicolae Pop în părţile Clujului şi Ioan Bălăneanu în Sălaj.

După anul 19 lo s-a făcut o nouă organizare a raioanelor misionare. Acum a fost înfiinţat raionul misionar Gârbău eu Nicolae Pop ca lucrător şi raionul Brebi, pentru judeţul Zalău cu Bălăneanu Ioan ca lucrător.

În felul acesta lucrarea se făcea mai independent de fiecare lucrător şi dădea rezultate mai bune, bisericile erau mai bine vizitate. Atât Nicolae Pop cât şi Ioan Bălăneanu au lucrat intens, au înfiinţat noi şi noi biserici, iar pe cele existente le-au crescut, le-au ajutat să crească, să se maturizeze în vestirea Evangheliei şi în lucrarea de misiune. Ei făceau şi lucrarea de pio-nerat şi lucrarea de consolidare.

Întocmai ca Nicolae Pop, şi Bălăneanu Ioan avea o voinţă tenace de a e-tinde lucrarea până la mari depărtări. Cu o putere de muncă de admirat el şi-a întreţinut familia şi a făcut şi misiunea Evangheliei. El a lucrat până la adânci bătrâneţi, când a murit la amvonul bisericii din oră-Jibou, unde a trăit ultimii ani ai vieţii. Nimic nu l-a putut împiedica de la misiune, nici problemele familiei, nici prigoanele ce se sucloan Balâneanu 1883 – 1964

cedau în lanţ. Prin lucrarea sa misionară, a ajuns un adevărat erou al E-I vangheliei, un trâmbiţaş al crezului nouţestamental. Toată viaţa lui a iu-i bit Cuvântul Domnului şi prin studiu îndelungat a ajuns un mânuitor iscu-l sit al Bibliei; ştia să prezinte temei biblic pentru orice doctrină de crel dinţa. Predica frumos şi folosea metoda exegetică simplă. A iubit amvo-i nul şi l-a glorificat prin dăruirea sa propovăduirii Evangheliei.

SPĂRTURA MILENISTĂ DIN 1908. Printre predicatorii voluntari 1 din Ardeal, în judeţul Sălaj, a fost promovat şi Matei Suciu. La început a fost un predicator bun, cu mult zel misionar, şi avea calităţi care i-a

făcut pe ceilalţi credincioşi să lege mari speranţe de el. În 1908 s-a înl tâlnit în comuna Benedictfalva din judeţul Sălaj cu nişte misionari maghial îi, care spuneau că au o credinţă diferită şi că fac parte din Biserica vi-ului Dumnezeu şi după ce a discutat cu ei, Matei Suciu s-a făcut milenişti în crezul lui. Şi a început să propage învăţătura milenistă prin bisericile! baptiste, pe unde mergea în misiune. După un timp însă, rătăcirea lui de la credinţă a fost descoperită. Când a aflat despre aceasta, Ioan Târban ai venit de la Tăut spre a se întâlni cu Matei Suciu. S-au întâlnit la Brebi, oi biserică în care au predicat şi unul şi altul. Acolo a fost discuţia între I ei, o discuţie în contradictoriu, de documentare. În cele din urmă Mă-l tei Suciu a recunoscut că s-a rătăcit de la credinţă şi a revenit. Dar el I era un om instabil, şi după scurtă vreme s-a dus din nou la milenişti.

Fiindcă Matei Suciu era cunoscut în bisericile baptiste din Sălam el a lucrat mult timp nestingherit împreună cu alţi milenişti maghiari şi 1 a adus multă stricăciune în bisericile din Ardeal. În revista „Adevărul" 1 din Mai 1909 la pag. 79 a fost publicată o încunoştinţare cu următorul cufl prins: „Un fost frate cu numele Szoporan George de la Siacob, abătându-l se de la cunoştinţa adevărată şi vestind altă învăţătură, îi facem atenţi 1 pe fraţi, mai cu seamă pe cei din Ardeal, să nu-l primească. „Faptul cal a fost necesară publicarea acestei încunoştinţări, arată că mileniştii au I pătruns prin biserici şi dădeau asaltul cu învăţătura lor rusalistă.

În anii aceştia, înainte de războiul mondial, bisericile baptiste în J Ardeal erau încă tinere în credinţă, cu predicatori puţini, şi aceştia *e-m* rău fără o pregătire teologică, ei aveau zel misionar, dar nu aveau mă-H turitatea apologetică să poată înfrunta pe cei ce aduceau alte învăţături, 1 aşa că mulţi au căzut în plasa acestor semănători de învăţături antinou1 testamentale. Rătăcirea milenistă s-a întins cu timpul până spre Cluj şi] inima Ardealului. Când. În 1918, Nicolae Pop s-a întors de la război' a găsit bisericile zdrobite de milenism. Imediat el s-a apucat de comba rea acestor învăţături greşite şi dăunătoare, şi el a fost un luptător bun şi iscusit în apărarea învăţăturilor nouţestamentale curate. Unii dinţ cei căzuţi în milenism au fost readuşi la învăţătura curată, alţii însă au rămas milenişti şi s-au despărţit de biserici.

PRIMII BAPTIŞTI ROMÂNI ÎN CLUJ. PREGĂTIREA ÎNCEPUTU-LtTTi3ISERICII DIN CLUJ-MĂNĂŞTUR. La început, lucrarea

credinţei, răspândirea învăţăturilor baptiste la Cluj, s-a propagat şi răspândit numai printre maghiari. Abia în anul 1905, un tânăr român, Vasile Toderaş, în vârstă de 16 ani, ce locuia la marginea oraşului, s-a pocăit şi s-a botezat. El s-a convins şi a fost botezat în biserica maghiară, unde predicau Popp Károly şi Stolnoy Nicolae. El a fost primul baptist român clujan devenit credincios baptist. Dar la vârsta aceea el era prea tânăr să înceapă o lucrare printre români. An de an, el s-a format pentru lucrarea de mai târziu.

Deşi convertit la o vârstă când alţii au dezinteres pentru evlavie şi mântuire, lipsă de respect pentru cele sfinte, Vasile Toderaş a fost tot mai preocupat de creşterea sa duhovnicească, de credinţă, de cultivare a virtuţilor. Cu toate că locuia la marginea oraşului, departe de biserica baptistă maghiară, el a fost un membru cu frecvenţa regulată la toate serviciile bisericeşti. A intrat în cor şi şi-a însuşit de la Popp Károly, maestrul său muzical, deosebita dragoste pentru cor, pentru cântări şi muzică în general. Iubea mult cântările de chemare la Hristos, de e-vanghelizare. Era în aceasta o licărire a viitorului evanghelist printre românii din Cluj.

Formarea aceasta spirituală şi misionară căpătată în biserica baptistă maghiară din Cluj, pe lângă cei doi însemnaţi predicatori şi misionari, avea să chezăşuiască lucrarea de predicator, de prim dirijor de cor românesc baptist în Cluj ce urma să se înfiinţeze. Şi, câţiva ani în şir, Vasile Toderaş de dragul răspândirii credinţei noute stamentale între români, îşi va pune la dispoziţie casa sa pentru întrunirile religioase de rugăciune şi discuţie din Biblie.

Între timp, în 1914, s-a mutat la Cluj o credincioasă baptistă, Ve-roniea Câmpeanu. Ea s-a stabilit în Cluj-Mă n & ştur. Cu un zel nestins a început să facă lucrarea de evanghelism personal, de la suflet la suflet. Şi o femeie simplă, ea prin mărturia ei sinceră, insistentă, făcută cu bucurie sufletească, a ajuns să fie cunoscută de vecini şi de întreg car-ierul Mănăştur. Mărturisirea ei nu consta în vorbe mari, dar cuvintele ei simple izvorau din iubire reală pentru sufletele celorlalţi şi din dorinţa ei de a-i aduce la mântuire. În viaţa ei de fiecare zi, ea trăia o adevărată viaţă creştină. În sufletul ei avea un dor, să fie în Cluj – Mănăştur o biserică baptistă. Era visul ei, care îi umplea fiinţa şi îi dinamiza lucrarea.

Primul suflet convertit în Cluj-Mănăştur a fost Vasile Chereches. casa lui, în Mănăştur, s-au început primele adunări pentru rugăciune

Predica din Biblie, intercalate cu cântări şi citiri din Biblie. La aces „întruniri religioase s-a convertit la credinţă Ioan Costin. După pocăinţă acestuia, spre a-i face bucurie, au mutat în casa acestuia adunăr J le pentru rugăciune şi explicarea textelor din Biblie. În cronica Biseril cu baptiste din Cluj-Mănăştur tipărită mai târziu s-a scris: „Mulţi îndoi ielnici nu l-au băgat în seamă pe fratele Vasile Cherecheş, însă sau al aflat şi suflete însetate după mântuire ca: Ioan Costin, Pavel Alb, Ioi Pop, etc. care cunoscând glasul Bunului Păstor, s-au hotărât să-L urmeze, ţinând regulat serviciul Domnului în casa fr. Ioan Costin, la car luau parte şi câţiva fraţi din oraş, de la bisericile conduse de fraţii Karoly Pop şi Nicolae Stolnoy. „Cu aceste grupe de lucrare şi rugăciune, unul în casa lui Vasile Toderaş, altul în Mănăştur, în casa lui Ioan Ce tin, s-a început pregătirea înfiinţării bisericii baptiste române din ClujJ Mănăştur. La aceste grupe, care se adunau prin case, şi aveau rugăciţi ni şi citire din Biblie, urmată de explicaţii simple, s-au adăugat alte alte suflete. Dar fiind stare de război, nu s-au putut organiza ca bisei că, ci au rămas doar o grupă misionară şi evanghelistică.

În iarna anului 1916 – 17, s-a petrecut departe de Cluj o lucrare, care va influenţa mult starea şi lucrarea credincioşilor din Cluj-Mănăş tur. Pe front, un credincios baptist, subofiţerul Povajai Nicolaus, dest şura o activitate de evanghelism personal foarte eficace. El mărturisea celor din jurul lui experienţele lui religioase şi cu fapta dovedeamânt'

ea sufletului său, se arăta că e cu adevărat un creştin. Tânărul aces-credincios baptist din Miskolez, a început în a-i mărturisi credinţa şi tâiăărului Ioan Dan, din Turea, judeţul Cluj, aflat în grupa lui militară. Cu cesta, subofiţerul Povajai Nicolaus, a început cu citirea şi explicarea cuvintelor din Ioan 3: 16, apoi l-a învăţat cântarea „Medicul bun s-apropie, „şi în scurt timp l-a convertit la credinţă. Nu la mult timp după aceasta, subofiţerul Povajai Nicolaus a căzut erou pe front. Convertirea lui Ioan Dan, acolo pe front, în iarna 1916/17, avea să contribuie mult la lucrarea de răspândire a Evangheliei şi la organizarea de biserici baptiste de mai târziu. În vara anului 1917, Ioan Dan a venit într-un concediu, şi a vizitat bisericile baptiste din Gârbău şi pe cea maghiară din Cluj, dar nu s-a putut boteza, decât după terminarea războiului, la 29 Mai 1921, în biserica maghiară din Cluj, împreună cu Toma Slev, viitorul profesor şi director al Seminarului Teologic Baptist din Bucureşti. În aceşti doi tineri, biserica din

Cluj-Mănăştur va avea pe viitori ei lucrători pionieri. Rezultatele lucrării acestor tineri şi înrolarea lor imediat în lucrarea de mărturie a credinţei lor în Hristos se va a-răta numai după terminarea războiului, şi mai ales după unirea Transilvaniei cu Patria mamă, în 1919. Anii ce vor urma după unire vor ilustra vigoarea şi credincioşia lor în lucrarea misionară şi suportarea prigoanelor.

RĂSPÂNDIREA PÂNĂ PLLURNAVE. Prin lucrarea de mărturie a credincioşilor, credinţa baptistă a ajuns până departe, prin satele de pe Târnave. Cea ai importantă penetraţie, oan Dan fost în comunele Cucerea Romană şi Iernut. Prin rânduirea divină, persoane care au făcut Călătorii la Cluj şi prin întâlniri personale cu unii credincioşi baptişti, °ale au avut râvnă în mărturiile lor, sămânţa credinţei a ajuns până de

Parte.

printre românii din satele Târnavei şi înspre Braşov. În toată această lucrare de împrăştiere a credinţei baptiste se vede clar lucrarea divină, diriguirea Duhului Sfânt. Printre cei convertiţi pe Târnave, în fost Gheorghe Coman din Cucerdea Română, care a devenit unul din pil clicatorii pionieri în părţile acelea. împreună cu Coman s-a botezat Gligi Ganea, şi amândoi vor avea de înfruntat mari împotriviri şi crunte prigefl nici după câţiva ani. În Iernut s-au convertit câţiva bărbaţi însemnaţi, care vor influenţa lucrarea Evangheliei pe o arie

destul de mare. Printre aceştia sunt e-numeraţi: Vasile Precup, Simion Muscă, Masca Teodor şi soţia sa Zamfira, Coman Saveta, etc. Prin părţile acestea se vor abate câte va prigoane oribile şi toţi aceşti convertiţi la credinţa baptistă vor avea de suferit, dar ei o vor face cu un eroism de admirat.

Tot în acest timp lucrarea de răspândire a credinţei baptiste s-a observat şi înspre Dej, Beclean, Năsăud. Totul a fost fără vreun plan cugetat, ales şi apoi pus în aplicare, ci numai din impulsul apărut în lăuntrul fiecărui credincios. A fost o râvnă care i-a cuprins pe toţi credincioşii baptişti tineri şi bătrâni. Erau anii războiului crud şi sângerol iar în stările de nesiguranţă socială, oamenii s-au îndreptat spre Dumffl zeu şi credinţa în El. Acestei stări psihologice a oamenilor din Transil vania şi râvnei în lucrarea de mărturie a baptiştilor se datorează răspâtij dâre în spirală a credinţei baptiste.

Din această cauză este foarte greu să stabileşti cine au fost neni sau primii răspânditori ai credinţei baptiste în satele din nordul AIB dealului. Răspândirea a trecut de la o comună la alta în toate direcţiile» s-a răzleţit continuu. În multe părţi, predicatorii au fost chemaţi după totul a fost şi organizat prin influenţa şi lucrarea membrilor simplii. \ Printre cei convertiţi, în scurt timp, unii s-au ridicat la stări <fi buni misionari, buni învăţători în explicarea textelor biblice. Alţii, s – dovedit foarte buni misionari din inspiraţie proprie. Aşa trebuie menţiojnaţi, în Mărgău credincioşii, Ioan Popa, Andrei Suciu, Sângeorgiu, etcJ În Cuceu, Alexe Pop, Gheorghe Bălăneanu, Vasile Cepianu, Al. Bojieşiii Al. Mărcuş, Ioan Cepianu, Ioan Pop şi alţii. În multe cazuri, aceştia al plecat cu pâinea în traistă şi cu Biblia lângă pâine, şi au călătorit pe *jom* zeci de kilometri până într-o altă comună la câte un cunoscut sau rudă, Ş acolo a adunat un grup de săteni şi le-a citit şi explicat diferite texte Biblie. Asemenea metode, folosite de apostoli şi primii creştini, s-ratat a fi foarte eficiente şi simplu de folosit.

Gavril Dunca

În toate locurile, începuturile s-au făcut în casele particulare ale celor ce au devenit foarte interesaţi în problema mântuirii sufletului, şi dacă acolo locul a fost prea mic, la convertirea altora cu spaţiu mai mare, întrunirile bisericeşti s-au mutat acolo, iar de acolo poate în altă casă, fiindcă prin creşterea lucrării de convertire, camerele particulare au devenit prea mici. Aceasta i-a făcut pe credincioşi să recurgă la

planuri şi acţiuni de construire de case de rugăciuni.

— Soţi i, Vasi le şi. Veronica Cherecheş din Cluj. Vasile a venit în I9I8 pocă it din război şi e unul dintre pionieri.

Documentele vremii păstrate, arată că din lipsa de predicatori pregătiţi, credincioşii şi-au luat ei sarcina de a citi, de a explica, de a ţi

e câte o predică din Noul Testament. Începuturile credinţei baptiste în Părţile de nord ale Ardealului sunt începuturi realizate de credincioşi cu ragostea de sufletul lor şi de sufletele altora.

Îs tor

BIBLIOGRAFIE

Ştefan Pascu, Perioada feudalismului dezvoltat, Din a Transilvaniei, Editura Academiei, 1960, pag. *146*; *2. An-Documente privitoare la Istoria Ardealului, Mol*-52 *Ţârii Romaneşti*, vol. II pag. *16, documentul 17, notiţa 1, şi* pag. *19*; *după G.I. Hanner, Descriptoribus rerum Hungaricorum et Transilvanicorum, vol. I pp.213, 214.4. L. Balogh, Entwickelung und Stand des Baptismus în Ungarische, referat ţinut şi publicat în Erster Europătscher Baptisten Kongress, Berlin, 1908,* pag. *223*; *5. Ioan Dan, Referat jubiliar, ţinut la 16 Decembrie 1956,* pag. *l, în manuscris*; *6. Joseph Lehman, Geschich-te der Deutchen Baptisten, part. I,* pag. *210 – 214.7. Dr. J.H. Rush-brooke, The Baptist Movement in the Continent of Europe, London, 1923, pp.149, 150.8. Cronica Bisericii Baptiste Române, Cluj-Mănăştur în Număr Festiv, 19 Dec.1926,* pag. *l. 9. Iosif Ţon, Istoricul Bisericii Baptiste din Gârbău, expus la aniversarea de 50 ani a clădirii acelei biserici, 1955*; *10. Necrologul „La capătul vieţii",*

publicat în revista Farul Mântuirii, No. 10/14 Iulie 1931, pag. *12*; *11. Revista Steaua Dimineţii, Anul ISeptembrie 1904*, pag. *36*; *12. Gavril Punea, Calea către Hristos, o lucrare istorico-misionară, în manuscris*; *13. A Magyarorszagi Baptista Szuvetkezet Ertekezletenek Jegyzbkbnyve, Budapest, 19C* pag. *9*; *14. Ioan Târban, Bucuria noastră în Erdel, articol publicat în revista Steaua Dimineţii Anul I, Sept.1904*, pag. *34.15 Mihai Vicaş, începutul lucrării baptiştilor români, (1888 – 1930) un caiet cu însemnări istorice, în manuscris. 16. Revista „Adevărul, Anul 1, 1908, No.3, Sept.* pag. *45*, *articolul Botez* în *Ardeal*.

Capitolul V

ÎNCEPUTURILE CREDINŢEI BAPTISTE ÎN DOBROGEA

Dobrogea este provincia dintre Dunăre şi Marea Neagră, cunoscută în antichitatea latină sub numele de Sciţia Minor, iar de istoricii noştri vechi sub numele de Sciţia Mică. Din anul 1836, Dobrogea a fost o provincie turcească. În urma războiului din 1878, teritoriul cuprins în judeţele Tulcea şi Constanta au fost date României, devenind provincie românească.

În provincia aceasta avem unul din cele mai vechi leagăne ale credinţei baptiste. Trecutul antic al Dobrogiei, cu urmele civilizaţiilor a-puse i-a dat faimă în istorie, şi tot trecutul ei specific în legătură cu comunităţile baptiste îi dă faimă şi pentru istoria noastră baptistă. Din cele mai vechi timpuri ale creştinismului, au rămas, în Dobrogea, urme şi răvaşe despre o activitate vie, intensă şi rodnică. Şi, ca o par ralelă inspirativă, tot în Dobrogea avem urme şi răvaşe despre comunităţi baptiste tari în credinţă, care au venit aici şi au locuit aici. Faptul că Dobrogea se învecina, pe apă, cu Rusia, apoi că avea legături directe cu restul lumii, a făcut ca baptiştii din Dobrogea să fie la curent cu dezvoltarea şi cu starea bisericească baptistă, mai ales din Germana şi din Rusia. În Dobrogea au venit şi au predicat în bisericile baptis-te germane, în secolul XIX, cei mai străluciţi predicatori baptişti, cei ţţâi eminenţi bărbaţi ai bisericilor baptiste din Germania şi Rusia.

Tot aici, în Dobrogea, se face o punte de legătură istorică între Vechii anabaptişti, rămaşi ca nişte vestigii ale trecutului, şi între bap-Jştti contemporani. Astfel, istoria credinţei baptiste de pe meleagurile. râi lui Dobrotici, denumită de atunci Dobrogea, este de o foarte mare lmPortanţă pentru toţi credincioşii baptişti din România şi de pretutinde-Lsunt numai câteva locuri în Europa şi în lume, unde anabaptiştii se ga cu baptiştii în istorie, şi Dobrogea e unul din aceste

locuri de cu-are între cele două mişcări religioase, care au avut şi au acelaşi crez.

loc

De asemenea, istoria baptiştilor din Dobrogea este importantă şi pentru că se împletesc trei popoare: germani, ruşi şi români.

PUNTEA DE LEGĂTURĂ CU VECHII ANABAPTIŞTI. Un grup însemnat dintre credincioşii menoniţi, mutaţi de împărăteasa Ecaterina cea Mare în sudul Ucrainei, spre a ajuta la dezvoltarea agriculturii şi-au schimbat locul, aşezându-se în Dobrogea, la Tulcea. Cauzele care au determinat această mutare din Ucraina în Dobrogea nu se cunosc. Aici, la Tulcea, credincioşii menoniţi cu doctrinele de crez.ca cele ale baptiştilor, doar cu numele schimbat după un mare predicator al lor, anume, Simon Menno, care a activat între 1540-1565, şi a determinat schimbarea numelui de anabaptişti, spre a scăpa de furia prigoanei dezlănţuită, şi-au păstrat crezul şi caracterul lor de comunitate frăţească şi şi-au ridicat o casă de rugăciune a lor pe Strada Traian Nr. 45, o stradă mai retrasă a orăşelului Tulcea. În jurul casei de rugăciune, în curte şi în grădină au avut cimitirul lor. După dimensiunile casei de rugăciune se pot scoate concluzii cu privire la numărul lor. Casa de rugăciune avea o capacitate de 75 – 80 de locuri pe scaune, deci comunitatea lor n-a fost prea mare. Totuşi, ţinând seama de condiţiile vremii de atunci, de faptul că ei nu puteau clădi o casă mult prea mare, căci ar fi fost descoperiţi şi apoi prigoniţi, pe de o parte, iar pe de alta, că sub stăpânireade atunci a turcilor, nici nu se îngăduia construirea de biserici mari, putem aprecia că au fost cu ceva peste o sută de suflete. Şi ei, întocmai ca baptiştii de mai târziu, puneau mare preţ pe participarea tuturor la serviciile divine din casa de rugăciune.

În Dobrogea, la Tulcea, ei au vieţuit ca o comunitate religioasă e-vanghelica până în anul 1870. În tot timpul vieţuirii lor în Tulcea ei au avut legături frăţeşti strânse cu menoniţii din Ucraina, şi mai ales cua-cei din Odesa.

Cu ceilalţi locuitori ai oraşului Tulcea, aceşti vechi anabaptişti au întreţinut numai legături de natură socială, fără să-şi împărtăşească crezul lor diferit. Trăsătura aceasta poate fi observată la toţi menoniţii germani peregrini prin diferitele părţi ale Europei, din cauza u-nor prigoane îndurate de ei în mai multe locuri. Vremile şi împrejurările au imprimat în ei trăsătura aceasta de caracter de a nu fi evanghelişti, de

a nu-şi mărturisi altora crezul lor religios. Ei au fost oamenii care tăceau şi îşi trăiau credinţa lor fără spirit de mărturie, fără predică pentru alţii. Pentru ei, îşi scoteau numai din Sf. Scripturi felul de trai şi conduita, şi astfel trăiau o viaţă de exemplară curăţie şi noblețe sufletească, exercitându-şi un cult mai mult în familie, spre a nu stâml vreo împotrivire şi apoi prigonire. Specificul acesta al menoniţilor e observat atât în Rusia, cât şi multă vreme după emigrarea lor în America, în Statul Pt. aylvania.

lol

Nu putem şti dacă aceşti vechi anabaptişti, numiţi menoniţi au început aici la Tulcea o viaţă sedimentară, sau au stat numai într-un provizorat; însă faptul că şi-au zidit o casă de rugăciune ne ajută să concludem că au avut de gând să se împământenească pe pământul Dobrogiei. Trebuie însă să ţinem în seamă faptul că ei fac parte din gruparea de oameni, care au fost legaţi de un crez şi nu de glie. Părinţii lor au plecat din apusul şi nordul Europei spre Ţările baltice, de aici în secolul XVIII, la invitaţia, la oferirea de libertăţi, a Ecaterinei II a a Rusiei s-au mutat în sudul U-crainiei, iar de aici la Tulcea. În Rusia, datorită privilegiilor de libertate religioasă acordată, scutirii lor de serviciul militar, colonia menonită a crescut continuu. Imediat însă, ce libertatea religioasă le-a fost redusă, ei au lăsat totul şi au plecat, oprindu-se la Tulcea, unde ocârmuirea turcă trata pe toţi creştinii la fel, deci nu prigonea pe acei ce aveau alte vederi cu privire la religia creştină. Ei erau nomazi din dragostea, din setea după libertatea religioasă, erau fără loc stabil pe pământ. Într-o veşnică mişcare după un loc unde să se poată închina liberi, potrivit cu crezul religios.

În 1870, când celelalte comunităţi menonite din sudul Ucrainei au plecat spre America, şi menoniţii din Tulcea au plecat într-acolo, deşi ei aveau libertate la Tulcea, dar legăturile lor cu menoniţii din Ucraina, care au pierdut privilegiile religioase, i-a făcut să emigreze şi ei.

Aceşti menoniţi, vechi anabaptişti, care au trăit pe pământul Dobrogiei, la Tulcea, fac o legătură istorică cu primii baptişti în Dobrogea la plecarea lor spre America.

PRIMII EMIGRANŢI BAPTIŞTI. ÎNFIINŢAREA BISERICII BAPTIS-LE pin CATALOI. În Rusia, şi mai ales în Ucraina, în partea de sud. Învaţăturile baptiste, propagate printre germanii de acolo, făceau mari şi importante progrese. Vizitele lui J.G. Oncken, marele predicator

pioner baptist din Germania, au fost inspiratoare şi s-au legat cu mişcarea de cercetare a Scripturilor iniţiată şi răspândită printre germanii-ucrainieni, mai ales în provincia Kersonului de pastorul Wuest, iar printre cei luterani de pastorul Bonnekemper, începută după 1840. În înflăcărarea acestei mişcări a apărut învăţătura de credinţă baptistă, adusă de misionarii veniţi din Germania. Din Volhinia până în provinciile Semara şi să-ratov pe Volga, şi de aici în răsărit, colonişti baptişti şi alţi oameni de rând au răspândit credinţa baptistă. Imediat după I860, autorităţile ţariste şi cu biserica dominantă au început să prigonească pe baptişti. Una, şi Poate cea mai frecventă pedeapsă a fost izgonirea sau exilarea.

Datorită acestei stări, o mulţime de credincioşi baptişti germani din jurul Odesei, fiind izgoniţi, s-au refugiat în Dobrogea, aflată sub stăpmre turcească. Ei s-au aşezat nu departe de Tulcea, la Cataloi. Aici la 2 km. de Tulcea, aceşti germani refugiaţi au format o colonie germană, Io2

pe lângă cea română şi cea italiană. Cu ei s-a format prima biserică batistă din epoca noastră modernă pe pământul Dobrogiei, în anul 1862. Ne cunoaştem numărul baptiştilor fondatori, dar deducem că au fost 25 – 30 de persoane. În anii următori, în 1863 64, colonia a atras alţi credincioşii baptişti din Ucraina, datorită libertăţilor religioase.

În anii 1866 – 67, credincioşii baptişti de la Cataloi au clădit pe st] da principală, pe şoseaua ce lega comuna de Tulcea, o casă de rugăcimu, cu toate anexele necesare, ca sală de cor, de comitet şi de părtăşie frăj

Biserica baptistă germană din Cataloi, cea mai veche din Dobrogea. Fotografia e de la o serbare a lor în 1919

tească, unde aveau agapele creştine, lângă care aveau şi o bucătărie, îţi care se pregăteau gustările sau mâncările pentru agape. Clădirea biseril] cu a fost aşezată la circa 20 – 25 metri de la stradă, în curte, probabil aceasta a fost o cale de a evita o reacţie a turcilor de la stăpânire, cai nu vedeau cu ochi buni construirea de biserici creştine. Frontonul casei] de rugăciune era simplu, al unei case obişnuite, fără turlă sau alt indici] de biserică, cu acoperişul în două ape, făcută din cărămidă nearsă, aed perită cu stuf şi aşezată de-a latul grădinii, cu un rând de ferestre spre gi dină şi un rând spre stradă. Iar între casa de rugăciune şi stradă a fos o grădină de flori mari, care acopereau în mare parte clădirea. Înlăuntt tavanul era în formă de semiboltă, făcut din scânduri nevopsite. Intrar

Io3

se făcea pe un coridor transversal, cu o uşă spre grădiniţa din faţă, spre stradă, una spre grădină şi alta dădea în auditoriul bisericii. De asemenea pe coridor era o uşă în sala de cor şi una în sala de mese. Capacitatea sanctuarului era de circa 150-180 persoane. În faţă era un podium cu amvonul şi loc pentru cor, sub amvon era baptistierul în formă de groapă, de mormânt.

Baptiştii germani aşezaţi la Cataloi ţineau strânse legături cu baptiştii din Ucraina şi cu cei din Germania. Astfel, când au terminat construirea casei de rugăciuni, au cerul lui Oncken să le trimită un păstor. În acest timp se afla la Bucureşti la biserica baptistă germană,

ca păstor, un tânăr, August Liebig. Oncken a apreciat cerinţa bisericii din Cataloi şi a scris lui Liebig să plece la Cataloi.

Şcoala Duminicala' din Biserica germană Cataloi

În anul 1867, August Liebig s-a mutat din Bucureşti la Cataloi şi astfel el e primul predicator baptist cu pregătire teologică în Dobrogea, după cum a fost în Ţara Românească. La doi ani după mutarea lui Liebig în Dobrogea, adică în 1869, Johann G. Oncken a vizitat biserica din Cata-loi> venind dintr-o vizită făcută în sudul Ucrainei şi îndreptându-se spre Bucureşti. Faptul acesta oglindeşte că biserica din Cataloi avea o importanţă deosebită pentru Oncken şi baptiştii din Germania.

Sub pastoratul lui August Liebig, biserica din Cataloi a crescut în Cele duhovniceşti. La numărul lor s-au adăugat alţi refugiaţi, exilaţi de guvernatorul militar de la Odesa. Cei mai mulţi exilaţi au fost din locali-ta We Danzigul Vechi şi Danzigul Nou. Probabil că ei aveau nevoie de o

Io4

mai pronunţată părtăşie frăţească, de aceea August Liebig a cultivat a-i gapele creştine. De obicei la aceste agape se adunau Sâmbăta seara şi ai veau servicii divine toată noaptea cu rugăciuni şi mărturii de experienţei sau îşi dăpănau amintiri de cum s-au întors la Dumnezeu şi alte ocazii ce le-au trăit. În toate cazurile se crea o atmosferă de adâncă pietate, plângea cel ce făcea mărturia şi plângeau şi cei ce ascultau. Între serviciile! divine se făceau pauze în care se servea pâine cu unt şi cafea cu lapte şi ceai.

După plecarea lui August Liebig în bisericile din Ucraina, l-a ur4

mat la pastoratul bisericii din Cataloi, fratele său mai mic, Helmut Liebig. Acesta a păstorit biserica până în anul 1889, când a trecut la Domnul şi a lăsat în urmă o biserică vie. La pastorat a fost chemat atunci un nea pot al său, Márton îs Ier, care a slujit ca păstor al Bisericii, a vestit Evanghelia şi a îngrijit de sufletele credincioşilor timp de 45 de ani, adică până în anul 1934 când din cauza anilor a fost înlocuit cu tânărul păstor Hans Folk. În tot tim-lungului său pastorat, Márton Isler s-a distins prin spirit gospodăresc, prin fidelitatea sa faţă de textul Noului Testament şi prin iubirea lui faţă de toţi membrii bisericii. Şi el a menţinut, în continuare practica agapelor creştine, la care invita şi pe credincioşii din alte biserici cu care se bucura mult.

Toţi păstorii bisericii din Cataloi şi în general toţi membrii aveau cercul închis la grupul german. Nu au avut un misionarism, o mărturie, nu au lucrat printre cei de alte naţionalităţi. De aceea, biserica din Cataloi şi-a păstrat limitele numai la familiile lor şi nu să-l extins dincolo de numărul lor obişnuit. Cu toate acestea, ei nu pot fi în vinuiţi de şovinism sau de naţionalism, ci s-au format nemisionari datori rita unui şir întreg de fapte şi împrejurări obiective. Cu transplantarea tuturor membrilor bisericii în Germania, în anul 1941, biserica a disp & I

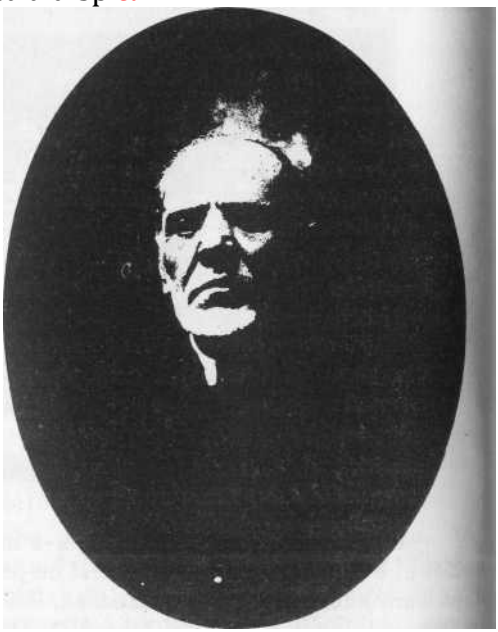

Márton Isler

rut, iar casa de rugăciune a fost preluată de stat şi dată altor destinaţii, că în scurtă vreme a ajuns în paragină.

ÎNTEMEIEREA BISERICII DIN TULCEA. În Tulcea, unde au activat menoniţii, vechii anabaptişti, s-au aşezat câteva familii de refugiaţi ruşi, de credinţă baptistă şi astfel s-a format o biserică baptistă. Istoria acestor refugiaţi ruşi este similară cu cea a refugiaţilor germani me-noniţi sau a germanilor baptişti de la Cataloi. Prigoana cu expulzarea a continuat împotriva credincioşilor baptişti din Ucraina, nu numai a celor germani, ci şi faţă de cei ruşi. Imediat ce un credincios baptist era denunţat de vreo autoritate sau de vreun slujitor religios, comandamentul militar de la Odesa dispunea ori deportarea în Siberia, ori expulzarea, o deportare la libera alegere a omului respectiv. Credincioşii baptişti ruşi expulzaţi s-au refugiat tot în Dobrogea, dar ei s-au aşezat la Tulcea. Iii Tulcea exista şi înainte o colonie rusească, şi refugiaţii au îngroşat-o cu noi familii. Cu aceşti baptişti ruşi refugiaţi s-a început biserica baptistă din Tulcea. Exodul acestor refugiaţi a durat între anii 1862 – 1872. E important faptul că între biserica baptistă germană de la Cataloi şi biserica baptistă rusă din Tulcea s-au întreţesut relaţii frăţeşti de întrajutorare spirituală. Cu anii, câteva familii de baptişti germani din Cataloi s-au mutat la Tulcea şi au devenit membrii bisericii de aici, fiindcă şi ei cunoşteau limba rusă. Se pare că de la început, biserica din Tulcea a fost sub tutoratul spiritual al bisericii din Cataloi, deoarece într-o hotărâre de prin anul 1890, la paragraful I, se vorbeşte despre independenţa lor faţă de biserica din Cataloi.

La început, credincioşii baptişti ruşi refugiaţi la Tulcea, s-au adunat în casa unui rus ce locuia pe strada Nemţească, azi Vasile Roaită, la No. 72. De aici s-au mutat, după cum arată documentele vechi, pe o stradă numită atunci Nemoleacă, apoi pe strada Lupueni, fostă Vasile Lupu, fostă Palestina, în casa lui Leon Grenaderov.

În anul 1870, comunitatea menonită, care era şi ea de limbă germană, din Tulcea, a luat hotărârea să emigreze în America, dar înaintea plecării, au transferat casa lor de rugăciune fraţilor lor, credincioşilor baptişti de limbă rusă. Casa lor de rugăciune se afla pe Strada Traian, No. 45, o casă de rugăciune veche, nu prea araitoasă, iar în curte şi în grădină era cimitirul lor, unde şi-au îngropat morţii. În această casă de rugăciune baptiştii ruşi s-au adunat până în

Septembrie 1888.

Cum casa de rugăciune, fostă anabaptistă, devenită baptistă a ajuns mică pentru ei, la 15 Iulie 1887, membrii bisericii baptiste ruse din Tulcea au hotărât şi apucat de construit o nouă biserică în mijlocul cimitirului anabaptist. Duplicatul actului de punere a pietrei de temelie redactat în limba rusă are următorul cuprins:

„15 Iulie anul 1887. Comunitatea liberă în Hristos Iisus

Io6

Domnul nostru. Dobrogea, oraşul Tulcea. Pe baza Cuvântului Un Domn, o credinţă, un botez, a darului Duhului harului de sus, şi astfel prin mijlocirea Duhului harului am primit începutul, cu libertatea în Hristos, de a organiza o biserică după voia Lui, prin unirea obştească şi din toată inima a fraţilor, născuţi din nou, sub numele de: baptişti, şi care este întemeiată pe piatra din capul unghiului, Iisus Hristos Domnul nostru. Clădirea ce de zideşte are numele de Betel. La aceasta mărturisim şi întărim fiecare personal cu iscălitură de mână proprie a următorilor fraţi şi surori din Tulcea:

1. Sava M. Suharov, 2. Leon V. Grenaderov, 3. Şuşoi V. Grenaderov, 4 Spiridon Damionov, 5. Melania Ambrosiv-na, 6. Vasilel… Grenaderov, 7. Carpena L. Grenaderov, 8. Vasile Mironov, 9. Vasile Ambrosimov, Io. Lucheria, 11. E-lisabeta Lesanavschi, 12. Cristina Şpis, 13. Ivan Petrov, 14. Carolina O. 15. Ecaterina Grenaderov, 16. Alexandra Petrov 17. Ana Filipova, 18. Ehima, 19. Zenovii Sevek, 20. Clara Heringher, 21. Karl Heringher, 22. Sofia Fischer, 23 /locul rupt/Fischer, probabil Barbara, 24. G. Fischer". Noua casă ce se construia nu era pe temeliile vechii case de rugăciune, ci în mijlocul cimitirului. Construirea a durat de la 15 Iulie a-nul 1887 până în Septembrie 1888. Inaugurarea acestei noi case de rugăciuni a fost sărbătorită festiv, Duminică 9 Octombrie 1888, cu un ciclu de servicii divine deosebite. O invitaţie rămasă de atunci, redactată şi tipărită în limba rusă şi împărţită prin oraş avea următorul cuprins:

„Invitaţie. Duminică 9 Octombrie va avea loc sărbătoreasca sfinţire a casei de rugăciune a Bisericii Baptiste ruso-ger „mane de pe strada Trăiau 39, la care toţi doritorii să ieie parte sunt invitaţi din toată inima prin prezenta.

Programul. De la 9-lo dimineaţa predică în limba rusă de Dl. Frizen din oraşul Odesa. De la lo, 30 – 11, 30 predică în limba germană Dl. Marciov din Rusciuk. De la 2, 30 la 3, 30 predică în limba germană

Dl. Swegler din Bucureşti. De la 4 – 5 predică în limba rusă Dl. Frizen. De la 7 seara vor fi predici pe bulgăreşte, ruseşte şi pe nemţeşte şi tratație cu ceai, adică cina iubirii. Orașul Tulcea la 1 Octombrie 1888. Ivan Viller. Reiese din documentele ajunse până la noi, că în timp ce construcția bisericii se apropia de terminare, biserica ce număra cam 40 de persoane, a căutat să-şi aibă un păstor, şi atunci l-au ales pe Ivan Viller. El e unul din vechii menoniţi, care n-a emigrat cu ceilalţi în America, în anul 1870, ci a rămas la Tulcea şi s-a alăturat bisericii baptiste. El

Io7

nu apare în actul de punere a pietrei fundamentale, dar semnătura lui e pe invitația făcută pentru serbarea de inaugurare, deci între punerea acelei pietre fundamentale şi Inaugurarea clădirii Ivan Viller a devenit păstorul bisericii. Din invitația tipărită şi răspândită în oraş se observă, ca la serbarea lor au participat predicatori din Ucraina, din România şi un grup de tineri cu păstorul lor Marciov din Rusciuk, Bulgaria. Din anumite înscrise rămase de atunci aflăm că Marciov din Rusciuk a predicat din Isaia 55, „Veniţi luaţi lapte… „De asemenea se vede din invita

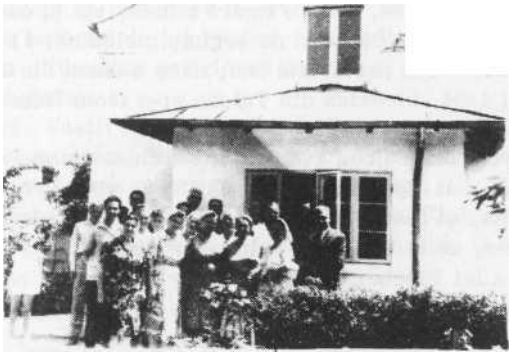

Clădirea Bisericii din Tulcea una din cele mai vechi case de rugăciuni din România ţie ca şi baptiştii din Tulcea practicau agapele creştine, sau cina iubirii. Serviciile divine ale bisericii din Tulcea se ţineau Duminica toată ziua, iar peste săptămână Miercurea şi Sâmbăta seara. Cina Domnului o luau Duminica dimineaţa pe nemâncate, în cadrul unei atmosfere de adâncă pietate. Botezul noilor convertiţi, din lipsă de baptistieriu, îl făceau la Dunăre, cam la 2 km. depărtare de Tulcea, la un loc numit „Kişla.”! Strângerea ofrandelor se făcea în două forme: cu talerul în timpul serviciului divin pentru cheltuielile curente ale bisericii şi la uşă era o cutie pentru misiune. La serviciile divine

ocazionale se căuta de asemenea a se avea linia noutestamentală. La serviciile de cununie, mirii stăteau pe două scaune, cu faţa spre amvon şi ascultau predica, apoi îngenuncheau şi se făcea rugăciunea cu punerea mâinilor.

Cântul comun era foarte dezvoltat şi se conduceau după harmoniu la care cânta o femeie pe nume Fischer. La corul mixt se foloseau cântări cu solo, pe care le cânta Procopie, unul cu voce de bas foarte frumoasă. La acelaşi serviciu divin cântau cântări în limba rusă şi în limba germană, fiindcă aproape toţi cunoşteau ambele limbi. Prin cântări se crea o atmosferă de evlavie simţită, uneori până la lacrimi.

Io8

Pastoratul lui Ivan Viller n-a ţinut decât probabil până prin 1889 sau 1890, când a murit. Un document nedatat, dar care probabil este de prin 1890, pomeneşte la punctul 2, de alegerea lui Evghenie Gherasimenco în slujba de păstor şi la punctul 6 se vorbeşte despre o trecere a unei datorii a surorii Viller asupra Bisericii.

Ca predicator, Evghenie Gherasimenco a fost vestit prin talentul său oratoric. El putea predica deopotrivă în ruseşte şi în nemţeşte. Pe lângă talentul său la predică, avea şi o voce frumoasă, argintată, şi cânta frumos. De aceea, întotdeauna la predicile sale alerga lumea să-l asculte şi la predică şi la cântare. Figură impunătoare, cu o barbă mare şi bogată, cu mustăţi groase, avea o figură blândă, vie şi captivantă, iar vocea sa dulce, cu sunet de clopoţel de argint, melodică, îl făcea unbăr-bat distins şi atractiv. Sub pastoratul său, care a durat din 1890 şi până la începutul anului 1894, biserica din Tulcea şi-a făcut faimă în oraş şi a crescut atât duhovniceşte cât şi în număr.

Cum biserica din Tulcea avea relaţii strânse cu biserica din Rus-ciuk, azi Russe, şi mai ales că tineretul îşi făcea vizite reciproce dintr-o biserică în alta, şi foarte mulţi avea şi relaţii de rudenie, în 1894 a venit din Bulgaria, de la Rusciuk, printre ceilalţi tineri şi o fată germană, o cumnată a lui Fischer din Tulcea, iar Evghenie Gherasimenco, fiind necăsătorit, s-a hotărât să se căsătorească cu ea şi la scurtă vreme a plecat şi el cu ea în Bulgaria.

În acest timp, în Rusia, autorităţile ţariste au dezlănţuit împotriva credincioşilor baptişti o prigoană cruntă. Un mare număr de predicatori, ca, Vasili Pavlov, Ivanov, Voronin, Kolweit, Masajev, Leusch Han, etc. au fost deportaţi pe câte 4 sau 8 ani. Pavlov Vasili a fost deportat la Oren în anul 1887 şi a stat acolo până în 1891. În acest

an, în 1891 Pavlov s-a întors la Tiflis, unde a început din nou să predice Evanghelia, şi a fost deportat din nou. În timpul acestei deportări a suferit marea pierdere, soţia şi patru copii ai săi au murit de holeră într-o săptămână. În 1895 s-a întors din nou la Tiflis, dar prigoana era încă în toi, astfel că a răspuns la chemarea bisericii din Tul-Io9

cea, acceptând pastoratul ei. Astfel, Vasili Pavlov, marele predicator al Evangheliei din Rusia se transferă în Dobrogea, la Tulcea, ca aici să înceapă lucrarea de păstorire a unei biserici şi să ajute şi pe aceea din Ca-taloi.

Biserica din Tulcea după plecarea lui Evghenie Gherasimenco la Rusciuk, în Bulgaria, a ales la scurt timp, ca păstor pe un predicator ce s-a refugiat din Rusia, orb, care fusese ars la ochi cu vitriol, în timpul prigoanei religioase. Acesta umbla legat la ochi cu un batic negru şi era purtat de soţia sa. El citea Biblia cu degetele şi făcea o foarte bună exegeză a textelor biblice. În Tulcea, acest predicator orb a stat doar câteva luni şi a plecat de la Tulcea în America. Prin el, biserica din Tulcea a aflat despre suferinţele lui Pavlov, şi imediat la Invitat să vină la Tulcea, unde era o libertate religioasă deplină şi avea mari posibilităţi de a lucra cu Evanghelia.

În 1895, Vasili Pavlov a venit la Tulcea şi a preluat pastoratul acestei biserici baptiste. În acest timp, biserica avea încă o componenţă binaţională, adică avea membrii ruşi şi germani. Ca păstor, Pavlov predica atât în limba rusă cât şi în limba germană. El a fost un predicator, un vestitor al Evangheliei unic în felul lui: a învăţat 15 limbi şi dialecte, Evghenie Gherasimenco

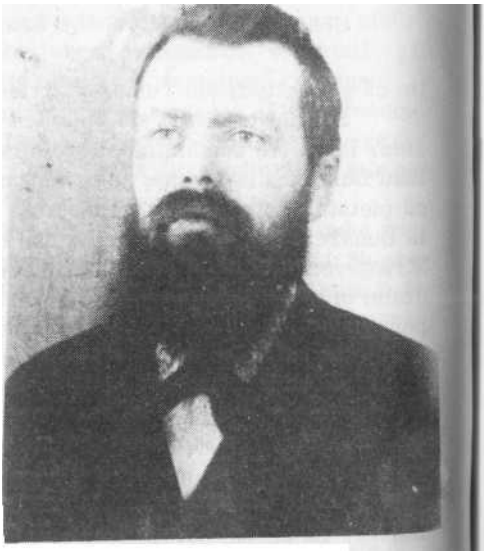

Vasili Pavlov cu soţia sa, cu fiul şefu', şi cu tatăl său.

llo printre care şi limba română, astfel că întotdeauna când printre prieteni şi vizitatori erau destui români, el predica şi în limba română. De la Tulcea, Vasili Pavlov făcea şi el dese vizite misionare în Bulgaria, la Rusciuk, la biserica de acolo.

Pe timpul pastoratului său, în biserica din Tulcea se ţineau în fiecare Duminică două rânduri de servicii divine. Până la orele zece se adunau credincioşii ruşi, iar după orele zece se adunau credincioşii de limbă germană, şi Pavlov predica la ambele servicii divine, iar după a-miază aveau un singur serviciu divin, la care predica tot Pavlov, în ambele limbi.

Vasili Pavlov purta şi el barbă mare, şi aceasta îi dădea o înfăţişare eclesiastică. El era mai istovit decât Gherasimenco, dar avea mai multă experienţă pastorală. Suferise mult în Rusia şi a călătorit în misiune prin toată Rusia. Ca predicator era plin de miez, foarte exegetic, atent cu doctrinele nouţestamentale. Făcea continuu servicii divine de catecheză, un fel de studii biblice, în care aprofunda cele mai importante doctrine, pe care le fundamenta cu textele din Biblie şi le explica până la amănunte. La botez îmbrăca o robă neagră de

botezător şi predica la marginea apei. Toate botezurile le făcea la Dunăre. În 1896 a botezat pe foarte mulţi tineri din biserică, care mai târziu aveau să contribuie la dezvoltarea şi conducerea bisericii. Deşi era un predicator aplicativ şi explicativ, totuşi cultiva cu multă grijă o pietate emotivă. La orele de rugăciune membrii se rugau cu lacrimi, într-o stare de profundă emoţie. În disciplină era rigorist. Foarte sever când era vorba de a-bateri, de-alunecări şi căderi în păcate. Un simplu exemplu e suficient de revelator. În Februarie 1897, o tânără credincioasă, membră a bisericii, Nastia Cudratov, s-a căsătorit cu un tânăr ce venea la biserică, însă nu era botezat, cu Alexei Sezonov. În dimineaţa zilei nunţii, Pavlov a predicat din Isaia 5: 1 – 7 despre „Via Domnului". La sfârşitul serviciului divin a oprit biserica pentru o consfătuire şi a pus mireasa sub disciplină, iar după masă a săvârşit cununia religioasă, dar cu mireasa aflată sub disciplină.

Biserica din Tulcea, sub pastoratul lui Pavlov s-a dezvoltat şi a crescut în număr. În 1896, numai la un botez au fost 20 de candidaţi şi care s-au înşiruit pe malul Dunării. În 190 l, când în Rusia a încetat suferinţa prigoanei, Pavlov s-a întors la Tiflis. Cei şase ani de pastorat în Tulcea l-a legat de frăţietate de lângă Dunăre. De aceea, la 14 Dee & mbrie 1904 a revenit la Tulcea pentru două săptămâni de evanghelizare şi s-a bucurat cu biserica.

După plecarea lui Vasili Pavlov, biserica din Tulcea a rămas sub păstorirea lui Vasile Ambrosimov, care era un diacon ordinat. Din 1916 – 1918 biserica a fost păstorită de Mihail Alexandrov, venit la Tulcea de prin părţile Odesei. El avea soţia doctoriţă şi acest fapt i-a dat faimă şi o deosebită trecere în societatea din Tulcea. În 1918, Mihail I. Alexandrov s-a îmbolnăvit grav şi după însănătoşire a plecat împreună cu soţia din nou în Rusia. După plecarea lui, biserica a rămas să fie iarăşi păstorită de Vasile Ambrosimov, ajutat de Avram Sezonov.

În acest timp, biserica din Tulcea a fost vizitată de multe ori de predicatori din Basarabia, unde lucrarea a înflorit şi a luat un avânt însemnat. Printre predicatorii ruşi, care însă ştiau şi româneşte, fiindcă lucrau şi printre români, în Basarabia, au fost I. Tafratov, predica

I Averbuch

I. Tafratov

torul de la Cetatea Albă şi Ismail, I. Averbuch din Chişinău, un evreu devenit baptist, care predica foarte frumos, şi I. Ivanov tot din Chişinău şi întotdeauna când veneau aduceau o atmosferă de prospeţime şi o bucurie deosebită.

Clădirea bisericii din Tulcea a fost inaugurată la 9 Octombrie, în 1888, şi a fost clădită să aibă multă lumină în interior. Pe frontonul din

faţă au fost scrise cu litere mari citatul „Noi propovăduim pe Hristos cel răstignit", din I Cor. 1: 23. Iii interior sunt două rânduri de bănci, vopsite în alb, şi trei intervale. Pe partea dreaptă stăteau bărbaţii. iar în stânga erau femeile. În faţă, pe perete, deasupra amvonului erau scrise în ruseşte şi în nemţeşte cuvintele: „Un Domn, o credinţă, un botez".

LUCRAREA INTRE ROMANI. BISERICA DIN CERNAVODA. În a-j» U 1902> doi fraţi, Nicolae şi Radu Taşcă din Pecica, judeţul Arad. fiind Bucureşti, în căutare de lucru, au auzit că la Cernavoda, la construcţia podului de peste Dunăre, se câştigă mult mai bine, au plecat în Dobrogea. Stabilindu-se în Cernavodă, au găsit de lucru, şi au scris la Pe-cica, în Austro-Ungaria, explicând posibilităţile de lucru şi de câştig. Atraşi de aceste posibilităţi au mai venit la Cernavoda alţi cinci credincioşi baptişti: Vasile Brad, Mita Chevereşan, Alexa Chevereşan, Maxa Comloşanu şi Ion Lăudan, cu toţi din Pecica. Vasile Brad şi Maxa Comloşanu erau cumnaţi cu fraţii Taşcă. Fiind un grup de şapte persoane, a

Radu Taşca".

P. Bagdasarian fost firesc să deschidă o casă de rugăciune baptistă şi au început o lucrare evanghelică.

Deşi lucrarea era nouă, necunoscută pentru ceilalţi din Dobrogea, unde pe aceea vreme era o totală lipsă de cunoştinţă asupra adevărurilor religioase, despre Cuvântul lui Dumnezeu, totuşi s-a putut deschide o biserică. Greutăţile întâmpinate au fost foarte mari, dar lucrarea a început să înainteze binişor. În mai puţin de un an de la deschiderea bisericii, s-au convertit mai multe suflete. În anul 1906 erau mai mulţi prieteni, care au cerut botezul. Între timp, Radu Taşcă a scris acasă despre lucrarea lor, iar când a plecat la Pecica pentru o vizită a mers până la Ketegyháza, o comună românească, unde era o mare biserică baptistă şi le-a descris lucrarea lor în Dobrogea. După ce biserica de acolo a aflat că sunt prieteni şi nu este cine să-i boteze, a hotărât să-l trimită pe păstorul ei, pe Mihai Munteanu, la Cernavoda spre a-i boteza pe cei convertiţi. Mihai Munteanu a mers la Cernavoda şi a ţinut un botez în Dunăre, în dreptul oraşului Cernavoda. Cum îndeplinirea botezului în forma sa nouţestamentală a fost un lucru nou, toţi cei ce l-au văzut au rămas adânc impresionaţi. După botez, Mihai Munteanu a mai stat un timp în Cernavoda şi a ţinut evanghelizare. După plecarea lui Mihai Munteanu, biserica din Cernavoda a rămas întărită în a-fjnnarea credinţei şi cu un spirit misionar mai înflăcărat.

Deşi Radu Taşcă era tânăr, la sosirea sa în Dobrogea, în anul 1902, avea doar 19 ani, totuşi sub îndrumarea sa şi cu ajutorul comnaţilor săi Vasile Brad şi Maxa Comloşanu, care conduceau lucrarea de propovăduire, el s-a pregătit aici în mod practic destul de temeinic. În Dobrogea el s-a călit pentru misionarism. Iată ce scria el: „Pentru mine Dobrogea este un nume aşa de plăcut, cum era şi Galileea pentru u-cenicii Domnului Iisus, deoarece aici m-am pregătit în curs de patru ani pentru lucrarea de propovăduire a Evangheliei”.

Biserica din Cernavodă a crescut în scurtă vreme şi a ajuns să aibă peste 30 de membrii. Între localnicii convertiţi, primul a fost Nicolae Teodorescu, de meserie dogar, apoi Mihai Cenădan şi alţii. Fiind prima biserică baptistă între români în Dobrogea, biserica din Cernavodă a ajuns să fie un centru misionar activ. De aici, unii plecau în fiecare Duminică prin alte comune să predice Evanghelia. Activi în aceste ieşiri misionare au fost Radu Taşcă, Andrei Moraru, Maxa Comloşanu şi alţii dintre localnici. În scurtă vreme s-a înfiinţat o biserică baptistă în Arabagii. Aici, într-o vizită misionară, Radu Taşcă a

ajuns într-un pericol de moarte, dar a scăpat ca prin minune. O altă biserică s-a înfiinţat la Caramat, apoi la Coceamac şi la Jegălia în Ialomiţa. Într-una din misiunile sale, Radu Taşcă a ajuns până în Bulgaria, prin Silistra la comuna Capunar, unde s-a înfiinţat o biserică prin persoane, care au lucrat la Cernavoda, s-au pocăit acolo, şi apoi s-au întors înapoi în comuna lor. Aici, Taşcă s-a întâlnit cu ei, i-a întărit în credinţă şi i-a înviorat în credinţă.

După terminarea podului de la Cernavodă, la închiderea şantierului de construcţie, credincioşii veniţi acolo la lucru s-au întors acasă şi astfel biserica baptistă a scăzut simţitor. După câţiva ani a venit războiul şi i-a luat pe credincioşi la front. Unii dintre ei nu s-au întors, fiind căzuţi pe front. Ştim că în 1920, când Radu Taşcă face ultima lui călătorie la Cernavodă, găseşte acolo doar o singură familie, pe acea a lui Nicolae Teodorescu.

LUCRAREA BAPTISTA GERMANĂ. În toţi anii de după 190 o a fost o creştere continuă în bisericile baptiste germane din Cobadin, Ţării Verde, Cogealac, etc. Erau în Dobrogea şase biserici baptiste germane, care activau şi îşi făceau lucrarea de vestire a Evangheliei.

În aceste comune cu populaţie germană, bisericile baptiste se inspirau de la biserica din Cataloi, care era cea mai veche şi centrul lor misionar. Pe lângă aceasta, biserica din Cataloi avea întotdeauna o Persoană bine pregătită în pastorat, care conducea lucrarea. Unele din acestea şi-au adus şi ele păstorii lor, altele au promovat dintre membrii lor păstori locali foarte buni. Ceea ce i-a ajutat a fost obiceiul lor de a-şi face vizite misionare reciproce, întrucât distanţele nu erau prea mari. Asemenea vizite erau foarte necesare pentru tineret. În bisericile lor. baptiştii germani dobrogeni aveau organizaţii de tineret foarte bine aranjate, aveau coruri şi orchestre mai ales de mandoline şi chitare. Cum membrii acestor biserici erau buni agricultori, majoritatea lor au fost cu stare bună economică.

—.

f

Corul şi tineretul din Biserica germană din Cogealac

Din statistica anului 1919 ce se afla la Uniunea Baptistă din Bucureşti ştim că în Dobrogea erau şase biserici baptiste germane cu un număr de 140 membrii plus 90 de aparţinători.

EXPULZAREA LUI MAXA COMLOŞANU. Unul din cei mai zeloşi şi ouni misionari în Dobrogea a fost Maxa Comloşanu De la Cernavodă el pleca în misiune. Când nu era de lipsă să stea în biserică, el ducea până departe. Astfel, el a început lucrarea în Jegălia, judeţul Ialomiţa, în România Veche. Cu oameni, care au fost şi ei la lucru împreună cu el pe şantier şi s-au convertit la credinţă prin mărturia lui, el a rămas legat sufleteşte. Astfel s-a început biserica din Jegălia. În 1909, la 2 Februarie, cum lucrarea pe şantier s-a închis din cauza gerului iernii, Maxa Comloşanu s-a dus până la Jegălia, judeţul Ialomiţa, la biserica de acolo. În comună s-a auzit imediat de venirea lui. La 3 Februarie a fost chemat la primăria din Jegălia. Când s-a dus să se prezinte, el a fost însoţit de doi fraţi din Jegălia, Haralambie Dumitru şi Dobre V. Toancă. Acolo, la primărie venise şi preotul Neagu Dumitrescu, care începuse o discuţie ascuţită şi ameninţa continuu cu bastonul. I s-a făcut, lui Maxa Comloşanu, o investigaţie formală, sumară şi a fost trimis la comuna Roseţi. Cei doi localnici s-au dus şi ei şi s-a mai a-dăugat un al treilea Mitrea Dima. La primăria din Roseţi au avut loc a. – numite discuţii în contradictoriu cu cei ce îi anchetau. Cu toţi au rămas arestaţi, iar în ziua de 4 Februarie, pe un ger crud, au fost trimişi pe jos la prefectura din Călăraşi, unde au avut loc alte investigaţii şi învinuiri. De la

prefectură, toţi patru credincioşi baptişti, adică Maxa Comloşanu şi cei trei din Jegălia, Haralambie Dumitru, Dobre V. Toancă şi Mitrea Dima, au fost trimişi la Compania de jandarmi din Călăraşi. A-ici au fost supuşi unor maltratări îngrozitoare. S-a dat ordin jandarmilor să-i bată continuu. Unul după altul soldaţii jandarmi au trecut să-i bată, până au obosit cu toţi.

De aici, Maxa Comloşanu a fost expulzat în Transilvania. El avea tălpile umflate de bătăi că nu se putea încălţa şi tot corpul îi era vânătăi. Cei trei credincioşi baptişti din Jegălia au fost bătuţi şi ei şi goniţi la Jegălia.

E sigur, că dacă Maxa Comloşanu mai rămânea în Dobrogea câţiva ani, el cu zelul său misionar şi cu spiritul să evanghelistic ar fi ajutat mult lucrarea de răspândire a Evangheliei. Dar şi aşa, aportul lui a fost însemnat. În 1919, pe statistica Uniunii din Bucureşti, au fost în bisericile din Dobrogea un număr de 77 credincioşi baptişti şi 64 aparţinători.

CENTRUL MISIONAR ARABAGII. Tot la Cernavodă s-au convertit câţiva români din Arabagii, aflaţi şi ei la şantierul de construcţie a podului peste Dunăre. Printre aceştia a fost Nicolae Baban. Foarte insistent, el a fost unul din acei botezaţi în 1907, în Dunăre la Cernavodă Mihai Munteanu. Nicolae Baban era un om matur, în 1907 el avea 51 ani, deci el s-a documentat serios în Biblie şi s-a format în bun vestitor al Evangheliei, ascultând mai mulţi predicatori, care s-au perindat la amvonul bisericii din Cernavodă.

La închiderea şantierului din Cernavodă, el s-a întors la Araba-ţi şi a început în comuna sa şi în comunele vecine să răspândească învăţătura noutestamentală. În anul 1915 a fost ordinat ca predicator şi el a servit cu Evanghelia în bisericuţele din această parte a Dobrogiei. Cu e*> ca predicator, biserica din Arabagii a devenit un centru misionar. e aici au luat fiinţă bisericile Coceamac, Caramat, etc.

Unul dintre feciorii lui, Dumitru Baban, născut în 18 Octombriel894 s-a convertit şi el la credinţa baptistă. Plin de interes pentru lucrarea Evangheliei, Dumitru Baban a întreprins o călătorie la Bucureşti, în Ro – mânia, şi la 15 Mai 1915 a fost botezat la Biserica baptistă din Bucureşti de Constantin Adorian. Inspirat de cele văzute la Bucureşti, Dumitru Baban, când s-a întors acasă a început şi el să predice Evanghelia prin satele dobrogene. Şi el era tânăr, plin de entuziasm. El nu s-a mărginit numai la comunele româneşti, ci s-a dus

şi la bisericile baptiste germane şi a văzut cum lucrează tinerii din bisericile acestea şi a trecut apoi la cele româneşti şi a căutat să lucreze cu tinerii în acelaşi fel. În vizitele lui, el şi-a făcut prieteni pe mulţi din bisericile germane. De aceea, când s-a hotărât să se căsătorească, a luat o tânără germană, pe Cristina Rauşer din Cogealac.

În toţi anii tinereţii, Dumitru Baban şi-a ajutat pe tatăl său, în lucrarea de misiune şi s-a format pe sine un viitor predicator tenace. De la tatăl său, el a învăţat lucrarea de pionierat cu Evanghelia, pe care o va aplica mai târziu în Constanta.

VIZITA ÎN DOBROGEA A LUI VASILE BERBECAR. În luna De-cembrie 1919, Vasile Berbecaru, secretarul general al Uniunii Baptiste, proaspăt formată, a întreprins o călătorie misionară de recunoaştere în Dobrogea. El îşi făcuse planul să viziteze toate bisericile baptiste române şi a reuşit să îşi aplice planul. După terminarea misiunii a întocmit un raport, pe care l-a publicat în revista Farul Mântuirii Nr. 3 din 1 Febr. 1920, sub titlul: „Călătorie misionară în Dobrogea. „În raportul acesta, el spune că se poate observa slăbirea adusă de război în bisericile baptiste. Unii dintre membrii au murit pe front, alţii au venit obosiţi şi slăbiţi. Cu toate acestea, în biserici el a observat un în

Dumitru Baban din Arabagi ceput de nou avânt evanghelistic şi misionar. Pretutindeni credincioşii l-au primit pe Vasile Berbecar cu dragoste şi deşi era iarnă şi nu erau mijloace de comunicaţie, cum erau

stările pe atunci, ei l-au purtat cu căruţa până la mari depărtări. Această primire şi interesul credincioşilor, ca el să ajungă în toate părţile unde se aflau credincioşi, l-au impresionat adânc pe Vasile Berbecar.

Vizita aceasta făcută Imediat după război a adus o legătură mai strânsă între cei aleşi de la conducerea Uniunii şi credincioşii baptişti din Dobrogea. În bisericuţele lor, baptiştii dobrogeni au fost îmbărbătaţi, înviorați şi inspiraţi la trăirea creştină şi la lucrarea sfântă.

PIONIERUL LUCRĂRII INTRE ROMÂNI, RADU TAŞCA. Lucrarea baptistă între românii din Dobrogea îşi datoreşte începutul şi avântul lui Radu Taşcă, marele predicator de mai târziu din părţile Aradului. Lucrarea de convertire a românilor din Dobrogea la credinţa baptistă a început în anul 1902, când Radu Taşcă a venit cu fratele său Nicolae la Cernavodă. El i-a invitat pe cumnaţii săi, Maxa Comloşanu şi Vasile Brad să vină şi ei la Cernavodă şi astfel au început o biserică şi s-a început lucrarea.

Radu Taşcă s-a născut în anul 1884 în comuna Felnac de lângă o-raşul Arad. Copilăria şi-a petrecut-o în comuna Pecica din apropiere. La vârsta de 14 ani, în 1898 s-a convertit şi a fost botezat la Pecica, devenind membru al acelei biserici. Din cauza sărăciei, în anul 190 l s-a dus la Bucureşti, în România; pe aceea vreme Transilvania era sub imperiul austro-ungar; la Bucureşti şi-a căutat şi a găsit de lucru. Dar el a căutat acolo şi un loc de închinăciune. În cele din urmă a găsit un misionar elveţian, Berney, care a deschis o casă de rugăciune a creştinilor după Evanghelie. Atmosfera de acolo nu l-a satisfăcut şi a plecat şi s-a ataşat de biserica baptistă germană din Bucureşti. În 1902 s-a dus la Cernavodă, unde a întemeiat biserica baptistă. El a fost primul baptist român la Bucureşti şi primul baptist român în Dobrogea. După cinci ani, în 1907 s-a întors şi a plecat la Seminarul Teologic Baptist de la Budapesta, unde a stat patru ani, devenind astfel primul teolog baptist român.

După terminarea studiilor, în 1911 a fost ales păstorul bisericii din Pecica şi a bisericilor din jur. De aici, în urma roadelor activităţii sale, a fost chemat la pastoratul bisericii din Curtici. Aici, în cea mai are biserică baptistă română din Transilvania, a păstorit până la fine-le lunii August 1925, când a plecat în America, fiind chemat ca păstorul bisericii baptiste a treia din Detroit, Michigan.

Predicator talentat, fire blândă şi deschisă, cu un zâmbet dispreţ pe fată, misionar celebru, neegalat multă vreme între baptiştii ro-ni. om plin de răbdare şi călit în greutăţile vieţii, cu o dragoste mare faţă de Dumnezeu şi faţă de ceilalţi credincioşi, toate au fost călită-i şi, care l-au legitimat ca pe un adevărat vas ales pentru lucrarea de se-l mănare a Evangheliei. Predicile sale conţineau material exegetic, con «cluzii profunde dintr-o logică indiscutabilă. Expunerea sa era caldă, cui patetism. Figura sa frumoasă, ochii plini de sclipire, fruntea veşnic se-l nină, vocea sonoră şi cu argint în ea se impunea ascultătorilor. Prinevw vintele şi mesajul său reuşea să sugereze ascultătorilor voia lui Dutnneb zeu, ca toţi oamenii să fie mântuiji. În fiecare predică era un predicator nou, senzaţional, autentic. Limbajul lui ţărănesc, viu şi colorat, transs cria iubirea lui lăuntrică şi dorul, ca ascultătorii să primească Evanghelia lui Hristos. Experienţa creştină ocupa un loc important în predicile I sale. Prezentarea sobră a faptelor o îmbina cu efectele interioare, des-B cria stările lăuntrice. Cu toate că a fost unul din cei mai eminenţi pres clicatori baptişti, Radu Taşcă a rămas modest, generos, afectiv faţă del ceilalţi.

Astfel şi-a înscris Radu Taşcă numele lui pe răbojul istoriei bap-I tiştilor români din Dobrogea.

1. *O*. *G*.

BIBLIOGRAFIE

Lecca, *Dicţionar istoric*… *Bucureşti*, *Editura 2*. *CC Giurescu*, *Istoria Românilor*, *Universul*, *1937*, pag. *191*;

II, *Ediţia III*, *Buc.1940*, pag. *429*; *Kenneth*. *Scott Latourette*, *A His – tory of the eexpansion of Christianity*, *vol. IV*, pag. *264*; *4*. Henryb *C*. *Smith*, *The Mennonites of America*, *Scottdale*, *PA.1909*, pag. *324, 25M 5*. *M.P*. *Friesen*, *Die alt-evanghelische mennonitische BruderschaftU* în *Russland*, *1789*, *Halbstadt*, *1911*, *pp.73 s*q; *6*. *Johann Horsh*, *The W Hutterian Brethren*, *1528 – 1931*, *Goshen*, *Indiana*, *1931*, pag. *H3*; *7* J-B *H*. *Rushbrooke*, *The Baptist Movement in the Continent of Europe*, *e-U ditată în Londra*, *1923*, *Ed*. II, pag. *130*; *8*. *I*. *Printzkau*, *Gesichte deM Baptisten în Sud-Russland*, *p.188*; *9*. *Ana Antonina Serghevna*, *născuU* tă *la Tulcea în 1867*, *Răspuns la chestionar*, *în manuscris.10*. *Luc*au *Sezonov*, *Răspuns la Chestionar*, *în manuser…1*]. *Nicolae Taşcă*, *Ras-M puns la Chestionar*, *în maniscris*; *12*. *Radu Taşcă*, *Dohrogea şi Hri-U tos*. *Referat prezentat la Primul Congres Baptist*, *Buteni 14 – 16 Fe-M bruarie 1920*, *publicat în Farul Mântuirii*, *Nt.6*, *Mai 1920*, *pagina 43* I

13. Mihai Munteanu, Răspuns la Chestionar, Arad 1946, în manuscrisf-L

14. Radu Taşcă, O cale de misiune, publ. În Farul Mântuirii, Nr. l-m Sept.1920, pag. *74, şi Din Taşca lui Radu, articol publ. În Farul, Nll, din 1 Dec.1919, p.7*; *15. Vasile Berbecaru, Călătorie misionara" în* I *Dobrogea, publ. În Farul Mântuirii Nr. 3, din 1 Febr, 1920*, pag. *22 – 2*

16. ca *Brooks, J.H. Rushbrooke, Baptist Work în Europe, 1920, p.51U*

17. Haralambie C. Dumitru, Niţă D. Şerban, înfiinţarea Adunării Baptiste din Jegălia şi persecuţiile, în manuscris; *18. St. numitr} aM Din Istoria Bis. Baptiste Jegălia, în manuscris*;

Capitolul VI

ÎNCEPUTURILE BAPTISTE PRINTRE ROMÂNI LA BUCUREŞTI

Încă din 1856 exista la Bucureşti o biserică baptistă germană, dar datorită unui concurs de factori, timp de o jumătate de secol, biserica aceasta n-a putut face nicio misiune printre români. De aceea, începuturile credinţei baptiste între romani, la Bucureşti, apar abia în prima decadă a secolului al XX-lea.

PRIMUL ÎNCEPUT FĂră IZBÂNDĂ. În anul 190 l, au venit la Bucureşti, în căutare de lucru, doi tineri credincioşi baptişti din Pecica, de lângă Arad, din Austro-Ungaria, şi anume, fraţii Radu şi Nicolae Taşcă. Imediat, şi-au găsit de lucru şi s-au statornicit la Bucureşti. O dată asiguraţi cu serviciul, au căutat să găsească un loc de închinăciune, să găsească credincioşi ca ei. După asiduă căutare, au găsit un misionar elveţian, pe Berney, trimis de creştinii după Evanghelie. Fără să cerceteze, ei s-au unit cu Berney şi au început să lucreze. În fiecare Duminică, fraţii Taşcă aduceau cu ei câte un grup de români, colegi de ai lor de la serviciu sau alţi cunoscuţi şi vecini, mai ales români din Transilvania, veniţi la Bucureşti după lucru. Radu Taşcă, plin de elan şi înzestrat cu spirit de mărturie, vorbea ascultătorilor înainte ca Berney să înceapă predica sa. Aşa făcea el la Pecica, ţinea un serviciu al tineretului. La un timp însă, când Berney a văzut mărturia fraţilor Taşcă şi devotamentul lor baptist destul de pronunţat, a avut cu ei o explicaţie. A fost mai mult un avertisment confesional, Berney credea că fraţii Taşcă se vor retrage, dar vor rămâne prietenii lor. În urma acestei stări noi, create, Radu şi Nicolae Taşcă s-au retras şi s-au ataşat de biserica baptistă germană.pe care au aflat-o între timp tot prin Berney.

Era firesc, ca după zguduirea avută cu Berney, avântul şi entuziasmul fraţilor Taşcă să sufere, iar începutul mişcării religioase ce-ar

120 fi luat avânt să fie stins. Grupul de vizitatori înjghebat n-a mai putut fi adus la biserica baptistă germană, fiindcă aici serviciile divine se desfăşurau în limba germană. Totul a rămas doar un început ne izbutit. După câteva luni, în 1902, fraţii Taşcă au plecat din Bucureşti la Cernavodă, la lucrările construirii podului peste Dunăre.

Ca o recompensă divină, în 1920, Radu Taşcă a fost chemat la Bucureşti să păstorească biserica română din Bucureşti, pe timpul absenţei lui Constantin Adorian, plecat la Congresul Baptist European din Londra.

UN NOU ÎNCEPUT ROMANESC NOMAD. În anul 1907, Un tânăr, pe nume Ioan Branea, a primit la serviciu, de la un inspector al său, un evreu, un Nou Testament cu cuvintele: „… ia această carte sfântă şi citeşte-o, pentru că dumneata eşti creştin. „Din acea zi, Ioan Branea a citit Noul Testament cu multă sete sufletească. Din întâmplare a găsit o adunare adventistă, la care a urmat trei ani la rând. După trei ani, neputându-se împăca şi armoniza credinţa adventistă cu Noul Testament, s-a retras. La scurt timp după aceasta a găsit adunarea creştinilor după E-vanghelie şi s-a ataşat de ea. În anul 19 Io, în Septembrie a fost botezat pe baza mărturisirii credinţei sale personale. Plin de zel, s-a apucat i-mediat de lucru, de mărturisire, de evanghelizare personală. Faptul acesta a atras atenţia conducător …

rului adunării. După un timp I. Branea a fost la o explicaţie şi i s-a cerut să părăsească adunarea. Surprins de această înlăturare şi neavând încotro, el s-a retras. După un timp, alţi cinci membrii ai adunării, legaţi de Ioan Branea, când au aflat de cele întâmplate, s-au retras şi ei. Înlăturarea pe o asemenea cale discretă i-a tulburat pe mai mulţi.

Erau de acuma şase români credincioşi, care se întruneau când într-un loc, când în altul. După câtva timp au aflat o biserică baptistă maghiara, cu credincioşi maghiari veniţi din Transilvania. Ioan Branea s-a dus şi a discutat cu predicatorul, să le îngăduie să

Ioan Branea 1870 – 1952

se ataşeze şi ei pe lângă biserică. După un timp de numai câteva săptămâni, s-au convins cu toţi că nu se pot unii, fiindcă românii nu cunoşteau limba maghiară, iar maghiarii voiau să aibă serviciile divine în limba lor. Astfel, fraţii credincioşi români s-au văzut din nounevoi-ţi să-şi caute un loc unde să se închine lui Dumnezeu.

În vreme ce ei căutau un loc, s-au întâlnit la biserica baptistă germană cu Constantin Adorian, abia întors de la Seminarul Teologic Baptist din Hamburg, Germania, şi au chibzuit înfiinţarea unei bisericibaptiste române.

LUCRAREA DE AJUTORARE A BISERICII GERMANE. Libertatea religioasă de care se bucura biserica baptistă germană din Bucureşti a fost condiţionată de abţinerea de la orice propagandă sau răspândire a credinţei baptiste. Conducătorii bisericii au fost chemaţi în repetate şi permanente rânduri la prefectura poliţiei şi cercetaţi cu privire la credinţa lor şi întotdeauna li se punea în vedere, că în caz că nu se vor abţine de la propagandă şi răspândire, se va dispune închiderea bisericii şi conducătorii vor fi aspru pedepsiţi. În asemenea situaţii, baptiştii de limbă germană nu au avut curajul să facă misiune printre români. Însă, au lucrat să pună bazele unei misiuni a românilor printre români.

La finele anului 1902, s-a convertit la credinţă un tânăr, Constantin Adorian. Botezat în 1903, şi fiindcă ştia limba germană, a

început să activeze în ramurile bisericii. Pe el, căutau bătrânii bisericii să-l pregătească, spre a fi folosit la lucrarea printre români. În anul 1908, se ivi un prilej deosebit. La Berlin urma să se ţină între 29 August şi 3 Septembrie, un congres al tuturor baptiştilor din Europa. La îndemnul şi stăruinţa lui F.W. Schuller, biserica germană îl trimite pe C. Adorian la congresul acesta. Acolo, la congres, la Berlin, l-a întâlnit C. Adorian pe Dr. J.H. Rushbrooke, din Anglia, care i-a tradus predica din nemţeşte în englezeşte. La congres, după predica sa, un american, anume Brawns, a făgăduit, că dacă tânărul român se va decide pentru lucrarea Evangheliei, el îl va ajuta financiar. Entuziasmat de cele văzute şi auzite la congres, C. Adorian s-a hotărât să plece la Seminarul din Hamburg, spre a se pregăti pentru lucrarea între români. El era tânăr căsătorit, şi biserica urma să-i întreţină familia pe timpul anilor de studii la Seminar. Cumnatul său, F.W. Schuller, a stăruit în realizarea acestui proiect măreţ. De altfel, biserica germană a fost darnică şi iubitoare. În Germania era cunoscut printre baptişti că cei de la Bucureşti trimit ajutoare şi că răsplătesc pe toţi acei ce fac o lucrare de propovăduire. Un altul, care a susţinut mult plecarea lui Adorian la Seminar a fost Carol Strelbel, care a iubit mult lucrarea între români. Totuşi, sarcina de a întreţine o familie câţiva ani era cam mare, de aceea biserica n-a luat nicio hotărâre. Atunci F.W. Schuller a determinat familia sa să-şi asume riscul întreţinerii lui C. Adorian în anii de studii la Seminar.

În toamna anului 1909, C. Adorian a plecat la Hamburg, la Seminar şi a stat până în 1911. Lucrarea aceasta de a inspira şi a ajuta, ca un tânăr român să-şi facă studii teologice şi să se pregătească temeinic şi să poată începe o lucrare bună a fost de mare însemnătate.

ÎNFIINŢAREA UNEI BISERICI BAJTIgâi-OMÂNF întors în 1911 din Germania, de la Seminarul Teologic Baptist din Hamburg, pentru C. Adorian şi pentru biserica baptistă germană s-a pus imediat problema începerii unei lucrări între români. Totuşi, lucrarea trebuia să în cea – pă de la români. Şi aşa s-a şi întâmplat. Întâlnirea lui C. Adorian cu I. Branea şi ceilalţi cinci credincioşi a fost hotărâtoare. Dar pentru începerea unei biserici ei aveau nevoie de un local şi de mobilier.

În faţa acestei situaţii, o credincioasă din biserica germană, sora Bekeş a pus la dispoziţia grupului de români o cameră din locuinţa ei din strada Apele Minerale Nr. 14 – 16, iar sora Cioki a dat câteva scaune şi canapele şi o masă.

Aşa s-a început în prima Duminică după Crăciun, la 29 Decembrie 1912 biserica baptista română cu C. Adorian, Ioan Branea, N. Ianculescu, I. Haralambie, şi N. Şerbănescu, soţiile lor şi încă două persoane, ale căror nume s-au pierdut.

La serviciul divin al fondării, C. Adorian a ţinut predica din II Corinteni 12: 15, spunând între altele: „Şieu voi cheltui prea bucuros din ale mele şi mă voi cheltui în totul şi pe mine însumi pentru sufletele voastre. „La întrunirile bisericii, la început luau parte mai mulţi membri ai bisericii germane spre a-i ajuta cu prezenţa şi cu dragostea lor. De aici, lucrarea a început să

Constantin Adorian 1882 – 1954

şi facă făgaş. Nucleul de credincioşi ce a peregrinat atât de mult, avea de acum şi biserică şi păstor.

Era, desigur, un început modest, dar al unei lucrări mari, ce avea să se desfăşoare în generaţiile următoare. Şi, ca aproape la toate începuturile baptiste, cele 7 – Io suflete reprezentau doar persoanele ce au fondat biserica, fiindcă în foarte scurt timp la ele se vor adăuga alţii şi alţii, toţi cei ce se întorceau la Dumnezeu şi se bucurau de harul divin.

Casa de pe St. Apele Minerale 14 – 16 unde au fost ţinute serviciile divine la începutul Bisericii române.

PRIMUL BOTEZ. În anul următor, la 26 Mai 1913, s-a ţinut primul botez cu cei convertiţi la biserica romană. Era o Duminică, după fflasă, membrii bisericii baptiste române, un grup destul de mic, au urcat în tramvaiul cu cai, în faţa Uzinei Lemaître şi cântând au plecat la lacurile de la şosea, unde urma să se ţină botezul sub cerul liber. După săvârşirea actului de botez, grupul de credincioşi, cântând, s-a întors *m*°U tramvai cu cai la casa de rugăciune din casa de pe Str. Apele inerale 14 – 16. La serviciul divin ce a urmat s-a făcut punerea mâinilor şi cina Domnului. Botezul a fost ţinut cu un singur suflet, Savu Pas-cu-El a fost primul rod al lucrării, o adevărată pârga a harului. A fost° Probă a conlucrării lor cu Dumnezeu. Au mai urmat alte opt servicii e botez în 1913, la care au fost botezaţi aece nou convertiţi. Primul an de lucrare s-a soldat cu convertirea a unsprezece suflete, care s-au aliniat în lucrarea de răspândire a Evangheliei.

VIZITA TRANSILVĂNENILOR. ORDINARE A. Cum lucrarea a început să se dezvolte şi nu era niciun bărbat ordinat, C. Adorian a informat în scris pe baptiştii din Germania asupra situaţiei. De asemenea biserica nu avea cărţi de cântări tipărite în limba română, iar biserica fiind prea mică nu se putea angaja la o lucrare de tipărire a lor. Conducătorii din Germania l-au sfătuit să intre în legătură cu baptiştii români din Transilvania, unde lucrarea era în plină

dezvoltare. Imediat C. Adorian a scris Uniunii de la Budapesta să le trimită cărţi de cântări în limba română, din cele ce au avut bisericile baptiste române din Ardeal. În urma acestei scrisori, au venit la Bucureşti, de sărbătorile Crăciunului 1913, doi lucrători cu Evanghelia din Crişana, Teodor Sida din Bute ni şi învăţătorul Gh. Slav din Aciul; a. Acesta a fost primul contact între baptiştii români despărţiţi de graniţe vremelnice, şi era poate profetizarea unirii lor. Solii baptiştilor din părţile Aradului aduceau cu ei bogăţia experienţelor în lucrarea de răspândire a I credinţei baptiste, pe care urmau să o împărtăşească la Bucureşti.

Pentru zilele de Miercuri 25, joi 26 şi vineri 27 Decembrie 1913 era hotărâtă „Întâia Conferinţă Baptistă Română din Bucureşti, „pentru care s-au tipărit cărţi poştale speciale de invitaţie a prietenilor şi cunoscuţilor. Înainte de această Conferinţă, biserica s-a mutat la o altă adresă, într-o încăpere mai mare, pe Strada Lânăriei Nr. 18. La Conferinţă au participat şi patru predicatori din Vechiul Regat şi Dobrogea, şi anume: N. Teodorescu de la Cernavodă, Nicolae Baban de la Arabagii, Dumitru Haralambie şi Dobre V. Toancă din Jegălia judeţul Ialomiţa. La Conferinţă printre altele s-a constituit un cerc bisericesc cu bisericele Bucureşti, Cernavodă, Arabagii şi Jegălia. Cu ocazia aceasta, la cererea bisericii din Bucureşti, s-a făcut ordinarea lui C. Adorian ca păstor şi a lui Ioan Branea ca diacon. Actul a fost

O parte a interiorului camerei Bisericii îndeplinit de cei predicatori din Transilvania. Serviciul a fost înălţător pentru toţi participanţii la Conferinţă.

Vizita celor doi lucrători cu Evanghelia din părţile Aradului a făcut vâlvă mare. Teodor Sida a venit îmbrăcat ţărăneşte, în portul de la Buteni, cu şuba lui albă, cu o vestă albastră şi cu nasturi albi de metal lucitor, cu cizme lungi şi o căciulă mare de miel. Arăta ca un voievod din basme. Foarte mulţi bucureşteni nu mai văzuseră până atunci un a-eşti.

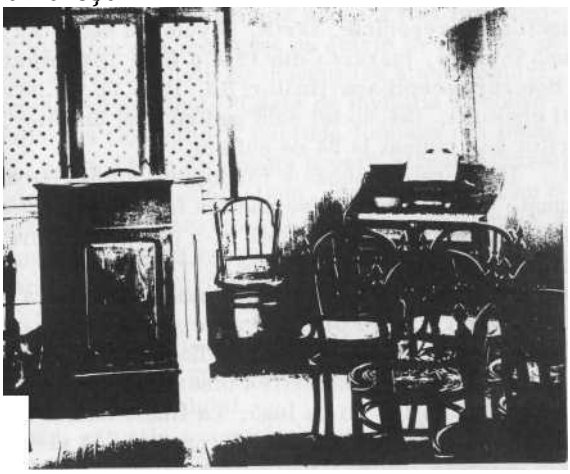

Biserica de pe Str. Li nări ei două mutare a Bisericii.

semenea port naţional. Mulţi din acei ce au venit să asculte Evanghelia au venit atraşi de o curiozitate firească. Gheorghe Slav avea şi el o figură impunătoare de savant şi vorbea o limbă împestriţată cu vorbe provinciale şi cu arhaisme, care făcea vorbirea lui interesantă şi plăcută. Amândoi arădanii veniţi au predicat foarte frumos. Vizita lor a lăsat urme adânci în sufletul credincioşilor baptişti de la Bucureşti.

LUCRAREA DIN ANII 1914 şi 1915. Prin Conferinţa ţinută la sărbătoarea Crăciunului şi formarea cercului bisericesc din Vechiul Regat s-a încheiat anul 1913, primul de activitate al bisericii române de la Bucureşti. Dintr-un raport scris al lui C. Adorian reiese că în a-nul 1913 activitatea a constat din: loc de predici, 99 alte cuvântări ocazionale, a vizite la alte biserici, 9 servicii de botez, 2 persoane excluse, 1566, 75 lei adunaţi la colecte, 1425 lei cheltuiţi, 137, 75 lei sold, iar numărul membrilor s-a ridicat la 20 de suflete.

Anul 1914 s-a deschis cu mari speranţe, mai ales că la

Conferinţa ţinută s-a aprins entuziasmul tuturor şi cu toţi erau în dragostea din tâi. Dar în acest an a început războiul în Europa, care a stârnit o îngrijorare şi o teamă de dezastru. Din această cauză, opt membrii au plecat din Bucureşti, micşorând membralitatea bisericii. Cei rămaşi, care nu puteau pleca, au înfiinţat „Librăria Sf. Ioan, „care numai în primele şase luni a vândut tipărituri religioase de 294, 20 lei. Una din cele mai importante tipărituri din 1914 a fost Mărturisirea de credinţă întocmită de C. Adorian. La 2 Noiembrie 1914 a luat fiinţa Societateatt-neretului „Psalmistul", pentru lucrarea între tineri cu G. Niculescu în funcţia de preşedinte, iar N. Săvulescu secretar şi casier. Rezumată, pusă în cifre, lucrarea din 1914 a fost: Io4 predici, Io4 alte cuvântări, 6 botezuri, copii aparţinători Io, 1286, 60 lei intraţi în casierie, 1152 lei cheltuiţi, 134, 60 lei sold pentru anul următor, iar: numărul membrilor s-a ridicat la 24 de suflete.

Deşi era o psihoză a războiului, totuşi lucrarea bisericii1 a continuat. O preocupare însemnată a fost răspândirea de literatură, mai ales pentru studierea Bibliei. S-a început scrierea unui dicţionar biblic, s-a început scrierea unei cărţi de cântări. În luna Iulie 1915 s-a introdus în biserică ora de rugăciune, Duminica dimineaţa la ora 9 şi ea a devenit o mare binecuvântare şi înviorare a evlaviei. La 30 August acelaşi an a fost ordinat ca diacon Pavel Haznaş, care la 19 Oct. a fost angajat, prin hotărârea bisericii, ca colportor de cărţi şi Biblii, cu un salar de loc lei pe lună. La finele anului 1915 în raportul bisericii au fost următoarele date: 96 predici, 14 vizite la alte biserici, 9 suflete botezate, un membru primit de la altă biserică, 3 excluderi, şi suma de 1294, 40 lei atât la intrări cât şi la ieşiri.

Din statistica cercului bisericesc, care se ţinea la biserica din Bucureşti, aflăm că la 31 Decembrie 1915 erau:

membrii aparţinători

1. Biserica din Bucureşti 32 36
2. Biserica din Jegălia 20 23
3. Biserica din Arabagii 18 12
4. Biserica din Cernavodă 4 7

Total 74 78

ACTIVITATEA ÎN TIMPUL RĂZBOIULUI ÎNTREGIRIIR La 27 August 1916, România a intrat în războiul european prin declararea şi începerea spontană a ostilităţilor Austriei. La câteva zile au fost mobilizaţi şi trimişi pe front şi C. Adorian păstorul şi Ioan Branea

diaconul, iar biserica a rămas să fie păstorită de Carol Strobel, de la biserica germană, care a iubit lucrarea între români. El a îngrijit de biserică şi a lucrat în ea cu toată râvna până la întoarcerea lui C. Adorian. Bisericuţa română a crescut an de an, a progresat şi în vremile de grea cumpănă, din timpul războiului. Strobel a ştiut să menţină avântul şi dragostea de sufletele nemântuite acestei biserici. Astfel, statistica arată cu în anul 1916 s-au adăugat la biserică 12 suflete, iar în 1917 un număr de 7 suflete. După doi ani s-a întors de pe front atât C. Adorian cât şi Ioan Branea şi au preluat lucrarea din biserică. Strobel s-a achitat onorabil de datoria sa cu tot devotamentul.

PEREGRINAJUL. DEZVOLTAREA. Începută în camera simplă a surorii Bekeş de pe Strada Apele Minerale 14 – 16, biserica baptistă română a avut un drum de peregrinaj. Cum cămăruţa aceea a fost prea mică, la 17 Noiembrie 1913 biserica s-a mutat tot cu chirie în casa de pe strada Lânăriei Nr. 18. La serviciul divin de inaugurare a noii mutări, s-au făcut invitaţii cu următorul conţinut: „Carte de invitaţie la consacrarea localului de rugăciune a Comunităţii Baptiste Romane din Bucureşti, 17 Noiembrie 1913, orele Io, 30 dimineaţa precis, Strada Lânăriei 18”. Aici i-a găsit Teodor Sida şi G. Slav. Deşi, Strada Lânăriei nu e o stradă cu mare frecvenţă, totuşi lucrarea s-a dezvoltat continuu şi a ajuns şi aici o încăpere prea mică. De aceea, la Io Mai 1916, biserica s-a mutat într-un local nou închiriat în Strada Birjarii Vechi Nr. 31, la etajul I unde au unit două saloane.

Deci, pe Strada Apele Minerale 14 – 16 au stat Io luni şi 18 zile, şi pe Strada Lânăriei 18 au stat 2 ani, 5 luni şi 23 de zile. În acest local, s-a adunat biserica în tot timpul războiului.

La sfârşitul războiului, situaţia s-a schimbat cu totul. S-a făcut reîntregirea ţării, a avut loc formarea Uniunii Bisericilor Baptiste din România, oraşul Bucureşti a luat o mare dezvoltare şi se cerea imn; „de lucru, fapt care a atras pe foarte mulţi credincioşi baptişti din Ardeal. Deci, biserica a făcut un salt statistic, o creştere vertiginoasă. Şi acestea toate solicitau un local mai mare şi mai corespunzător noilor situaţii şi cerinţe. Uniunea Bisericilor Baptiste din România îşi instalase sediul în strada Toamnei Nr. Io5, iar Seminarul Teologic Vaptist venit din peregrinaj a fost aranjat în încăperile bisericii germane, din Strada Popa Rusu 28. După mai multe chibzuinţe, s-a cumpărat un teren pe Strada Berzei Nr. 29, ca pe el să se construiască clădire pentru Seminar. În clădirea Seminarului, la etajul I s-a făcut o sală mare unde

la 24 Februarie 1924 s-a mutat biserica română. Astfel în localul de pe Strada Birjarii Vechi Nr. 31, biserica a stat 7 ani, 9 luni şi 14 zile. Acolo, a văzut biserica fazele dezvoltării ei.

În anul 1920, interesul faţa de lucrarea din Bucureşti a început a creşte continuu. În revista Farul Mântuirii din 1 Martie 1920, diaconul Ioan Branea scria: „Noi toţi ar trebui să ne îndreptăm privirile noastre şi tot interesul nostru să putem face ceva în capitala ţării. De aci ar putea atunci să se trimită lucrători în toate direcţiile. La Bucureşti, noi nu avem cel puţin casa noastră proprie, nu avem unde îngenunchea în pace, ci umblăm în casa cu chirie".

Spre a împlini această lipsă, conducătorii bisericii din Bucureşti au făcut proiectul unui palat al Evangheliei, care se arăta în prospect a fi construit după cerinţele moderne de stil şi cu toate cele necesare unei bune săli publice, cu acustică şi confort. Sanctuarul era prevăzut cu circa 250 o locuri. În faţa amvonului era plănuit un baptistieriu din marmoră albă, cu săli pentru toate ramurile bisericii, săli pentru librărie, pentru tipografie, azil de bătrâni, şcoala de misiune, etc. Datorită mai multor factori, s-a renunţat la construirea unui astfel de palat al Evangheliei şi biserica s-a mutat în clădirea Seminarului din Strada Berzei Nr. 29.

C. Adorian, păstorul bisericii era meticulos în lucrările sale de păstor. El a ţinut o statistică la zi, cu toate lucrările şi fluctuaţiile bisericii. Surprinzător e faptul că biserica a crescut în fiecare an. Extragem din statistica aceasta datele cu numărul noilor botezaţi: În anul 1913 s-au botezat Io persoane; în 1914 şase persoane; în 1915 au fost 9 persoane; în 1916 un număr de 12 persoane; în 1917 şapte persoane; în 1918 s-au botezat 9 persoane; în 1919 au fost convertite şi botezate 8 persoane.

Cifrele acestea descriu o ascensiune a bisericii an de an. Nu a fost o creştere spectaculară, ci una firească, normală, mai ales în aceşti ani ai războiului. Curăţia morală şi credincioşia cu piositate a membrilor bisericii a atras admiraţia celor ce-i cunoşteau. Biserica, după datele rămase, a aplicat o disciplină bisericească întocmai după Noul Testament.

PASTORATUL CU RISC. CONSTANTIN ADORIAN. În România \feche, credincioşii baptişti nu aveau nicio bază legală de fiinţare. Ei au existat datorită toleranţei şi faptului că nu erau cunoscuţi şi astfel autorităţile nu i-au sesizat. De aceea, pastoratul unei biserici baptiste a

însemnat înfruntarea riscului. Acest risc l-a luat C. Adorian şi el s-a distins prin curajul, energia şi răbdarea sa.

Constantin Adorian s-a născut în Bucureşti la 15 Iulie 1882 într-o familie săracă. Cu o constituţie fizică plăpândă; anemic, el trebuia îngrijit în mod deosebit. A fost dat la liceu, dar din cauza sărăciei nu l-a putut termina, şi pentru faptul că avea un organism firav a fost dat să facă practică la una din cele mai mari drogherii din Bucureşti, îna-cea vreme, aceea a farmacistului Mihai Stănescu. De aici s-a mutat, la 14 Septembrie 190 o şi s-a angajat ca vânzător la drogheria Ion Tetzu din Strada Academiei, la care a stat 9 ani şi jumătate. Fiind tânăr din Bucureşti, cu un serviciu bun, el se purta cât se putea mai elegant, la pas cu moda de atunci. La drogherie a auzit într-o zi vorbindu-se despre nişte credincioşi germani, care se adună pentru închinăciune la o biserică a lor pe Strada Popa Rusu 28. Ceea ce a auzit vorbindu-se în drogherie despre aceşti credincioşi i-a stârnit curiozitatea şi într-o-Duminica seara. În iarna de la finele anuku]902 s-a dus într-acolo. Sosise prea de vreme. În sanctuarul bisericii nu era nimeni, decât un om înalt care punea cărbuni în sobă. Adorian a intrat şi s-a aşezat într-un scaun. După ce a pus cărbunii pe sobă, bărbatul respectiv a venit la el şi aşa murdar de cărbuni cum era i-a întins mâna cu căldură. C. Adorian avea într-o mână mănuşile, cu manşete albe, tari, i-a întins şi el mina, însă cu reţinere. Dar vorbele lui calde, prieteneşti, privirea plinn de dragoste, zâmbetul senin al omului cu cărbunii, l-au vrăjit. Peste o oră şi ceva, casa de rugăciune s-a umplut, iar la amvon a apărut omul cu cărbunii; acum însă era îmbrăcat curat. Serviciul divin din acea seară a fost primul şi cel hotărâtor pentru pocăinţa sa. Amănuntele acestea le-am auzit chiar de la C. Adorian în predica sa din 4 Oct. 1936 la Congresul Regional Baptist ţinut în Arad.

Bărbatul acela a fost Iohann Hammerschmidt, păstorul bisericii, un om a lui Dumnezeu. În ziua de Paşte 1903 a fost botezat de Hammerschmidt. După patru ani, la 21 Mai 1907 s-a căsătorit cu o tânără din biserica germană, Luiza H6 hn, fiica colportorului de Biblii de la Societatea de Biblii din Bucureşti. În Sept. 1909, i-a murit primul copil cu numele Claudiu. La câteva zile s-a despărţit de mamă şi de soţia în doliu şi împreună cu Iohann Fleischer a plecat la Seminarul Teologic Baptist din Hamburg, Germania. Aici a studiat până în 1911. În 1912 a început să păstorească biserica baptistă română înfiinţată.

În familie a fost dăruit cu încă patru copii, doi băieţi şi două fete.

La precongresul de la Bucureşti din 28 – 30 Noiembrie 1919, când s-a format Uniunea Bisericilor Baptiste Române, şi a fost ales un comitet provizoriu, C. Adorian a fost ales preşedinte. * Primul Congres, ce s-a ţinut la Buteni judeţul Arad în 13 – 15 Februarie 1920 l-a ales Preşedintele Uniunii, funcţia la care a fost reales la 28 – 30 Sept. 1922.

Din cauza stării sale fizice n-a putut face călătoriile necesare, de aceea în 28 Ianuarie 1925 a demisionat. A fost directorul revistei, Farul Mântuirii. Între 1922 – 1925 a fost directorul Seminarului Teologic Baptist din Bucureşti, şi mai mulţi ani a fost profesor la Vechiul Testament şi Teologia Pastorală. La Congresul de la Buteni, în 23 – 24 Oct. 1948 a fost ales din nou vicepreşedintele Uniunii şi reales în Congresul ţinut la Bucureşti în 28 – 29 Iulie 1951.

A păstorit biserica fără întrerupere până la moarte: singur, iar

130 în colaborare cu Lucaşa Sezonov între anii 1933 – 1938, cu Petre Truţa între anii 1938 – 39, cu Jean Staneschi între 1949 – 1952 şi cu Alexa Popovici între anii 1952 – 1954, când trece la cele veşnice. În dimineaţa de 4 Ianuarie 1954 a murit şi în 7 Ianuarie 1954 a fost înmormântat în cimitirul Belu-Evanghelic din Bucureşti.

Figura sa a fost bine cunoscută în ţară şi în străinătate. El a fost prezent la aproape toate congresele baptiste ţinute în ţară şi la patruân străinătate, şi anume: Berlin 29 Aug. – 3 Sept. 1908, Londra 19 – 21 Iulie 1920, Stockholm 21 – 27 Iulie 1923 şi Berlin 4-lo August 1934.

PRIMUL DIACONAT. IOAN BRANEA. Preocupat cu problemele, C. Adorian nu a putut face vizite familiare la membrii, ci biserica l-a ales în această slujbă pe Ioan Branea, şi când Teodor Sida şi G. Slav au venit la Bucureşti, odată cu ordinarea lui C. Adorian, biserica a cerut şi ordinarea lui Ioan Branea, ca diaconul bisericii.

Ioan Branea s-a născut în anul 1870 în comuna Săcele din judeţul Braşov. De tânăr a venit la Bucureşti şi s-a angajat în serviciu. Pocăinţa i-a fost prin citirea Noului Testament primit de la inspectorul lui de la serviciu, un evreu. După pocăinţă, a peregrinat până în cele din urmă a fost unul din fondatorii bisericii baptiste române.

În 1923, când s-a construit clădirea Seminarului, Ioan Branea a fost omul încredinţat cu supravegherea şantierului, pentru care a părăsit serviciul deţinut mai bine de 20 de ani, şi a rămas în totul cu slujirea frăţietăţii.

La 24 Februarie 1924, când C. Adorian a plecat cu o jumătate

din biserică în sala din clădirea Seminarului, Ioan Branea a rămas cu cealaltă jumătate pe loc în Strada Birjarii Vechi 31 încă trei ani; după aceea, cele două biserici s-au reunit. În anul 1931, datorită distanţelor

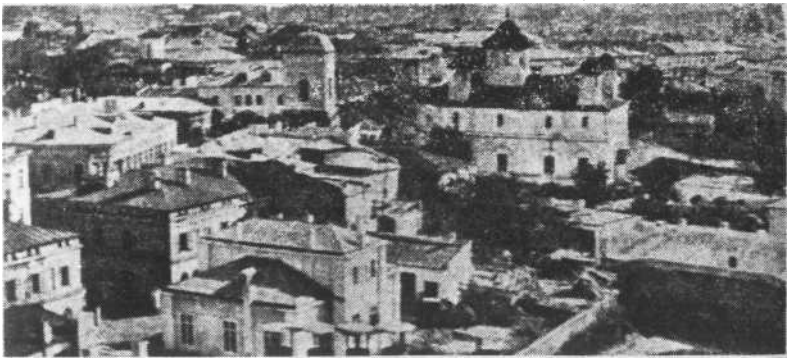

Bucureştiul în 1856. *Fotografie realizată de Angerer*, *unul dintre primii daghereotipişti* prea mari, şi a înghesuielii, un grup de credincioşi s-au hotărât şi au deschis o biserică nouă în Colentina, alegându-l pe Ioan Branea, pastorul lor, şi el s-a achitat cu demnitate în slujire până la închiderea bisericilor baptiste sub dictatura lui Antonescu. A murit în ziua de 29 Noiembrie 1952, la vârsta de 83 de ani. Înmormântarea a avut loc la 1 Decembrie 1952 în cimitirul Belu-Evanghelic din Bucureşti.

ACTIVITATEA BISERICII PENTRU UNIREA CEA MARE. În anul 1919, după Unirea Transilvaniei şi Bucovinei cu patria mamă, biserica din Bucureşti a căutat să-şi dea contribuţia ei la realizarea Unirii tuturor baptiştilor din România într-o organizaţie naţională. Astfel, biserica a hotărât ca C. Adorian împreună cu G. Nicoară să plece la Buteni şi Curtici spre a trata formarea unei organizaţii pe ţară. Pentru împuternicirea lor a fost redactată următoarea scrisoare: Comunitatea Baptistă Română din Bucureşti

Bucureşti 20 Mai 1919

Către Fraţii noştri în Christos din întreaga ţară românească şi Transilvania.

Prin prezenta vă facem de cunoscut că am ales pe fratele şi predicatorul nostru, Constantin Adorian, ca să plece să viziteze toate comunităţile baptiste din întreaga ţară românească, Transilvania, Bucovina, Banat şi Basarabia, cu scopul să discute şi să ia înţelegere cu fraţii noştri conducători asupra modalităţii, cum se va putea organiza şi strânge relaţiile dintre comunităţile noastre. Fratele nostru va aduce

salutările noastre şi va fi interpretul dorinţei noastre pentru stabilirea unităţii noastre în ceea ce priveşte credinţa şi lucrul Domnului.

Cu rugămintea ca Domnul să binecuvânteze toate Comunităţile noastre şi prin ele toată suflarea românească de pretutindeni, vă rugăm a primi, scumpii noştri fraţi, salutările noastre frăţeşti în Mântuitorul nostru Iisus Christos, căreia fie mărire şi slăvire în veci.

Secretar Ioan Branea Predicator C. Adorian

Fraţi conducători din comitet: Teodor Mihuţ, Gh. Niculescu" De la scrisoarea aceasta s-a format Uniunea Bisericilor Baptiste din România de mai târziu.

În acest timp biserica avea cam peste loc de membrii.

BIBLIOGRAFIE

I. *Nicolae Taşcă, RâiDuns la chestionar. Constanţa, 1957*.2 – *Ioan Branea, Istoria pocăinţei mele, Bucureşti, 1949, în manuscris. 3. Dr. J.H. Rushhrooke, The Baptist Movement in the Continent of Europe*; *4. C. Adorian, Date istorice, manuscris, datat 22 Mai 1950*; *5. C. Adorian, Tudor Sida, articol omagial publicat în revista Monitorul Baptist, Mai 1933*, pag. *3*; *6.C. Adori-an, Raport pe trei ani, în manuscris, prezentat bisericii la 1 Ianuarie 1916*; 7. *i. Branea, Importanţa Misiunii în Bucureşti, articol publicat în revista Farul Mântuirii, Nr. 4, 1 Martie 1920*; *8. C. Adorian, Răspuns la chestionar, manuscris, 1950*; *9. Darea de seama asupra Congresului din Buteni 13 – 15 Fehr.1920, publicată în revista Farul Mântuirii Nr. 4, 1 Martie 1920*, pag. *28, col.2*; *10. Vasile Berbecar, Aviz, publicat în revista Farul Mântuirii, Nr. 5, Martie 1925*, pag. *8*, (*se referă la demisia lui C. Adorian de la preşedinţia Uniunii*); *11. F.W. Simoleit, Erster Furopenischer Baptisten Kongres, Berlin, 1908*, pag. *167*; *12. W.T. Whitleu, Third Baptist World Co*: *„gre =*: *s, 1923*, pag. *51 – 54*; *13. C. Brooks, I.H. Rush-brooke, The Baptist Work în Europe, London, 1920, pp.50, 51*; *14. Palatul Evangheliei, prospect, publicat în Farul Mântuirii, Nr. 3, din 1 Febr.1920*; *15.F.W. Schuller, Omul şi lucrarea, publicat în îndrumătorul Creştin, Nr. 1 – 3, Martie 1945, p.2*; *16. Necrologul I. Branea, publ. În îndrumătorul Nr. 11 – 12, Dec.1952, p*! *5*; *17.P.N. Popa, înmormântarea fr. C. Adorian, publ. Îndrumătorul 1 – 2, Martie 1954, p.3*;

Capitolul VU

RĂSPÂNDIREA ÎN ROMÂNIA VECHE

În afară de oraşul Bucureşti, provinciile vechii Românii, adică, Muntenia şi Moldova, nu cunoşteau nimic despre credinţa baptistă şi

despre mărturisirea şi trăirea lor, înainte de 190 o. În Moldova a apărut, ca o arătanie prevestitoare, existenţa unui credincios baptist la curtea domnească a domnitorilor greci din Moldova, de la începutul secolului XVII. Numele lui a fost Vevelli Constantin zis Ioan, care era de credinţă baptistă şi era un oarecare dregător şi sfetnic al căpeteniei. Nu ştim nimic despre activitatea religioasă a sa. Despre existenta lui aflăm într-o cuvântare a profesorului Toma Slev de la Seminarul Teologic Baptist din Bucureşti, intitulată Rolul şi viitorul social al baptismului. Nu ne-a rămas nimic dacă Vevelli a convertit pe alţii şi daci5 el şi-a format vreun cerc de prieteni. Numai în primul deceniu al secolului XX a pătruns credinţa baptistă printre români în Muntenia prin vecinătatea Dobrogiei. Datorită însă cruntelor prigoane nici aici nu s-a putut manifesta şi afirma, de aceea nu a progresat prea mult.

PRIMA PĂTRUNDERE. BISERICA DIN JEGĂLIA. În anul 1907, a plecat un grup de bărbaţi tineri, de sărbătorile Crăciunului, din Jegn-Ha la Feteşti şi alte sate din jur. Au trecut apoi Dunărea la Cernavodă şi aici au aflat de la diferite familii despre pocăiţi. Curioşi, într-una din zile, în 2 Ianuarie 1908, tinerii colindători s-au dus la casa la care se adunau pocăiţii. Aici au găsit doar pe o femeie, care le-a spus, CS predicatorul lucrează la fabrica de ciment, dar că la ora 12, îl vor întâlni. După ora 12 s-a apropiat de colindători un bărbat şi a început să le vorbească din Evanghelie. Vorbele lui plăcute au pătruns în inimă a trei tineri: Gheorghe Mitu, Haralambie C. Dumitru şi Dobre V. Toancă. La despărţire, credinciosul baptist Nicolae Teodorescu, care le-a vorbit, le-a dat douh Testamente. Întorşi în comuna lor, în legi>lia, tinerii aceştia au început să povestească tot ce au auzit de la Nicolae Teodorescu, la Cernavodă. Dar toate cunoştinţele lor s-au epuizat în grabă, de asemenea zelul şi în lucrarea lor a început să scadă cu trecerea zilelor.

Cum în vara anului 1908 a fost o mare secetă, s-au făcut diferite ceremonii religioase pentru ploaie. Acolo s-au întâlnit din nou tinerii din iarnă şi şi-au readus aminte de vorbele lui Teodorescu de la Cernavodă. Dobre V. Toancă l-a îndemnat pe Haralambie C. Dumitru, să se ducă la biserica din sat. Acesta însă a mai fost în câteva rânduri la Cernavodă şi ţinea o corespondenţă cu Nicolae Teodorescu. De acolo a primit o Biblie, pe care a început să o citească şi să o aprofundeze cu sârguinţă. În discuţia lor, a venit şi Dima Mitrea, şi cu toţi şi-au împrospătat interesul în viaţa religioasă.

La 6 Ianuarie 1909, toţi cei trei tineri s-au dus la Cernavodă şi au stat acolo trei zile, bucurându-se cu credincioşii baptişti de acolo. La întoarcerea în comuna lor, s-au hotărât să deschidă şi ei în comuna lor o casă de rugăciune în casa lui Dima Mitrea. De atunci au ţinut întruniri de rugăciune în fiecare Miercuri, Sâmbăta seara şi Duminica atât dimineaţa cât şi seara. Lumea a început să vină să asculte, uneori era plină şi casa şi curtea de popor. Din Biblie predica mai mult Fa-ralambie Dumitru.

Imediat însă, au apărut şi greutăţile. Au fost sesizate autorităţi(le şi au urmat chemări pe la primărie, cercetări şi ameninţări de tot felul, ei însă au ţinut o strânsă legătură cu credincioşii din Cernavodn, 1 care îi îndemnau să stea lângă adevăr.

La 2 Februarie 1909 a venit să-i viziteze Maxa Comloşanu de la Cernavodă, de fel din Arad-Micălaca, cumnat cu Radu Taşcă, aflat acum la lucru la Cernavodă. Cei trei credincioşi din Jegălia au chemat pe mulţi din comună să vină şi să asculte propovăduirea Evangheliei şi Maxa Comloşanu a predicat Evanghelia şi Duminica dimineaţa şi seara. Pentru seara, preotul din sat, Neagu Dumitrescu, a organizat o poteră de bătăuşi să-l prindă pe Maxa Comloşanu şi să-l bată, dar oamenii, stând la pândă, şi-au schimbat părerile şi au plecat la ale lor. Preotul însă, a uneltit toată noaptea la primar şi la jandarmi. Dimineaţa, la 3 Februarie 1909 l-au chemat pe Maxa Comloşanu la primărie. Acesta s-a dus însoţit de Haralambie Dumitru şi de Dobre V. Toancă. La primărie era şi preotul Neagu Dumitrescu, care a început discuţii cu o ceartă aprinsă şi mereu amenința cu bastonul. După cercetări, Comloşanu a fost trimis la Roseţi, la administraţia domeniului. Pe drum, tot timpul a fost însoţit de cei doi, la care s-a mai adăugat şi Dima Mitrea.

La Roseţi au fost duşi la postul de jandarmi şi apoi la administraţia domeniului. Aici li s-a dat deplină libertate să vorbească celor ce s-au adunat să-i vadă. Maxa Comloşanu a predicat într-un salon, cu multă înflăcărare. Dimineaţa, în 4 Februarie au fost trimişi la prefectura din Călăraşi, iar prefectura i-a trimis la compania de jandarmi. Pentru fcercetări, au fost despărţiţi şi cu toţi au avut de îndurat grele suferinţe. Întâi, au fost bătuţi cu centurile. Speriat de o asemenea suferinţă, Dima Mitrea s-a lepădat de credinţă, spunând că el nu e pocăit, ci i-a adus cu căruţa, de chirie. Pe ceilalţi doi din Jegălia i-au bătut, până jandarmii s-au obosit. În timpul bătăilor, cei doi, care

au fost aduşi laolaltă, istoriseau jandarmilor cum leii s-au îmblânzit când Daniel a fost aruncat, ca pedeapsă, în groapă. De ruşine şi obosiţi, în cele din urmă jandarmii au încetat bătaia. Pe Maxa Comloşanu, fiindcă era din Ungaria, din Transilvania, l-au bătut numai la tălpi că i s-au umflat tălpile ca nişte perine.

După bătaie, i-au luat pe toţi şi i-au dus la protopopul ortodox, şi aici acesta i-a supus unor chestionări asupra credinţei. Spre deosebire însă de alţi preoţi, protopopul din Călăraşi s-a purtat foarte bine cu ei. În discuţia avută a folosit cuvinte demne şi înţelepte. De la protopop au fost duşi din nou la compania de jandarmi şi puşi la muncă până seara, când celor trei din Jegălia li s-a dat drumul. Pe Maxa Comloşanu l-au mai ţinut închis câteva zile şi apoi l-au dus la Constanţa, de unde i s-a dat şi lui drumul. La câteva zile însă după ce a sosit la Cernavodă, autoritatea de la şantierul de construcţie a primit ordin şi l-a expulzat atât pe Maxa Comloşanu cât şi pe ceilalţi credincioşi baptişti din Cernavoda, veniţi din Transilvania la lucru. Astfel, la Cernavodă au rămas numai baptiştii băştinaşi.

În Jegălia, grupul credincioşilor baptişti s-a întărit, s-a călit în suferinţe. Cei hotărâţi au fost: 1. Haralambie C. Dumitru, 2 Dobre V. Toancă, 3. Dima Mitrea, /cel care se lepădase de credinţă la Călăraşi 4. Nicolae Simion, 5. Niţă Dumitrescu Şerban, 6. Gh. M. Başa, 7. Gh. C. Lolor, 8. Maria C. Mitrea, 9. Maria Roancă, Io. Păuna N. Tudor, 11. Nic. Ene. 12. Marina Dumitraşcu, 13. Maria N.D. Şerban, 14. Maria C. Vasile, 15. Maria Gh. Culea, 16. Zamfira G. Culea, 17. Constantina C. Lolor, 18. Maria N. Simion, 19. Anica Gh. Başa, 20. Voica N. Ene, 21. Paraschiva V. Toancă, 22. Anica I. Dorde, 23. Constantin C. Lo-loţ, 24. Antiţa C. Dumitru, 25. Dobriţa Nae Dinu.

În luna Martie 1909, lui Dobre V. Toancă i-a murit un băieţaş de 4 ani şi ei fiind proaspăt convertiţi, nu ştiau nicio rânduială pentru un serviciu de înmormântare, s-au dus la Cernavodă să aducă de acolo un Predicator. Experienţa cu Maxa Comloşanu însă i-a făcut pe cei de la Cernavodă să fie mai prudenţi. I-au instruit doar cum să facă un serviciu de înmormântare. Când părinţii lui Toanca şi rudele, care erau foarte împotrivitori credinţei baptiste, au văzut că se întorc de la Cernavodă fără predicator, şi şi-au dat seama că vor să înmormânteze copilul fără slujba preotului, au început să-l batjocorească pe Toancă. El însă a stat tare şi grupul de credincioşi a plecat cu mortul, iar pe parcurs până la cimitir au cântat continuu, s-a adunat aproape întreaga

comună, şi ceea ce părea un faliment a fost o biruinţă.

Cu toată formarea bisericii baptiste din Jegălia, încă niciunul de acolo nu era încă botezat, fiindcă după întâmplarea cu Maxa Comloşanu şi expulzarea lui în Transilvania, fraţii din Cernavodă au ezitat să mai meargă la Jegălia şi să aibă acolo un botez nouţestamental. Dar Maxa Comloşanu a făcut prin corespondenţă o legătură între credincioşii din Jegălia şi F. Berney, misionarul elveţian, care se afla acum la Silistra. Câţiva dintre bărbaţii credincioşi din Jegălia s-au dus la Silistra, şi au fost botezaţi de Berney în Dunăre. Tot atunci el a ordinat pe Haralambie C. Dumitru şi pe Dobre V. Toanca în slujba de prezbiteri, Aceştia la întoarcere, au botezat pe restul de convertiţi.

După un timp, fiindcă Dima Mitrea, în casa căruia se ţineau serviciile divine ale bisericii, nu ducea o viaţă demnă, fiind supus beţiei, biserica s-a mutat în casa lui Nicolae Simion, şi a avut pace până la 25 Februarie 19 lo, când administratorul de plasă i-a chemat pe baptişti, atât bărbaţi cât şi femei, la primărie şi a dezlănţuit o nouă campanie de prigoană, cu pălmuiri „bătăi, batjocuri şi hulă, etc.

Sâmbătă 27 Februarie 19 lo, un grup de credincioşi s-au hotărât şi au plecat la Cernavodă, spre a lua parte acolo la serviciile divine, în Duminica de 28 Februarie. Cei ce au rămas acasă s-au adunat spre a avea un serviciu divin acolo. În timp ce se rugau, o ceată de bătăuşi au intrat în casa de rugăciune cu strigăte şi ameninţări, scoţându-i pe credincioşi afară în bătăi. Toţi îl căutau pe Haralambie C. Dumitru dar acesta era la Cernavodă. În următoarea Duminică, 7 Martie 19 lo, în timp ce erau adunaţi la serviciul divin şi veniseră şi câţiva credincioşi din Cernavodă, în casa de rugăciune au năvălit mai mulţi bătăuşi, cu ciomege şi cu zbierete, unii au intrat înăuntru şi au început a bate, cei ce reuşeau să fugă afara erau bătuţi de bătăuşii de afară. Din nou îl căutau pe Haralambie C. Dumitru, dar acesta plecase la Bucureşti, şi l-au luat pe Gh. C. Lolor şi l-au târât la biserica ortodoxă, sându-l pe mâna preotului Neagu Dirmitrescu. Acesta, după ce l-a cont în toate felurile l-a ameninţat că dacă nu se lapădă de credinţă o să-l omoare cei ce îl aşteaptă afară.

După bătăile şi ameninţările din 28 Februarie şi 7 Martie *19 lo*, *oţ* delegaţie de două persoane, Haralambie C. Dumitru şi Dobre V. Toa: că au plecat la Bucureşti. Înainte însă au dat pe la procurorul de Ialor miţa şi i-au înmânat o petiţie, în care descriau persecuţiile religioase

de la Jegălia. De acolo au plecat la Bucureşti, cu o petiţie pentru Ministerul de Interne. Ei voiau să înmâneze petiţia în mod personal ministrului de interne, astfel, s-au dus acasă la Ioan C. Brătianu şi s-au postat afară în aşteptare. Poi>» g tarul, când i-a văzut, a mers la ei, a intrat în vorbă cu ei şi le-a cerut petiţia, dar ei cereau să fie primiţi de ministru. După ce a plecat portarul, a venit un altul şi l-a invitat pe D.V. Toancă, la care era petiţia, să vină înăuntru, unde a fost un poliţist, care l-a dus la poliţie, unde i s-a luat petiţia, l-au cercetat şi apoi l-au închis. A doua zi sub escortă l-au expediat acasă, fiind clasat ca un „maniac religios". Celălalt delegat, Haralamnbie C. Dumitru s-a dus la Nicolae Fleva.om politic, în două rânduri a fost ministru şi primar al Bucureştilor, care l-a ascultat, i-a luat plângerea şi cu o scrisoare l-a trimis la ziarul Adevărul. Aici, ziariştii au făcut cerc în jurul lui Haralambie C. Dumitru. În urma acestei întâlniri cu ziariştii, au fost publicate în ziarul Dimineaţa articole intitulate „Conflictele religioase din comuna Jegălia? în care au fost expuse prigoanele şi suferinţele baptiştilor de acolo. Cel mai amplu articol a fost în ziarul din Io Martie 19 Io.

În petiţia predată lui Nicolae Fleva, descrierea suferinţelor se încheie astfel: „Domnule... vedeţi dumneavoastră şi constataţi în ce stare suntem şi în ce jale jalnică de plâns! Că am ajuns mai rău ca dobitoacele, că şi ele au drept de a nu le bate; însă noi suntem poate mai mult ca dânse-te „În urma intervenţiilor lui Fleva şi ca urmare a articolelor din ziarul Dimineaţa, persecuţia s-a potolit. După un timp însă, duşmanii baptiştilor au înscenat un proces, dându-i în judecată pe baptişti, ca hulitori se religie. Bătăuşii, ca să nu fie prinşi ei, au apărut la proces ca recla-manţi, iar treizeci de bărbaţi şi femei credincioşi baptişti s-au aflat în

Marin Dumitraşcu 1906 – 1946

culpaţi. Toţi aceştia au fost chemaţi la Tribunal de patru ori. La început procesul a fost intentat de jandarmeria comunei. Judecătoria din Feteşti i-a ascultat şi după aceea şi-a declinat competenţa, trimiţând procesul, toate depoziţiile, la Tribunalul de Ialomiţa. Completul de judecată a fost compus din C.G. Macri, asistat de A. Şuţu; inculpaţii au fost apăraţi de avocatul Al. Bădulescu. Ziarul Dimineaţa în ediţia sa din 23 Septembrie 19 Io, s-a ocupat de proces, redând istoricul şi faptele de la dezbaterea din 21 Sept. 19 lo de la Tribunalul din Călăraşi. Procesul s-a amânat pe 13 Decembrie 19 lo, când baptiştii au fost condamnaţi pe baza art. 180 C.P. la câte Io zile închisoare, cei trei Haralambie C. Dumitru, Dobre V. Toancă şi Dima Mitrea. Toţi cei trei condamnaţi au făcut apel. Curtea de Apel din Bucureşti a respins apelul şi ei au făcut recurs la Curtea de Casaţie. De trei ori s-au prezentat cei trei condamnaţi în faţa instanţei supreme, şi cu toate acestea li s-a respins recursul, sentinţa rămânândvalabilă. Toţi trei au executat sentinţa de Io zile închisoare, de la 30 Decembrie 1911 până la 8 Ianuarie 1912.

În Martie 1912 s-a convertit la credinţa o ţigancă. Soţul ei, luat în râs şi agitat de vechii duşmani ai baptiştilor, a bătut-o cu o funie de cânepă udă şi a strâns-o cu cleştele, dar ea a rămas credincioasă. Atunci bărbatul a gonit-o la tatăl ei în comuna Cocargeaua. De aici, ea a

scris bisericii din Jegălia, rugând pe fraţi să-i facă o vizită. Cei, care s-au dus au fost arestaţi, duşi la Călăraşi la Procuratură şi depuşi la închisoare. De aici o altă inchiziţie asupra baptiştilor. Au fost arestaţi Do-bie V. Toancă, Haralambie C. Dumitru, Niţă D. Şerban, Gh. C. Lolor, Gh. M. Başa şi Nic. Simion. De mai multe ori au fost duşi în faţa judecătorului de instrucţie şi bătuţi în faţa şi din ordinul său. O dată a luat o cruce şi a pledat pentru sărutarea ei, ca, după ce a văzut că cei şase a-restaţi, credincioşii baptişti, refuză, i-a bătut cu crucea până a rupt-o. Când anchetatorii s-au convins că baptiştii nu se leapădă de credinţă, i-au eliberat unul câte unul. Dintre ei, Ciob re V. Toancă a stat la închisoare trei luni. Din toate aceste cercetări însă, s-au pomenit cu un alt proces, învinuiţi ca hulitori de religie. Procesul s-a dezbătut de câteva ori la Tribunalul din Călăraşi, fără să se decidă până în 1916, când a început războiul şi procesul a fost amânat. Abia în 24 Decembrie 1920 au fost citaţi şi procesul a fost stins prin amnistia regală.

În toţi aceşti ani, baptiştii din Jegălia, nu numai că au fost bătuţi, prigoniţi, dar copiii lor au fost izgoniţi din şcoală şi nu au mai fost primiţi decât, după ce în urma petiţiilor şi telegramelor adresate regelui Carol I, s-a dat ordin direct de la Minister.

La arendarea de pământ, administratorul moşiilor, nu le-a aprobat arendarea şi nu le-a dat pământ pentru arat şi semănat în anii 1914 1915 şi 1916. Oamenii, fiind lipsiţi de drepturi, au făcut petiţii la Mini terul de Domenii, dar ori unde s-au dus li s-a spus că nu au drepturi.

În vremea aceasta de luptă şi suferinţă, biserica a fost vie şi creştea în har. La amvonul lor simplu au predicat marii predicatori: Comlo-şanu Maxa, Radu Taşcă, Mihai Brumar, Mihai Munteanu, Vasile Ber-becaru, şi alţii. Păstoria bisericii o aveau cei doi eroi, prieteni între ei de la început: Haralambie C. Dumitru şi Dobre V. Toancă. În timpul războiului, Dobre V. Toancă a fost mobilizat şi în luptele de la Topraisar a fost grav rănit şi moare în Octombrie 1917.

În timpul războiului, prigoanele au încetat, şi credincioşii au recăpătat pământ pentru agricultură, iar ei drept mulţumire, au construit o casă de rugăciune. La 27 Mai 1917, noua casă de rugăciune a fost îna-ugurată cu multă bucurie. Haralambie C. Dumitru a fost din 1920 până în 1927 lucrător cercual pe toată Dobrogea de Sud, iar din 1927 până în 1930 a păstorit bisericile din Ialomiţa. În Martie 1948,

după o lungă şi grea suferinţă, trece la cele veşnice. Ultimele cuvinte de despărţire adresate întregii sale familii şi fraţilor, ce-l înconjurau au fost: „Mă duc acasă la Domnul. „Din biserica aceasta urmau să se ridice doi predicatori în generaţia următoare: Ştefan Dumitru, fiul lui Haralambie C. Dumitru, şi Marin Dumitraşcu, fiul lui Niţă Dumitraşcu Şerban.

BISERICA DIN BRĂILA. În anul 19 Io, s-a mutat de la Tulcea la Brăila un credincios baptist, Adam Sezonov, botezat de Pavlov, pe când acesta era păstor la Tulcea. Timp de nouă ani, el fiind în Brăila, a aparţinut de biserica din Tulcea, unde mergea din timp în timp. Abia în 1919 în luna Aprilie, Adam Sezonov s-a întâlnit cu un alt credincios baptist, anume Costache Dobre şi prin acesta l-a aflat pe Nicolae Petrescu, proaspăt întors din America şi el de credinţă baptistă, şi împreună au început să ţină servicii de rugăciune, la început într-o cameră la Adam Sezonov, iar după scurt timp în biserica reformată de pe B-dul Carol. În cursul anului 1919 biserica a crescut la 19 suflete.

Lucrarea a crescut continuu, datorită râvnei cu care se lucra. I n Duminica de 6 Iunie 1920, Constantin Adorian din Bucureşti a ţinut primul botez în Dunăre, cu trei suflete /Lidia Sezonov, Mihail Belicov şi Echim Barbu/. La botez a luat parte un grup de coriști din Bucureşti.

Cum lucrarea a început să ia avânt. biserica l-a adus la pastoratul ei pe tânărul seminarist Pantelimon Andrişan. Dar el n-a stat în Brăila decât un timp scurt, întrucât a plecat în America pentru continuarea studiilor teologice. Lucrarea de vestire a Evangheliei a rămas din nou pe seama lui Nicolae Petrescu, Costache Dobre şi Adam Sezonov.

În 1921, întorcându-se de la Seminar din America, Ştefan Stuparu a fost chemat la pastoratul bisericii şi sub el au avut loc mai multe botezuri ţinute în Dunăre. Biserica a crescut, s-a întărit şi maturizat mult su*> pastoratul lui Stuparu.

Fiind în comunicaţie directă şi în relaţii strânse cu bisericile din Tulcea şi Cataloi din Dobrogea, biserica din Brăila s-a bucurat de continuă împrospătare şi de îmbogăţire de cunoştinţe, prin vizitele şi a u-nor predicatori de la aceste biserici şi a mai multor membrii cu cunoştinţe adânci în Sf. Scripturi. În primii ani, membrii erau şi ruşi şi români. Mi-un timp familiile fraţilor Sezonov, Adam, Iacob şi Andrei, s-au ridicat ca număr. Datorită lor, cu toţi fiind industriaşi, biserica a ajuns bine cunoscută, cu bună reputaţie în oraş.

Datorită legăturilor cu bisericile din Tulcea şi Caţaloi, credincioşii din Brăila au luat modelul de activitate de la aceste biserici. Astfel, femeile au fost organizate în grupe de lucru. Ele se adunau o dată pe săptămână şi aveau meditaţie, rugăciune, apoi lucrau împreună şi făceau lucru de mână, ca broderie sau croşetărie, etc. pe care le vindeau şi banii a-gonisiţi îi foloseau la operele de binefacere, la ajutorarea celor lipsiţi sau bolnavi. Aici a lucrat la început cu femeile L".

Adam Sezonov Industriaşul din

BraMla dovica Cristea, după întoarcerea din America de la studii. A

venit apoi, ca misionară Eva Lupescu şi altele din cele ce s-au pregătit la Seminarul Teologic Baptist din Bucureşti.

Chiar de la început, credincioşii din Brăila au aplicat misionarismul, răspândirea Evangheliei şi în alte părţi. Unul care a început în la crearea misionară a fost Nicolae Petrescu. El s-a născut în Decembrie, 1887 în comuna Dunărea şi s-a convertit la Cernavodă în 1909, dar nu s-a botezat, decât după ce a ajuns în America. Aici, în biserica română din Cincinaţi, Ohio, a fost botezat în 1911 de Rista Igrişan. După doi ani, în 1913 s-a întors în ţară şi a lucrat împreună cu Nicolae Teodores-cu din Cernavodă în comunele din Dobrogea. După război, în 1919, s-a mutat la Brăila şi a fost unul din fondatorii bisericii. El n-a stat însă acolo, ci a pornit în misiune. Şi-a asociat pe alţi doi credincioşi, pe Şo-carici Constantin şi pe Marcu Ştefan şi cu ei a început o lucrare în comuna Lascăr Catargiu, unde au întemeiat o biserică.

În Brăila, biserica nu a avut de suferit prigoane, fiindcă avea pe

unii membrii foarte bine cunoscuţi în oraş. Dar în biserică, filială a ei, biserica din Lascăr Catargiu, credincioşii au avut de îndurat mai multe încercări de prigonire. Preotul, jandarmii şi cu o ceata de oameni de nimica, au năvălit într-o noapte în casa unde se aflau Nicolae Petrescu, Marcu Ştefan şi Constantin şocarici, cu gânduri de crimă, dar aceştia au scăpat, ca prin minune. Altă dată au fost arestaţi şi duşi la

Pantelimon Andrişan
Ştefan Stupariu

Postul de jandarmi din comuna Independenţa, unde au fost investigaţi şi supuşi unor umiliri, dar neputând stabili nicio vinăvăjie asupra lor, li s-a dat drumul.

După unirea tuturor provinciilor la România, şi cum se simţea o dorinţă generală de unire a tuturor bisericilor baptiste într-o organizaţie naţională şi reprezentativă, şi biserica din Brăila a consimţit să fie trimişi Constantin Adorian şi Gheorghe Nicoară în Transilvania spre a lua contact cu conducătorii baptişti de peste Carpaţi şi a se sfătui în această privinţă. Astfel, biserica a redactat următoarea scrisoare de recomandare:

Brăila 7/20 Mai 1919

Document de încredere, Prin care subscrişii membrii ai antistiei comunităţii baptiste române din oraşul Brăila, împuternicim pe fraţii Constantin Adorian şi Gheorghe Nicoară, ca în comitetul ce se va

întruni în curând, în judeţul Arad, în interesul unirii noastre, să poată isprăvi în numele nostru orice lucru de interes comun, despre care acolo va fi cuvântul, fiind o dorinţă din inimă la unificarea lucrului Domnului.

Acest document îl întărim frin subscriere proprie. Adam Sezonov Brăila Str. Transilvaniei Nr. 5, P Nicolai Petrescu, Brăila, Strada

Griviţei Nr. 176.

Biserica din Brăila avea o poziţie strategică pentru misiune. De aici se putea ajunge atât în Moldova şi Basarabia, cât şi în Dobrogea şi Muntenia. Pe lângă aceasta, datorită unor persoane importante dintre membrii ei, biserica va juca un rol de prim rang în conducerea U-niunii Baptiste din România. A contribuit foarte mult şi prietenia personală dintre Constantin Adorian şi fraţii Sezonov din Brăila. În mai multe rânduri. În casieria Uniunii nu erau bani, şi atunci fraţii Sezonov, care erau industriaşi şi erau bogaţi, au ajutat cu fonduri însemnate. Iar omul care a ştiut să folosească anumite situaţii şi să apeleze după fonduri a fost Constantin Adorian. Legăturile de prietenie îi făcea pe fraţii Sezonov să nu refuze apelul de ajutoare.

BISERICA DIN CRAIOVA. Lucrarea de răspândire a credinţei baptiste în Craiova a început în anul 1893, prin mutarea în oraşul de scaun al Olteniei a colportorului de Biblii Carol Crijanovschi. El a fost trimis de Societatea de Biblii Britanică şi întreţinut de ea. Imediat ce s-a stabilit în Craiova, Crijanovschi a început să-şi câştige prieteni şi un cerc de cunoştinţe, care creştea continuu. Credincios baptist, atât el cât şi soţia căutau să-i convingă pe alţii de starea de păcătoşenie şi de nevoia de mântuire a sufletului. Prin strădania lor, au fost câştigaţi la credinţ? câteva persoane, cu care s-a început o biserică baptistă.

În anul 1896 însă, Societatea Biblică i-a cerut să se mute cu familia la Turnu-Măgurele. Plecarea sa din Craiova a făcut ca lucrarea abia începută să lâncezească.

Iacob S

După un an, în 1897 Carol Crijanovschi se reîntoarce la Craiova, unde reîncepe să lucreze în biserică. Lucrarea mergea destul de greu şi încet, fiindcă oamenii nu cunoşteau nimic despre Biblie; toată viaţa, trăirea religioasă se reducea la păzirea unor tradiţii moştenită din părinţi în copii. Propovăduirea Evangheliei, trăirea în credincioşia reală era un lucru nou pentru oameni, ba unora li-e era frică şi se fereau ca de ciumă. Un alt lucru ce împiedica lucrarea era faptul că Crijanovschi nu era român, şi oamenilor li se spunea că prin trecerea la o altă credinţă îşi vor pierde naţionalitatea, că nu vor mai fi români.

În vremea aceasta nu exista în toată România Veche vreo biserică de credinţă baptistă, nu existau cântări în limba română, iar cele traduse de Carol Crijanovschi nu aveau suflu românesc şi erau greoaie, chiar fără înţeles clar, cu o exprimare nepotrivită. E o minune că totuşi lucrarea a înaintat. Mai multe suflete au fost câştigate 1 a mântuire, aşa că s-a înjghebat o biserică şi serviciile divine se ţineau, în casa lui Crijanovschi.

În anul 190 l lui Crijanovschi i-a murit soţia. Rămas singur, s-a văzut nevoit să plece şi să-şi găsească o soţie credincioasă, spre a-şi reface căminul. S-a dus la Budapesta, unde a stat un timp mai îndelungat la biserica baptistă germană. Aici s-a căsătorit cu o membră a bisericii, cu E-vă Keller. Imediat după recăsătorire, Carol Crijanovschi s-a reîntors la Craiova. Aici a aflat lucrarea mult dată înapoi, grupul de credincioşi nu avea unde să se adune la rugăciune şi de aceea se adunau foarte a-nevoios şi foarte rar. Întors cu hotărâri noi şi plin de dorinţe sfinte, el a început din nou lucrarea de vestire a Evangheliei.

Inspirat din activitatea bisericii baptiste germane din Budapesta, el s-a întors ca un om Proaspăt şi cu hotărâri ferme de a lucra pentru mântuirea altora.

Din nou credincioşii au început să se adune în casa predicatorului Pionier. Acum însă a survenit o altă piedică, Eva, soţia lui, nu cunoştea limba română, de aceea, a mai trebuit un timp până ea a putut învăţa limba, spre a putea comunica cu membrii din biserică. În ciuda tuturor greutăţilor ivite, Carol Crijanovschi a mers înainte hotărât să-şi o

Carol Crijanovschi 1868 – 1921

noreze chemarea şi slujirea. Datorită străduaniilor sale, biserica s-a refăcut foarte repede, şi chiar dacă nu a înaintat repede, totuşi a mers în mod sigur înainte.

La intrarea României în război, în 1916, biserica a ajuns să aibă 31 de suflete şi un număr frumos de copii. Războiul însă a luat pe bărbaţi pe front, unii au fugit din oraş, mutându-se la sat, astfel ca biserica a scăzut din nou, prin împrăştiere. Carol Crijanovschi, fiind străin, a fost internat în lagăr. La terminarea războiului, se mai găsea la Craiova o biserică cu trei familii întregi şi anume: Carol Crijanovschi, a fraţilor Toma şi Ioan Klbss, şi câteva persoane răzleţe. Par şi aşa, biserica îşi continua lucrarea ei de vestire a Evangheliei.

În anul 1921, Carol Crijanovschi a murit, lăsând în urmă o singură fiică, Marta Crijanovschi, care avea să îi calce pe urme şi să fie

un re* zim al bisericii din Craiova. Cu lucrarea au fost însărcina ti cei doi fraţi, Toma şi Ioan KIOss, care fiind mai tineri, au impulsionat un spirit nou şi entuziast în biserică.

Una din lucrările specifice bisericii din Craiova, ce i-a ajutat mult a fost lucrarea muzicală cu tineretul. Tinerii au învăţat să cânte la instrumente cu coarde, mai ales la mandoline.

Aceste trei biserici: Craiova, Jegălia şi Brăila, împreună cu cele două biserici din Bucureşti, cea germană şi cea română, au numărat în 1919 cam 20 o de membrii şi aparţinătorii, adică copiii. Aceştia au fost baptiştii din România Veche înainte de Unirea cea mare.

Importanţa acestor biserici e că ele au fost bisericile pioniere, tăietoare de făgaş evanghelic. Predicatorii lor, au fost proveniţi dintre acei ce puteau predica, deşi nu aveau pregătire pentru aceasta. Excepţie face biserica română din Bucureşti, care îl avea pe C. Adorian, cu ştir dii de la Seminarul Teologic Baptist din Hamburg, Germania. Dar aceşti predicatori au avut zel puternic, şi datorită lui au fost gata de orice s-ar fi cerut de la ei.

Terminarea războiului a adus în toate bisericile o înviorare. Meni.

Toma Klbss brii considerau viaţa, ca un dar de la Dumnezeu şi acum o trăiau pentru El şi în ascultare deplină de El.

Nicolae Petrescu

Sub aspectul dreptului, baptiştii din România Veche nu aveau niciun fel de temei legal pentru funcţionarea lor, ca biserică. Nu exista nicio lege, care să fundamenteze existenţa şi activitatea baptiştilor. Totul a fost pe baza unei toleranţe administrative.

De altfel statul nu avea decât de câştigat din faptul existenţei şi activităţii credincioşilor baptişti, fiindcă baptiştii aveau un cult al moralităţii, al curăţiei sufleteşti şi trupeşti. Etica lor avea să influenţeze pe al-ţâi şi cercul influenţei lor să crească continuu în societatea omenească şi astfel baptiştii aduceau un bine social. Atitudinea lor adversitatea netă şi puternică fată de băuturile alcoolice izvora din crezul lor biblic şi prin ajungerea în multe familii a adus un incalculabil bine social. Inadmisibilitatea divorţului, castitatea tinerilor înainte de căsătorie, apoi sfinţenia în căsătorie, în cămin, au fost podoabe ale crezului şi moralei baptiste. În scurtă vreme, după apariţia credinţei baptiste prin familii, în sate şi ora? e, aceste aspecte ale vieţii şi credincioşiei baptiştilor au ajuns bine cunoscute în popor. Cinstea, comportarea demnă, respectul aproapelui, vorbirea corectă şi fără dedesubturi, denunţarea ca păcat a jocurilor de cărţi, a fumatului, a avortului, etc. au fost un puternic stimulent pentru morala publică. Aşadar, rele sociale ce nu puteau fi oprite sau frânate prin legi sau ordonanţe administrative, au fost stăvilite lent prin influenta «i pilda de viaţă a credincioşilor baptişti.

Faptul că viaţa de fiecare zi a credincioşilor baptişti a adus numai efecte bune asupra societăţii a fost elementul hotărâtor în

acordarea toleranţei depline din partea autorităţilor locale şi guvernului ţării

BIBLIOGRAFIE

Toma şi *ev*, *Rolul şi viitorul social al Baptismului*, confelrinţă *publicată în revista Farul Mântuirii*, *Anul XI*, *Nr. lO din 1 Iunie 1930*, pag. *7*. *Haralambie C. Dumitru*, *Ni ţa D. Şerban, în fiinţarea Adunării Baptiste din Jegălia şi persecuţiile ei*, *manuscris*, p. 1-16 – *Ştefan H. Dumitru*, *Din Istoria bisericii baptiste din Jegălia*, *manuscris nepublicat*. *Alexa Popovici*, *Documentele istoriei… doc. tir. 106, 107*. *Vyonne*, *Adventiştii înaintea Tribunalului*, *articol publicat în ziarul Dimineaţa*, *din 23 Sept.1910*. *C. Brooksşi* J.H. *Rushbrooke*, *Baptist Work în Europe*, pag. *51 sqq*. *I. Teohari*, *De La Brăila*, *reportaj în Farul Mântuirii*, *Nr. 7 din Iunie 1920*, pag. *53*. *Nicolae Petrescu*, *Răspuns la chestionar*, *manuscris*. *Fiorea Pădea-" / Răspuns la chestionar*, *manuscris*. *Articolul Oltenia*, *publicat în revista Călăuza Nr. 3 din 1936*, pag. *4*. *Nicolae Sava*, *Viaţa şi activitatea în câmpul Evangheliei*, *manuscris*.

Capitolul VIII ÎNCEPUTURILE BAPTISTE ÎN BUCOVINA

Bucovina este una din cele mai frumoase provincii ale României cu un pitoresc aproape neasemuit, dar cu o istorie foarte zbuciumată. În satele şi târgurile bucovinene, crezul baptist a pătruns cu mult înainte de datele, posibil a fi stabilite prin documente, prin refugiaţii austrieci veniţi după o brumă de libertate religioasă aici, la periferia imperiului. Documentele scrise nu ne dau niciun amănunt, dar avem mărturiile bucovinenilor din generaţia trecută, şi descendenţii austrieci de credinţă baptistă au declarat că ei au primit credinţa noutestamentală de la părinţii lor, iar aceştia de la bunici şi străbunici. Greutatea principală în calea stabilirii firului istoric stă în faptul că aceşti baptişti trăiau într-un cerc închis şi aveau teama de a nu fi descoperiţi de autorităţi şi apoi prigoniţi.

Din această cauză, de la aceşti baptişti, s-au convertit la credinţă numai câţiva români. Începuturile baptiste au fost făcute de doi români aduşi la credinţa baptistă în Transilvania, iar unul dintre pionieri a venit acasă de pe frontul din Galiţia cu credinţa baptistă în inimă.

SITUAŢIA POLITICĂ A BUCOVINEI. În anul 1775, o parte a Nord-vestului Moldovei, care cuprindea ţinutul Cernăuţilor, cu o mare parte din a-oel al Sucevei şi Câmpulungului, peste Io. ooo km^2. a fost cedată de turci împărăţiei germane. De la această dată, partea aceasta a luat denumirea de Bucovina. Peste 15 ani, în 1790, Bucovina a fost

unită cu Galiţia până în 1849, când datorită unor stări politice în Apus a fost constituită într-o provincie, ca un ducat autonom al coroanei austriece. Ca ducat, Bucovina a fost administrată de un prezident cu reşedinţa în Cernăuţi. Iar din 1861 a avut o dietă provincială cu 30 membrii – Io aleşi de marii proprietari, 7 ateşi de oraşe, 12 aleşi de sate şi 1 episcop – iar dieta imperială avea *> deputaţi. Un recensământ din 1869 dă următoarea conformaţie religioas? a Bucovinei: Ortodocşi 376, 946; Catolici 74, 347, Protestanţi 11, 393; Mozaici 47, 772 suflete. În vremea anarhiei războiului, în toamna anului 1918 Populaţia Bucovinei a cerut sprijinul României şi apoi s-a alipit la Patria flă. Alipită la România, Bucovina a fost împărţită în 11 judeţe, cu opode 750. ooo de suflete, dintre care 523, ooo români. De pe vremea voievozilor Ştefan cel Mare şi Alexandru cel Bun au grăbisericilor şi mănăstirilor ortodoxe mari averi funciare. Faptul că

Bucovina a trecut de la o împărăţie la alta, i-a făcut pe români să se a-taşeze întru totul de biserici şi mănăstiri, de aceea au fost ostili curentelor religioase evanghelice. În atitudinea aceasta creată de stările sociale şi politice avem explicaţia prigoanelor şi suferinţelor îndurate de credincioşii baptişti în Bucovina.

RĂMĂŞIŢE DE REFUGIAŢI ANABAPTIŞTI. Existau în Bucovina din vremuri vechi două grupuri de anabaptişti germani: unul în Cernăuţi şi altul în Frătăuţii Vechi, aproape de Rădăuţi. Grupul de anabaptişti din Cernăuţi era polarizat în jurul familiei Dittmar. hi anul 1921, predicatorul Silvestru Ungureanu s-a dus şi a vizitat familia Dittmar şi a găsit acolo între ei un bărbat foarte bătrân, de peste 90 de ani, care spunea că e credincios baptist din tinereţea lui. Aceasta înseamnă că bătrânul Dittmar a fost botezat înainte de 1850. În comuna Frătăuţii Vechi era un alt bătrân de meserie fierar numit Siltzer, care spunea că a fost botezat înainte de 1880. Nimeni din oamenii care veneau la fierăria lui nu l-au descoperit că e baptist, căci el nu a răspuns nici la întrebările clienţilor lui curioşi să afle despre rugăciunile lui. În 190 o, fierarul Siltzer a emigrat în America. Au mai rămas însă în comună alte douăsprezece familii de credinţă baptistă, care l-au ales predicator pe Ferdinand Massier. Acesta l-a botezat pe Iacob Sneller din comuna Pătrăuţii de Jos pe Siret, care a început lucrarea de răspândire a credinţei printre germanii de acolo. În 1912, după moartea lui Ferdinand Massier, biserica baptistă germană din

Frătăuţii Vechi a ales de predicator pe Iosef Tolar. Acesta s-a deosebit de înaintaşii lui, că a început să predice Evanghelia şi românilor din comuna sa şi din altele. Influenţat de Tolar, începe să predice românilor şi Iacob Sneller din Pătrăuţii de Jos. Şi lucrarea lor a fost încununată de succes.

Obârşia acestor credincioşi baptişti e în grupurile de anabaptişti refugiaţi din Saxonia şi din Austria în jurul anului 1762, când anabaptiştiau avut de suferit o cruntă prigoană şi unii au fugit în Transilvania iar alţii s-au mutat la periferia imperiului austriac, unde erau alte condiţii şi se bucurau de o oarecare toleranţă religioasă. Natural, ei s-au închis într-o religiozitate familială, în nemărturisire şi nemisionarism câteva generaţii la rând.

RĂSPÂNDIREA DE BIBLII. În cursul anului 19 lo, Societatea Biblică Britanică a deschis la Cernăuţi un depozit de desfacere de Biblii şi Testamente, şi a mutat acolo un colportor cu multă experienţă, pe Iohann Malişevschi. Acesta era de credinţă baptistă. El a organizat depozitul său de Biblii şi Testamente pe Strada Panaitgosc, şi primea direct de la Londra lăzile cu Biblii şi Testamente în limbile română, germană, ucraineană şi rusă. Desfacerea Bibliilor el o făcea prin colportaj. Ast«fel, el îşi umplea rucsacul cu Biblii de toate mărimile şi cu Testament-B

Îi lua în spate şi pleca pe sate. Când ajungea în câte un sat, începea cu prima casă şi mergea din casă în casă, oferind Biblii şi Testamente. În felul acesta colinda întreaga comună. Fiind credincios baptist, avea dorinţa tainică să împrăştie cuvântul lui Dumnezeu. Ca întotdeauna, oamenii cereau explicaţii, intrau în vorbă, şi Malişevschi dădea explicaţii de toată frumuseţea şi depunea şi mărturie personală.

Ca fizic, Iohann Malişevschi, era un bărbat înalt, purta barbă, cu privirea senină, vorbea rar şi blând, astfel că toţi îl considerau un preot şi-l ascultau cu deosebită atenţie. Când oamenii obiectau că Bibliile nu au cruce pe scoarţă, el le ducea la o compactorie şi le imprima crucea, după mărimea comandată. Duminica, el se posta la uşa câte unei biserici şi oferea Biblii şi Testamente. În felul acesta, între anii 19 lo-1913, credinciosul baptist Iohann Malişevschi a umplut Bucovina cu Biblii şi Testamente. Faptul prezintă o deosebită importantă, fiindcă citind Biblia, bucovinenii s-au familiarizat cu învăţăturile biblice şi astfel, când au început să predice învăţăturile de credinţă, predicatorii baptişti au găsit persoane bine cunoscătoare ale textelor biblice.

Aceasta a uşurat foarte mult lucrarea de răspândire a credinţei baptiste, iar ascultătorii veniţi să asculte propovăduirea Evangheliei puteau urmări textele citate în chiar Bibliile ce le aveau ei. De aceea, lucrarea lui Iohann Malişevschi de colportare a Bibliilor şi Testamentelor, trebuie considerată ca o contribuţie foarte însemnată la pătrunderea şi răspândirea credinţi baptiste în Bucovina. El, prin răspândirea Bibliilor a răspândit învăţătura de credinţă baptistă.

LUCRAREA DIN PATRAUŢII DE JOS. În anul 1912 s-a mutat din comuna Frătăuţii Vechi în Pătrăuţii de Jos credinciosul baptist german Peter Schmidt, care era ordinat ca predicator. El a lucrat împreună cu cei doi fraţi, Iacob şi Ludvig Sneller. La scurt timp la echipa lor misionară s-a adăugat Leopold Duşinschi, un baptist de origine poloneză, botezat în Polonia, care vorbea foarte bine limbile română şi germană. El era de Meserie cizmar. Imediat după mutarea lui în comună şi-a deschis o cis-mărie şi a adunat o mare clientelă. Aici, în cizmărie, el vorbea clienţilor despre credinţa să şi le explica texte biblice. La numărul credincio

Johann Mali şevschi

15 oşilor din Pătrăuţi s-au adăugat şi doi români: Onofrei Calancea şi Gheorghe Păduche, mutaţi din comuna Straja. Pentru o mai bună lucrare, au deschis o casă de rugăciune publica în casa lui Orest Precopan, convertit şi el la credinţă. Astfel, în toamna anului 1912, numărul de credincioşi baptişti, care până acum s-au adunat sporadic dintr-o familie în alta, aveau acum o casă de rugăciune cu servicii

divine fixate şi continue.

Biserica „germana din Frătăuţii Vechi. La mijice e Ferdinand Massier, pastorul, iar la stânga în picioare e Iosef Toller, misionarul venit din German” *

Lucrarea lor a fost încunată de succes, căci în 1913 au avut un botez nouţe stamental cu 11 suflete. La grupul de credincioşi s-au adăugat alţii şi alţii, care au citit Biblia şi au venit să asculte explicaţiile date, şi s-au convins de adevărurile de credinţă. La numărul acestora s-a a-dăugat, ca prieteni, membrii familiei Hodoroabă, compusă din: Dumitru, Mardare, Silvestru, Ştefănia şi Ileana, împreună cu mama lor Maria. Atrase de bucuriile din biserică, se mută din comuna Straja şi două surori ale lui Gheorghe Păduche şi anume: Agripina şi Augustina. Agripina împreună cu o altă soră a ei, rămasă la Straja, au plecat în Germania şi s-au botezat acolo, iar când s-au întors acasă, au contribuit la propăşirea lucrării de răspândire a credinţei baptiste.

BOTEZUL DIN 1913. Grupul de credincioşi anabaptişti din Frătăuţii Vechi, descendenţi din vechii refugiaţi, a fost reorganizat şi restructurat fundamental prin venirea ca predicator a lui Iosef Toller sau Tolar. Prigoanele de care s-au ascun. se în tot trecutul lor au încetat în toată Europa, deci ei puteau acuma să apară la lumină. Numele de anabaptist a dispărut şi a fost înlocuit cu acel de baptist. Ei au început să aibă legături din ce în ce mai strânse cu baptiştii din Germania şi să se lase influenţaţi de principiile misionare ale lui

Oncken: „Fiecare baptist un misionar. „Imediat ce lucrarea a început să se desfăşoare în public, sau şi văzut roade în câştigarea de suflete. Mai multe persoane germane au fost convertite, şi biserica a hotărât să facă un botez nouţe stamental. La acest botez au fost aduşi şi candidaţii pentru botez din Pătrăuţii de Jos; cei 11 români. Nu ştim câţi candidaţi germani au fost din Frătăuţii Vechi, dar ştim câţi români au fost din Pătraţii de Jos. Iată numele celor 11 persoane: Toader Grujincu, Casandra Popescu, Floare Popescu şi cu mama lor Ana Popescu, Casandra Pojoga, Magdalena Precopan, Frunzi-na Schipor, Maria Toma, Rachela Schipor, şi încă două persoane a căror nume s-a pierdut.

Cu aceşti 11 noi botezaţi, biserica din Pătrăuţii de Jos s-a întărit şi s-a înviorat mult. Fiindcă ei nu aveau unde să facă botezul celor 11 suflete, şi fiindcă biserica din Frătăuţii Vechi a organizat botezul, toată biserica din Pătrutii de Jos s-a dus la Frătăuţi să asiste la botezul noutestamental. Cu ei s-au dus şi mulţi alţi prieteni să vadă pentru prima dată un astfel de botez. De acuma pe lângă bisericile germane din Cernăuţi şi din Frătăuţii Vechi exista şi o biserică română în Pătrăuţii de Jos.

Până la această dată, nu avem alte ştiri despre vreo lucrare a baptiştilor germani printre români în Bucovina. Întotdeauna ei făceau botezurile în ascuns, fără mult popor, spre a nu-şi tulbura liniştea. Lucrarea a fost regenerată de tânărul predicator Iosef Toller venit la Frătăuţi. El a studiat la Seminarul Teologic Baptist din Hamburg, unde a fost coleg °u vestiţii predicatori: Iosef Novotný, care a păstorit biserica baptistă de la Praga-Cehoslovacia, K. Vaculik, ajuns misionar în Slovacia şi Ondra, °are mai târziu s-a dus şi a lucrat printre baptiştii din Polonia, după ce a avut frumoase succese printre slovaci, ne spune Dr. J.H. Rushbrooke în istoria lui. În anul 1912S după ce şi-a terminat studiile sale teologice la Hamburg, Iosef Toller a venit la Frătăuţii Vechi şi el a adus un spirit nou, pe care l-a insuflat credincioşilor baptişti de acolo.

Încă în 1908, la Primul Congres Baptist European s-au luat câteva hotărâri în legătură cu misiunea şi cu ieşirea din tăcere. Dar aceste hotărâri au ajuns în Bucovina abia în 1912, odată cu mutarea acolo a lui Toller, ca păstor.

Congresul ţinut la Berlin în 1908 a hotărât ca porunca din Noul Testament de a se mărturisi Evanghelia şi altor naţionalităţi să fie

aplicată să fie pusă în practică întocmai. Seminarul Teologic Baptist de la Hamburg a pus în programa sa analitică misiunea pe un prim plan. Iosef Tot-Ier, care a intrat în Seminar imediat după Congres a primit această educaţie misionară şi ajuns pastor la Frătăuţii Vechi-el o pune în practică în vremea aceasta a luat un mare avânt şi lucrarea baptistă din Polonia, iar Toller a fost influenţat şi de entuziasmul din Polonia, fiindcă din Bucovina el avea legături strânse cu colegii lui de acolo.

ONOFREI CALANCEA ŞI GHEORGHE PĂDUCHE. În anul 1912 din primăvară şi peste vară, se aflau la munca agricolă în Transilvania doi români bucovineni: Onofrei Calancea şi Gheorghe Păduche. Căutând loc de muncă au ajuns la Gârbăul Clujului. Acolo, Duminica s-au dus la Biserica baptistă şi s-au convertit la credinţă. Chiar atunci, în primăvara lui 1912, ei au fost botezaţi de Ioan Târban din Tăut-Bihor. Toamna, după terminarea recoltelor de pe câmp, amândoi s-au întors în Bucovina şi s-au stabilit în Pătrăuţii de Jos, unde era un grup de baptişti germani. Aici lucrau cu Evanghelia: Jacob Sneller, Peter Schmidt şi Leopold Duşinschi şi toţi trei vorbeau bine limba română. Cum ei au venit din Transilvania cu mult entuziasm evanghelişti au început servicii divine în limba română şi lucrarea lor a dus la convertirea celor 11 suflete botezate la Frătăuţii Vechi în 1913.

Tot ce aveau ei de dat altora au fost învăţăturile pe care le-au auzit la Gârbăul Clujului, unde Duminică după Duminică ei şi-au îmbogăţit fiinţele cu explicaţiile cuvântului sfânt predicat de slujitorii amvoanelor ce s-au perindat pe la Gârbău. Natural, importanţa şi pretenţiile unui asemenea câmp cum era Bucovina depăşea capacitatea şi posibilităţile lor. Dar, oricum, ei au început să lucreze şi au fost! credincioşi misiunii începuta Ei n-au fost chemaţi să predice la amvoane pretenţioase, ci să depună o măr

Onofrei Calancea turie, să facă o lucrare personală de la om la om, un evanghelism personal. Rolul lor a fost de a sădi, urmând ca după ei să vină alţii şi să u de iar Dumnezeu să facă să crească. Onofrei Calancea şi Gheorghe Păduche erau oameni simpli, dar au avut râvnă şi nu s-au lăsat influenţaţi, nu s-au intimidat de piedici şi greutăţi. Imediat, prin mărturia lor, ei s-au expus batjocurii, râsului, dispreţului multor oameni din comună şi încercărilor de a-i compromite şi astfel a le diminua influenţa asupra altora.

O lipsă a lor, de care însă nu ei sunt vinovaţi, e că nu au ştiut să organizeze lucrarea. Dar, dacă ţinem în seamă faptul că numai peste un an a început războiul cel mare, fiindcă Austria a intrat în războiu' în a-nul 1914, iar Bucovina fiind o provincie, un ducat al Austriei se afla şi ea în război, atunci ne dăm seama că cei doi credincioşi baptişti abia au început lucrarea şi războiul a dat peste ei. Lui Onofrei Calancca şi Gheorghe Păduche i se datorează impulsul lucrării baptiste printre români în Pătrăuţii de Jos şi tot ei, fiis d de baştină din comuna Straja, ei au început să lucreze şi acolo şi au infiltrat crezul baptist şi în comuna lor.

DUMITRU HODOROABĂ ŞI LUCRAREA LUI. În timpul războiului se găsea cu serviciul militar la Budapesta tânărul Dumitru Hodoroabă din comuna Păltinoasa, nu departe de Câmpulungul Moldovenesc. El a mai vizitat biserica baptistă din Pătrăuţii de Jos înainte de război, împreună cu toată familia sa. La Budapesta „ca militar, el a aflat alţi

români din Ar-real, care erau de credinţă baptistă. Duminica, împreună cu aceştia se ducea la serviciile divine ale bisericii baptiste germane, unde predica un pastor foarte talentat Schefler, proaspăt venit de la Seminarul din Hamburg. Dumitru Hodoroabă s-a convertit şi a cerut să fie botezat, iar la 22 August 1915 a fost botezat de pastorul Schefler în baptistierul bisericii germane din Budapesta. Era un tânăr, avea doar 23 de ani. Nimeni atunci nu a bănuit că el va deveni unul din predicatorii pionieri ai Evangheliei în Bucovina, şi va fi cunoscut în foarte multe părţi din România. El s-a născut în 1892 dintr-o familie săracă şi numeroasă, astfel că avea să lucreze mai întâi între ai lui şi apoi cu ai lui.

În anul 1918 Dumitru Hodoroabă s-a întors de pe front acasă şi a început să lucreze cu Evanghelia. Pentru orientarea sa, a făcut o vizită bisericilor baptiste ce se găseau în Bucovina, a luat contact cu Onofrei Calancea şi Gheorghe Păduche, care se găseau în lucrare.

Primul gând a lui Dumitru Hodoroabă a fost să înceapă o lucrare în oraşul Cernăuţi şi avea în gând judeţul Storojineţ. În oraşul Cernăuţi se găsea în 1918 începută o biserică germană, care l-a ajutat pe Hodoroabă mult în începutul lucrării printre români. Cum era şi firesc, la început a întâmpinat multe şi diverse greutăţi, dar iubirea lui faţă de lucrarea sfântă, sinceritatea lui faţă de hotărârea de a sluji Domnului au învins toate obstacolele din cale. El predica şi explica Evanghelia, câştiga suflete iar când trebuiau botezate aducea câte un predicator ordinat a câte unei biserici germane. De asemenea. cina Domnului era împărţită de bărbaţi ordinaţi dintre germani.

Dumitru Hodoroabă a fost ordinat în lucrarea de păstor abia în Duminica de 1 Martie 1922, împreună cu alţi patru predicatori bucovineni, cu ocazia alipirii bisericilor baptiste din Bucovina la Uniunea Comunităţilor Baptiste din România, când au venit în Bucovina, Constantin Adorian din Bucureşti, Atanasie Pascu din Parţa» Banat şi Radu Taşcă de la Curtici-Arad. În zelul său I misionar, Dumitru Hodoroabă a făcut sacrificii enorme şi a călătorit pe jos sute de kilometri de la o comună la alta, dintr-un judeţ în altul, fie să predice, fie să ţină o înmormântare, ori bineciavântarea unui copil în vreo familie de credincioşi, sau să se întâlnească şi să discute cu câte un grup de prieteni sau dornici să afle învăţăturile nou-testamentale ale credinţei baptiste. Când a avut de înfruntat duşmani el a folosit blândeţea, vorba domoală, caldă a unui care are iubire. El a lucrat în

tăcere, dar cu persistenţă şi sârguinţă de admirat, şi a fost binecuvântat cu succese frumoase. Dumitru Hodoroabă e un pionier baptist în judeţele Cernăuţi şi Storojineţ, unde a lucrat şi s-a cheltuit pentru Evanghelie.

S-a adeverit din nou, că începuturile nu sunt făcute de eruditi şi de marii maeştri ai cuvântului, care au un arsenal de gândire şi au sisteme de expunere a gândurilor, care farmecă şi captează, ci tăietorii de făgaş sunt oamenii mai simpli, care se apropie de sufletul omului cu o atitudine de înţelegere şi cu spirit de sprijin. Dumitru Hodoroabă a fost unul de aceştia slujitori simpli, dar devotaţi şi plini de râvnă pentru cau

Dumitru Hodoroabă 1892 – 1966

za sfântă a mântuirii oamenilor. El a avut o experienţă religioasă şi pe ea şi-a fundamentat toată activitatea. El n-a folosit o raţiune ascuţită în lucrarea sa de convertire a altora, ci zelul său cald, apropierea sa sufletească şi iubirea sa de sufletele celor pierduţi.

CONVERTIRILE DIN CRASNA PUT NE I. În iarna anului 1912 – 13, cei doi pionieri, Onofrei Calancea şi Gheorghe Păduche, fiind oameni săraci, s-au dus să lucreze la tăiatul lemnelor în munţi, la Brodina. Tot a-acolo, la muncă, se afla şi Adrian Bruja, un beţivan şi

bătăuș mare din comuna Crasna Putnei. În timpul liber, cei doi credincioși baptiști, vorbeau din Sf. Scripturi, explicau anumite texte biblice și mărturiseau credința lor muncitorilor de la tăiatul lemnelor. Dintre aceștia, Adrian Bruja, beţivanul și bătăușul, s-a convertit la credință și viața i-a fost total schimbată; dintr-un monstru a devenit un sfânt. Revenind acasă, în satul lui, s-a apucat de citit Biblia, spre a putea predica altora. În studiul acesta el s-a înarmat pe sine, dar i-a angrenat și pe alții, și a câștigat pe fratele său, Vasile Bruja, pe sora lui Domnica Bruja și un prieten al lui de beție, pe Vasile Hacman. Tuturor el le-a cumpărat câte o Biblie de la Iohann Malișevschi. Acum, toți aceștia mergeau din casă în casă și discutau cu ceilalți săteni despre iubirea lui Dumnezeu și despre mântuirea ce o capătă omul prin jertfa lui Hristos. În multe case mergeau în vizită, în lucrarea aceasta misionară mai multe persoane. De obicei, din Biblie citeau Vasile Bruja și Vasile Hacman, iar explicațiile le făcea fostul beţivan Adrian Bruja. Prin lucrarea aceasta, întreg satul a fost pus în stare de trezire religioasă, și nimeni nu avea curajul să le facă greutăți, ci toți sătenii se bucurau că dintr-un om atât de rău, beţiv, bătăuș, cum a fost Adrian Bruja a ieșit un asemenea credincios și om bun. La scurt interval de timp ei au deschis o casă de rugăciune, unde se adunau la servicii divine. În fiecare seară, fiind iarna, camera unde se adunau era arhiplină de popor venit să asculte rugăciunile și mărturiile din cuvântul E-vangheliei.

La una din aceste întruniri a luat parte într-o seară și tânărul Loghin Motrescu, care a rămas adânc impresionat de rugăciunile auzite și de explicațiile din textele biblice. Din aceea seară, Loghin Motrescu nu s-a mai despărțit de cei credincioși. El s-a convertit și urma ca el să devină unul din bunii predicatori ai Bucovinei. În Crasna Putnei, biserica nou formata a început să ia avânt datorită zelului lui Adrian Bruja, și mai ales pildei lui de viață schimbată. În 1914, Adrian Bruja a fost hat la armată, în război. Dar el a lucrat cu Evanghelia și în haina militară. Într-un timp scurt, el a convertit la credință alți 12 militari, și cu ei> el a format în regiment o biserică baptistă. În fiecare Duminică miliarii aceștia baptiști se adunau la rugăciune toți împreună. La un timp au fost descoperiți și opriți. De acum a început persecuția asupra lui Adrian Bruja. Când ofițerii i-au confiscat Biblia, el le-a spus: „Eu mai am una!” Iar când ofițerii s-au întors și au scotocit totul, el a arătat cu mina la inimă și le-a zis: „Pe asta de aici nu o puteți

lua!” Adrian Brujaa murit în vara anului 1917, fiind rănit pe front şi dus la un spital în Cluj. LOGHIN MOTRESCU, PREDICATORUL CU DOUĂ ORDIN XrL în iarna anului 1913, într-o seară geroasă, a venit la întrunirile religioase ţinute de Adrian Bruja, în Crasna Putnei şi un tânăr din sat, Loghin Motrescu. De cum a intrat în adunarea aceea a fost cucerit din primele mo

Loghin Motrescu mente. Şi nu s-a mai despărţit de credincioşii baptişti. Din aceea seară, el a participat la toate întrunirile de închinăciune şi vestire a Evangheliei în Crasna Putnei. Când la 20 Iulie 1914 a început războiul şi toţi bărbaţii au fost luaţi pe front, acasă au rămas doar femeile, dar şi ele au continuat să se adune la rugăciune. În anul 1915, s-a întors de pe front predicatorul baptist german Peter Schmidt, care era ordinat, şi cum el a aflat la Crasna Putnei mai mulţi nou convertiţi prin lucrarea femeilor, a ţinut mai multe botezuri cu cei întorşi la Dumnezeu. Dar Loghin Motrescu încă nu s-a prezentat pentru botez.

În anul 1915 a fost dus la oaste în război şi tânărul Loghin Motrescu. Având însă o sănătate mai şubredă, a fost lăsat la vatră pentru un oarecare timp. În 1916 a fost reluat la armată şi după anumite examinări „lăsat la vatră definitiv. Acum însă, Loghin Motrescu nu se întoarce acasă, ci se duce în părţile Aradului, în Crişana, în comuna Chitihaz, care se afla şi acum în Ungaria lângă graniţa cu România, să vadă o biserică baptistă mai mare decât cele din Bucovina. În Chitihaz, în acest timp, era păstor Mihai Munteanu. În timpul cât a stat el pe acolo, s-a făcut un botez în comuna Vărsând, la

25 August 1916. La acest botez, Loghin Motrescu a cerut să fie botezat şi el, a fost admis şi botezat de Mihai Munteanu. Un an de zile, el a mai stat prin părţile Aradului. La întoarcerea sa în Bucovina, în 1917, Loghin Motrescu a mers la Pătrăuţii de Jos şi a aflat acolo, pe lângă femeile credincioaseîşi pe Toader Grijinco, pe Ghe-orghe Cuciureanu din Corceşti şi pe Peter Schmidt.

În mijlocul verii anului 1918, când mai era încă război, biserica din Pătrăuţii de Jos l-a chemat pe Iosef Toller de la Frătăuţii Vechi să vină şi să săvârşească un botez nouţe stamental cu cei nou convertiţi, iar după botez, biserica i-a propus lui Iosef Toller să-l ordineze ca lucrător pe Loghin Motrescu. După ce a stat de vorbă cu biserica, Iosef Toller a acceptat propunerea pentru ordinare şi a făcut serviciul de ordinare, în care a ţinut predica despre îndatoririle unui lucrător în via Domnului, apoi a făcut rugăciunea de consacrare fără punerea mâinilor, la ridicare de pe genunchi l-a sărutat şi l-a recomandat bisericii. În biletul de recomandare scris de Toller e menţiunea „Misionshelfer" adică ajutor de misionar. De atunci, Loghin Motrescu a lucrat prin biserici ca misionar

Un grup de credincioşi din Biserica Frătăufii de jos, după plecarea lui Iosef Toller şi evanghelist, servind cu cuvântul Domnului.

La 1 Martie 1922, când o delegaţie a Uniunii Comunităţilor Baptiste» din România, compusă din Constantin Adorian, Atanasie Pascu şi Radu» Taşcă a venit în Bucovina pentru primirea bisericilor baptiste în Uniunedă de la Bucureşti, a fost organizată ordinarea mai

multor predicatori din Bucovina. La acest serviciu de ordinare au fost consacraţi lucrării ur-ţi mătorii predicatori bucovineni: Silvestru Ungureanu, Dumitru Hodoroabă J Silvestru Andriciuc, Nicolae Ruşti şi Loghin Motrescu. Astfel, Loghin Motrescu a fost ordinat a doua oară, acum, la 1 Martie 1922, în lucrarea de păstor.

PRIMA CONFERINŢĂ BAPTISTA DIN BUCOVINA. În iarna anului 1918, imediat după încetarea războiului, toţi bărbaţii însemnaţi din bisericile baptiste din Bucovina s-au adunat la Pătrăuţii de Jos şi au ţinut o conferinţă. Aceasta a fost prima conferinţă din Bucovina. Scopul acestei conferinţe a fost de recunoaştere şi de părtăşie frăţească, de împărtăşi – B re a felului de a lucra cu E vanghelia, un schimb de experienţă misionară, şi a închega prietenii întreolaltă. A fost o deosebită bucurie în credincio-şie, s-au înălţat mulţumiri Domnului pentru păstrarea vieţii în timpul de război, pentru lucrarea Evangheliei care a continuat frumos şi cu succese însemnate, şi s-au făcut hotărâri de viitor, de lucru, de misiune, de evanghelizări.

Printre cei prezenţi la această primă conferinţă baptistă din Bucovina au fost: Onofrei Calalncea, Gheorghe Păduche, Dumitru Hodoroabă, Loghin Motrescu, Emanoil Gavrilescu, Gheorghe Croitoru, Vasile TerjM niceru, Onofrei Popovici, Ilţirion Hapenciuc, Dumitru Cojocaru, Petru Hlusiac, Toader Morariu, etc.

La această Conferiiiţă s-a luat hotărârea de a se face intervenţiile cuvenite, ca bisericile baptiste să fie primite în Uniunea Comunită-Ştilor Baptiste din România, ilar ca reprezentant al Bucovinei în Comitetul Uniunii a fost numit Dumitru Hodoroabă.

La această Conferinţă nu au participat şi bisericile baptiste germane, fiindcă printr-o înţelegere anterioară, luată imediat la terminarea războiului, lucrarea printre români a fost lăsată pe seama predicatori-l lor români. Astfel Conferinţa a fost a bisericilor baptiste române.

STATISTICA pi Nt>918. Deşi lucrarea printre români a început abia la finele anului 1912, prin convertirea lui Onofrei Calancea şi Ghe-*W* orghe Păduche, şi cu toate că doar la mai puţin de doi ani a început răz1 boiul, în 1914, iar acei ce puteau lucra cu Evanghelia au fost luaţi şi duşi pe front, totuşi situaţia statistică e dătătoare de speranţe. Astfel, Biserici baptiste germane:

1. Biserica din Frătăuţii Vechi cu 25 membrii şi cu o staţiune misionară;

2. Biserica din Cernăuţi cu 60 membrii şi cu 8 staţiuni misionare.

Bisericile baptiste române erau în 9 localităţi cu 42 de membrii şi 49 de aparţinători.

Responsabil sau premergător pe întreaga Bucovina era Dumitru Hodoroabă de la Cernăuţi.

O privire asupra acestor câteva date statistice observă că lucrarea printre germani a fost aproape egalată de lucrarea printre români, făcută în numai câţiva ani, şi aceştia au fost ani de război. În aceşti ani, până la data întocmirii acestei statistici pentru Uniunea de la Bucureşti, printre români au lucrat numai patru predicatori: Onofrei Calancea, Gheorghe Păduche, Dumitru Hodoroabă şi Loghin Motrescu. În numai şase ani de lucrare, adică din 1912 până în 1918, s-au plantat 9 bisericuţe şi staţiuni misionare, în care se închinau 42 de membrii cu cei 49 de aparţinători. Majoritatea acestor credincioşi baptişti au fost botezaţi de predicatorul Iosef Toller din Frătăuţii Vechi şi de Peter Schmidt din Pătrăuţii de Jos.

Bucovina s-a arătat prielnică lucrării cu Evanghelia. Deşi predicatorii erau fără vreo pregătire teologică, fără multă experienţă la amvon, fără să aibă locaşuri de închinăciune, fără formaţii muzicale, ţoţu-şi s-a ajuns să se deschidă 9 bisericuţe sau locuri de misiune, e de admirat.

Bisericile baptiste germane apar slăbite ca număr, aceasta datorită faptului că mulţi membri au murit pe front, în război, iar unii şi-au lichidat gospodăriile din Bucovina şi au plecat în Austria şi Germania şi astfel membralitatea lor a scăzut mult.

ACTIVITATEA ÎN ANUL 1919. În anul 1919, imediat după terminarea războiului, credincioşii baptişti români au lucrat intens la răspândirea credinţei şi la întoarcerea oamenilor la Dumnezeu. Plini de elan şi zel înflăcărat, atât predicatorii cât şi membrii simpli, au lucrat intens, au făcut misiune şi evanghelism personal. În acest an, statutul Bucovinei era, ca a unei provincii de sine statoare. De aceea, n-au existat niciun fel de restricţii administrative pentru lucrarea, misionară, şi baptiştii s-au folosit de acest timp spre a răspândi crezul lor. În Io Septembrie 1919, când s-a semnat Tratatul de la Saint-Germaine, prin care Bucovina a fost alipită la România, baptiştii lucrau nestingheriţi şi cu spor. La finele anului 1919 avem următoarea statistică:

— Biserici baptiste române…19
— Membrii botezaţi… lol
— Aparţinători ai bisericilor baptiste…94
— Biserici baptiste germane şi misiuni… 11
— Membrii botezaţi…91
— Aparţinători ai bisericilor germane…72

Privită statistica pe un singur an, se observă un succes foarte important. Au fost deschise alte zece biserici unde s-a început lucrarea de propovăduire a Evangheliei, numărul membrilor a crescut de la 42 persoane la lol, deci cu 59 de noi convertiţi şi botezaţi. Bisericile germane au avut şi-ele o creştere dar mai lentă faţă de creşterea bisericilor române, încă nu s-au conturat atitudini duşmănoase. Legile de guvernarea I Bucovinei au rămas aceleaşi legi austriece. În Bucovina situaţia de drept a cultelor religioase a fost fixată în principiile ei fundamentale, prin ai> ticolele 14 – 16 ale Constituţiei austriece /Statsgrunngesetz/ de la 21 Decembrie 1867 şi precizată mai amănunţit prin legea interconfesională din 25 Mai 1868.

Datorită acestor libertăţi religioase, bisericile baptiste au crescut şi şi-au desfăşurat lucrarea lor fără a fi stingherite. În acest an, biserica baptistă germană din Frătăuţii Vechi a pierdut pe vajnicul ei păstor pe Iosef Toller, care a plecat la Praga şi a preluat pastoratul bisericii, J pe care a păstorit-o Henry Novotný, o biserică înfiinţată în 1885, deci cu un trecut istoric însemnat.

PREGĂTIREA UNOR NOI PREDICATORI. În vremea când în Bucovina se lucra cu avânt de predicatorii simplii, dar care aveau un zel self rafimic, în America, în Statele Unite se găseau un număr însemnat de refl mână din Bucovina, dintre care mulţi s-au convertit la credinţa baptistă, J şi se pregăteau să devină buni slujitori ai Evangheliei, când se vor întoarce în Bucovina. Dintre aceşti tineri menţionăm pe cinci, care au ajuns mai bine cunoscuţi: Silvestru Ungurean din comuna Mihoveni, botezat în 26 Septembrie 1915. Silvestru Andriciuc tot din comuna Mihoveni, botezat în 1917, Gheorghe Oltean şi el din Mihoveni, botezat tot în 1917, Nicolae Ruşti din comuna Arbora botezat în 1917 şi Constantin Stanciuc, din comuna Plavalar, aproape de Suceava, botezat în 1917.

În bisericile baptiste din Statele Unite, în care aceşti tineri bucovineni erau membrii, era un avânt evanghelistic întreţinut de predicatori foarte buni, care de la amvon împrăştiau învăţăturile

biblice şi îmbogăţeau cunoştinţele credincioşilor.

Şi Ivestru Ungurean 1894 – 1971

În aceste biserici, credincioşii baptişti bucovineni au învăţat muzica, instrumentele muzicale, au învăţat doctrinele biblice, învăţăturile de crez, un întreg repertoriu de cântări religioase ce se foloseau în biserici la serviciile divine, au crescut duhovniceşte şi s-au maturizat încredinţa. Cu toţi erau hotărâţi să se întoarcă în Bucovina şi să lucreze pentru propăşirea Evangheliei.

Într-o predică a sa ţinută la Seminarul Teologic Baptist din Bucu

...

— Ferdinand Massier cu colaboratorii în lucrarea Şc. Duminicale, Tineret şi Soc. Femei lor din Frătâutii Vechireşti în 1959, Silvestru Ungurean a dezvăluit felul rea întoarcerii sale în Bucovina. Aflat în Detroit, Michigan, el a mai luat, pe lângă munca din fabrică, să facă curăţenie într-o prăvălie de ceasuri din oraş. Curăţenia o făcea dimineaţa sau seara după ce a, ieşit de la%fabrică. Într-o dimineaţă, pe când făcea curăţenia în prăvălie, deodată un ceas mare cu cuc a început să bată ora întreagă. Era la şase dimineaţa. Când a auzit Silvestru Ungurean cucul cântând în maşinăria ceasului, el care auzise în Bucovina sute de păsări cântând „cucu" a fost cuprins de un dor nemaipomenit de ara> şi în aceea zi a şi lichidat cu munca şi şi-a făcut bagajul şi a plecat la drumul de întoarcere în Bucovina. Astfel, în 1921 toţi cei cinci tineri bucovineni s-au întors în satele lor din Bucovina. După ei s-au mai întors şi alţi credincioşi baptişti din Bucovina. Toţi au devenit buni membrii ai bisericilor baptiste din Bucovina şi buni slujitori ai amvoanelor.

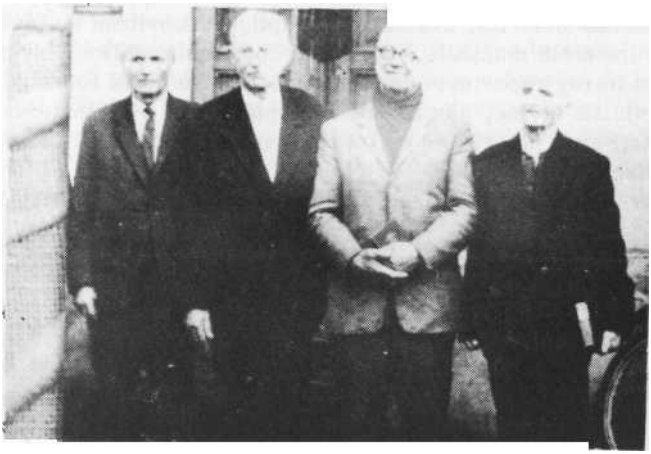

atru din pionierii lucrării în Bucovina

BIBLIOGBAFIE

1. *O.G*. *Lecca*, *Dicţionar istoric*, *arheologic şi geografic al României*, pag. *93*, *Bucovina*. *2*. *C.C*. *Giurescu*, *Istoria Românilor*, II, *De la Mircea cel Bătrân până la Mihai Viteazul, vol. I* pag. *348*; *3 Loghin Motrescu*, *Evanghelia în Bucovina*, *referat ţinut la Conferinţa baptiştilor*, *Patrautii de Jos*, *1 Martie 1922 şi publicat în revista Farul Mântuirii*, *Anul III*, *No.3*, *din Martie 1922*, pag. *6*; *4*. *Silvestru Ungureanu*, *începutul Misiunii baptiste în Bucovina*, *monografie în manuscris*. *5*. *Klima Helmut*,

Slidost Farschungen, pag. *123*, (*Vezi raportul lui Peter von Han-nenheim de la 16 Febr.1763 pentru magistratul Transilvaniei de la Sibiu Baronul von Dietrich*). *6. Dr. J.H. Rushbrooke, Some Chap-ters of European Baptist History, London, 1929*, pag. *112*, *precum şi The Baptist Movement in the Continent of Europe, London, 1923* Pag. *71*; *7.F.W. Simoleit, Erster Europăisshen Baptisten Kongresz Berlin 1908*, pag. *51 şi 277*; *S. Eduard Rupsch, Geschichte der Baptisten în Polen, Łódź, 1932*, (*Vezi Statistica la* pag. *503 şi anexele*). *9*. ca *Brooks and J.H. Rushbrooke, Baptist Work în Europe, London 1920*, pag. *50*; *10. Articolul „Rezultatul Conferinţei din Bucovina", publicat în revista Farul Mântuirii, Anul III, NU 3 din Martie 1922*, pag. *6*; *11. Loghin Motrescu. Însemnări de Istorie a baptiştilor din Bucovina, în manuscris*; *12. Statistica Alianţei Mondiale Baptiste, 1920.12.C. Adorian, Rumânia*: *Persecution and Consolidation, referat prezentat la Congresul Alianţei Mondiale Baptiste de la Stockholm, 21 – 27 Iulie 1923, publicat în Baptist World Alliance, Third Congress, London, 1923 pagina 51*.

Capitolul IX

ÎNCEPUTUL BAPTIST CONTEMPORAN

ÎN ARDEAL

Pe meleagurile pe care în secolul XVII şi XVIII s-a desfăşurat o viaţă religioasă bogată şi o activitate intensă a anabaptiştilor, după prigoana catolică de exterminare, datorită schimbărilor ce au avut loc în lume în a doua jumătate a secolului XIX, au reapărut grupuri de credincioşi baptişti. Despre aceste biserici baptiste, aflate până în 1919 la extremitatea sud-estică a marelui imperiu austro-ungar, s-a scris foarte puţin, doar câteva articole de revistă în publicaţiile germane şi maghiare.

Este ştiut că în această parte a Transilvaniei populaţia este o-a-mestecătură de naţionalităţi: români, germani, magfeiari şi evrei. Credinţa baptistă a prins la români, germani şi maghiari. Prin credinţa de acelaşi fel, oamenii s-au înfrăţit şi unit în activitatea bisericească şi misionară.

Răzleţirea credinţei baptiste se face din Braşov, peste Ţara Bârsei, prin Sibiu şi jur, şi ajunge repede în Alba, unde se face joncţiunea cu lucrarea baptiştilor din părţile Aradului. În această lucrare s-au înrolat bărbaţi credincioşi de seamă, cu devotament sfânt, gata pentru orice sacrificiu cerut de lucrarea misionară. Imediat au apărut şi anumite greutăţi la instigaţiilor unor prelaţi religioşi, dar

devotamentul credincioşilor a rezistat şi biruit.

FONDAREA BISERICII GERMANE DIN BRAŞOV. LUCRAREA LUI ANTON NOVAK. Colportorul de Biblii, Iohann Anton Novak, care a convertit în 1871 la Salonta Mare un grup de bărbaţi şi femei, cu care s-a format prima biserică baptistă din Ardeal, a fost un aprins şi tenace misionar. Botezat în anul 1870 de E. Miliard, directorul depozitului de Biblii de la Viena, Novak a devenit pionierul credinţei baptiste în Ardeal. El a fost trimis în anul 1877, tot în slujba de colportor de Biblii, la Braşov. Aici, el face aceeaşi slujbă ca în Bihor, vinde Biblii şi Testamente şi discută cu oamenii, le explică cuvântul lui Dumnezeu. El cunoştea foarte bine limbile română şi maghiară, pe lângă cea germană. Astfel, el a fost cel mai nimerit bărbat spre a i se încredinţa slujba de colportor de Biblii în centrele cu mai multe naţionalităţi De aceea îl găsim colportor în Bihor, apoi la Timişoara şi în cele din urmă mutat la Braşov. Şi aici, el distribuie Biblii şi Testamente în trei limbi: română, germană şi maghiară.

Primul său convertit la credinţa baptistă la Braşov a fost un german cu numele Michael Gromen, născut în Cisnădie şi mutat la Braşov, unde şi-a deschis un atelier mecanic. Dar Iohann Anton Novak nu a fost un bărbat ordinat, de aceea el nu a botezat pe cei convertiţi de el. Ştim că pe convertiţii de la Salonta i-a botezat Henry Meyer, acum cu botezul lui Gromen a scris iarăşi lui Meyer şi acesta a venit la Salonta, unde a mers şi Michael Gromen şi acolo s-a ţinut de Henry Meyer botezul lui M. Gromen.

În anul 1878, deci după o lucrare de un an şi. câteva luni, Iohann A. Novak moare la Braşov, unde a fost înmormântat. După moartea sa, lucrarea a fost preluată de M. Gromen. Tânăr în credinţă şi plin de e-lan, Michael Gromen a lucrat şi a avut succese imediate. Printre acei convinşi la credinţa nouţestamentală amintim pe: Iohanna Hinz, născută Hellman, Iohanna Hinz, fiica, Iohann Hinz, fiul, Rosine Honigherger, soţii Kleisch şi soţii Bertler. În acest timp, s-au mai mutat la Braşov câţiva credincioşi baptişti germani din diferite sate, urmaşi ai vechilor a-nabaptişti, care au dus credinţa lor în taină. Unul din aceştia a fost Ani dreas Gzell, născut în comuna Halchim din judeţul Braşov, el a primit credinţa de la părinţi şi s-a dus la Bucureşti şi a fost botezat acolo, la biserica germană. Mutat la Braşov a fost unul din persoanele cu o mare influenţă în biserică. La finele anului 1891, s-a mai adăugat la biserică şi Iohann Plajer cu soţia. Ambii fuseseră convertiţi la

biserica germană din Budapesta şi au fost botezaţi de Henry Meyer, în acelaşi an. Tot în 1891, a venit de la Bucureşti la Braşov şi Roth Elise, născută la Sighişoara, dar nu era încă botezată. Din Braşov ea s-a dus la Budapesta şi s-a botezat acolo. Tot în 1891 s-a mai mutat de la Bucureşti Maria Gu-nesh, sora de corp a tinerei Elise Roth, care a fost botezată la Bucureşti de August Liebig.

Dar Michael Gromen a căzut în păcat şi a fost exclus, iar biserica a trecut prin mari frământări, pana în a-şi pierde chiar existenţa. Ca o soluţie, biserica a trecut să fie filială a bisericii germane de la Budapesta, păstorită de Henrich Meyer. De acolo au fost dirijaţi anumiţi slujitori ai Evangheliei să meargă la Braşov. Printre aceştia numim pe acei mai bine cunoscuţi: Licht Kuss şi I. Gerwich. Întrunirile bisericii în acest timp se făceau în case particulare, când într-un loc, când în altul.

În anul 1902 începe o nouă perioadă pentru biserica germană din Braşov. În acest an s-a mutat acolo Andreas Wetzel, un hornar din Banat, care fusese convertit la Timişoara de păstorul Gerwich şi de colportorul Vlaovitz. Deşi nu a fost încă botezat, el a adus un suflu nou şi a reaprins viaţa bisericii din Braşov, a influenţat mult activitatea celor credincioşi de câştigare a altora. De acum întrunirile bisericii se făceau mai regulat, cu o mai mare participare a membrilor şi aveau un număr mai mare de ascultători. În anul 1903, crescând numărul celor ce luau parte la serviciile divine ale bisericii, s-a văzut necesitatea mutării într-o sală mai mare. Astfel, biserica a închiriat şi s-a mutat într-o sală de pe strada Schwartzsgasse. Printre cei care au făcut mai multe şi continui sacrificii pentru biserică au fost soţii Wetzel. De acum, biserica îşi avea o adresă precisă, stabilă şi servicii divine fixate şi cunoscute de popor. Aşadar, membrii puteau invita prieteni şi rude să vină cu ei la biserică.

După ce a fost botezat, în 1904, Andreas Wetzel a preluat conducerea bisericii. Fiind primitori de oaspeţi, cu casa deschisă pentru toţi, dar mai ales pentru predicatorii Evangheliei, soţii Wetzel au atras acolo diferiţi predicatori, care au venit şi au vestit Evanghelia la amvonul de la Braşov. Astfel, au trecut în mai multe vizite misionare: Henrich I. Meyer, Iohann Gromen, care a făcut cele mai dese vizite, Gerwich de la Timişoara, Wiegand, Preuss, Potzner, Brantigan, Stinner, şi alţii, cu vizite mai rari.

Biserica germană din Braşov avea să-şi desfăşoare activitatea

religioasă într-un teritoriu tare şi în împrejurări specifice. Saşii de la Braşov erau lutherani, cu un conservatorism religios şi cu prejudecăţi naţionale, datorită cărora considerau trecerea la alte credinţe religioase, ca o desprindere de neamul german, o deznaţionalizare. Oricine făcea o astfel de trecere, mai ales la baptişti se expunea pe sine unui oprobriu naţional. Cu toate acestea, biserica din Braşov făcea o lucrare frumoasă,

City of Braşov. View of a downtown area.

care era încununată de succes.

În anul 1908, din biserică filială a bisericii germane din Budapesta a devenit biserică de sine statoare. Henrich Meyer, care fusese pastorul titular până acum, a insuflat în membrii un spirit misionar iniţiat în Germania de Oncken, la o caracteristică a acestui spirit, tinerii pre (gătiţi la Seminarul Teologic Baptist din Hamburg nici nu s-au numit pe ei pastori, ci misionari. Ei au lucrat în spiritul motoului lui John Wesley: „Lucrarea e parohia mea. „În acest an, în 1908, biserica l-a chemat acolo pe Alfred Wolf spre a prelua el pastoratul bisericii.

Noul păstor, Alfred Wolf, venea din Germania. El a fost o fiinţă aleasă, un bărbat binecuvântat cu multe daruri şi un lucrător harnic. De aceea, munca sa a fost plină de succese. Biserica a crescut prin adăugirea de noi membrii; cu toţi s-au maturizat şi s-au format adevăraţi şi harnici creştini. În timpul pastoratului său, s-au convertit la credinţă şi şi doi tineri: Michael Theil şi George Teutsch, care la scurt timp au ple1 cât să studieze la Seminarul de la Hamburg, devenind apoi buni şi harni1 ci păstori baptişti în bisericile germane din

România.

Mihai I Thei I

Alfred Wolf a păstorit biserica până în Octombrie 1912, când a plecat la un alt pastorat. Urmele lui însă au rămas mulţi ani la rând. După el, la 1 Noiembrie 1912, a fost ales păstor Frederich Sturn, şi el tot din Germania. El însă a păstorit numai un an şi a plecat în Germania din cauza unei boli fizice. În locul lui a venit chemat de biserică şi a fost ales în Februarie 1914 Ştefan Stinner, care a păstorit până în 1916, când s-a făcut mobilizarea generală din cauza războiului. De acum biserica a rămas fără păstor, iar lucrarea o făceau membrii laici mai ales cei bătrâni. După ce s-a putut face legătura cu biserica germană din Bucureşti a venit în mai multe rânduri pastorul Beniamin Schlipf din Bucureşti. El a inspirat biserica, a înviorat-o şi i-a insuflat acelaşi spirit misionar. În mai toate ocaziile speciale, a venit la Braşov pastorul Iohann Gromen de la Sibiu; el a ajutat mult biserica germană din Braşov. Sporadic, au venit de la Bucureşti fraţii Hammerschmidt, Strobel, Schuler, Iacobeit, şi alţii, care au vestit Evanghelia. Astfel, biserica baptistă germană din o-raşul Braşov a trecut cu bine în lucrarea ei toţi anii cât a durat războiul ÎNCEPUTUL BISERICII MAGHIARE DIN BRAŞOV, în anul 1903, a început în biserica germană din Braşov să se predice Evanghelia, şi în limba maghiară. La început de către un tânăr maghiar Kiss, venit de la Oradea, cu serviciul militar la Braşov. Începută lucrarea aceasta, a fost continuată de alţii, mai ales de fraţii Papp şi Szas tot din Oradea. Mai mulţi maghiari au fost câştigaţi la credinţă. Printre ei se numără şi un tânăr, Carol Molnar, care mai târziu a ajuns un bun predicator în bisericile baptiste

maghiare din Ardeal şi conducător baptist.

În anul 1905, grupul de credincioşi maghiari din biserica germană, s-au organizat într-o biserică baptistă maghiară. Lucrarea de propovaduire se făcea de mai mulţi dintre membrii bisericii, ei neavând încă un păstor al lor. Când se ivea câte o ocazie deosebită, chemau pe câte un predicator maghiar din alte părţi. În scurt timp, biserica baptistă maghiară a ajuns să fie cunoscută în oraşul Braşov şi a atras multe suflete.

După trei ani de activitate, în 1908, fiindcă credincioşii maghiari nu aveau. un loc al lor, au convenit să se adune în acelaşi local cu biserica germană, mai ales că acum venise ca păstor Alfred Wolf. Starea aceasta a durat până în 19 lo, când biserica a găsit o sală potrivită şi s-a mutat din nou, ca să fie o biserică maghiară independentă. Şi pe la amvonul bisericii maghiare s-au perindat mai mulţi predicatori din alte părţi, dintre care merită să fie menţionaţi: Carol Molnar, fiu al bisericii, dar care s-a mutat la Timişoara, Papp Karoli din Cluj, I. Bordaş de la Arad, Szttes, Er-deli Erdbs, Mihály Ilonka din Cernat, Andreas Udvarnaki din Budapesta, etc. De asemenea pe la ei au trecut toţi predicatorii germani veniţi în vizită la biserica germană. Lucrarea de diacon în biserică o făcea István Erase care a fost botezat în 1905 cu am 12 nou convertiţi. Acest botez a fost

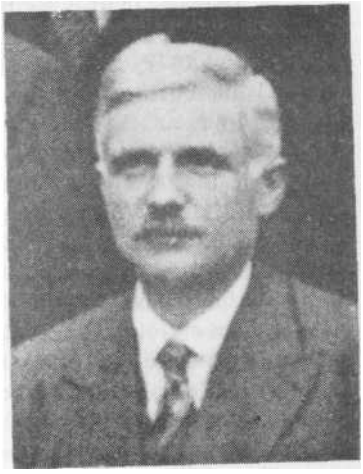

Carol Molnar primul botez al bisericii maghiare din Braşov.

De la întemeierea ei, biserica s-a mutat consecutiv în săli cu chirie pe străzile: Florilor, Porţii, Sitarilor şi Orfanilor. Din 19 lo, cu serviciile de cina Domnului a fost ales păstorul cercual István Lbrik, un

predicator care avea un cerc de activitate pe trei judeţe: Braşov, Odor-hei şi Trei Scaune. Toată lucrarea însă o făcea diaconul cu membrii locali, care aveau aptitudini şi talente pentru predică şi educaţie.

În anul 1911, în biserica maghiară s-a convertit un tânăr român, Ghindea David, atras la credinţă de soţie. La scurtă vreme după botez, el a început să predice, întâi la tineret apoi la serviciile divine. Cum cunoştea bine limba maghiară, a ajuns în curând să fie conducătorul tineretului, iar în 1916 chiar conducătorul bisericii.

În anii de mare circulaţie din cauza războiului, pe la biserica maghiară din Braşov au trecut mulţi baptişti români, fie în mod flotant, fie stabiliţi pentru un timp mai lung. Astfel în biserică s-a format şi un grup de baptişti români, dar care nu se vor organiza ca biserică română decât în anul 1927.

Din biserica baptistă maghiară din Braşov s-a lucrat, şi în 1912 au fost botezaţi un număr de nouă convertiţi din comuna Purcăreni, din apropiere de Braşov. Din anumite motive locale, biserica a progresatâncet şi greu. Puţine suflete s-au adăugat prin convertire la credinţă.

ÎNTEMEIEREA BISERICII GERMANE DIN SIBIU. În oraşul Sibiu trăia un tâmplar german, Iohann Krestel, care, aflându-se la Budapesta, în anul 1878, a fost dus la biserica baptistă germană, unde s-a şi convertit în scurtă vreme şi la primul botez a fost botezat de Henric Me-yer, în acelaşi an. La finele lui 1878, el s-a întors la Sibiu şi a începută –,! şi mărturisi credinţa nouţestamentală. După un timp scurt, l-a întâlnit acolo pe un tânăr căutător de mântuire, pe Iohann Malişevschi, pe care l-a câştigat la credinţă. Un timp, amândoi, Krestel şi Malişevschi au mărturisit împreună şi au lucrat la sufletele altora. Iohann Krestel însă a căzut de la credinţă prin căsătoria cu o necredincioasă, dar nu la mult timp ea a fost convertită de Malişevschi şi astfel Krestel şi-a regăsit el însuşi pacea sufletului lui. Între timp, Malişevschi mai câştigase câteva suflete la credinţă şi a aflat câţiva descendenţi ai vechilor anabaptişti, şi astfel grupul de credincioşi baptişti crescuse destul de bine. Cu aceşti vechi anabaptişti, descendenţii celor care s-au ştiut ascunde de persecuţia catolică, Malişevschi a deschis biserica baptistă germană din Sibiu. La început, biserica s-a adunat în casa soţilor Krestel, din strada Turnişorului Nr. 42, fiindcă majoritatea descendenţilor anabaptişti locuiauşi ei în

Turnişor.

Acest grup de credincioşi baptişti germani a fost găsit de Micha-el Gromen şi Mathias Krauser din Braşov. Astfel, în scurt timp bisericile baptiste germane au aflat de existenţa unei noi biserici baptiste germane în Sibiu. Până aici, biserica se aduna, avea ore de rugăciune, studii biblice asupra unor texte şi apoi o predică de Krestel sau de Malişevschi. La o cerere a lor, a sosit la Sibiu în Aprilie 1906, misionarul Adam Rummel din Pestul Nou. Acesta, spirit organizatoric, a convocat o adunare generală a tuturor credincioşilor baptişti germani din Sibiu şi; n 29 Iunie 1906 cu toţi au hotărât constituirea bisericii de sine stătătoare şi l-au ales pe Adam Rummel ca păstor. Imediat şi-au mutat casa de rugăciune într-o altă sala pe strada Reisper, la o prietenă Iosefine Krauser. Totuşi, pentru convenienţa unora mai bătrâni, s-au mai ţinut anumite ore de rugăciune în casa soţilor Krestel din Turnişor. Printre membrii fondatori ai bisericii au fost Iohann Malişevschi, Sara Krauss, Iohann Keil, Sara Keil, Iohann Krauss, Susanne Liebhardt, Maria Krestel, Iohann Krestel, Roşiane Schunn, Maria Hubert, Elizabeth Reisenauer, etc. Curând numărul ascultătorilor şi vizitatorilor a crescut încât localul, în care se adunau a devenit neîncăpător şi s-au văzut siliţi să caute un altul mai mare în altă parte. Astfel, biserica s-a mutat în Bruckengasse, într-o sală mult mai mare. Dar lucrarea a crescut continuu, după un scurt timp ei s-au hotărât să mute biserica în apropierea centrului o-raşului. Predicatorul Adam Rummel însă a plecat în 1909 şi biserica a rămas fără păstor, doar aveau din când în când predicatori vizitatori, iar predicatorul I.G. Gerwich din Pestul Nou a girat lucrarea. Acesta a cerut şi biserica baptistă germană din Budapesta a preluat lucrarea din Sibiu sub grija sa, şi a trimis acolo pe doi lucrători tineri: pe Zdrahal şi pe Brârtigam. Aceştia a lucrat în colaborare deplină din 1909 până în a-nul 1911, când Zdrahal a plecat la Seminarul de la Hamburg, iar Brănti-gam s-a mutat la Braşov, ca colportor de Biblii, probabil în locul lui Iohann Malişevschi, care în 19 Io a plecat colportor de Biblii la Cernăuţi, Bucovina. Între 1911 – 1913, biserica a fost păstorită de Iakob Kreiss, oare a venit de la Budapesta şi a lucrat cu multă râvnă. Din 1913 până în 1925, biserica a fost păstorită de Iohann Gromen, care a lucrat nu numai în Sibiu, ci şi prin satele din jurul Sibiului.

Perioada de timp dintre anii 1906 – 19 lo, s-a produs şi în biserica din Sibiu frământarea pe tema acceptării recunoaşterii

acordată de Stat din anul 1905. Sub influenţa lui Heinrich Meyer de la Budapesta, baptişti germani din Transilvania s-au situat pe o poziţie de neacceptare şi după cum era şi firesc în frământarea aceasta s-au produs şi nemulţumiri. Ca urmare a acestora, unul din membrii însemnaţi, Kolle, a ple Cat la creştinii după Evanghelie.

În timpul până la terminarea războiului, în 1919, biserica germa din Sibiu a fost o biserică vie şi activă. Fiecărui membru i se dă-o slujbă, spre a lucra, potrivit cu capacitatea ce o avea. Toţi erau

170 primitori de oaspeţi, iubitori de sufletele pierdute şi aveau dorinţa de a lucra pentru Evanghelie şi pentru mântuirea oamenilor. Disciplina era aspră. Ziua Domnului era respectată cu stricteţe, nu călătoreau Dumini-l ca nici cu trenul, nici cu căruţa. Erau cu toţi foarte antialcoolici şi contra fumatului. În îmbrăcăminte căutau să fie modeşti şi fără trufie.

Biserici filiale. Biserica din Sibiu a deschis prin misiunea membrilor ei câteva biserici-filiale, care erau răzleţite, unele la foarte mari distanţe. În Cisnădie, s-a deschis o biserică baptistă germană înen în 1874 de către Heinrich Meyer, dar după câţiva ani, membrii s-au mutat în alte oraşe. În Praştie, de asemenea a lucrat Heinrich Meyer şi cu Mihail Gromen şi s-a format o bisericuţă baptistă, dar nici aceasta nu a dăinuit prea mult timp, fiindcă membrii s-au mutat cu timpul. În Petreş-ţi-AIba, s-a format o biserică cu un grup frumos de credincioşi, unde au lucrat M. Gromen şi Furtsche. Biserica aceasta şi-a continuat existenta tot timpul. În Dumbrăveni, a luat fiinţă o biserică în anul 1906 prin botezul lui Iohann Linz şi Iohann Krischner. Biserica aceasta a crescut şi a ajuns să aibă peste 30 de membrii. Pe la amvonul de aici s-au perindat aproape toţi acei ce au predicat la Sibiu. În Slimnic, lucrarea s-a început cu pocăinţa şi botezul unui bărbat de seamă, Ztfiler, care s-a botezat la Io Iulie 1912, de către Alfred Wolf din Braşov. În Vurpor, s-a deschis o filială prin botezul a 6 nou convertiţi şi botezaţi la 27 Iunie 1915; la a aceasta a lucrat păstorul bisericii din Sibiu. În Tălmaciu, s-a început o lucrare frumoasă în 1918, dar când fabrica de cherestea şi-a încetat activitatea, cei 17 membrii ai bisericii s-au mutat în alte localităţi. Aici a fost conducător Rudolf Barabas, ginerele lui M. Gromen. Pe lângă acestea, au mai existat mai multe biserici prin comunele germane sau prin oraşe, dar unele au avut o existenţă scurtă.

ÎNCEPUTUL BISERICII ROMÂNE DIN SIBIU. În anul 1909, când

biserica baptistă germană din Sibiu era păstorită de Zdrahal şi Brautigam, se afla acolo şi un român, Isăilă Gheorghe, de fel din comuna Lupu de lângă Blaj. În toamna anului 1909, a început să umble la biserică şi untînăr român, Petru Oprean, ucenic la dulgherie, adus acolo de o calfă, pe nume, Reisenauer, care şi el era doar un prieten. Pe atunci biserica din Sibiu se aduna pe Strada Schmidt Nr. 13, la etaj.

Plini de râvnă pentru convertirea altor români, cei doi, Isăilă Gheorghe şi Petru Oprean au închiriat şi ei o sală, în primăvara anului 19 lo, cu o chirie de 6 zloţi pe lună. Aici, prin invitaţii se adunau 8-loromâni, şi cei doi tineri predicau pe rând. Râvna lor a influenţat foarte bine lucrarea. Petru Oprean lăsa să se vadă încă de pe atunci că este un vas ales pentru lucrarea sfântă. Lucrarea a avut un început modest, însă aspru, ei au avut de întâmpinat multe greutăţi.

Petru Oprean a fost născut la 20 Noiembrie 1888 în comuna Po;

placa, aproape de Sibiu, în casă, în care acum se află biserica. Părinţii lui au fost oameni săraci, iar el a fost al zecelea copil în familie. Tatăl său Marin, a murit când el avea numai doi ani, astfel că mama lui, a avut de luptat cu greutăţile. Ea, Maria, născută Vurvar, a purtat grijă, şi le-a dat copiilor o educaţie bună, cum să se poarte copii şi să fie respectuoşi în societate. Petru Oprean a muncit de mic. Abia ajuns copilandru şi a intrat servitor la un gospodar german din Turnişor. Acesta l-a îndemnat să înveţe o meserie, şi astfel a ajuns el ucenic la dulgherie, şi acolo l-a întâlnit pe Reisenauer, care l-a adus în biserica germană. El a cunoscut multă lume, şi cum avea multă îndrăzneală invita pe cei cunoscuţi să vină la biserica română.

Cu inima plină de râvnă, el s-a dus în comuna natală, în Poplaca, şi a început să spună oamenilor să se pocăiască, să citească Biblia. Indrăzneala aceasta a lui Petru Oprean a ajuns la urechile preotului şi a-eesta a început să-l prigonească. Cum Oprean continua să mărturisească, preotul a aranjat să fie luat la armată, cu gândul că acolo i se vor scoate din cap ideile despre pocăinţă. Dar Petru Oprean s-a întărit şi şi-a oţelit hotărârea. La 29 Septembrie 19 lo s-a dus şi a fost botezat la Sebeş Alba, împreună cu alte opt suflete de Ioan Târban din Tăut, Bihor. La apa râului Sebeş, înainte de botez a predicat Nicolae Pop din Gârbăul Clujului şi Mihai Vicaş din Husasău, Bihor. Deşi cei doi, Isăilă Gheorghe şi Petru Oprean ţineau în sala închiriată servicii divine în limba română, ei erau totuşi membrii în biserica germană şi în serile de peste săptămână ei mergeau la biserica germană, unde învăţau din

Cuvântul divin şi se inspirau pentru lucrarea printre români.

Biserica română a început să se formeze, să crească, să devină cunoscută de oameni, iar cei doritori după mântuire veneau să asculte propovăduirea Evangheliei.

ALTE BISERICI ROMANE ÎNFIINŢATE. Încă militar fiind, în 1911, Petru Oprean s-a dus în comuna Vurpăr, unde printre baptiştii de limbă germană era şi un credincios român. În casa acestuia s-a adunat Popor, iar Petru Oprean predica Evanghelia şi explica texte biblice. În 1915, mai multe suflete au fost botezate şi s-au adăugat la numărul credincioşilor.

La eliberare, în 1912, Petru Oprean s-a dus şi s-a stabilit în ggheş Alba. Aici a găsit patru credincioase botezate: Ioana Munţiu, Ana Henegar, Elizabeta Henegar şiloana Roşu. Mai era acolo o prietenă, Maria Postescu. El, Petru Oprean, s-a angajat dulgher la atelierul unui dulgher german, Sneider, şi din câştigul său a închiriat o casă pe Strada Nouă, şi acolo a început biserica. După un an s-a mai convertit o femeie bătrână, care s-a botezat la Căpuşul Mic, judeţul Cluj împreună cu M Postescu. So, tul acesteia din urmă, deşi nepocăit a oferit o cameră din casa lor pentru întrunirile bisericii, şi astfel biserica s-a mutat acolo. În biserica din Sebeş, Petru Oprean a lucrat până în anul 1913.

În comuna Partoş, la 24 Decembrie 1913 s-a ţinut primul serviciu divin în casa lui Dragomir Cornea, care în scurt timp a devenit şi el un bun predicator. La fiecare serviciu divin se aduna mult popor, să asculte vestirea Evangheliei. După un an, toată lucrarea a fost lăsată îngrija lui Dragomir Cornea. Şi cu fiecare an, lucrarea a crescut.

Corul Bisericii din Partoş, judeţul Alba care a tâfcui multă misiune în diferite părţi în Ardeal încă în primăvara anului 1914, după ce a lăsat lucrarea din Partoş pe seama lui Dragomir Cornea, Petru Oprean se ducea la Alba Juliaunde de asemenea s-a început lucrarea de propovăduire a Evangheliei. În scurt timp, Petru Oprean a fost prins şi arestat. Dus la preţură /solga-birb1/, a fost chestionat şi la un moment de enervare, pretorul l-a luat la bătaie, dar după ce s-a calmat i-a dat drumul. Întreg anul 1914, PetruO prea nu a lucrat la Alba Julia, unde a încununat lucrarea sa cu cinci persoane convertite. Dar în Decembrie 1914, fiind mobilizarea generală, şfifl Petru Oprean a fost mobilizat şi dus la război. Cele cinci persoane *cotu'* vertite au fost botezate şi biserica şi-a continuat activitatea. Cele cincil suflete au fost membrii fondatori ai bisericii din Alba Julia. În desfăşu «f rărea activităţilor de început al bisericii, credincioşii au avut să facă *iar* ta şi unor încercări, şicanări, persecuţii. Dar, hotărârea de nezdruncinat a celor întorşi la Dumnezeu a biruit obstacolele.

Biserica din Mihalţ a lua* *f* „ta în 1914, când un român din comuna, care plecase în America şi *i*, convertit la credinţa baptistă, s-a întors în comună. La câtva timp după venirea lui în comună s-a îmbolnăvit şi a murit. Într-o zi, Petru Oprean, auzind de aceasta s-a dus până la Mihalţ, să vadă dacă a rămas vreunul din urmaşii săi convertiţi şi întorşi la Dumnezeu. Familia respectivă l-a primit bine şi el le-a predicat Evanghelia şi le-a explicat câteva texte chiar din Biblia rămasă de la cel ce a murit. Seara, Petru Oprean a vrut să facă o evanghelizare şi a rugat pe cei din familie să mai cheme pe alţii. Aceştia s-au dus şi au vestit că un pocăit, aşa ca tatăl lor, a venit şi vrea să le predice Evanghelia. Dintre cei chemaţi, unii au venit, alţii s-au dus şi au spus preotului din sat, şi acesta a aranjat o ceată de bătăuşi care să se ducă şi să tulbure întrunirea religioasă. Aceştia au venit, însă cum era multă lume adunată, nu au avut curajul să facă vreo tulburare. Dar după ce toţi au plecat, pe când familia şi cu Petru Oprean stăteau la masă, s-au pomenit cu o piatră ce a trecut prin geam, dar nu şi-a atins ţinta, nu-l lovise pe Oprean. Hnasa iasă cei din casă, aruncătorul de piatră a fugit. Pentru siguranţă, oamenii casei au pus în geamurile dinspre stradă loitrele de la căruţă şi rude de-ale lor au făcut de strajă toată noaptea. De la această evanghelizarea rămas, ca o recoltă, convertirea a cinci suflete, care s-au botezat în a-nul 1914, înainte de mobilizare.

Tot în anul 1914, auzindu-se despre „pocăiţi" un grup de tineri I

curioşi din comuna Lancrăn au venit la Sebeş într-o Duminică dimineaţa, să vadă şi să audă cum se propovăduieşte Evanghelia. Să vadă cum e la pocăiţi. Şi de la această primă participare la un serviciu divin, dintre aceşti curioşi, au şi rămas convertiţi mai multe suflete. Printre aceştia a fost şi Ioan Haiducu, care mai târziu a ajuns predicatorul local, Paraschi-vă Todor, pe care părinţii au prigonit-o foarte mult; tatăl său a urmărit-o să o împuşte chiar, dar ea a fugit din comună şi apoi s-a căsătorit cu Petru Oprean.

În comuna Petreşti-Alba, deşi se începuse o lucrare printre germani încă de prin 1906 şi mai mulţi misionari germani au vizitat grupul de credincioşi, şi printre germanii convertiţi se afla şi o româncă, Ana Catona, totuşi printre români nu s-a lucrat decât din 1916. În acest an s-a mutat în Petreşti sora Ana Bena, venind din comuna Răhău, şi fusese atrasă la Evanghelie de predicile lui Nicolae Pop din Gârbăul Clujului. Într-o zi, Ana Bena i-a povestit unei prietene a ei, Valeria Bască, câtă bucurie au avut cu toţi Duminica trecută. Curioasă şi dornică de bucurie, în următoarea Duminică, Valeria Basca o rugă pe Ana Bena să o ia şi pe ea, când mai merge la biserica din Sebeş. În următoarea Duminică, Ana Bena a plecat la biserica din Sebeş cu încă trei femei: Valeria Bască, Ioana Băşea şi Maria Bota. La biserică a predicat o femeie, sora Ioana, fiindcă bărbaţii erau la război. Toate trei femei, venite de la Petreşti, au rămas străpunse la inimă. De atunci ele au rămas la credinţă. În 1917 Ioana Basca şi Maria Bota s-au dus la Lupeni, Hunedoara, la un botez şi au fost şi ele botezate de Ştefan Igna, iar Valeria Basca s-a botezat la Sebeş în 1918, tot de Ştefan Igna. Până în 1917, credincioşii baptişti români se duceau împreună cu baptiştii germani. Din 1917 însă, s-au început servicii religioase în limba română, care se ţineau în casa surorii Ioana Basca şi la care predica Gligor Oltean. După întoarcerea din prizonieratul din Rusia, unde s-a pocăit, conducerea bisericii a fost preluată de tânărul. Ioan Dan. Acesta, în lagărul de prizonieri din Rusia, a auzit Evanghelia şi a fost câştigat la credinţă. Plin de zel, în Rusia a citit Biblia, a studia-l – o cu alţi prizonieri, printre care erau mulţi credincioşi de mai mulţi ani, înainte de război. Acolo în prizonierat s-a şi botezat. Astfel, când s-a întors la Petreşti era pregătit pentru lucrarea Evangheliei.

În comuna Urlat, lucrarea Evangheliei a început în anul 1917 tot prin Petru Oprean, care venind într-un concediu din război, s-a dus la familia Ioan Ben din Urlat, care avea o moară de grâu şi despre care a

auzit că are o Biblie şi că o citeşte cu inima deschisă după mai multă lumină. În familia aceasta el a lucrat, le-a explicat texte din Biblie şi harul lui Dumnezeu a fost revărsat peste ei. Ei au fost câştigaţi la credinţă împreună cu alte suflete. Întreg concediul, Petru Oprean l-a petrecut la Urlat. La plecare, au rămas convertiţi: Ioan Ben şi soţia sa Elizabeta, o altă familie, Mărginean Vasile şi soţia sa Safta. Cu aceste două familii, în Urlat s-a deschis o biserică baptistă.

Ioan Dan Petreşti Alba

Acum lucrarea din centrul Ardealului s-a apropiat, mult să facă joncţiunea cu lucrarea, pe care o făceau predicatorii de pe Valea Mureşului, care aparţineau de centrul misionar de la Curtici-Arad şi cu lucrarea pe care o făceau predicatorii din nordul Ardealului legaţi de centrul misionar din Gârbăul Clujului.

BISERICA GERMANĂ DIN PRAŞTIE. Biserica baptistă germană din Orăştie este cea mai veche biserica baptistă din Hunedoara. Lucrata de răspândire a credinţei baptiste a pătruns aici prin lucrarea misionară a lui Heinrich Meyer, care a venit aici în vizită la câteva familii în 1891. După mai multe vizite ale lui Meyer, acesta a trimis pe Michael Gromen din Braşov să viziteze pe cei convertiţi din Orăştie. Pentru a avea un loc unde să se adune şi să se predice Evanghelia, Meyer a sfătuit o fatniiie de baptişti germani să se mute la Orăştie şi prin mutarea lor s-a deschis o casă de rugăciune, o biserică baptistă germană în orăşelul °răştie. Biserica a crescut, deşi nu spectacular, totuşi lucrarea a procesat bine. Pentru o continuă împrospătare, biserica aceasta a ţinut legături frăţeşti şi misionare cu mai multe biserici baptiste germane, dar mai ales cu cele mai apropiate, Sebeş

Alba şi Petreşti, cu alte bisericuţe germane sau cu grupuri mai mici de credincioşi.

Datorită unor stări economice la unii dintre membrii bisericii, iar alţii au fost atraşi de relaţiile de rudenie, cei mai mulţi membri au plecat şi s-au mutat în alte localităţi, astfel ca în 1912, biserica germană a fost nevoită să-şi înceteze activitatea ca biserică, iar cei câţiva membrii rămaşi s-au ataşat la biserica germană din Sebeş. Una din lipsurile acestei biserici e că nu a lucrat şi printre români, ci s-a mărginit numai la familiile germane, ÎNCEPUTURILE DINSPRE VALEA MUREŞULUI. Lucrarea predicatorului Ştefan Igna, de la Lalaşinţ, s-a întins pe toată Valea Mureşului în sus de Lipova până la Sebeş-Alba, apoi în sud în Severin. Pe aceea vreme se ţineau aproape în mod regulat conferinţe cu predicatorii, iar la acestea Heinrich Meyer ţinea prelegeri, cursuri biblice, teologice şi pastorale, de comentariu şi organizatorice, care au fost foarte folositoare celor ce lucrau cu Evanghelia. La aceste conferinţe Meyer punea mare accent pe lucrarea misionară. El, care a vizitat de mai multe ori Orăştia, el cunoştea uşa deschisă din Hunedoara, şi de sigur le-a vorbit predicatorilor de aceasta's iar cel mai apropiat de Hunedoara a fost Ştefan Igna. Primul său rod în Hunedoara a fost convertirea la credinţă a soţilor Ghe-orghe Susan din Şoimuşul de Mureş, care s-au botezat în vara anului 1904 şi cu ei s-a deschis lucrarea în porţile Hunedoarei dinspre Mureş» Şi Susan a dus lucrarea de răspândire a credinţei în comuna lui.

Dar Ştefan Igna a fost omul, care şi-a extins lucrarea continuu. În anul 1908, au fost convertite şi botezate câteva suflete din comuna Lu-gaşul de Sus, aproape de Dobra. Aici s-a format o bisericuţă cu Petru I. Vornic în slujirea de conducător local, care – i dus lucrarea înainte. Roadele lucrării lui s-au văzut nu peste mult timp. În acelaşi an, în 1908, s-au botezat alte câteva suflete din comuna lor, şi alte câteva suflete dinco-muna Homoştia. Şi aici s-a format o bisericuţa baptistă, iar peste un an s-a format o altă biserică în comuna Hăugeşti, prin botezul a cinci suflP" te.

Aflând că la Lupeni se găsesc câţiva prieteni. Ştefan Igna a făcut o călătorie într-acolo; i-a găsit, a petrecut cu ei câteva zile în ore de rugăciune şi mai multe catecheze asupra învăţăturilor de credinţă şi în anul 1912 toţi aceştia au fost botezaţi, şi cu ei s-a format biserica din o-rasul minier Lupeni. Fiindcă acest centru minier promitea mult, Ştefan Igna a făcut dese vizite la Lupeni, şi a stat mai mult timp acolo.

M a fost slujitorul Evangheliei, care s-a uitat pe sine, a uitat familia sa.sj uitat toate problemele sale personale şi s-a dăruit lucrării sfinte. El; fost un călător fără odihnă, un deschizător de inimi pentru credinţa în

sus Hristos, un neînfricat şi viteaz apărător al credinţei primare.

Biserica din Lupeni a crescut foarte repede, că în 1919 a ajuns li! peste o sută de membrii. Toţi convertiţii de aici au fost botezaţi în Lupeni, astfel că în fiecare an au avut două sau trei botezuri. La un botez din 1915, ţinut în Io Octombrie, s-a botezat un tânăr de 20 de ani Henric Max din Lupeni, care deşi miner, va ajunge un stâlp al bisericii locale. Peste mai puţin de un an, la 30 Aprilie 1916 au fost botezaţi doi tineri, Teofil Cioara de 21 ani din Roşia Montană şi Ilie Mârza de 19 ani din Săcărâmbui Codrului, care vor deveni învăţăceii lui Ştefan Igna şi apoi buni misionari pe meleagurile Hunedoarei. Membrii bisericii din Lupeni erau în majoritatea lor tineri, astfel că biserica era vie, activă şi cu avânt.

Conducătorul local, Petru Mechereş, şi el un miner, a lucrat în biserică mulţi ani. Şcoala Duminicală a cunoscut şi ea o dezvoltare continuă şi una din misiunea ei a fost educaţia religioasă a copiilor. Aici, cu copii a început lucrarea Cioara Teofil, ca apoi treptat să ajungă lucrător cercual.

În anul 1912 a luat fiinţă o altă biserică, în comuna Aninoasa, prin lucrarea şi influenţa tot a lui Ştefan Igna. Prietenii au fost aduşi la Lupeni şi aici au văzut bucuria celor credincioşi şi credinţa vie a celor întorşi la Dumnezeu. Peste câţiva ani, prin lucrarea şi influenţa bisericii din Lupeni, Ştefan Igna va fi chemat să ţină botezul unui grup de mineri convertiţi, cu care s-au înfiinţat în anul 1917 bisericile din Petrii a şi Lonea în Petrila, lucrarea de conducător local al bisericii a fost încredinţată lui Gheorghe Marian, iar cea din Lonea lui Andrei Nistorean.

În timp ce pe Valea Jiului, în bazinul carbonifer, lucrarea de răspândire a credinţei baptiste se desfăşura cu avânt sporit, în partea vestică a Hunedoarei, înspre Ilia, s-a mai înfiinţat o biserică în 1914 cea din Fjntoaga, având conducător local pe Iosif Lăzău. La un botez ţinut de Igna Ştefan la 25 Mai 1915, printre cei botezaţi a fost Ioan Mârza de 20 ani din Săcărâmb – Codru, care va începe lucrarea la el acasă. În bisericuţa aceasta s-a convertit fratele lui Ilie Mârza, care s-a botezat la Lupeni, tare va fi unul dintre predicatori principali în Hunedoara.

Deşi oraşul Deva era capitala Hunedoarei, totuşi aici încă nu a pătruns credinţa baptistă, pentru aceleaşi motive, ca în alte oraşe. Predicatorii erau proveniţi din mediul rural, oameni care aveau numai o e-ducaţie elementară şi cu câteva excepţii, ei nu au încercat să facă o lucrare în oraşe. Totuşi, în anul 1918 lucrarea Evangheliei va pătrunde în – grasul Deva. Acolo s-a înfiinţat în acel an o biserică baptistă. Meritulâl are Ilie Mârza, care s-a mutat de la Săcorâmb-Codru în Deva şi a înee-Put o biserică. Cu insistenţa lui şi elanul tineresc a câştigat câteva suflete şi de aici lucrarea a pornit şi a crescut continuu. Tot în anul 1918 au luat fiinţa o biserică în Geoagiul de Jos, cu câţiva convertiţi, şi o biserică în Vărmaga cu 5 suflete botezate.

Anul 1919 a rămas ca cel mai bogat an în înfiinţarea de biserici. E anul cu terminarea războiului, anul cu o râvnă deosebită pentru mântui-rea altora. Astfel, în acest an au luat fiinţă bisericile din Teliucul Inferior, Simeria, Nojag, Vulcan, Rapoltul Mic, Uricani, Bărbăteni şi Beriu lângă Orăştie. Odată cu înfiinţarea acestor noi biserici, au intrat în lucrarea locală elemente noi. În Simeria a început să lucreze Pavel Boşorigan, născut la 13 Aprilie 1890 şi Ioan Dan, născut la 9 Iulie 1895, ambii botezaţi la 5 Octombrie 1919; la Nojag a început să lucreze Gheorghe Popa, la Bărbăteni s-a apucat de lucru Ioan Andrei, la Vulcan a fost Ioan Tudurescu, botezat şi el la 3 August 1919, iar la Beriu a fost Samuilă G. Tâmpeanu. Toţi aceştia au lucrat însă sub îndrumarea directă a lui Igna Ştefan.

Trebuie să menţionăm să tot timpul războiului Ştefan Igna a fost lăsat la vatră pe baza aprobărilor date de autorităţi, el fiind asimilat ca slujitor cultic pentru bisericile baptiste.

Tot în anul 1919 s-a întors din prizonieratul din Rusia, unde s-a pocăit şi botezat, Justin Ciorogariu şi a întemeiat o biserică baptistă în Râu de Mori, pe Valea Haţegului. El a lucrat cu mult zel la convertirea, la întoarcerea la Dumnezeu a altora.

J uşti n Ciorogariu Rfu de Mori – Hunedoara

ÎNCEPUTURILE DINSPRE VALEA CRIŞULUIALB. Avântul lucrării ce s-a desfăşurat pe Valea Crişului Alb, a făcut ca predicarea E-vangheliei să ajungă la Brad. Predicatorii Teodor Sida, Gheorghe Brân-da şi Nicolae Brola din Buteni şi Gheorghe Slav, dascălul român de la A-ciuţa, au vestit Evanghelia prin toate satele hunedorene, până la Brad şi jur, în primii ani după 190 o şi au întemeiat biserici. În oraşul Brad, bi

serică a fost înfiinţată în anul 190 o şi a fost des vizitată de dascălul orghe Slav, fiindcă Aciuţa nu e prea departe de Brad. Cum Bradul era un orăşel, iar pretenţiile erau diferite de cele de la sate, ceilalţi predicatori l-au lăsat pe Slav să facă el misiune la oraş.

Ştim că Gheorghe Slav punea mare preţ pe studierea şi cunoaşterea Bibliei şi el influenţa la aceasta pe toţi credincioşii. Pentru aceasta el; scris „Evanghelia şi focul, „şi „Pasiunea credinţei, „ambele având ca scop de a expune învăţăturile de credinţă şi întemeierea lor pe texte biblice. Este sigur că la Brad el a aplicat studiul biblic în biserică, fiindcă aflăm în revista „Lumina Lumii", din 1904, că doi dintre membrii bisericii din Brad, Traian Voştinar şi Andrei Sechereş, au dezlegat problemele şi întrebările biblice publicate în revistă.

În apropierea oraşului Brad s-au mai format biserici baptiste în comunele Prăvăleni şi Mesteacăni, înfiinţate în anul 1902, tot prin lucrarea predicatorilor de la Buteni. În anul 1903 s-a deschis o biserică în comuna Cara său, iar în Ţebea, Ormindea şi Baia de Criş s-au deschis biserici în anii următori.

La răspândirea adevărurile şi învăţăturilor de credinţă

noutesta-mentală au contribuit mult spiritul misionar şi trăirea întocmai a Cuvâivtului, adică reeditarea creştinismului primar. Pe atunci, aproape tot la a doua Duminică, credincioşii baptişti dintr-un sat plecau cu toţi diminei – a în alt sat spre a se bucura acolo cu fraţii lor de credinţă. Pe drum se duceau cântând şi discutând din Biblie. Când ajungeau apoi în sat, oamenii de aici vedeau în ei pe adevăraţii credincioşi şi trăitori ai Evangheliei.: asemenea constatare influenţa foarte mult asupra gândirii oamenilor. Pe vremea aceasta ştim că nu au fost predicatori vestiţi, buni oratori, printre cei ce conduceau bisericuţele baptiste, dar ei vorbeau din inimă şi explicau simplu textele biblice. Cultura teologică era suplinită cu cultura autodidactică în Scripturi. Şi predicatorii de atunci aveau iubire de sufletele oamenilor. Lucrarea predicatorilor de la Buteni a împrăştiat învăţăturile de credinţă în satele din Ţara Moţilor.

LUCRAREA PE VALEA HAŢEGULUI. Prin lucrarea lui Petru Oprean s-au ţinut servicii divine în Partoş-Alba, în casa lui Dragomir Cornea, care s-a convertit şi a fost botezat la 16 Octombrie 1914. La un timp, Dragomir Cornea s-a mutat la Cârneşti, pe Valea Haţegului, unde a deschis o biserică baptistă. Experienţa şi metodele de lucru pe care le-a câştigat la Partoş le aplica acum la Cârneşti şi prin satele din jur. Dra s-ornir Cornea avea curaj şi avea persistenţă, şi acestea l-au ajutat să a Cucă multe suflete la credinţă. Prin el s-a creat o relaţie între baptiş îi din Alba şi acei din Hunedoara. Predicatorii din Alba, Petru Oprean Şi Simion Gavriş, au făcut misiune şi prin bisericile din Hunedoara.

Deşi erau ani de război, totuşi în anii aceştia s-a înfiinţai în

Cârneşti o biserică şi eu a devenit un centru misionar, care va influenui lucrarea pe toată ” alea Jiului şi Haţegului. La Hău de Mori de asemene! s-a înfiinţat o biserică şi ea va constitui o verigă în lanţul bisericilor ce vor activa în partea aceasta a Hunedoarei de la Simeria până la I.upeni. LUCRARKA DIN HUNEDOARA ÎN DISCUŢIA CONFERINŢEI DI LA LUGOJ. În ziua de 15 August 1917, s-a ţinut la Lugoj o conferinţă cu delegaţi ai bisericilor din trei judeţe: Caras, Severin şi Hunedoara. La această conferinţă a participat şi Heinrich Meyer, misionarul german de la Budapesta. Luându-se în discuţie problema lucrătorilor Evangheliei, a fost luată o hotărâre; fiindcă numărul bisericilor a crescut, şi Ştefan Igna nu mai putea face faţă singur pe judeţele Severin şi Hunedoara, conferinţa a desemnat mai

mulţi predicatori. Au fost aleşi atunci: Ioan Covaci de la Sinteşti, Petrică Jurconi din Fârdea şi Petre Popescu din Curtea, toţi trei pentru Severin; Teodor Băloşin şi Alexandru Suciu, ambii din Lupeni pentru Hunedoara. După desemnarea lor, Heiniich Meyer s-a retras cu ei într-o casă spre a sta de vorbă cu ei, iar conferinţa a rămas, să se roage. După ce i-a cercetat de amănunt Heinrich Meyer şi traducătorul său, Vasile Berbecar, la revenirea în conferinţă, Heinrich Meyer a arătat că deocamdată rămân doar doi, care să fie însărcinaţi ca predicatori: Ioan Covaci şi Alexandru Suciu şi ei vor lucra pe lângă Ştefan Igna.

Dintre aceşti doi, Ioan Covaci s-a distins ca un bun şi devotat misionar, un foarte bun colaborator al lui Ştefan Igna. Astfel, Ioan Covaci a lucrat în întreg judeţul Severin şi în Hunedoara, fiindcă Alex. Suciu. fiind miner nu putea face călătorii prea lungi. Astfel, faptele de mai târziu au arătat că Heinrich Meyer nu a greşit, când după cercetare s-a oprit numai la aceşti chi candidaţi. Ioan Covaci întocmai ca Ştefan Igna; plecat în călătorii misionare, care au ţinut uneori săptămâni întregi, co-lindând sat după sat, pe jos sau cu căruţa, pe orice vreme şi se mulţumea cu orice fel de mâncare sau de găzduire.

Amândoi, şi Ştefan Igna şi Ioan Covaci au căutat să întreţină; >. – vântul misionar, entuziasmul evanghelistic, starea de părtăşie între credincioşi, relaţia de intimitate, de încredere şi sprijinire. Şi cu adevărat au reuşit să continue şi chiar să crească ritmul de dezvoltare a bisericilor şi să întemeieze alte biserici noi. Pilda lor a fost cunoscută pretutindenea. Mai Hrziu, după Unire, preşedintele Uniunii Baptiste din România, Constantin Adorian, va declara în Congresul Alianţei Mondiale Baptiste de la Stockholm, Suedia, în Iulie 1923: „Am convingerea că pe pământ nu există o altă comunitate, care să întreţină astfel de calde şi frumoase relaţii frăţeşti, ca ale noastre, ale baptiştilor. „Probabil, cauza principală a înmulţirii credincioşilor baptişti a fost această legătură de dragoste frăţească în Hristos. O asemenea trăire a fost un fapt, care a izbit, şi oamenii doreau, însetau după astfel de legături de dragoste frăţească în credincioşie. Toate ocaziile erau dovezi şi mărturii puternice, ce nu puteau fi tăgăduite, ale unei vieţi noi, de aplicare fidelă a învăţăturii Sf. Scripturi.

Conferinţa de la Lugoj a discutat problema păstoririi şi creşterii spirituale a bisericilor din Hunedoara. Ştefan Igna a cerut conferinţei să

UF

Întrunirea femeilor de la Petriş jud. Arad ţină seama că lucrarea a crescut şi deci este nevoie de mai mulţi lucrători ai Evangheliei. De aceea, punerea de o parte a lui Ioan Covaci de la Sinteşti şi Alexandru Suciu de la Lupeni a fost un ajutor însemnat pentru lucrare. Ei aveau să lucreze un timp ca evanghelişti, să predice şi să dea o educaţie religioasă membrilor botezaţi. Pilda şi lucrarea acestora a ajuns o pildă pentru lucrătorii locali ai bisericilor. Aceştia la rândul lor au fi cut şi ei lucrarea de propovăduire a Evangheliei şi de adâncire în cunoştinţe a membrilor.

În Hunedoara, în toţi anii aceştia de război, baptiştii s-au bucurat de libertate religioasă ne stingherită. De aceea, predicatorii şi-au putut desfăşura activitatea şi să călătorească fără piedici în alte comuni, să predice Evanghelia, să organizeze biserici, să facă botezuri. Aşa de exemplu: la 24 Iulie 19 Io s-a ţinut la Rumâneşti, un botez oficiat de Ştefan Igna, şi la acest botez a venit şi a fost botezată o femeie tocmai de la Tomeşti, nu departe de Brad, o distanţă foarte mare. Sau, în 7 August, 19 lo a fost ţinut un botez la Pleşcuţa, pe Valea Crişului Alb, şi la acest botez au venit să vadă prieteni tocmai de la Deva. Asemenea călătorii se pot face numai în timp de libertate religioasă.

Lucrarea a fost făcută de bărbaţi devotaţi şi entuziaşti, iar de sus s-a coborât har şi rouă cerească. Aşa se explică succesul şi înaintarea Evangheliei.

BIBLIOGRAFIE

1. *Dr.3.H*. *Rushbrooke*, *The Baptist Movement in the Continent of Europe*, *pp.152 – 154*; *2*. *L*. *Balogh*, *Referatul despre baptiştii din Ungaria*, *în Erster Europätscher Baptiste Kongresz 1908*, pag. *228*; *3*. *Frederich Teutsch*, *Un scurt istoric al Bisericii baptiste germane din Braşov* şi *filialele ei*, *în manuscris*. *4*. *Prof*. Carl *Neuschofer*, *Germany and the evanghelisation of Europe*, *în Baptist World All'iance*, *Third Congress*, *1923*, pag. *80.5*. *Prof*. Carl *Schneider*, *The Century of the German Baptistspublicat în Baptist World Alliance*, *Fifth Congress*,

Berlin 1934, *pagina 18*; *C.M.E. Aubrey*, *Young Baptists and Their Tradition*, *în Baptist World Alliance*, *Fifth Congress*, *Berlin*, *1934*, pag. *182*; *7. Cornel Mar a*, *Istoria bisericilor baptiste din raioanele Codlea*, *Rupea*, *Sighişoara şi Braşov*, *de la înfiinţarea lor până la 15 August 1960*, *în manuscris*; *8. Dr. Raffay Sandor*, *Magyarhoni Ev. Liturghia…1933*, *în Protest. Szemle 28 – 29*; *cf. Kirner A. Berta-lan*, *Baptista Kronika*, *Budapest*, pag. *182*; *9. Frederich Teutsch*, *Istoria bisericii baptiste germane din Sibiu*, *în manuscris*; *10. Petru Oprean*, *Declaraţie istorica*, *în manuscris*; *11. Ana Bena*, *O amintire istorica*, *în manuscris*;

Capitolul X

PĂTRUNDEREA ŞI RĂSPÂNDIREA ÎN BANAT

Lucrarea evanghelică baptistă a pătruns în Banat prin anul 1878, cu mutarea la Timişoara a unui colportor de Biblii, care era un credincios, un baptist foarte zelos, de naţionalitate germană. Provincia numită Banat cuprinde teritoriul geografic cuprins între Dunăre la sud, Mureşul la nord, Oltenia laest şi Tisa la vest. În secolele XVII şi XVIII Banatul a fost colonizat, mai ales în partea de nord-vest cu colonişti germani. În anul 1780, Maria Terezia a încorporat provincia Banatului la Ungaria.

În Banat avem două începuturi baptiste: unul între germani, dirijat de Heinrich Meyer, misionarul german de la Budapesta, şi altul între români. Aceste începuturi au fost cu totul independente unul de altul şi ambele au fost întâmplătoare, adică numai din providenţa divină. Odată ce a fost începută, lucrarea între germani a fost condusă de H. Meyer, dar între români răspândirea s-a făcut mult mai repede, datorită unor predicatori, care deşi simpli, au fost plini de entuziasm. Datorită situaţiei cu totul specifică din punct de vedere geografic, fiind la hotarele ţării, şi situaţiei etnografice, cu diverse naţionalităţi, baptiştii din Banat au avut o libertate religioasă în tot timpul, de la începuturi şi până în 1919. Astfel, ei au putut lucra fără piedici sau obstacole.

FONDAREA BISERICII GERMANE DIN TIMIŞOARA). În anul 1878 a fost trimis la Timişoara de Societatea Biblică Britanică din Budapesta colportorul J. Fior, german, de credinţă baptistă. Paralel cu vânzarea, cu oferirea de Biblii şi Testamente, J. Fior a lucrat la câştigarea de suflete la mântuire. Şi lucrarea lui a fost binecuvântată de Dumnezeu. La 17 Aprilie 1879 a fost botezată prima convertită, Maria Schrodt. Botezul a fost ţinut de Mihai Cornea de la Salonta, pe care H.

Meyer l-a trimis ca să îndeplinească serviciul de botez. Peste un an, la 7 Aprilie 1880 a fost botezată Iuliana Czegeny, tot de Mihai Cornea. A treia convertită, Maria Otrok din Sânandrei a fost botezată la 19 Noiembrie 1881 tot de Mihai Cornea. În 1885, Heinrich Meyer trimite aici ca misionar pe Ludovic Bodo-ki De la venirea acestuia lucrarea a luat avânt. Astfel. Între 1885 – 1887, au fost botezaţi de Mihai Cornea următorii convertiţi: Estera Loszlo. E-°aterina Groza, Suzanne Boitoş, Francisc Toth, Gabor Szabó, şi cotia sa, Ana Dukay, Hermina Schrodt, G. Pokorny, Iuliana Pokorny, Ecaterina I. Py, Miana Fluxa şi Ecaterina Senohrabek, în total 13 persoane. Misionarul Ludovic Bodoki a lucrat până în anul 1891 şi a fost transferat în altă parte, iar lucrarea a fost preluată de G. Szabó şi G. Pokorny, care s-au botezat cu un an înainte, în 1890. Ei au condus lucrarea până în 1893 când au chemat de la Seminarul Teologic Baptist din Hamburg pe Max F. Kuss. În timpul cât biserica a fost fără predicator şi condusă numai interimar de G. Szabó şi G. Pokorny, au trecut în vizită şi au ţinut predici, studii biblice, catecheze, Ferdinand Massier, Iuliu Peter, Peter Proff, Mihály Toth şi Iohann Bertelmann de la Seminarul din Hamburg.

Sub pastoratul lui Max Kuss, biserica a avut succese; serviciile divine se ţineau în trei circumscripţii ale oraşului Timişoara. În 1896, din cauza îmbolnăvirii Kuss a trebuit să plece. Aproape doi ani, 1896 – 97, a lucrat în biserică George Gerwich din Budapesta, dar care a plecat şi el la Seminarul din Hamburg. Un timp biserica a fost fără păstor, pe la amvonul ei au trecut predicatori vizitatori: I. Licht, Heinrich Brentinn-gam, I. Mereis şi I. Gromen. În anul 1899 a păstorit Ştefan Fuchsa, iar de la 190 o-1904 a lucrat misionarul Kristeu Potzner. Timp de zece ani, de la 1905 – 1915 biserica a fost păstorită de Iohann Schlier. În timpul activităţii sale, prin misiunea bisericii s-au înfiinţat următoarele filiale, sau staţiuni misionare: Temeskubin, Erarmeltelep, Jebel, Parţa, Oţelek, şi Păuliş. Astfel, cercul de activitate a crescut foarte mult. De asemenea s-a înfiinţat o biserică germană la Novisad şi alte şapte filiale, care se află în comune aflate azi în Banatul iugoslav.

În 1909, văzându-se marea nevoie de a avea o casă de rugăciune a lor, prin stăruinţa păstorului Iohann Schlier, s-a cumpărat o casă de locuit de pe strada FrHbl, unde s-a clădit, în curte, o casă de rugăciune în acelaşi an. Acum lucrarea a luat un avânt însemnat, şi în anul 1914, adică numai după mai bine de patru ani, s-au văzut nevoiţi să lungească, prin adăugire, casa de rugăciune, aşa cum este astăzi de 16

metrii. Toate cheltuielile cu cumpărarea casei de locuit şi lotului, construirea casei de rugăciune, alungirea ei, mobilierul, etc. au fost din donaţiile benevole ale membrilor bisericii, cu o donaţie primită numai de la biserica germană din Budapesta. Casa de rugăciune este situată în curte, astfel că e ferită de gălăgie, este în mijlocul oraşului, şi e cu un interior, un auditoriu foarte frumos, în care este un baptistieriu sistem groapă, ce nu prea are mare vizibilitate. / În acest baptistieriu a fost botezat autorul/.

Sub pastoratul lui Iohann Schlier, biserica baptistă germană din Timişoara s-a afirmat şi peste hotare. El a luat parte la Congresul baptiştilor din Europa ţinut la Berlin între 29 August – 3 Septembrie 1908 şi a reprezentat biserica sa printre ceilalţi delegaţi. Legăturile bisericii cu baptiştii germani şi mai ales cu centrul misionar de la Hamburg au fOst foarte preţuite şi o ajutau să-şi cunoască mai bine crezul şi să-l a-firme prin diferite metode eficiente.

Pe când biserica era în plin avânt, în toamna anului 1915, după ce se terminase cu mărirea casei de rugăciune, pastorul Iohann Schlier s-a retras din cauza îmbolnăvirii şi s-a dus la Mokrin. Lucrarea, atât cea a bisericii din Timişoara, cât şi cea din bisericile filiale, a rămas în sarcina lui G. Pokorny şi Schenk. Ei au lucrat în anul 1916, iar în 1917, biserica a chemat la pastorat pe Adolf Zhrahal, care tocmai terminase studiile la Seminarul din Hamburg. El a păstorit biserica până în anul 1921, când a plecat în Cehoslovacia, iar locul lui la Timişoara l-a luat George Teutsch.

George Teutch

În biserica germană din Timişoara membralitatea a ajuns să fie mixtă, căci erau şi membrii români şi maghiari. Românii s-au despărţit

şi au format o biserică a lor abia în 1922, iar maghiarii s-au despărţit şi şi-au format şi ei o biserică maghiară în 1923.

O privire asupra acestei biserici, sub acest aspect, o arată deosebită de alte biserici baptiste germane, fiindcă ea a făcut mai multă misiune printre celelalte naţionalităţi. Datorită acestei lucrări misionare, din ea s-au născut bisericile baptiste romană şi maghiară. De asemenea prin activitatea ei misionară, ea a deschis o mulţime de alte biserici de limbă germană. Toate bisericile germane şi toate centrele misionare au fost înfiinţate de biserica din Timişoara.

LUCRAREA LUI ŞTEFAN IGNA ÎN BANAT. Printre românii din Banat, credinţa baptistă a pătruns în nordul Severinului, dinspre Valea Mureşului. Un tânăr de 38 de ani, Ştefan Igna din comuna Lalaşinţ, judeţul Severin, născut în 20 Mai 1865, citind Sf. Scripturi şi ajungând în Părţile Aradului, unde erau biserici baptiste, s-a convertit la credinţa noutestamentală şi în 1902 a fost botezat în apa Mureşului la Păuliş judeţul Arad, de către Gheorghe Crişan de la Macea. dând expresie congenlor sale şi stăpânit de dragostea de a ajuta pe alţii să ajungă la mintuire, el s-a apucat imediat de propovăduirea Evangheliei. Această armonie între convingere şi practică a stat la temelia întregii activităţi a lui Ştefan Igna. Trăsătura aceasta l-a făcut să fie un bun slujitor al adevăratei credinţe în Hristos. Peste doi ani, în 1904, cum lucrarea a prins rădăcini, s-a răzleţit, el a fost ordinat lucrător pe ogorul Evangheliei. I Propovăduirea cu efort sporit, strădania în deşteptarea conştiinţelor oamenilor şi jertfirea de sine, s-au îmbinat în lucrarea lui Ştefan Igna şi roadele n-au întârziat să se vadă. În mai multe comune se aflaugrupuri de credincioşi convertiţi, care cereau botezul. Ştefan Igna, modest, preţuitor faţă de alţi predicatori, deşi era ordinat, a chemat pe predica

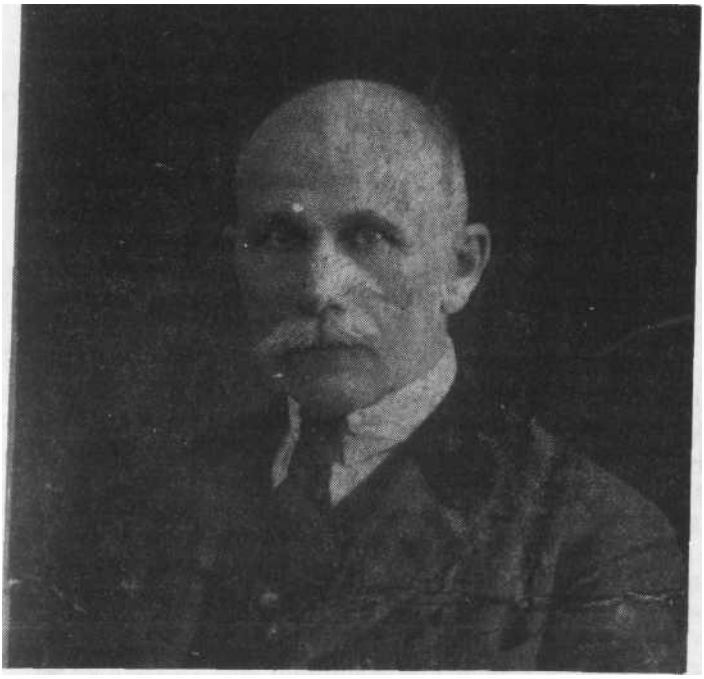

Ştefan Igna
1865 – 1935

Îi mai bătrâni să oficieze botezurile. Aşa se face că prin comunele unde lucra el au trecut predicatorii vestiţi în aceea vreme: Mihai Cornea, Gheorghe Crişan, Gh. Vărşăndan, Gh. Slav, etc. El nu a botezat decât în 1907, la Fârdea şi Gladna Română. Prezent la toate conferinţele ţinute cu predicatorii, clar în gândirea lui, foarte deschis, respectuos până la extremă faţă de ceilalţi, îşi spunea părerea întotdeauna după o prealabilă gândire. De aceea, în scurt timp el a ajuns bine cunoscut şi iubit de toţi predicatorii de atunci din Ungaria şi Transilvania. El s-a arătata fi omul cu adâncă înţelepciune, cu mare şi stăruitoare credinţă, cu neţărmurită iubire şi mai ales cu înţelegere a oamenilor. Aşa se face că el s-a bucurat de prietenia lui Teodor Sida, Gh. Florian, Mihai Brumar, Vasile Berbecar, etc. dintre români, precum şi a lui Andreas Udvornacki, Mihály Ciopiak, dintre predicatorii maghiari, a lui Heinirch Meyer, misionarul german, etc.

Câmpia activităţii sale s-a întins, ca teritoriu, de la Lalaşinţ la Radna, la Orşova, Lupeni, Sibiu şi Timişoara. Adesea nu se întorcea, nu dădea pe acasă din misiune, câte două luni de zile, fiindcă Ştefan Igna era de o înaltă conştiinţă a datoriei. Când se afla în câte o comună, spre

a convinge pe câte un suflet, el folosea toate metodele, iar când se ajungea la convingere, acolo s-a născut o biserică baptistă. El era foarte activân a spulbera îndoielile sau temerile altora cu privire la credinţă. Bun organizator de biserici, şi punea o atenţie deosebită în a crea legături trainice între bisericile nou înfiinţate. Ştefan Igna e personalitatea care umple istoria începuturilor baptiste în Banat şi Hunedoara, şi de al căruinu-me se leagă cele mai multe înfăptuiri ale acestor începuturi. În 1914, la începutul războiului, Uniunea Baptistă de la Budapesta a făcut intervenţiile necesare, şi Ştefan Igna a fost scutit de mobilizare, fiind pastor baptist. Cum majoritatea conducătorilor locali au fost duşi la război, cerinţele bisericilor au fost mult mai mari. Atunci el a cerut Uniunii să-i dea două ajutoare. Au fost desemnaţi şi numiţi: Pavel Bandur de la Ketegyha-za şi Petru Munteanu tot din Lalaşinţ. Amândoi au fost oameni duhovniceşti şi colaboratori sinceri, care au lucrat foarte bine împreună. În 1917 i s-au mai adăugat alţi doi, Ioan Covaci din Sinteşti şi Suciu Alexandru, din Lupeni. Pavel Bandur a murit în 1922. În acelaşi an, atât Ştefan Igna, cât şi Petru Munteanu, slăbiţi de atâta alergare şi suferinzi de astmă din cauza vorbirii multă n-au mai putut lucra nici ei.

Ştefan Igna, istovit de prea multă lucrare a căzut bolnav la pat, şi după o suferinţă de mai mulţi ani, la 5 Iulie 1935 a trecut la cele veşnice. El a fost înmormântat în comuna sa, în Lalaşinţ jud. Şeverin.

Pe statistica Uniunii Baptiste din Ungaria, aflăm la finele anu – 1907, că cercul de activitatea misionară Lalaşinţ avea 28 biserici şi

cu 20 l membrii. Pe statistica din anul 1908, în aceste biserici apare o creştere cu 78 de persoane. La 9 din biserici funcţiona Şcoala Duminicală organizată cu 64 copii. Pe statistica anului 1911, cercul Lala-şiat avea 41 de biserici şi filiale. Aceasta înseamnă că între 1908 – 1911, adică în trei ani, au fost înfiinţate 13 biserici. În anul 1911 s-au botezat 41 de persoane. Iar pe statistica din 1919, când baptiştii din Ardeal sau Unificat în Uniunea Baptistă din România, cercul Lalaşinţ avea 130 de biserici şi filiale cu un număr de 2, 280 membrii. Tot pe această statistică din 1919 apare că în acel an s-au convertit şi botezat 259 persoane.

Privită sub aspect disciplinar, situaţia din cercul Lalaşinţ apare foarte rigidă. Pe statistica anului 1911, se arată că au fost reprimiţi 98 membrii, care fuseseră puşi sub disciplină bisericească în 19 i0 Aceasta înseamnă, că Ştefan Igna avea ca principiu o disciplină aspră,

</ disciplină cu mustrare personală, în public, şi cu suspendare din drepturile de membru, iar după îndreptarea vădită se făcea reprimirea. E sigur, că în aceasta a fost Influenţat de Mihai Cornea de la Salonta, carea-plica şi el o disciplină identică. De altfel, toţi predicatorii din vremeaa-ceasta erau rigorişti şi aplicau o disciplină aspră.

DEZVOLTAREA LUCRĂRII ÎN SEVERIN. La 15 August 1917 s-a ţinut la Lugoj o conferinţă a lucrătorilor cu Evanghelia din trei judeţe: Severin, Caras şi Hunedoara. La conferinţă a luat parte şi Heinrich Meyer de la Budapesta, iar traducător Vasile Berbecar. La conferinţă s-a discutat lucrarea pe judeţe. În judeţul Severin toată lucrarea o a-l cea Ştefan Igna. Atunci i s-a dat, ca ajutor pentru Severin, pe Ioan Covaci de la Sinteşti.

Ioan Covaci s-a născut la 11 Decembrie 1880; s-a convertit şi a fost botezat la 26 Septembrie 1913 de Ştefan Igna, la un botez făcut la

Ioan Covaci u I880-I956

g cu o energie neobosită, pe un teren încă nelucrat cu Evanghelia, în călătorii misionare pe jos sau cu căruţa şi foarte rar cu trenul, pe orice vreme, Ioan Covaci a căutat să-şi îndeplinească însărcinările cât mai bine, chiar cu sacrificarea multor interese de ale lui. Modest, dar plin de zel şi cu o fierbinte dorinţă de a creşte bisericile pe care le păstorea, el a fost drept, a avut convingeri adânci, a fost hotărât în acţiunile sale, fanatic în chemarea sa de slujire, a slujit cauza sfântă toată viaţa lui. În lucrarea sa el insufla spirit de lucru altora, îi însufleţea, prin zâmbetul şi exemplul său. Cu un tact înţelept organiza întrunirile, rezolva toate problemele şi situaţiile uneori foarte complicate. Dârzenia arătată în vremea de prigoană, suferinţa şi

optimismul său neînfrânt îl aşază în rândul marilor bărbaţi ai credinţei baptiste din România.

În 1917 a fost ordinat şi a primit de la Ştefan Igna 38 de biserici, pe care le-a înmulţit, căci când s-a făcut o reorganizare a terenului misionar, în 1928, el avea lol biserici. Deci din 1917 până în 1928, adică, în 11 ani el lucrat la înfiinţarea a 63 de biserici. În acţiunea aceasta de plantare de noi biserici, Ioan Covaci a avut de îndurat multe persecuţii. Aproape în fiecare comună. unde s-a înfiinţat o biserică, a fost deţinut şi dus pe la jandarmi, preţură, etc. Dar, cu spiritul său liniştit şi cu vorba lui domoală şi caldă a potolit şi pe cei mai furioşi vrăjmaşi.

Dar cu toate greutăţile ivite, în judeţul Severin lucrarea s-a răspândit în toate părţile. S-au format noi biserici, s-au ridicat dintre laici o pleiadă de bărbaţi tineri. plini de zel misionar, care au început să predice Evanghelia şi unii au dovedit a fi înzestraţi cu mult talent. Aceştia, au început să facă misiune, să se ducă prin alte biserici şi să predice, şi acest fapt a ajutat mult la creşterea bisericilor. Din cauza acestor simplii, prea simpli predicatori, duşmanii au fluturat o lozincă a lor: „predicatorii baptişti sunt oameni fără carte, unii foşti analfabeţi, alţii semidocţi. „Şi acest fapt a fost adevărat, dar unii din foştii analfabeţi au învăţat să citească, şi au citit foarte mult, că au ajuns să îşi facă o cultură şi să devină autodidacţi, întrecând pe foarte mulţi slujitori cultici ai altor confesiuni. Aceşti, numiţi „semidocţi, „au fost combatanţi de elită în ce priveşte lucrurile şi textele biblice, iar mânuirea cuvântului lui Dumnezeu le-a asigurat succesul.

Una din bisericile cele mai vechi a fost aceea din Lugoj, înf. intată de Pavel Bandur. El a fost omul, care de la slujba de toboşar la Curtioi, împreună cu Teodor Clepea, a ajuns şi el predicator. De aici, a plecat pe Valea Crişului Alb, apoi a fost trimis la Lugoj, unde a depus râv-D Şi a sacrificat ţoţul, dar a înfiinţat o nouă biserică baptistă. Şi bisert-Oa din Lugoj a fost un centru de răspândire a credinţei. De aici s-a răs Pândit la Caransebeş şi până la Orşova, la Făget şi spre Ilia înspre Hunedoara, la Fârdea, la Gladna Romană, la Jupâneşti, etc. Bandur Pavel

190 a fost un predicator baptist, care nu s-a afirmat pe sine, ci i-a plăcut e stea mai mult în umbră, dar să facă lucrarea de plantare a credinţei „je convingere a altora. El a învăţat aceasta de la Mihai

Brumar şi de la depea Teodor. Cu experienţa lui personală în lucrarea de răspândire a Evangheliei, el şi-a îmbogăţit mărturia, mai ales în evanghelizarea personală Pavel Bandur a fost unul din cei mai importanţi oameni în începuturile lucrării din Banatul Severin, prin lucrarea lui de la Lugoj. În el s-au concentrat şi dezvoltat însuşiri evanghelistice rar întâlnite la predicatori. Aceste însuşiri nu le pot avea decât pionierii în lucrare. Poate secretul lucrării lui Pavel Bandur a fost credincioşia şi devotamentul soţiei lui. Ea a fost una dintre primele credincioase din Curtici, convertită prin lucrarea lui Mihai Brumar. Ea, prin credinţa ei fermă l-a câştigat pe el, şi apoi l-a determinat să lucreze pentru răspândirea Evangheliei.

El şi-a început lucrarea în Lugoj, prin mutarea lui acolo, un fel de evanghelism prin infiltraţie. Aceasta a fost metoda multor colportori, multor predicatori pionieri. Astfel, el a luat contact cu oamenii, cu vecinii, şi zi de zi şi-a lărgit cercul de cunoştinţe, cărora le-a mărturisit şi la inimile cărora a continuat cu lucrarea de convertire.

Truda lui n-a fost zadarnică. Mărturiile lui au lovit unde trebuia. Viaţa sa de fiecare zi în mijlocul oamenilor, conduita sa şi a soţiei lui a avut grai, influenţă asupra celor din jurul lor, a vecinilor de la Lugoj. E o providenţă divină, că la vremuri mari, El scoate la lucru oameni mari şi îi foloseşte într-un fel nepriceput de cei de mai târziu. Aceasta e şi istoria lui Pavel Bandur. Bunătatea şi blândeţea lui, modestia chiar faţă de faptele săvârşite l-au făcut un adevărat apostol al credinţei baptiste.

ÎNFIRIPAREA CREDINŢEI BAPTISTE ÎN CARAS. Pe plaiurile cu soare ale judeţului Caras, credinţa baptistă a ajuns în anul 19 Io, printr-un miner, Petru Andrei din comuna Curtea, Severin, care lucra la minele de cărbuni de la Anina. Cu el, acolo la mină, la locul de muncă, au nr. trai în legătură Vasile Enaşcu de la Potoc şi Avram Petruică de la Socolari, şi ei mineri la Anina. Enaşcu şi cu Petruică erau rude şi prieteni. Amândoi aveau o stare de pio. itate, îi interesa subiectele religioase, doreau să cunoască mai multe despre păcat, închinăciune, suflet, mântuire> etc. Stăpâniţi de pietatea lăuntrică au învăţat la biserica ortodoxă cele opt glasuri, să fie cântăreţi de strană. Cuprinşi de starea de vieţuire creştina, au fost izbiţi de felul de a fi a lui Petru Andrei de la Curtea, Au mai aflat de la alţi oameni tot din Curtea, că în sat lui Petru Andrei îi ziceau „P° căitul", şi faptul i-a izbit mai tare. Mi-o zi s-au apropiat de el şi l-au întrebat direct asupra crezului său. Petru Andrei le-a explicat crezul şi le-a expus câteva texte biblice, pe care el

le cunoştea pe de rost; din aceste texte el le-a făcut o adevărată predică, şi cum Enaşcu şi Petruică erau însetaţi după cuvântul lui Dumnezeu, l-au ascultat înmărmuriţi. Inţi-o zi, Petru Andrei după o mărturie s-a rugat cu ei, şi acest fapt i-a represionat adânc. Niciodată nu au auzit o asemenea rugăciune liberă, cu cuvinte din inimă. Acum, Petru Andrei, le-a adus de acasă şi le-a oferit ca să citească şi să înţeleagă mai bine, cartea „Evanghelia şi focul", scrisă de Gheorghe Slav şi broşura „Inima omului. „Din lectura şi studiul lor, cei doi mineri cărăşeni au descoperit calea mântuirii şi credinţa evanghelică. Cei doi, Enaşcu şi Petruică i-au cerut lui Petru Andrei, să-i pună în legătură cu un predicator. Acesta le-a recomandat pe Ştefan Igna de la Lalaşint. La invitaţia lor, Ştefan Igna a venit la ei, le-a arătat şi explicat crezurile nouţestamentale şi seara a ţinut servicii divine, atât la Potoc cât şi la Socolari. După vizita lui Ştefan Igna, ei au început să ţină servicii divine, fiecare în comuna lui; Vasile Enaşcu în Ponoc iar Avram Petruică în Socolari. Orele de rugăciune aveau o deosebită influenţa asupra oamenilor, care veneau la aceste întruniri religioase. La serviciile divine, cei doi s-au înţeles să predice fiecare în comuna celuilalt. Astfel, în fiecare Duminica dimineaţa, Avram Petruică venea la Potoc, unde predica el, iar după masa, Vasile Enaşcu mergea la Socolari, şi predica el acolo. De Luni până Sâmbăta, ei lucrau la Anina. Acolo au început să ţină ore de rugăciune în fiecare seară cu Petru Andrei. În felul acesta s-au început trei biserici deodată: în Anina, în Potoc şi în Socolari.

Imediat au apărut şi ameninţările şi persecuţiile. Greutăţi neaşteptate la serviciu, unde la apel, când muncitorii erau adunaţi laolaltă, se aruncau asupra celor trei credincioşi tot felul de vorbe de ocară, încât în cele din urmă a fost nevoită autoritatea să tempereze furia batjocoritorilor. În comunele lor natale, preoţii agitau pe de o parte pe săteni şi pe de altă parte pe autorităţile comunale, preţura şi miniere. S-a mers chiar mult mai departe, s-a făcut înţelegere cu debitanţii de băuturi, ca aceştia să dea băuturi oamenilor fără căpătâi spre a-i pândi pe „pocăiţi" şi să-i bată seara când se adună la rugăciune. Dar toate au fost în zadar. În Potoc, în anul înfiinţării s-au adăugat la credinţă doi bărbaţi: Vasile Dogaru şi Ioan Crăstănuş. Spre a stăvili lucrarea baptiştilor, preoţii din °ele două comuni au început să lanseze fel de fel de zvonuri, ca: fântâna din care bea un pocăit se spurcă; persoanele care vor sta de vorbă cu un Pocăit sau vor lucra cu ei, nu

vor mai primi cuminecătura de la preot, şi alte asemenea scorniri. Sub influenţa ameninţărilor, familiile celor pocăiţi au început şi ele să le facă zile negre, să-i supună la un tratament rău. Astfel, credincioşii erau loviţi din toate părţile.

Spre a evada dintr-o asemenea atmosfera şi a se fortifica sufleteşte, Vasile Enaşcu de la Potoc şi-a luat în 1911 un concediu de la Uzi-na Anina şi a plecat spre Valea Almajului, la o distanţă de vreo 60 km. Călătorea din casă în casă şi din sat în sat, travestit în negustor de mere şi pere. Întrebând de mere şi pere, intra în vorbă cu bărbaţi şi femei şi după câteva vorbe, începea să le predice Evanghelia.

În comuna Rudăria, a găsit pe doi fraţi, Efta şi Ilie Murgu, care cunoşteau credinţa nazarinenilor, din legăturile lor cu români din Serbia. Lor le-a explicat credinţa baptistă şi le-a lăsat cele două lucrări „Evanghelia şi focul, „şi „Inima omului. „În scurt timp, cu ei s-a deschis prima biserică baptistă de pe Valea Almajului, în 1911.

În 1912, cu dorinţa de a face o mişcare religioasă, Enaşcu împreună cu Petruică l-au invitat la ei pe învăţătorul de la Aciuţa, Gheorghe Slav, care a scris cartea „Evanghelia şi focul. „El a venit şi cu sosirea lui s-a făcut mare vâlvă, iar la predicile lui au venit să asculte şi învăţătorii de la şcolile primare. Familiile lor, avându-l musafir, s-au convins la credinţă, astfel că crucea lor în familie s-a schimbat în bucurie. În urma lui Gheorghe Slav au rămas mari binecuvântări. El a comunicat lui Ştefan Igna de vizita sa la Potoc şi Socolari, şi i-a cerut acestuia să viziteze mai des aceste comuni.

După un an, în 1913, au mai luat fiinţă bisericile din Prilipeţi, Răcăjdia şi Ciclova Română. În Prilipeţi, lucrarea a început încă din toamna anului 1912, după ce s-a întors de la manevrele militare Dumitru Drăgilă. Acesta, sergent în armata austro-ungară fusese la manevre, şi cantonat în comuna Tauţ din judeţul Arad a stat la casa unui credincios baptist. Şi el, ca alţii, avea încă de copil o înclinaţie spre o viaţă mai pioasă, îi plăcea viaţa religioasă. Din copilăria discuta subiecte religioase cu prietenul său din comună Ioan Suveţ şi citeau împreună din Noul Testament. Acolo în comuna Tauţ, Dumitru Drăgilă s-a dus la biserica baptistă şi a avut prima întâlnire cu credinţa baptistă; a stat de vorbă cu credincioşi baptişti, le-a văzut de aproape traiul şi a aflat de ere-Vas i I e Enaşcu zul lor. Întors acasă, la Prilin. 1883

peţi, la prima întâlnire cu Ioan şuveţ i-a spus: „Eu am găsit

oamenii de care vorbeşte Biblia şi pe care nu-i cunoşteam". Pentru convingereaş1 o mai largă cunoaştere ei s-au hotărât să scrie la Tauţ, ca cineva de acolo să vină la Prilipeţi şi să le spună ce au ei de făcut, ca să fie şi el astfel de credincioşi. Biserica din Tauţ n-a putut trimite pe nimeni, dar

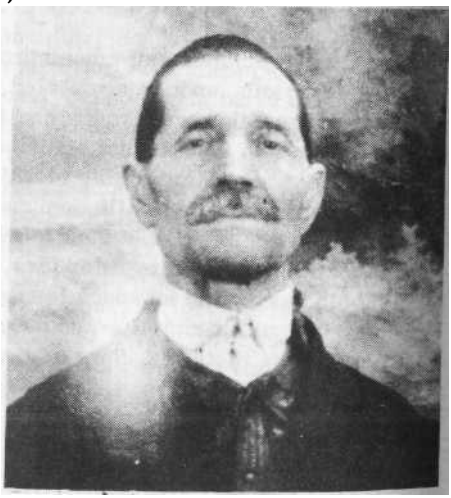

au scris la Lugoj, unde se afla misionar Bandur Pavel, care a întemeiat biserica din Lugoj şi altele în Severin. Acesta, după ce a primit scrisoarea, a venit la Prilipeţi în Januarie 1913, şi a tras la casa lui Dumitru Drăgilă. Aici a fost chemat Ioan şuveţ şi alţi săteni, iar Pavel Bandur a explicat învăţăturile Noului Testament şi s-a rugat cu ei. Din vizita lui Bandur Pavel, Dumitru Drăgilă şi Ioan şuveţ au rămas convinşi, iar în toamna lui 1913, cei doi bărbaţi au fost botezaţi de Ştefan Igna la Caransebeş. Cu ei, a luat fiinţă bisericq Prilipeţi. În Răcăjdia, lucrarea răspândire a Evangheliei a început în 1913, prin reîntoarcerea acasă a lui Gheorghe Albu din America. Acesta s-a convertit la credinţa baptistă şi a fost botezat în America. Imediat ce s-a întors acasă, el a început să mărturisească altora credinţa lui şi învăţăturile Noului Testament. Şi lucrarea odată începută a mers înainte. Alte suflete s-au convins şi s-au întors la Dumnezeu.

La fel, în Ciclova Română a început lucrarea prin revenirea în comună din America a lui VI-chentie Percea, şi el convertit acolo, şi întors acasă plin de zel pentru lucrarea Evangheliei. Şi el a început să predice consătenilor credinţa lui nouţe stamentală şi mulţi au primit mărturia lui şi au venit la credinţă.

Astfel, la finele anului 1913 erau în Caras şapte biserici baptiste:

Anina, Potoc, Socolari, Rudăria, Prilipeţi, Răcăjdia şi Ciclova-Română.

DEZVOLTAREA LUCRĂRII ÎN CARAS. Odată înfiripată, lucrarea a început să se dezvolte, în unele locuri într-un ritm mai lent, în altele mai rapid. Din cele şapte biserici, două au devenit centre misionare: Potoc, cu Vasile Enaşcu şi Prilipeţi cu Ioan şuveţ şi Dumitru Drăgilă. În Potoc, în anul 1914 s-au adăugat opt suflete, rude ale lui Vasi-te Enaşcu. Adăugirea acestora s-a făcut dintr-o revoltă faţă de preotul ortodox. Al treilea copil al lui Enaşcu, la Io zile după naştere a murit. Preotul a interzis înmormântarea în cimitir, şi împreună cu antistiacomunală au dat dispoziţii, ca înmormântarea să se facă în cimitirul câinilor şi al cailor, care era într-o prăpastie. De sigur, Enaşcu a refuzat categoric, şi şi-a înmormântat copilul într-o holdă lângă izlazul comunei. Deşi mortul era un copil, totuşi s-a adunat aproape întreg satul. Faptul şi atitudinea preotului a indignat toate rudele lui Enaşcu şi aceştia i-au spus preotului că o asemenea purtare fată de un copil nevinovat a fost nedreaptă şi revoltătoare; dacă tatăl copilului ar fi murit şi ar fi

Ioan şuve 1882 – 1964

avut o asemenea atitudine, ar mai fi avut îndreptăţire; iar pentru că şi-a bătut joc de un prunc nevinovat, ei i-au adus la cunoştinţa preotului că şi ei se vor pocăi, şi opţ au început să frecventeze biserica baptistă şi au fost botezaţi.

În anul 1915, mai mulţi convertiţi din Slatina Nera şi din Jlidia. au fost botezaţi de Ştefan Igna, şi cu aceştia s-au deschis biserici

baptiste în localităţile respective. În aceste două locuri a început să facă misiune V. Enaşcu şi alţi credincioşi baptişti şi roadele sau şi arătat. La fel, biserica din Prilipeţi a progresat bine. Ioan şuvet a fost un lucrător harnic şi avea multă îndemânare la discuţii personale. Cu el biserica a câştigat multe suflete la credinţă. Dar el a căutat să deschidă alte terenuri. La piaţa săptămânală din Bozovici, Ioan şuvet se ducea şi acolo discuta despre credinţă cu persoane din alte comune. Şi în felul acesta el a convins persoane din mai multe comune. În primăvara anului 1915 au luat fiinţă bisericile Bozovici şi Lăpuşnicul Mare. De acum, e*

Îşi împărţea timpul cu misiunea şi în aceste biserici nou înfiinţate, iar acasă rămânea Dumitru Drăgilă, sau când stătea acasă Ioan şuveţ, mergea în misiune Drăgilă.

Fiindcă s-a văzut nevoia de bărbaţi ordinaţi, în 25 Iulie 1916 s-a ţinut ordinarea în slujirea de păstor a lui Ioan şuveţ de la Prilipeţi şi a lui Vichentie Percea de la Ciclova Română. Astfel, Ioan şuvet avea să împartă cina în bisericile de pe Valea Almajului, iar Vichentie Percea în bisericile din părţile Oraviţei.

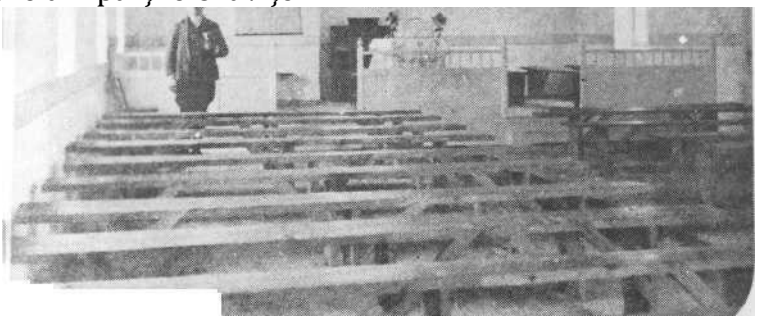

Interiorul Bisericii din Socolari

În anul 1916, lucrarea de răspândire a Evangheliei a luat un deosebit avânt. În acest an s-au înfiinţat biserici baptiste în comunele: Ci-cipya Montană, Cuptoare, Rafina, Furliug. În anul următor, în 1917 au luat fiinţă şi în comunele: Bogodinţi, Stânăpari, Brebu, Naidăş, Cărbu-narL, Ezeriş, Monion, Bănia, Gârbovăţ, Şopotul Vechi, Prigor şi Bor-loyenii Vechi. Misionarismul atât al predicatorilor, cât şi al tuturor celor credincioşi a dat roade frumoase. Se făcea o adevărată propagandă, O evanghelizare febrilă prin toate părţile. Deşi erau neechipaţi pentru o astfel de lucrare, cu formaţie doctrinară incompletă, predicatorii şi membrii au trebuit să lămurească şi să precizeze punctele lor de învăţătură şi credinţă în faţa atât a

cercetătorilor sinceri, cât şi în faţa duşmanilor provocatori. Toate elementele teologiei lor, ei le-au extras în cercetarea Sf. Scripturi, fiindcă nu aveau alte scrieri. În faţa oricărei Probleme ivite în vreo biserică, ei căutau dezlegarea în Biblie. De aceea, bisericile de aici îşi aveau originalitate în disciplina bisericească şi în practica şi organizarea bisericească. Întreg crezul lor a fost formulat în urma studiului Sf. Scripturi. La întrunirile lor, predicatorii, fie ordinaţi, fie neordinaţi, îşi comunicau rezultatele studiului personal asupra unui subiect sau a unei cărţi din Biblie. Prin aceste studii, ei şi-au făcut o cultură a lor „şi-au îmbogăţit tezaurul cunoştinţelor şi îşi scoteau elementele cugetării lor religioase. Fiecare predicator a devenit un gânditor original. Şi înfruntarea adversarilor i-a făcut buni apologeţi şi buni comentatori ai Bibliei. Nevoia i-a format şi lucrarea le-a dat o rutină, că ei.se puteau măsura cu orice teolog.

judeful Caras

AJUNGEREA ÎN CLISURA DUNĂRII, fii partea aceasta a Carasului izolată prin configuraţia sa geografică, credinţa baptistă a fost adusă de patru bărbaţi şi o femeie botezaţi la Vereşvar, o localitate aproape de Budapesta, Ungaria. Aceştia s-au dus acolo să lucreze la o mină de cărbuni. În timpul războiului, se găsea la Vereşvar un detaşament mi" litar de muncitori la scoaterea cărbunilor pentru armată. Între aceştia se aflau: Constantin Buriman din Coronini, Ilie Craioveanu, Nicolae *t* Craioveanu şi Ioan Băiaşu din Moldova Nouă. Acolo la Vereşvar ei au auzit despre lucrarea baptistă din Caras, iar C, Buriman s-a întâlnit în

războiu' cu Dumitru Drăgilă, de la care a auzit Evanghelia. Ei au cerut să le fie trimis un predicator român din Banat, care să le predice Evac ghelia. Cererea lor şi cu spesele de drum au fost trimise lui Vasile E-naşcu din Potoc. Acesta s-a dus de sărbătorile Pastelor din 1918 acolo ja Vereşvar şi a stat trei zile, vestind Evanghelia românilor din Detaşamentul de muncă. În acest an, în 1918, au fost botezaţi în biserica de limbă germană din Budapesta, de către păstorul Rheinhold Scheffler un număr de cinci suflete: Constantin Buriman, Ilie Craiovean, Nicolae I. Craiovean şi soţia şi Ioan Băiaş.

Terminându-se războiul, toţi aceştia s-au întors acasă şi cu ei au luat fiinţă, la finele anului 1918, primele două biserici baptiste din Clisura Dunării. Doi dintre cei botezaţi au ajuns predicatori pionieri şi foarte zeloşi propovăduitori ai Evangheliei: C. Buriman şi Ilie Craiovean. C. Buriman a fost născut în 1889, deci avea doar 29 de ani, iar Ilie Craiovean a fost născut la 12 Aprilie 1895, deci era numai de 23 de ani, un tânăr plin de elan şi vigoare. Lucrarea lor a dat în foarte scurt timp roade frumoase. La 3 August 1919 s-a ţinut la Slatina Nera un botez, oficiat de Ştefan Igna, la care printre candidaţi s-au botezat opt persoane din Moldova Nouă, şi anume: Nicolae Craiovean, Costa Popes-cu, Ştefan Nistoran, Nica Desagă, Ioan Ion, Costa Arcan, Nicolae Pas-cu şi Sanda Nistoran. Din Coronini s-a botezat o femeie, Elena Chirioescu.

Şi în această parte a judeţului Caras s-a dovedit acelaşi lucru, ca o lucrare făcută cu sinceritate, cu abnegaţie, cu zel misionar, aduce o roadă bogată. Ambele localităţi, Coronini şi Moldova Nouă au ajuns să fie centre misionare, fiindcă atât C. Buriman, cât şi Ilie Craiovean au început să facă misiune intensă, să lucreze la câştigarea la credinţă a persoanelor din alte comune. C. Buriman, un om scund, cu aparenţă timidă, a lucrat însă devotat şi în Coronini a crescut o biserică vie, frumoasă şi cu mult tineret. Ilie Craiovean, de statură mijlocie, cu o figură impunătoare, o gândire adâncă şi o vorbă domoală, dar care în expunerea predicii se ondula, căpăta accente diferite, cu timbrul plăcut, a fost înzestrat cu talent, cu putere de a cuceri pe ascultători. El a lucrat şi a crescut la Moldova Nouă o biserică frumoasă. Prin lucrarea, Prin misiunea lor, ei au înfiinţat alte biserici în Clisură şi au făcut o funcţiune cu predicatorii cărăşeni.

Astfel, datorită trăsăturii specifice la toţi baptiştii, interesul de a propaga credinţa, îndemnul la citirea şi studierea Sf. Scripturi, s-au

înfiinţat în Clisura Dunării în scurt timp mai multe biserici: în Pojeje-5 a de Jos2 Şichevița, Şuşa, Soc ol, Câmpia, Sf. Elena, o biserică de limba cehă şi în Gornea.

Din trăsăturile importante şi care a influenţat mult lucrarea de răspândire a credinţei, a fost ajutorul reciproc între predicatori, adică se vizitau unii pe alţii şi predicau unii în bisericile celorlalţi. Prin aceasta s-a menţinut o prospeţime a amvonului şi predicatorii se inspt rău reciproc, îşi insuflau entuziasm unii altora.

Oraşul de centru în Clisura Dunării a fost Moldova Nouă, de aceea şi biserica din Moldova Nouă a devenit o biserică centrală, fiindcă pe aici veneau la piaţă sau cu treburi administrative credincioşi din toate satele. La aceasta se mai adaugă şi faptul că Ilie Craiovean, pă & torul bisericii de aici, a fost mai bun şi mai respectat. Faţă de ritmul de creştere al celorlalte biserici, biserica din Moldova Nouă a fost pe locul întâi. Oamenii erau mai legaţi unii de alţii, legăturile, fie de prietenie, fie de rudenie erau mai tari. Firea lor era şi ea diferită, ei se însufleţeau, se entuziasmau mult mai repede şi cu o forţă mai mare.

Duminică după Duminică, Ilie Craiovean, la amvon, era un semănător al cuvântului sfânt, iar poporul venea să-l asculte cu nesaţ. Fire potolită, Ilie Craiovean ştia să rezolve toate situaţiile ivite şi să calmeze spiritele agitate. Pe terenul evanghelic, prin prietenia sa cu toţi ceilalţi lucrători, el avea o poziţie de admiraţie, era bine văzut şi de aceea a fost chemat în toate bisericile nu numai din Caras, ci în întreg Banatul, cum era atunci. El iubea mult lucrarea în Banat şi căuta prin toate să o stimuleze, să o reînvioreze oridecâte ori dădea semne de stagnare. Faţă de membrii din biserica din Moldova Nouă avea o autoritate episcopală. Era ascultat şi de membrii bătrâni şi de cei tineri. Unirea Banatului cu România i-a dat bucuria unui vis împlinit.

PRIMELE PRIGOANE LOCALE. Lucrarea de răspândire a credinţei baptiste făcută cu atât elan şi zel, a iritat până la exasperare, pe împotrivitori, şi unii au reacţionat violent. La început, se pare că datorită faptului că predicatorii baptişti erau oameni simpli, prezenţa şi lucrarea lor nu a fost considerată un pericol. Cu timpul însă, mai ales după ce şi-au dat seama de succesele avute şi pretenţia baptiştilor că ei sunt un creştinism nouţestamental primar, situaţia s-a schimbat şi

Ilie Cra ioveanu 1895 – 1947

În cele mai multe locuri s-au ţesut şi s-au dezlănţuit persecuţii, toate jnsă au fost locale, fără o bază legala, ci numai din înţelegerile autorităţilor locale cu preoţii din comună.

În Banat, în judeţul Caras, primul caz de prigoană a apărut în comuna Potoc, când a fost cazul cu moartea copilului lui Vasile Enaşcu. Un alt caz, tot în Potoc, s-a petrecut la 23 Aprilie 1919 când a murit un credincios baptist bătrân, Nicolae Toc. În acel timp, regiunea se afla sub ocupaţia trupelor franceze. Până atunci, baptiştii şi-au înmormântat morţii, pe unii în cimitirul comunal iar pe alţii în izlazul comunei – Acum, spre a evita alte incidente, s-au dus la preţură şi aceasta a hotărât ca groapa să se facă în cimitir, sub paza jandarmilor. Preotul din comună însă, a agitat poporul, şi pe când câţiva credincioşi baptişti săpau groapa în cimitir, păziţi de un plutonier majorşi patru jandarmi, din sat au venit la cimitir grupuri, grupuri de oameni. Când plutonierul a văzut că numărul celor ce veneau la cimitir creşte, i-a şoptit lui Vasile Enaşcu să înceteze lucrul şi să plece înaintea lor, a jandarmilor. Cei agitaţi şi veniţi la cimitir au vrut să-i atace pe baptişti, dar au fost apăraţi de jandarmi. Plutonierul major a făcut un raport despre cele petrecute comandamentului francez, ce se afla la Anina. Francezii au chemat la telefon atât pe baptişti, cât şi pe preotul

agitator, cerându-i a îngădui ca mortul să fie înmormântat, unde a decis preţura, iar mai apoi se va delimita un teren pentru cimitirul baptiştilor. Preotul a refuzat categoric. Timp de cinci zile au durat tratativele, iar în ziua a şasea, armata franceză a decis să vină ea şi să înmormânteze mortul. Astfel, la 29 Aprilie, la orele 2 după masă a sosit un dataşament francez, cu puşti, mitraliere şi grenade. La casa mortului era adunată toată comuna şi mulţi din comunele din jur. Comandantul a trimis şi după preoţii din sat şi când aceştia au sosit, i-a încunoştinţat pe toţi cei de faţă, ca orice mişcare va fi reprimată cu armele. Preoţii au fost invitaţi, că după ce au încântat poporul, acum să-i liniştească spre a nu fi nevoiţi a face uz de arme. Poporul însă, când a văzut armata s-a potolit. Credincioşii baptişti au fost invitaţi să înceapă serviciul de înmormântare. La început, unul dintre baptişti a întrebat dacă li se îngăduie să cânte, şi comandantul francez i-a răspuns: „De-aţi putea cânta să se audă până în Franţa. „După serviciul divin au plecat spre cimitir urmaţi de armata şi de toată comuna. La cimitir au trebuit să aştepte până s-a săpat groa-Pa-La întoarcerea de la cimitir, preotul agitator, Aurel Popovici, a fost ridicat şi dus la Comandamentul francez, de unde nu a fost eliberat decât după ce l-au luat pe garanţie mai mulţi fruntaşi din comună. Cu a-°casta au încetat persecuţiile în Potoc.

Tot în anul 1919, cum în Clisura Dunării comunele erau sub o-cupatie sârbă, în Coronini, credinciosul baptist Gheorghe Moldovan a

20 o fost bătut la Primăria comunei cu bastonul de un ofiţer sârb, în faţa oamenilor, până a căzut jos în nesimţire. Ofiţerul a ordonat atunci soldaţilor să-l ia, să-i lege o piatră la gât şi să-l arunce în Dunăre. Soldaţii însă mai miloşi l-au dus şi l-au predat unor cunoscuţi. Intriga a fost ţesută de preotul Pavel Bufanu, sub pretext că Gheorghe Moldovanu, care venise din prizonieratul din Rusia, samănă bolşevismul.

Predicatorul Constantin Buriman din Coronini, mergând să facă misiune pastorală la Cozla-Sirinia, unde se aflau mai mulţi credincioşi baptişti la minele de cărbuni, a fost întâlnit de plutonierul major Frăţilă Ioan, care l-a dus la post şi aici, la sfatul preotului Golumba din comuna Berzasca, l-a bătut până la nesimţire şi aruncat cu picioarele în stradă, cu ameninţarea, că dacă va mai fi prins pe acolo, va fi împuşcat fără milă. Dar C. Buriman s-a dus în continuare în misiune la Cozla-Sirinia. După mult timp a fost chemat la pichetul de grăniceri şi

acolo a fost bătut de sublocotenentul Calotescu, călcat în picioare cu cizmele, încât C. Buriman s-a îmbolnăvit grav şi i-a trebuit un lung tratament ca să se refacă.

Cazurile de pălmuire, de arest pentru câteva ore sau zile, purtarea din post la preţură, bătaia copiilor în şcoală, ocară şi dispreţ cu nemiluita în cazurile când noii convertiţi se duceau la preot cu martori, ca să îşi facă ieşirea din cult, ca să poată fi botezaţi, sunt nenumărate. Dar ţoaţe aceste persecuţii sunt sporadice, iscate de autorităţile locale şi nu au caracter general.

Dar în ciuda tuturor acestor situaţii de persecuţie şi şicanare, credinţa baptistă s-a răspândit în Banat.

LUCRAREA ROMÂNA ÎN TIMIŞ-TORONTAL. Printre românii din judeţul Timiş-Torontal, lucrarea de răspândire a credinţei baptiste s-a făcut în unele locuri prin credincioşii baptişti germani, dar în cele mai multe locuri prin mărturia credincioşilor români.

În Lipova, credinţa baptistă a fost adusă de la Radna, o comună ce o desparte numai Mureşul. Vestea despre lucrarea bisericii din Radna a făcut pe mai mulţi bărbaţi şi femei din Lipova să se ducă la serviciile divine ale bisericii din Radna unde au ascultat predicile lui Gheorghe Văr-şăndanu, ale lui Ioan Savu, Gheorghe Juja, şi ale altora, apoi aici venea foarte des Ştefan Igna de la Lalaşinţ şi câţiva dintre cei căutători de mântuire s-au convins şi au primit credinţa. Cu ei s-a deschis biserica din Lipova, care era în judeţul Timiş, fiind la sud de Mureş. Biserica din Lipova e una din cele mai vechi din judeţul Timiş. Printre cei mai buni membrii a fost Ioan Dehelean, pe care la cererea bisericii, Gh. Vărşăndan Ioan Savu, Dimitrie Chereş, l-au ordinat în lucrarea de păstor.

În Parţa, s-au întors la credinţă doi fraţi, Atanasie şi Timotei Pas".

20 l njntre ei, Atanasie Pascu a fost ordinat lucrător cercual şi a ajuns °U clicator pe întreg judeţul Timiş-Torontal. Prin lucrarea lui sau în Pre t biserici în Beregşău, Cerna, Rudeni, etc. Atanasie Pascu, o ft-a impunătoare, predicator talentat, cu un vocabular bănăţean dresat, frâneca cu predica pe cei ce-l ascultau. Născut în Parţa în 1877, el iubea Banatul şi mai ales părţile Timişorii. După ce a fost ordinat în slu

Atanasie Pascu 1877 – 1947

jirea Evangheliei, Atanasie Pascu s-a pregătit în mod personal, cu totul Particular, spre a fi la înălţime. A păstrat relaţii de prietenie cu predicatorii de seamă, ca C. Adorian, Gh. Florian, Mihai Vicaş, T. Sida şi altti-A luat parte mai la toate conferinţele pastorale şi misionare; era un om citit. De aceea, la anumite întruniri mari, la serviciile divine a fost chemat să predice cu faima-i deosebită. În Timiş, lucrarea fiind abia la început, el a lucrat împreună cu Cercul Radna, cu Gh. Vărşăndan şi Ioan Savu. Aceştia l-au ajutat în misiune mai ales în partea de nord a Fi» iişului. Cu un corp robust, sănătos, a putut călători mult, chiar prin icurile, pe unde nu era tren, ci trebuia să facă drumul pe jos sau cu că – ta. Atanasie Pascu avea o voce argintată, puternică, dar caldă. Predice lui avea muzicalitate, cucereau atenţia, iar cu conţinutul lor câştiga inima, gândirea.

BIBLIOGRAFIE

1. George Teutsch, Descrierea istorica a bisericii baptiste germane din Timişoara, în manuscris; 2. F.W. Simoleit, Erstet Europbtscher Baptisten Kongresz, Berlin, 1908, pag. *33*; *3. Dr May Hoimbucher, Pas ist von den Baptisten z u halten*? *Regensburg 1924* pag. *l, 94 – 96*; *cf. K. Algermissen, Baptisten, în Lexicon fur Theologia und Kirche, 2 Aufl. Freiburg (Herder) 1930, I.B. col.952 şi I.H. Brauer, Baptisten, în Real-Encyclopédie fur Protestantische Teologie und Kirche, Hamburg, 1854*, pag. *683*; *4. Dr. Karol Alqermi-ssen, Konfessionskunde, Hannover, 1939*, pag. *699.5. Ioan Covaci, Biografia lui Ştefan Igna-Lalasinţ, în manuscris*; 6. *A Magyaror-szagi Baptistak Statisztikaja, 1908 (vezi la No.18, Lalaşinţ). 7. Batanyai János es Tottmayer János, A Magyarorszagi*

Baptistak Statiszt ikaja, *1911* (*Vezi Lalasint*) *8*. *Statistica Centralizatoare a Uniunii Baptiste Române pe anul 1919.9*. *Ioan Covaci-Sintea-ţi*, *Autobiografia mea în credinţă*, *în manuscris*; *10*. *Vasile Enaş-cu-Potoc*, *Istoria bisericii baptiste din Potoc-Caraş*, *în manuscris*; *11*. *Nicolae Românu*, *începutul lucrului Domnului în Valea Almajului*, *în manuscris*; *12*. *Toma T. Iacobici*, *Se duc pionierii*, *necrolog la moartea lui Ilie Craiovean*, *publicat în revista Farul Creştin*, *Anul III*, *No.8 din 15 Aprilie 1948*, pag. 7; *13*. *Ioan Sco-bercia*, *începutul pocăinţei în Clisura Dunării*, *în manuscris*; *14*. *Dănilă Goga*, *Amintiri istorice*, *în manuscris*; *15*. *Ioan Suvet*, *Cum s-a început pocăinţa şi credinţa baptistă în Almaj-Caraş*, *în manuscris*; *16*. *Dumitru Dragilă*, *Cum m-am pocăit* şi *cum am lucrat cu Evanghelia*, *în manuscris*; *17*. *Ştefan Igna*, *însemnări istorice din lucrarea mea în bisericile lui Dumnezeu*, *în manuscris*;

Capitolul XI

RECUNOAŞTEREA DE CONFESIUNE. DIN 1905

Recunoaşterea de confesiune, dată în 1905 baptiştilor din Ungaria şi cum Transilvania era încorporată la Ungaria, recunoaşterea s-a extins şi asupra baptiştilor din Transilvania, este actul de stat prin care se garantează libertatea religioasă şi se reglementează problema organizaţiilor confesionale baptiste şi dezvoltarea lor. Prin actul de recunoaştere, credincioşii baptişti şi-au fundamentat poziţia lor şi îşi puteau exprima şi manifesta valorile lor morale şi spirituale, practicele lor extrase din Noul Testament.

Libertatea de cult le-a dat îngăduinţa propagării crezului şi convingerilor lor fără teama de persecuţii sau şicanări administrative. De acum, de la recunoaştere, starea lor de confesiune tolerată s-a schimbat în biserică liberă. Datele statistice de mai târziu arată ca recunoaşterea aceasta le-a adus baptiştilor o creştere numerică izbitoare. Oamenii nu se mai temeau de urmări penale dacă devii baptist.

STAREA DE CREDINŢA „ILLICITA". Confesiunea baptistă era răspândită mult, datorită zelului misionar, dar pentru că nu aveau nicio recunoaştere, ei erau din punct de vedere al legalităţii o credinţă re-Ugioasă „illicită, „asemănătoare cu creştinismul înainte de Edictul la Milan din 313 d.Hr. După 1866 însă, cu toate că ei erau numai o credinţă tolerată, totuşi nu se pot semnala cazuri de prigoane iniţiate, întreţinute de stat, decât doar persecuţii sporadice, restricţii locale i-Htiate sau sugerate autorităţilor locale de vrăjmaşi de ai lor. Biserici

– e baptiste îşi putea exercita cultul, fără ca statul să se intereseze. E aueverit faptul că predicatorii puteau face misiune, şi numai dacă erau °chiti de vreun prelat ai vreunei alte confesiuni şi pârât în mod expres, numai atunci putea să aibă unele neajunsuri şi neplăceri. Singurul peri-eol era posibilitatea unei atitudini arbitrare din partea autorităţilor lo-eale. Mulţi dintre funcţionarii locali aveau relaţii de rudenie sau strânse elaţii sociale cu slujitorii altor culte, şi astfel putea fi Influenţaţi spre recurge la acţiuni fanteziste, cum a fost cazul la Gurbediu, când Mi-ai Cornea a fost închis în grajdul cu taurul aproape sălbatic. Dar aces-cazuri au fost rare. În general, baptiştii s-au bucurat de libertate ca toate celelalte confesiuni creştine, ei se bucurau de libertatea de care şi de propovăduire. Din reportajele publicate în revistele de a ci, observăm că s-au ţinut botezuri mari, spre exemplu: în 31 Iulie 19 s-a ţinut la Bred, comitatul Szilagy în Ardeal un botez cu 28 persoane iar jandarmii au îngrijit de ordine; în 7 August 19 c4 a fost la Gârbău un botez cu 19 suflete, la care au asistat cam looo de persoane din 24 sate în 11 August 1904 s-a ţinut la Buteni, în apa Crişului Alb un botez oficiat de Mihai Cornea şi Gh. Florian cu 36 suflete, la care au asistat un public de peste 20 oo de persoane. Şi astfel de exemple pot fi înşiruite o mulţime. În întreg Ardealul, baptiştii aveau libertate, chiar dacă nu au fost recunoscuţi de confesiune De altfel, credincioşii baptişti nu se prea interesau de faptul de sunt recunoscuţi sau toleraţi. Ei erau absorbiţi de propagarea crezului, de pătrunderea în alte şi alte comune, şi de dezvoltarea bisericilor înfiinţate. Ei se găseau în stadiul istoric de infiltraţie, de răspândire şi consolidare, de aceea, aproape inconştient, ei se dezinteresau dacă au sau nu drepturi cultice. În conferinţele lor nu întâlnim niciun referat, cu o astfel de preocupare pentru drepturi cultice, ci numai preocupări misionare şi instructive. Inexistenţa unor greutăţi serioase a lăsat adormită ideea solicitării vreunei recunoaşteri, fiindcă după toate cercetările reiese că baptiştii nu au avut de suferit, cu toate că erau o credinţă illicită. împrejurările sociale şi politice, dictau neamestecul direct şi chiar indirect al statului în problemele religioase. Aceasta cu atât mai mult în Transilvania. De altfel, orice amestec al statului are un substrat de intervenţionism catolic.

PREVEDERILE LEGII XLIII DIN 1895. Decretată în ziua de 22 Noiembrie şi publicată în Buletinul Oficial în ziua de 26 Noiembrie 1895, Legea XLIII reglementa în întreaga Ungarie şi Transilvanie

problemele religioase. Datorită acestei legi, s-a dezvoltat în ţară un spirit larg de toleranţă faţă de credinţele religioase, chiar şi cele nerecunoscuţe. O asemenea stare de lucruri era normală, fiindcă în art. 1 din lege se spunea: „Oricine poate propovădui şi urma liber orice credinţă sau religie, pe care o poate exercita şi manifesta în cadrul dispoziţiunilor legii ţ & – râi şi a cerinţelor bunelor moravuri publice. Nimeni nu poate fi împiedicat de a nu-şi exercita cultul religios…" Apoi, în articolele 7 – 9» legea mai prevedea norme pentru „confesiunile ce vor fi recunoscute în viitor. „Pe baza acestor trei articole s-a şi dat recunoaşterea de cult a baptiştilor în anul 1905. De aceea, le redăm în traducerea exactă a redactării lor:

Art. 7. Acei cetăţeni, care voiesc a se forma într-o confesiu* ne recunoscută de stat pe baza legii, sunt datori: 1/ A asigura înfiinţarea şi susţinerea cel puţin a unei comunităţi, a se îngriji de educaţia relig1 oaşa a copiilor aparţinători confesiunii lor; 2/ A prezenţa spre aproba".

Ministerului Cultelor statutul de organizare, care să conţină toate da-r6. e (jonctrinale ale cultului. Acest statut, trebuie să conţină mai ales dale referitoare la credinţa, la morala, la serviciul divin şi la disciplina ge exercită în cadrul cultului respectiv.

Art. 8. Aprobarea se poate refuza numai în cazurile: 1/Dacă confesiunea respectivă ar tinde sau ar avea intenţii contrare naţiunii şi statului; 2/ Dacă nu poate corespunde celor înscrise în articolul 7; 3/ Dacă principiile de credinţă, învăţătură, serviciile divine şi altele ale organizaţiei respective, sunt: a/ în contra legilor existente sau ale bunelor moravuri; b/ în mod identic cu ale altor confesiuni recipiente sau recunoscute, care sunt în existenţă şi de care se deosebeşte numai prin o nuanţă a serviciului divin sau limba bisericească. 4/ Dacă confesiunea ce se formează ar avea denumirea, cu caracter de rasă sau de naţionalitate, sau ar vătăma pe una din confesiunile existente.

Art. 9. Confesiunea formată după aprobarea statutului de organizare va intra sub ocrotirea şi supravegherea de stat: 1/ îşi va exercita, în mod liber, dreptul la servicii dumnezeieşti publice; 2/ în baza independenţei şi conducerii sale confesionale, îşi va rezolva toate chestiunile religioase, îndeosebi îşi va administra fondurile confesionale, educative, filantropice şi culturale; are dreptul de a-şi agonisi avere şi la aceasta are-dreptul a se folosi de ajutoarele materiale ale credincioşilor săi, şi aşia-ranja suportarea şi acoperirea necesităţilor religioase. 3/ După aprobarea statutelor, pe baza şi în

modul stabilit în statute, poate arunca pee-noriaşi dări bisericeşti sau alte servicii, pe care, fără ajutorul forurilor administrative, le poate realiza pe cale legală. 4/ Pe baza statutelor aprobate, prin autorităţile sale îndreptăţite la aceasta, exercită asupra e-noriaşilor dreptul disciplinei bisericeşti, însă nu poate aplica închisoare, Pedeapsă corporală sau amendă. Confesiunile recunoscute de stat, pe baza legii, sunt în drept a-şi câştiga avere imobilă pentru case de rugăciuni, scop educativ, de creştere, de binefacere, pentru locuinţe funcţionarilor bisericeşti sau ale instituţiilor acesteia: acest drept se limitează la locuri de case şi terenuri de cimitire".

Din cuprinsul art. 7 se observă că orice grupare religioasă ce voia să fie recunoscută, trebuia să se organizeze în prealabil, să-şi precizeze forma organizatorică, pe care să o înscrie în statut, să aibă organizaţie reprezentativă /Comunitate sau Uniune/. Ori, ştim că înainte de anul 1905, baptiştii din Ungaria şi cei din Transilvania nu aveau o aseme-ea organizaţie, ci numai bisericile, iar pentru scopuri misionare şi pas-Orale aveau cercurile bisericeşti, numite în unele locuri raioane sau în alte locuri coase.

Articolul 8, nu prezenta nicio greutate pentru baptişti, fiind-crezul lor emana din Sf. Scripturi iar practica era armonizată cu crezul. Prin urmare, în lege nu exista niciun impediment în caleanoaşterii lor.

INTERVENŢIA LUI H. MEYER ŞI CAUZA NEREUŞITEI. În Budapesta se afla încă din 1873 un centru pentru desfacerea de Biblii al Societăţii de Biblii Britanice şi Străine, al cărei conducător era Heinrich Meyer, un german de credinţă baptistă. În casa lui a luat fiinţă bt serică baptistă germană din Budapesta. El a lucrat intens şi cu tact la câştigarea de suflete şi la plantarea de biserici. În timp de 20 de ani adică din 1873 până în 1893 numărul credincioşilor baptişti în Ungaria şi Transilvania s-a ridicat la 3805 suflete. În timpul acesta, toate bisericile baptiste înfiinţate era considerate ca filiale ale bisericii baptiste germane din Budapesta, iar Heinrich Meyer ca „păstor al baptiştilor din Ungaria. „În 1895, imediat după apariţia Legii XLIII, H. Meyer a adresat, pe baza art. 7 din lege, o petiţie, prin care a solicitat recunoaşterea de cult a bisericilor baptiste. Petiţia a fost redactată în limba germană şi semnată de H. Meyer, ca şi conducătorul bisericilor.

Cum el n-a organizat bisericile într-o organizaţie reprezentativă, n-a supus spre aprobare un statut de organizare, şi în plus petiţiaa fost

scrisă în nemţeşte şi a fost semnată de el, care nu era cetăţean al imperiului austro-ungar, autorităţile competente au respins petiţia, ca neîndeplinind legea în cerinţele ei.

Deşi Heinrich Meyer a aflat pricina nereuşitei sale în chestiunea nerecunoaşterii, totuşi, el n-a căutat să pregătească unele condiţiuni mai favorabile recunoaşterii. Ca evanghelist, Meyer şi-a făcut misiunea în chip strălucit, dar în ce priveşte organizarea, s-a lăsat condus de un spirit arbitrar şi n-a căutat să formeze o conducere de sinea bisericilor, păstrând toate bisericile ca filiale a bisericii germane din Budapesta. Cu toate că a locuit în capitala Ungariei peste patruzeci de ani, totuşi n-a învăţat limba, astfel că oriunde mergea trebuia să aibă cu sine un traducător din limba germană. Petiţia lui H. Meyer a creat o situaţie: s-au întâlnit faţă în faţă, şovinismul lui Meyer şi pretenţia guvernului maghiar de a fi folosită numai limba ungară în relaţie cu oficialităţile maghiare. Di astfel de circumstanţe, era sigură neaprobareaşi respingerea petiţiei adresată în limba germană.

Datorită acestui fapt, toate bisericile baptiste au rămas şi *V6* mai departe în situaţia de biserici tolerate, fără organizaţie reprezenta-tivă, fără statut de organizare. S-a menţinut şi pe mai departe centralismul rigid şi nu s-a trecut la cultivarea autonomiei bisericeşti. Dara-ceasta n-a cauzat nimic stărilor de libertate religioasă de care se bucu" rău credincioşii baptişti. Abia de acum, problema organizatorică îşi *cer* rea o rezolvare, pentru a se satisface cerinţele legii. Pe măsură ce bisericile creşteau şi se înmulţeau, devenea tot mai imperioasă problen?

ei recunoaşteri de stat. Şi această recunoaştere nu putea fi obţinută de Heinrich Meyer.

RELUAREA INTERVENŢIEI DE L. BALOGH ŞI A. UDVORNAKI, în anul 1889, doi tineri baptişti maghiari, L. Balogh şi Andreas Udvornaki, au plecat la Seminarul Teologic Baptist din Hamburg spre a stu –, jja Teologia şi a se pregăti pentru a deveni buni predicatori în bisericile baptiste maghiare. După patru ani de studii, în 1893, ei s-au întors acasă. Imediat ei au observat o deosebire în felul de a lucra a lui Meyer şi în felul în care ei au studiat la Seminar, şi au cerut schimbarea sistemului de organizare. Până aici, în Budapesta, era o singură biserică, la care predica se ţinea în limba germană, cu o traducere în ungureşte pentru ascultătorii şi membrii maghiari. Cum numărul membrilor maghiari era destul de mare, aceştia au cerut cu multă insistentă, ca Andreas Udvornaki să devină păstorul lor. Situaţia

aceasta a creat o serioasă divergenţă între H. Meyer şi cei doi predicatori tineri. Cum era firesc, de partea lui L. Balogh şi Andreas Udvornaki au trecut bisericile maghiare, iar de partea lui H. Meyer au rămas bisericile germane şi partea cea mai mare a bisericilor baptiste române din Transilr vania, care nu-i cunoşteau pe cei doi predicatori tineri maghiari.

Imediat ce L. Balogh şi A. Udvornaki au preluat lucrarea din bisericile maghiare, ei şi-au dat seama, că în viitor vor întâmpina şi

L. Balogh greutăţi, pe care nu le-ar putea rezolva fără a fi recunoscuţi de stat e o confesiune „recipientă, „şi de aceea, s-au hotărât să înceapă ei intevenţiile necesare pe lângă Ministerul Cultelor, Situaţia în 1893 crasim. plă} cele mai multe biserici baptiste erau cele române din Transilvania şi cele germane. Biserici maghiare erau puţine, de aceea nici nu s-au. nut prea mult seama de existenţa baptiştilor, fiindcă era o problemă a minorităţilor din Ungaria. Dar prin întoarcerea lor de la Seminar şi ou organizarea bisericilor maghiare, erau perspective de înaintare şi pru> tre' maghiari, şi atunci imediat se va tulbura starea.

În anul 1905, ministrul cultelor era Dr. Lukács, un medic din Gyula, orăşel la o mică distanţă de Salonta Mare. Acesta avea în serviciul său, ca vizitiu, un credincios baptist. De la acesta, ministrul ştia toată situaţia din bisericile baptiste. Tot prin acest vizitiu baptist,

ministrul a sugerat ca o delegaţie de baptişti maghiari să-i solicite o audienţă, spre a discuta problema recunoaşterii baptiştilor de confesiune recipientă. Cel. doi predicatori maghiari, L. Balogh şi A. Udvornaki au acceptat sugestia şi au procedat în consecinţă; au avut audienţa şi li s-a comunicat cerinţele legii pentru a fi recunoscuţi.

În urma acestei înţelegeri, cei doi predicatori maghiari au convocat un congres al bisericilor baptiste maghiare, spre a discuta şi adopta statutul şi mărturisirea de credinţă. Congresul s-a ţinut în ziua de 15 Septembrie 1905, în biserica baptistă din Ocea, Ungaria, şi a fost prezidat de Atila Csopjak, iar secretar de zi Ştefan Orosz. La congres a fost votată întâi „Mărturisirea de credinţă a creştinilor botezaţi numiţi baptişti, „care a fost întocmită în 28 Mai 1897, la Budapesta, apoi a fost votată „Organizaţia Bisericească a Baptiştilor, „şi „Regulamentul /Statutul/ Comunităţilor Bisericeşti a creştinilor botezaţi, care de regulă se numesc baptişti".

La Ocea, la acest congres au luat parte numai delegaţii bisericilor baptiste maghiare şi documentele votate au fost înaintate în numele baptiştilor maghiari. Ceilalţi baptişti de alte naţionalităţi, de sigur urmau să se bucure şi ei de prevederile actului de recunoaştere, prin similaritatea credinţei. După congresul de la Ocea, documentele au devenit expresia baptiştilor şi au fost înaintate la Ministerul Cultelor, iar pe baza lor, Dr. Lukács, ministrul cultelor şi al instrucţiunii publice, a aprobat confesiunea baptistă, ca recipientă, egală în drepturi cu toate celelalte culte din ţară.

ACTUL DE RECUNOAŞTERE. Recunoaşterea de cult s-a făcut prin ordinul circular Nr. 77092 din 22 Decembrie 1905 a Ministerului de Culte şi Instrucţie Publică a Ungariei. Acest act de mare impo „tanta pentru baptişti avea următorul conţinut, în traducere:

Baptiştii maghiari au prezentat, de la şedinţa extraordinară a

Uniunii lor, ţinută la Ocea /comitatul Pest-Piliş-Solt-Kiskum/, la 15 Septembrie a.c. „Organizaţia bisericească a baptiştilor şi Mărturisirea de credinţă şi Regulamentul Comunităţilor bisericeşti a creştinilor botezaţi, care de regulă se numesc baptişti", cu rugămintea, ca în e» n-formitate.cu observaţiile mele, făcute de mine şi anteriorul meu, oficial să aprob statutul modificat şi să decid în chestiune –, recunoaşterii legale a confesiunii baptiste.

Deoarece baptiştii, care voiesc a se forma confesiune recunoscută de stat, pe baza legii, prin prezentarea statutului de

organizare şi a mărturisirii credinţei lor, au satisfăcut cerinţele prescrise de legea referitoare la libera exercitare a cultelor, sub aliniatul 2, articolul 7, a Legii XLIII din anul 1895; mai departe, deoarece statutul de organizare şi mărturisirea de credinţă prezentate, nu sunt în contrazicere nici cu legile existente, sau cu morala publică, nici nu e identic cu statutul vreunei alte confesiuni, şi nici nu împiedică aprobarea procedurii un? mătoare cu privire.la premergătorii şi predicatorii comunităţii bisert-ceşti prescrise în articolele 11 şi 14 din acea lege, şi că statutul de organizare şi mărturisirea de credinţă nu prezintă nimic ce-ar împiedica aprobarea statutului şi mărturisirii de credinţă pe baza art. 8 din Legea XLIII din anul 1895; în fine, deoarece petiţionarii în conformitate cu aliniatul 1 articolul 7, sunt în stare a forma şi a susţine cel puţin o comunitate bisericească, mai departe sunt în stare a asigura educaţia religioasă a copiilor aparţinători la confesiunea lor; statutul de organizare bisericească şi mărturisirea de credinţă a baptiştilor, menţionate aici de mai multe ori, le-am investit cu clauzele aprobării legale şi pe baza statutelor acum aprobate, şi a condiţiunilor prescrise în Legea XLIII din anul 1895, declar confesiunea baptistă, ca o confesiune recunoscută pe baza legii, ocrotită şi supravegheată de stat.

Despre aceasta avizez Plina Titulă cu o deosebită îndrumare, referitor la formarea comunităţii bisericeşti în baza Legii XLIII dina-nul 1895, mai departe pentru aplicarea procedurii următoare cu privire la premergătorii şi predicatorii comunităţii bisericeşti, prescrise în art. 11 şi 14 din acea lege, şi că statutul de organizare şi mărturisirea de credinţă a baptiştilor, aprobate de mine, au fost publicate din cuvânt în cuvânt în „Gazeta Budapestei, „în „Colecţia ordinelor Ministeriale" şi în „Buletinul Oficial", de Ministerul aflat sub conducerea mea. „Semnat: Dr. Lukács, ministrul cultelor şi al instrucţiunii publice.

Articolele 11 şi 14 conţin următoarele: Art. 11: „Formarea co-munităţii bisericeşti se va anunţa primului oficiant al municipiului împreună cu statutul, care stabileşte cercul teritorial. „Art. 14: Per

2 lo şoana aleasă în funcţia de premergător sau preot al comunităţii, va fi adusă la cunoştinţa primului oficiant al municipiului… „În continuarea articolului e arătată procedura de contestaţie în cazul când primul oficiant al municipiului nu recunoaşte persoana aleasă.

DESPĂRŢIREA ÎN RECUNOSCUŢI ŞI NE RECUNOSCUŢI. Din deosebirea de păreri dintre Heinrich Meyer, pe de o parte, şi Lajos Balogh şi Andreas Udvarnoki, pe de altă parte, în ce priveşte conducerea de sine a bisericii locale, s-a ajuns la ruperea baptiştilor în două

Andreas Udvornaki grupări, unii cu o Uniune oficială, care au cerut recunoaşterea şi alţii coalizaţi în jurul lui Heinrich Meyer, fără vreo altă organizaţie suprabisericească. Primii erau „recunoscuţii, „iar ceilalţi „nerecunoscuţii".

Cei „recunoscuţi" s-au organizat în Uniune încă din anul 1897. Atunci, aproape toate bisericile baptiste maghiare s-au întrunit într-o şedinţă la Budapesta la data de 28 Mai 1897 şi au hotărât începerea intervenţiilor în vederea recunoaşterii de cult şi au votat mărturisirea de credinţă şi celelalte documente, pe care trebuiau să le depună la Ministerul Cultelor. Ca lucrurile să decurgă organizat, au format organizaţia „Uniunea baptiştilor, „condusă de un comitet provizoriu. În funcţia de preşedinte a fost ales Andreas Udvarnoki, ca cel mai competent pentru această demnitate, iar secretar a fost ales Atila Csopjak, ambii cu mandat valabil până la obţinerea recunoaşterii. Atila Csopjak a fost un funcţionar superior de Minister, care s-a convertit şi a devenit membru al bisericii din Budapesta. Deşi laic, fiind plin de zel, el a făcut multă misiune, de aceea, bisericile l-au aşezat în diferite posturi de conducere.

La conferinţa aceasta din 28 Mai 1897 nu au fost invitaţi şi ceilalţi baptişti germani, români şi slovaci, călăuzindu-se după un principiu naţional. Ruperea în două grupări s-a făcut de fapt la această conferinţă. Bisericile baptiste române, aproape în totalitatea lor, s-au raliat în jurul lui Heinrich Meyer şi în gruparea celor „nerecunoscuţi".

Despărţirea aceasta n-a avut efecte doctrinale sau misionare, fiindcă bisericile comunicau între ele, aveau acelaşi crez cu aceleaşi practici şi purtau acelaşi nume. Singurul efect a fost o frământare între conducători, o uzură zadarnică de energii spirituale, şi pe alocurea o polemică în jurul persoanelor. Cum era şi firesc, această stare a cauzat daune morale şi multe pierderi de valori spirituale. Starea de dăunare s-a simţit şi între bisericile baptiste române. Astfel, baptiştiibi-horeni erau cu Heinrich Meyer, iar baptiştii arădani aveau relaţii cu baptiştii maghiari. Faptul a dus la îndepărtarea unora de alţii. De aceea predicatorii din Bihor rar, foarte rarrsânt întâlniţi în părţile Aradului, iar predicatorii din aceste părţi nu sunt aflaţi în Bihor. Între români nu a fost o rupere formală; s-a simţit totuşi o distanţare între unii şi alţii după 1905.

Cei mai mulţi dintre predicatorii români erau nemulţumiţi cu starea aceasta de necontucrare şi îşi dădeau seama că la mijloc era o luptă surdă dintre predicatorii maghiari şi spiritul lui Meyer. Bisericile baptiste române nu au discutat niciodată problema de a se unii cu o grupare sau alta. Totul s-a redus doar la conlucrarea cu unii sau cu alţii. De aceea, în primăvara anului 1919, când a fost convocat Congresul de la Buteni, Radu Taşcă a strigat în plin Congres: „Slavă Domnului că s-a terminat cu recunoscuţii şi nerecunoscuţii. „Această afirmare a nemulţumirii adunată de ani de zile a fost mult aclamată îndelung de toţi congresiştii.

După cum redă Atila Csopjak, într-o lucrare a lui, situaţia în cifre statistice a baptiştilor români, ei erau cam 85% la „nerecunoscuţi", şi restul conlucrau cu „recunoscuţii". În anul 1917, situaţia se prezenta astfel: Din totalul de 23, ooo de baptişti, II. ooo erau maghiari, Io, ooo erau români, l. ooo germani şi l. ooo slovaci. Germanii îşi ziceau „Baptişti liberi, „şi la ei erau raliaţi 85% dintre români. Slovacii cu toţi conlucrau cu baptiştii maghiari în Uniunea formată şi 15% români. Cum divizarea era mai mult pe naţionalităţi, nu a avut prea mari consecinţe. Mulţi dintre baptiştii români nici nu au ştiut de această divizare sau rupere.

CONSECINŢELE RECUNOAŞTERII. Actul de recunoaştere din 1905 a generat diferite acţiuni ale autorităţilor pentru trecerea baptiştilor de la starea de credinţă „illicită" sau „nerecipientă, „la starea de credinţă „licită" sau „recipientă. „Recunoaşterea a închis o epocă, un capitol istoric şi a deschis o nouă epocă, mai ales pentru lucrarea misionară a bisericilor. Actul de recunoaştere a fost pragul unei alte istorii a unei confesiuni, care trebuia să-şi revendice existenţa şi prin

Un botez în Bihor în anul 1894

documentele de stat, să-şi ia locul între celelalte confesiuni din ţară. Baptiştii au suferit destule umiliri, şicanări, persecuţii de tot felul şi o toleranţă la discreţia unuia sau altuia.

O consecinţă a recunoaşterii a fost desfiinţarea autorizaţiilor de funcţionare şi de întrunire. Imediat după publicarea actului de recunoaştere emis de Ministerul Cultelor, a fost emis ordinul Nr. 36112/1905 a Ministerului de Interne către toate autorităţile de stat, în care li se aduce la cunoştinţă că întrunirile baptiste se vor ţine fără niciun fel de autorizaţie. Prin urmare, bisericile baptiste nu mai aveau nevoie de autorizarea lor de autorităţile comunale, ca înainte; de asemenea, se puteau ţine cursuri biblice, conferinţe pastorale, congrese, etc. fără ca în prealabil să se obţină vreo aprobare.

Peste doi ani, Ministerul Comunicaţiilor publice prin ordinul Nr. 74 l/1907 a dispus că şi confesiunea baptistă este în drept să beneficieze de scutirea de timbru a corespondenţei oficiale a

comunităţilor bisericeşti baptiste şi a oficiilor preşedinţiale ale acestei confesiuni, întocmai ca şi celelalte confesiuni.

O problemă, care era destul de confuză, era acea a trecerilor,

Aţil a Csopjak a deplasării de la un cult la altul, care trebuia să se facă la ofiţerul de stare civilă. Pentru cunoştinţa tuturor băciilor de stare civilă, Ministerul de Interne prin ordinul Nr. 12684/1907 dă lămurirea, că baptiştii, care justifică apartenenţa la o comunitate, prin certificatul eliberat de Preşedintele comunităţii, să li se facă înregistrarea la confesiunea baptistă. Asupra acestei probleme, Ministerul de Interne reafirmă cu ordinul circular Nr. 80.000, prin care stabileşte şi îndrumează ţinerea de registre a stării civile de stat. În acest ordin, la punctele 56 şi 83 confirmă că baptiştii sunt confesiune recunoscută de stat pe baza legii.

În ce priveşte impozitele, baptiştii plăteau diferite taxe şi impozite pentru casele lor de rugăciune, până în 1909, când Ministerul de finanţe prin ordinul circular Nr. 113984/1909, a acordat scutirea de tare şi impozite a caselor de rugăciune ale confesiunii baptiste, întocmai cum erau scutite locaşurile de închinăciune ale celorlalte confesiuni recunoscute de stat.

Toate acestea coroborate cu atitudinea nouă a autorităţii de stat creată de recunoaşterea acordată, au asigurat baptiştilor o deplină

libertate religioasă în toată Transilvania şi Banat.

BIBLIOGRAFIE

1. L. Balogh, Entwickelung und Stand des Baptismus în Ungarn, publicat în Erster Europănischer Baptisten Kongresz, Berlin, 1908, pag. *223 – 225.2. Ioan Târban, Bucuria noastră în Ardeal, reportaj publicat în revista Steaua Dimineţii, Anul I, Nr. 9, Sept.1904* pag. *34.3. Vasile Berbecar, Botez în Buteni, reportaj publicat în Steaua Dimineţii, Anul I, Nr. 9*, pag. *36.4. Gheorghe Slav, Conferinţa fraţilor români baptişti de la Curtici în 3, 4 Dec.1903, reportaj publ. În Steaua Dimineţii, Anul I Nr. 6, din Dec.1903*, pag. *25 – 27.5. Buletinul Oficial al Austro-Ungarie*l *din 26 Nov.1895 (Traducerea de V. Berbecar, Secretarul General al Uniunii Comunităţilor Baptiste din România).6.J.H. Rushbrooke, The Baptist Movement in the Continent of Europe, London, 1923, la* pag. *151 – 152*.7. *Joseph Lehman, Geshichte der Deutschen Baptisten Part.1*, pag. *210 – 214.8. Csopjak Atila, Egyhaztbrtenet, Budapest, 1922*, pag. *195.9, Ioan R. Socaciu, încercarea lui H. Meyer şi cauzele nereuşitei, în manuscris. 10. Ioan R. Socaciu, Dr. Lutacs şi Decizia de recunoaştere, în manuscris. 11. Ordinul Nr. 77092/ 1905 al Ministerului Cultelor şi Instrucţiunilor Publice al Ungariei, (cu recunoaşterea baptiştilor). 12. Ordinul B.M. 3611/ 1905 al Ministerului de Interne al Ungariei, în K.E.H. ujf. III p.51.13. Ordinul Nr. 741/1907 al Poştelor (Acest ordin a fost valabil şi în România după Unire pentru Transilvania până la 19 Iunie 1924, când Ministerul Comunicaţiilor Publice, prin Direcţiunea Generală a Poştelor, Telegrafelor şi Telefoanelor a suspendat acest beneficiu pentru confesiunea baptistă prin ordinul Nr. 37.360/1924. Cazul a fost reclamat la Ministerul Finanţelor, care a intervenit cu adresa Nr. 20.640 din 11 Mai 925 însă fără rezultat)*.

Capitolul XII CULTUL ŞI IMNOLOGIA

Credinţa baptistă a fost întotdeauna simplă, cu un crez emanat din Noul Testament şi cu o practică întocmai ca acea a primilor creştini. E bine cunoscută viaţa primilor creştini, şi baptiştii caută să reediteze o asemenea viaţă, un asemenea creştinism. Toate ceremoniile, ritualele şi tipicurile au apărut după cununia bisericii cu statul sub împăratul de la Constantinopol, sub Constantin cel Mare. După aceea, s-au depus e-forturi pentru sistematizarea creştinismului spre a corespunde cerinţelor vremii şi mai ales mulţimilor intrate în creştinism, fără a fi părtaşi de credinţă, ci doar a fi pe placul împăratului. Atunci serviciile divine au fost tipizate, dezbrăcate de

miezul nouţestamental şi îmbrăcate cu artă şi pompă.

Era firesc, ca baptiştii, care sunt o mişcare de revenire la stările de viaţă a creştinismului primar, să reinstaureze în bisericile lor o formă de serviciu divin fără. un lustru frumos al formei, dar cu închinăciune personală şi publică. Orice încercare de îndepărtare de practica, de modelele, din Noul Testament a fost stăvilită şi considerată ca o deviere gravă. Întotdeauna tipicurile, formulele obosesc şi dezgustă. epuizează pe cei ce le susţin, sufocă şi omoară spiritul.

FELURILE SERVICIILOR DIVINE. La început, când încă nu erau constituiţi în biserică, doritorii de adevăr, în sufletul cărora a încolţit credinţa, se adunau spre a se ruga şi a citi împreună Biblia. Îndată după ce s-au format ca biserică locală au avut mai multe servicii divine. Astfel, au avut o oră de rugăciune în fiecare Duminică dimineaţa şi în serile de peste săptămână când se adunau laolaltă. La aceste ore de rugăciune cântau, citeau o parte din Sf. Scripturi, mai ales din Psalmi, şi aPoi îngenuncheau şi se rugau pe rând cu voce tare, iar ceilalţi susţineau cererile celui ce se ruga, prin repetarea de „Amin!" Aceste ore de rugăciune erau frecventate de toţi membrii şi de prieteni, mai ales acei ce s-au hotărât pentru botez. La orele de rugăciune se crea părtă-şia frăţească, acolo durerea unui era împărtăşită de toată biserica, şi mulţumirea pentru o biruinţă, lauda şi bucuria exprimată în rugăciune, devenea o stare a tuturor.

La orele de rugăciune se convingeau cei mai mulţi vizitatori şi pe genunchi luau hotărârea de a se preda lui Hristos. Influenţa ce se exercita era hotărâtoare. La început când erau puţini, rugăciunile aveau lungime, dar cu timpul, cu înmulţirea membrilor, se recomanda, ca rugăciunile să fie scurte, spre a se da ocazie tuturor să se roage.

Un alt serviciu era serviciul de închinăciune. Înainte, la începutul lucrării, serviciul consista mai mult din citirea de texte din Biblie, fiindcă nu erau predicatori, cu timpul însă s-a rămas la un text; dina-cesta se făceau explicaţii şi se scoteau învăţături. La aceste servicii, se perindau la amvon doi sau trei membrii, care încercau să reistorisească faptele din text sau să caracterizeze câte un personaj din text. În urmă, în cele mai multe biserici s-a rămas la un singur predicator la un serviciu divin. Cu trecerea timpului, din aceşti timizi cititori s-a ajuns la predicatori îndrăzneţi, care după ce au luat parte la una sau două conferinţe cu predicatorii şi au ascultat câteva îndrumări date au început să facă progrese în expunerea învăţăturilor biblice. În

ei au apărut talente, s-a dezvoltat spiritul, raţiunea a început să lucreze după o tehnică proprie, astfel că se ridicau în faţa poporului, ca nişte iluminaţi, adevărate instrumente în mâna lui Dumnezeu. Aceşti predicatori, instruiţi prin exerciţiu, au ajuns să posede şi să mânuiască cu o admirabilă dexteritate diverse forme de expunere a cuvântului lui Dumnezeu. Ei au ajuns, unii gânditori profunzi, alţii exegeţi, exploratori ai textelor, buni apologeţi ai credinţei. Bisericile creşteau continuu, astfel, evolutiv, serviciul divin a ajuns să se centreze în jurul predicii, a expunerii Sf. Scripturi, după cum la ora de rugăciune se centra în jurul rugăciunii. Fiecare membru venea la biserică cu Biblia personală, şi când se anunţa locul din Scriptură ales ca text, cu toţi căutau şi urmăreau citirea pe Biblia lor. Astfel, se făcea şi o imprimare vizuală a textului. Cu timpul, s-a ajuns la diferenţiere a serviciilor divine; cel de Duminica dimineaţa cu predica mai mult pentru cei credincioşi, pentru creşterea duhovnicească, iar cel de Duminica după amiază sau seara cu o \ predică mai mult pentru vizitatori, de aceea, aceste servicii divine au fost denumite servicii de evanghelizare.

După un timp, în fiecare biserică a fost introdus un nou fel de serviciu divin, Şcoala Duminicală. În Transilvania, Scoală Duminicală a fost introdusă de Vasile Berbecar, care a văzut-o în bisericile baptiste germane. La început, ea avea o formă primitivă, adică după ora de rugăciune se cânta o cântare, apoi se alegea de cel ce conducea un pasaj din Biblie şi se încerca să se explice întâi de conducător, apoi se lăsa şi pe alţii să dea explicaţii. Mai târziu s-au fixat lecţii biblice ce erau publicate pentru toate bisericile. Citirea lecţiei se făcea sub diferite forme: câte un verset fiecare, sau citirea responsivă, un verset de câte unul, iar următorul de toată biserica. Uneori, conducătorul numea persoana care să citească, alteori se lăsa ca în mod voluntar să se *naice* cine voia să citească. Când se discuta lecţia fiecare avea dreptul ag îşi spună părerea sa cu privire la textul din lecţia duminicală. Mai frziu, Şcoala Duminicală era împărţită pe clase după vârste; în felul a cesta, lecţia putea fi explicată potrivit cu puterea de pricepere a fiecărei clase. Uneori, datorită diversităţilor de păreri, apăreau explicaţii diferite, contrarii, şi dacă conducătorul nu ştia să facă o concluzie, rămâneau anumite nedumeriri. De aceea, cu timpul s-a căutat ca lecţiunea să fie studiată de învăţătorii de clasă şi astfel să fie cunoscute bine explicaţiile lecţiei.

APLICAREA SIMBOLURILOR. Potrivit cu crezul nouţestamental,

în bisericile baptiste existau două simbole: botezul şi cina Domnului. Pentru a fi cât mai aproape de aplicarea botezului în Noul Testament, aproape toate botezurile au fost făcute la ape curgătoare sau în ape stătătoare, în lacuri, sau acolo unde nu erau nici râuri, nici lacuri şi nici măcar un pârâu, s-a recurs la săparea unei gropi, umplerea acesteia cu apă, şi acolo au săvârşit actul botezului. Un asemenea caz îl avem la primul botez făcut la Curtici. Biserica germană din Budapesta a avut încă de la început un baptistieriu şi botezurile se făceau în acest baptistieriu în cadrul serviciilor divine obişnuite. Mai târziu, asemenea baptistiere se construiau odată cu construirea casei de rugăciuni şi cu toată instalaţia de umplere şi golire.

Ştim că la început, în unele locuri, botezurile se ţineau în mod tainic, în strict secret. Mergeau la apă doar predicatorul şi candidaţii, la timpul când nu era mare circulaţie. Mai târziu au fost lăsaţi un oarecare număr de credincioşi şi prieteni. Iar, cu timpul au fost făcute în mod public. Procesiunile spre apă aveau în frunte fanfare, coruri, şi erau adevărate manifestaţii religioase. Pe tot parcursul drumului, se cânta, fie de fanfare, fie de cor, fie de publicul întreg. La apă, se ţineau servicii religioase cu una sau mai multe predici şi cântări, apoi Predicatorul, care urma să îndeplinească actul botezului intra în apă, urmat de toţi candidaţii, şi îi boteza cu formula nouţestamentală: „În «unele Tatălui, al Fiului şi al Duhului Sfânt!" De obicei, predicatorul era îmbrăcat într-o robă neagră, iar candidaţii în robe albe, sau acolo de nu aveau robe, candidaţii îmbrăcau haine de ale lor, însă de cu-are albă. Unii dintre predicatori, înainte de a intra în apă, făceau în Public o mărturisire de credinţă a candidaţilor; le punea întrebarea şi răspundeau în cor. De pildă, Ioan Târban obişnuia să întrebe: „Eu vă întreb, dacă vreţi să fiţi botezaţi de bunăvoie şi nesiliţi de nimeni… 5" didaţil răspundeau: „De bunăvoie!" Apoi, „Făgăduiţi că îl veţi slulf Pe Domnul toată viaţa voastră?" Candidaţii răspundeau în cor: „Da!" l astfel, se puneau cam cinci sau şase întrebări şi fiecare predicator

S1 avea întrebările lui, formulate diferit, dar simple şi clare. Impresia pe care o lăsau aceste servicii divine ţinute în aer liber cu începu» nirea actului botezului a fost un factor deosebit în convingerea oamenilor la credinţă. La asemenea servicii divine de botez venea lume multă să privească de pe malurile apei în care se ţinea botezul, iar după întoarcerea de la apă, toţi căutau să citească în Noul Testament cum s-a

Un botez noutestamentul în

aplicat botezul în vremea Mântuitorului şi îşi dădeau seama de autenticitatea formei de a îndeplini botezul, şi se convingeau la credinţă.

Mai târziu, când au început prigoanele, serviciile divine cu îndeplinirea actului botezului se ţineau noaptea, pe ascuns şi în mare taină, spre a nu expune mai ales pe predicator. Când se ţineau astfel de botezuri, participau numai candidaţii şi câţiva dintre conducătorii bisericii locale.

Ca formă organizatorică, bisericile erau grupate pe cercuri, sau raioane, având toate acelaşi păstor, care mergea de la una la alta, iar lucrarea locală era făcută de diaconii aleşi, de conducătorii locali. Dacă o biserică avea candidaţi pentru botez şi voia să ţină serviciul de botez în comuna lor, la vreo apă din apropiere, atunci predicatorul aducea candidaţi şi din alte biserici din cercul lui de lucru. La botezuri, se adunau credincioşi din mai multe biserici şi veneau şi alţi predici care la apă predicau mai ales despre învăţătura noutestamentală cu privire la botez.

După oficierea botezului, la întoarcerea la biserică se făcea punerea mâinilor de către predicatorii ordinaţi şi urma serviciul de cină a Domnului, fie pentru toată biserica, fie numai pentru noii botezaţi.

Serviciile divine cu cina Domnului erau ţinute întotdeauna în biserică, excepţii se făceau doar când erau adunaţi din mai multe sate şi nu încăpeau în casa de rugăciune, atunci şi cina Domnului se ţinea afară sub cerul liber. Întotdeauna aceste servicii divine erau solemne,

con

Un botez moutestamental şi" poporul care priveşte.

templative. Cina Domnului dădea întregii biserici un caracter sărbătoresc, şi toţi membrii căutau să fie prezenţi, chiar şi acei ce nu se împărtăşeau din anumite motive. La început, Sâmbăta seara, înainte decât să se ţinea o consfătuire cu toată biserica. Acei ce au greşit îşi mărturiseau greşeala, iar dacă au fost cazuri de neînţelegere între doi sau „ei din membrii, se căuta împăcarea lor. La aceste consfătuiri se făcea mustrarea publică de către predicator a acelor membrii, care au °omis o alunecare sau s-au impietat cu o vinovăţie, ori neorânduială.

Serviciul divin, în partea lui cu împărtăşirea, era condus întotauna de predicatorii ordinaţi. După predică şi o cântare, predicatorul 9* Poporul pe genunchi, mulţumeau pentru „frângerea trupului, „apoi, Urma frângerea pâinii şi diaconii o purtau pe panere speciale sau la Sate pe farfurii, din care fiecare lua o bucăţică. La fel se proceda şi

220 la vin. La început în unele locuri era un singur pahar, un potir, pentru vin, în alte locuri erau două, unul pentru bărbaţi şi altul pentru femei cu timpul, acolo unde bisericile aveau un număr mare de membrii, se „foloseau patru sau şase pahare. Mai târziu, după ce au venit mai mulţi credincioşi din America, s-a ajuns la folosirea de păhărele individuale pentru fiecare credincios, aşezate pe o tavă specială pătrată sau rotundă.

La serviciile divine de cină a Domnului, predica era întotdeauna despre suferinţele Domnului Iisus Hristos. Evlavia membrilor la aceste servicii era bine simţită de toţi.

Bisericile mai mici, care erau într-un cerc pastoral, trebuiau să aştepte până predicatorul ordinat al cercului putea să ajungă la ei. În unele ocazii, predicatorul venea Duminica dimineaţa, alte ori venea în una din serile de peste săptămână sau Duminica după masă sau seara şi atunci aveau cina Domnului.

SERVICIILE OCAZIONALE. De obicei aceste servicii erau în cazurile de înmormântare sau de cununie religioasă, de binecuvântare a copiilor mici sau la anumite aniversări.

În vremea când numărul credincioşilor într-o localitate era deaţul de mic, la un caz de înmormântare se anunţau şi veneau toţi credincioşii din comunele apropiate şi erau aduşi predicatorii cei mai buni. În astfel de cazuri, serviciul era foarte simplu, cu cântări comune, rugăciune, citirea unui text biblic şi predica de unul sau mai mulţi predicatori. Nu se aprindeau lumânări, nu erau bocete şi tânguiri şi nu era îngăduită sărutarea mortului de către cei din familie. La intrarea în camera unde era catafalcul nu se spunea, „Dumnezeu să-l ierte, „ci s-a folosit salutarea. creştină obişnuită, „Domnul să vă binecuvânteze, „sau „Pacea Domnului să fie cu voi. „Nu se făcea nicio rugăciune pentru acel trecut din viaţă, fiindcă iertarea lui Dumnezeu nu se acordă după ce omul trece din viaţă, ci numai în timpul vieţii pe bază de credinţă sinceră în Hristos, Domnul. La serviciul divin de înmormântare, nu se făcea dezlegarea, la coborârea în groapă nu se aruncau bani pentru vreo răscumpărare.

Serviciile de cununie religioasă erau şi ele foarte simple, la început. Mirii veneau la casa de rugăciune şi se aşezau pe prima bancă, pe capătul de la mijlocul bisericii, mirele pe partea bărbaţilor şi mireasa pe partea femeilor. Cu timpul, odată cu creşterea bisericii, s-a înec put cu folosirea de scaune speciale împodobite cu flori sau scoarţe ţesute cu multă artă. aşezate în faţa amvonului. Şi la aceste servicii se citea un text biblic şi se ţinea una sau mai multe predici, apoi mirii erau mărturisiţi, după care mirii îngenuncheau şi se făcea rugăciunea cu punerea mâinilor pe capetele lor. Când erau mai puţini credincioşi, se „nvitau credincioşii din comunele apropiate, mai ales tinerii. Nunţile erau folosite şi ca prilej de evanghelizare şi erau şi ocazii bune de întâlnire a tinerilor din mai multe comune. Acolo unde ţinerii nu puteau face o masă comună pentru toţi cei veniţi la nuntă, contribuiau toţi membrii cu bunuri alimentare. La aceste mese nu se servea băutură îmbătătoare. La masă se introduceau declamaţii de poezii sau

anumite cântări, mai ales ale tinerilor din alte comune.

Serviciul divin de binecuvântare a copiilor nou născuţi se ţinea la şase săptămâni după naştere. Unii dintre predicatori, după relatările ce le avem în Noul Testament luau copilul în braţe când făceau rugăciunea, alţii lăsau copilul în braţele mamei. Cei mai mulţi dintre predicatorii, care au fost pionieri, citeau textul de Numeri 6: 22 – 27, în timp ce biserica era în picioare, iar după versetul 24 rostea „Amin, „şi tot la fel şi după versetele 25 şi 26. În general, predicatorii căutau să facă întotdeauna serviciul diferit, spre a nu se crea o formă obişnuită. La acestea, se mai adaugă şi grija predicatorilor de a atrage atenţia părinţilor la îndatorirea creşterii copiilor într-un spirit creştin şi după voia Domnului. Nu exista vreun tipic sau ceremonial special.

ISTORICUL CĂRŢILOR DE CÂNTĂRI. La început, aproape douăzeci de ani de la prima înfiinţare, bisericile baptiste nu aveau cărţi de cântări şi nimeni nu s-a gândit să le facă pentru uzul lor în biserici. Şi totuşi, credincioşii baptişti aveau mare trebuinţă de asemenea cărţi de cântări, fiindcă la orice serviciu divin se cântau mai multe cântări. Predicatorii pionieri îşi aveau ei un carnet, cu câteva cântări scrise de mână, pe care le învăţau cu poporul în fiecare biserică. Aproape întotdeauna, fie că nu au învăţat bine, fie că au uitat parte din melodie, cân-lările erau diferite în fiecare biserică. Melodiile erau foarte diferite, chiar în două biserici învecinate.

Această stare, cu cântările scrise de mână, a dăinuit până în a-nul 1897, când conducătorii bisericilor baptiste române au hotărât să tipărească o carte de cântări, căreia să i se dea titlul „Cântările Sionului". Cu redactarea acestei cărţi de cântări a fost delegat George Simonca, un tânăr, care studia la universitate. Cartea s-a tipărit cu număr de 20 o de cântări, traduse. Înzestrate cu această carte decân-lări, bisericile baptiste române din Transilvania au primit un impuls, O înviorare muzicală. Fiecare membru putea să aibă acum cartea sa de cântări. Cântările erau scrise într-un limbaj transilvănean, cu o a-nţie ia doctrină. Astfel, bisericile, care aveau cântări traduse greoi nepotrivit, şi-au redresat limbajul din cântări.

Cartea aceasta a fost prima ediţie de cântări comune tipărite.

În unele dintre bisericile baptiste, mai ales acolo unde printre ei convertiţi era câte un fost cantor de strană în biserica ortodoxă, se f—seau diferite cântări luate de la biserica ortodoxă, însă era cânt'ale! „comun de toată biserica. Aşa a fost cazul în biserica din Tulea din

Bihor, unde s-a servifr ochtoicul greco-oriental, mai mulţi ani la rând I După epuizarea întregului stoc de cărţi de cântări, fiindcă bisericile creşteau în număr, s-a simţit din nou nevoia tipăririi unei alte ediţii a cărţii de cântări. Astfel, în anul 1903 a fost însărcinat cu revizuirea cărţii de cântări şi îmbogăţirea ei, dascălul pocăit, Gheorghe Slav de la Aciuţa, judeţul Arad. El a mărit numărul de cântări la 343 prin un număr de noi traduceri. Ediţia această revizuită şi mărită a fost tipărită în acelaşi an, în 1903. Mărirea numărului de cântări arată un progres în formaţia muzicală a bisericilor baptiste. E interesant faptul că, deşi ediţia din 1903 avea cu 143 cântări mai multe ca prima ediţie, totuşi bisericile doreau alte cântări noi. Lucrul acesta se poate vedea clar din tipărirea de cântări noi în reviste. Astfel, la 1 Ianuarie 1904, a apărut primul număr al revistei lunare „Steaua Dimineţii, „redactată de Mihai Brumar, şi pe pagina întâia era publicată scrisă pe note cântareace are mare circulaţie şi azi, „Merge-voi cu mâna goală, „iar în numărul următor al revistei, din Februarie 1904, pe pagina întâia era tipărită pe note cântarea, „Simţuri sfinte-mi umple pieptul; „în numărul de pe luna Martie 1904 pe pagina întâia se afla cântarea, „S-aud acum iar răsunând al vieţii sfânt cuvânt, „şi în numărul 4, pe Aprilie 1904 era cântarea, „Sfinte, sfinte, sfânt este Domnul".

Epuizându-se complet stocul de cărţi de cântări din ediţia II tipărită în 1903, în anul 1906 s-a hotărât editarea unei noi cărţi de cântări, care să fie mai mare; şi cu redactarea acesteia au fost însărcinaţi Mihai Brumar şi Vasile Berbecar. Lucrarea lor a fost terminată în vara anului 1907 şi cartea avea un număr de 4 lo cântări. Odată tipărită ediţia aceasta, cum era şi firesc, a scos din uz pe toate celelalte cărţi de cântări, fiindcă toţi voiau să aibă cartea cu cele mai multe cântări. Această ediţie a mai fost retipărită odată în anul 1912 şi altă dată în 1917. În total, aceste trei ediţii au atins un tiraj de 16. ooo exemplare.

Pe timpul războiului 1914 – 1919, baptiştii români din America, neputând primi din ţară cărţile de cântări, au luat ei hotărârea să tipărească în America ediţia aceasta, şi în acest scop l-au însărcinat pe tânărul student la Teologie, Ioan R. Socaciu. El a menţinut toate cele 4 lo cântări şi a mai adăugat la ele încă un număr de aproape 20 o cântări noi. Această ediţie a cărţii de cântări a apărut în 1919.

După terminarea războiului şi Unirea Transilvaniei la România, s-a simţit iarăşi nevoia tipăririi cărţii de cântări. În acest timp, un nu ar

însemnat de baptişti români din Transilvania s-au întors în patrie, „jind din America şi au adus cu ei cărţi de cântări din ediţia 1919, cu Umărul cel mai mare de cântări, iar bisericile de aici aveau cărţile ve-*M* cu numai 4 lo cântări. Se impunea deci o uniformizare a cărţilor de ° –ntări. acest scop, comitetul Uniunii a hotărât tipărirea unei noi ediţii a cărţii de cântări, şi în anul 1922, cartea de cântări revizuită de o comisie prezidată de Constantin Adorian a fost tipărită la Bucureşti sub titlul „Cartea Sionului", într-un tiraj de cinci mii exemplare. Abia a ieşit de sub tipar şi întreg stocul a şi fost vândut. De aceea, în 1926 a fost retipărită în zece mii de exemplare.

Muzica biserica baptiste din Tulea, jud. Bihor

Prin urmare, de la întemeierea primelor biserici baptiste române şi până la 1919, au fost şase ediţii de cărţi de cântări.

Ediţia Iân 1897, cu 20 o cântări, lucrată de Gheorghe Şimonca.

Ediţia n în 1903, cu 343 cântări lucrată de Gh. Slăv.

Ediţia în 1907, cu 4 lo cântări lucrată de Mihai Brumar şi Berbecar.

Ediţia IV în 1912 a fost doar retipărirea din 1907.

Ediţia V în 1917 de asemenea retipărirea din 1907.

Ediţia VI în 1919 cu 596 cântări lucrată de Ioan Socaciu în Ameţea, din care a mare parte a stocului a fost adus în România şi a fost folosită în bisericile baptiste, mai ales în Transilvania şi Banat.

Fiecare din cântările acestea are o istorie a ei, fie când a fost compusă, fie că în folosirea ei a adus o binecuvântare sau o trezire şi avut har continuu. Unele au fost scrise de autori români, credincioşi a

nonimi, altele au fost traduse din limbile germană, rusă, engleză să" maghiară.

MIHAI BRUMAR. Nu cunoaştem data naşterii sale, dar ştim C5 în anul 1888, când vine la Curtici, e calfă de cizmar, adică în jurul vârstei de 20 de ani. El s-a pocăit în tinereţe, la Budapesta, în Biserica Baptistă Germană, a cărei păstor era Heinrich Meyer, cel care a făcut multă misiune printre români. Probabil, afiliaţiunea sa fată de români se datorează lui Mihai Brumar, primul român convertit în biserica ce o păstorea. Nu cunoaştem nimic de familia din care s-a tras, sau din copilăria sa. În Budapesta, unde a învăţa meseria de cizmar, la biserica germană s-a format un caracter misionar şi un evanghelist. Prin întoarcerea sa la Dumnezeu i s-a schimbat firea, din omul închis în sine a devenit comunicativ, interesat să facă legătură sufletească, să aibă o vorbă din Evanghelie pentru cei cu care vorbea. Tânăr, plin de vigoare, în toate lucrurile atât materiale cât şi spirituale se aventura în discuţii, avea curaj să întreţină dialoguri cu alţii, care se pretindeau a fi pe trepte mai înalte. Avea o voinţă de fier, dar nu era numai voinţa care l-a dus la izbânzi, ci şi sentimentele înalte ce-i călăuzeau viaţa.

Imediat ce a ajuns la Curtici şi s-a încadrat în procesul vieţii, el a început să predice, să mărturisească Evanghelia printre oamenii cu care avea întâlnire şi cărora le lucra. Era un om de statură mijlocie, nu prea robust, brunet şi cu faţa senină, dar serioasă. Avea un păr negru, ochii negri şi pătrunzători. Purta o mustaţă bogată, răsucită la capete, care-i dădea înfăţişare de aristocrat. Se purta întotdeauna îngrijit, cu cămaşă albă şi cravată de epocă. Fruntea lată îl arată ca adânc gânditor şi cu putere de hotărâre. Vorbea o limbă frumoasă şi cu accente emotive, care aveau o forţă magică.

Pe lângă calităţile sale fizice, avea şi calităţi spirituale de mare importanţă. Mihai Brumar era un om al rugăciunii. La orele de rugăciune a convertit el pe primii credincioşi baptişti la Curtici. Avea o rugăciune adâncă, bine simţită şi care pătrundea în sufletele celor ce o auzeau. Ştia să predice frumos, cu sentiment, şi avea o putere ce se revărsa împreună cu vorbele şi care cucerea. În lucrare, el era foarte zelos, plin de devotament, gata de sacrificiu. În viaţă, nu s-a legat de nimic de pe pământ. De aceea, toată viaţa nu a avut un domiciliu sta" bil. Acolo unde era nevoie de el, era gata să meargă. Astfel, îl aflăm că pleacă de la Curtici în Bihor, se opreşte la Tulea, unde începe o *t &* vistă în 1903 cu titlul „Steaua Dimineţii, „pe care a redactat-o cu grijă şi cu

multe jertfe. În anul 1908 redactează o altă revistă, „Adevărul tinp de un an şi jumătate. În anii 1906 şi 1907 lucrează intens şi cu gris deosebită la traducerea de cântări şi revizuieşte pe cele traduse, dar are sufereau de nuanţe muzicale. De la Tulea, pleca Duminica prin comunele din jur şi predica Evanghelia. Mai târziu îl găsim în Oradea şi înfiinţează şi acolo o biserică baptistă română.

Mihai Brumar a fost un foarte bun misionar şi foarte bun muzicant. El a instruit pe primii dirijori de coruri din bisericile baptiste române, şi el a înfiinţat primul cor în Transilvania, corul din Curtici. Au urmat apoi multe alte coruri înfiinţate de el. A compus mai multe cântări şi a editat la şapilograf, în condiţii grele, prima carte de cântări pe note, „Harfa Coriştilor. „El era dotat, ca predicator, care atrage popor mult la ascultarea Evangheliei: vorbea frumos şi cânta frumos.

Când a început războiul, în 1914, a fost mobilizat în armata Au-stro-ungară şi dus pe front, unde a murit. El a fost primul îndrumător în muzica bisericească între baptiştii români.

CORURILE ŞI FANFARELE. Cântul comun s-a dezvoltat şi a adus multă bucurie în bisericile baptiste române. Dar, cântarea comună a scăpărat în credincioşii mai tineri dragostea de a cânta artistic, pe diferite voci. Lucrul acesta s-a constatat în bisericile cu o creştere rapidă şi în care era mult tineret. Întotdeauna, când se cântă cu însufleţire şi e popor mult, se poate auzi, că unii cântă intuitiv pe o altă voce, o voce ce secondează sau ţine o terţă îngrijită.

Prima dintre aceste biserici a fost acea din Curtici. Şi tot acolo se afla şi Mihai Brumar, muzicantul înnăscut şi pregătit la Budapesta. El a organizat acolo, la Curtici, primul cor baptist român. În anul 1899, biserica din Curtici avea un cor mixt bine instruit. Deşi, un asemenea lucru era foarte greu, fiindcă niciunul nu cunoştea notele, şi nu existau nici cântări pentru coruri. Totuşi, Mihai Brumar a învins toate greutăţile şi a format corul mixt. Înainte de Crăciun, în 1899, a avut loc la Buteni inaugurarea noii case de rugăciune abia terminată de construit. Mihai Brumar a adus la serbarea de Inaugurare din Buteni, corul mixt de la Curtici. Până atunci nu s-a mai auzit un cor baptist. De aceea, la serbare au venit baptiştii de pe toată Valea Crişului Alb, şia-colo, la Buteni, în noua casă de rugăciune, au răsunat de prima dată pe valea Crişului Alb, melodiile împletite pe mai multe voci ale aceleaşi cântări. Acest cor a atras admiraţia tuturor celor prezenţi la serbare, a aPrins în toţi dorinţa de a forma asemenea coruri prin biserici. Dar nu

epau dirijori.

Peste un an, Vasile Berbecar, s-a mutat de la Timişoara la Ruteni şi el a înfiinţat acolo al doilea cor baptist român, în toamna anului I90 o. El, Vasile Berbecar, a fost un autodidact în muzică. Cu o sârguinţă de admirat, el a învăţat notele dintr-o carte germană şi a intrat poi în corul bisericii germane din Timişoara. El a fost un bun corist «toţi anii cât a stat în Timişoara. Mutat la Buteni, a organizat corul acolo, după care a înfiinţat multe altele, mai ales pe Valea Crisulm»! până la Brad? Alb

La început corurile au cântat cântări mai simple şi uşoare, ca la câtva timp să se încumete să înveţe cântări mai grele, cu intrări diferit şi cu complicaţii în împletirea vocilor. În anii de după 190 o, numărule rarilor din bisericile baptiste române a crescut vertiginos. Faptul e ei plicabil, deoarece credincioşii baptişti iubesc muzica, iar tinerii se îD treceau în a folosi muzica.

Exista însă un obstacol mare: nu erau dirijori pregătiţi. Spre a remedia acest neajuns, conducătorii bisericilor s-au întrunit într-o conferinţă generală şi au decis să se organizeze şi să se ţină mai multe asemenea cursuri de dirijori. Primul curs de muzică a fost ţinut de Minai Brumar la Curtici, la care au fost instruiţi 12 tineri din comunele de pe podgoria Aradului. La acest curs de muzică a fost instruit şi succesorul lui Mihai Brumar la dirijarea corului din Curtici, tânărul Zaharie Mariş. În iarna anului 190 l/1902, s-a ţinut la Curtici un alt curs de muzică, cu tineri trimişi de biserici să înveţe şi să devină dirijori în bisericile lor. Acest al doilea curs a fost ţinut de Zaharie Mariş şi a durat două luni. La acest curs s-au pregătit 15 tineri din diferite sate. Alte două cursuri au fost ţinute în iarna anului 1903/1904, unul la Buteni ou Vasile Berbecar şi altul la Tulca-Bihor cu Mihai Brumar. De acum asemenea cursuri s-au ţinut mult mai des. Vasile Berbecar a ţinut cursuri de note şi de dirijori aproape în fiecare an la Buteni, la Chitihaz, /astăzi în Ungaria cu numele de Ketegyháza/, la Otlaca, la Curtici, etc. Alte cursuri s-au mai ţinut la Siria şi în alte comune de pe podgoria A-radului de către Lajoş Vilmoş, un maghiar mutat printre români, care a dirijat corul din Siria. La rândul lor, fiecare dirijor a instruit în comuna sa pe toţi coriştii să cunoască notele. Prin această asiduă lucrare de cunoaştere a notelor muzicale, s-a ajuns la formarea de dirijori, încât fiecare biserică cu un număr mai mare de membrii să poată forma un cor mixt.

Acum însă a apărut o altă greutate, lipsa cărţilor de cântări pentru coruri, cărţi de cântări scrise pe note. Problema aceasta grea şi de nerezolvat a fost discutată de conferinţele predicatorilor, dar nu o puteau rezolva. Au soluţionat-o însă cei doi prieteni: Mihai Brumar şi Vasile Berbecar.

Cu ocazia unui concurs de coruri de pe Valea Crişului Alb, ţinut la 19 Iunie 1904 la Bodeşti, astăzi Rădeşti, s-a văzut de toţi lipsa cărrilor de cântări pe note pentru corurile bisericeşti. La acest concurs au luat parte mai multe coruri şi erau prezenţi şi predicatorii în frunte cu Todor Sida de la Buteni. Acolo, cei doi prieteni buni, au luat hotărârea, ga lucreze şi să tipărească o carte de cântări pe note, spre a înlătura şi acest neajuns. După o muncă de mai bine de jumătate de an, a fost lucrată la şapilograf cartea „Harfa Coriştilor, „în peste 20 o de exemplare. Cartea avea 202 cântări pe note.

În urma răspândirii acestei cărţi de cântări, ţoaţe corurile bisericilor baptiste române au învăţat cântările din ea, şi nu după mult timp dirijorii au început să ceară alte cântări noi.

Corul bărbătesc din *Curtici – Jud*. *Araa*

Influenţaţi de această râvnă a corurilor, cei doi prieteni, Mihai Brumar şi Vasile Berbecar au lucrat şi au scos de sub tipar o altă lucrare însemnată pentru corişti şi în general pentru cântul bisericesc: „Cântările Evangheliei", cu 343 de cântări pe note. Această carte foarte îngrijit lucrată, tipărită la Budapesta, în tipografia baptiştilor, pe o torţie foarte bună şi rezistentă, este în circulaţie şi astăzi şi e folosită în foarte multe biserici baptiste române.

Ca un adaos la colecţia de cântări pe note, pentru coruri, în 1921, Vasile Berbecar s-a înţeles cu Vasile Torsan, un bun dirijor, abia întors din America, şi acesta a tipărit cartea „Sunetele Evangheliei", cu 60 de cântări pe note „pentru corurile mixte, bărbăteşti, femeieşti şi de copii. Cartea a fost terminată şi tipărită în 1922. Şi ea a umplut un gol bine resimţit printre corişti.

Pretenţiile şi cererile după alte cântări noi au crescut continuu, şi pentru a le satisface, în anul 1925, Jean Staneschi, dirijorul corui, din Brăila la acea dată, a tradus şi scris pe note, apoi a tipărit, cartea „Cântările Triumfului, „cu 64 cântări, care s-a epuizat repede, râupg scurtă vreme, a fost tipărită o altă ediţie a cărţii pe note, „Cântările Triumfului, „îmbogăţită şi mărită la 125 de cântări. În anul 1926, în urma necesităţii unei cărţi de cântări pe note pentru copii, Jean

Staneschl a lucrat, tradus din germană şi rusă, şi a tipărit cartea „Harfa Copiilor cu loc de cântări pe note, special compuse pentru copii.

Aproplindu-se sărbătorile Crăciunului, recomandăm tuturor părinţilor şi conducătorilor Şcolilor de Duminică să nu uite că, cel mai bun. ieftin şi folositor dar, pentru copii şi tineret, este:

Fotografie a prezentării de prima dată a cărui „Harfa Copiilor", în revista Farul Mântuirii, Nr. 22 din Noiembrie 1926. Reclama a reprodus coperta din faţă a cărţii.

„Pentru frumuseţea cântului comun, cele mai multe biserici şi-au cumpărat încă în primii ani, după creşterea numărului membrilor, câte un harmoniu, după modelul din bisericile germane şi maghiare. Şi neutru folosirea lor a fost necesar ca unul sau doi dintre membrii bisericii să se ducă la câte un instructor şi să înveţe să cânte la harmoniu. Mai târziu, s-au făcut pe cercurile bisericeşti cursuri de harmoniu. Cel mai activ pentru aceste cursuri de harmoniu a fost Lajos Vilmoş, de la Siria. El s-a deplasat din loc în loc, unde se putea ţine asemenea cursuri cu tinerii. Dar sfera lui a fost numai în judeţul Arad. În Bihor au activat alţii, iar în Banat asemenea cursuri le-au făcut la început predicartorii germani, care au învăţat la Seminar şi arta cântului la harmoniu.

VASILE BERBECAR. El s-a născut în comuna Iacahid din Ju-goslavia, la data de 22 Septembrie 1875. Tatăl său, Atanasie

Berbecar era morar, iar mama sa, Agnes, era casnică. În familie au fost şapte fraţi, dar toţi au murit de copii mici, astfel că el a rămas singur în familie. A fost dat la şcoală, unde a învăţat foarte bine, şi astfel a terminat 6 clase elementare şi 3 gimnaziale. La terminarea gimnaziului, tatăl său l-adat ucenic la o pantofărie din Becicheretul Mare, să înveţe şi o meserie.

În anii de ucenicie, pe la pantofăria unde lucra, trecea din timp în timp un predicator al Evangheliei şi-l invită pe patron să vină la biserică şi să asculte Evanghelia. Pe tânărul Berbecar îl atrăgea ceva nedesluşit spre acel predicator. Ar fi dorit ca predicatorul să-l bage în seamă şi să observe dorinţa sa, şi să-l invite şi pe el. Dar predicator rul nu-l băga în seamă. Patronul uita Duminica să se ducă la biserică, să răspundă invitaţiei predicatorului. Într-un rând, când predicatorul a venit din nou, ca să-l invite pe patron, la ieşire a observat în privirea lui Berbecar un interes deosebit, şi i-a spus: Poţi să vii şi tu tinere la biserică!" În urma acestei invitaţii, Vasile Berbecar abia a aşteptat să vină Duminica, spre a merge la biserica baptistă. Era prima Duminică de Paşte, când el a intrat de prima dată în biserica baptistă. Aici, predica un frate, pe nume Stefănuţ, din Matei 15: 22. Pe Berbecar nu la Prea impresionat predica, însă cântările i-au captivat sufletul. Era firesc, ca melodiile cântate de credincioşi simpli să-l cucerească pe el, viitorul om al cântărilor. Probabil că tocmai de aceea a iubit el atât de mult cântările, fiindcă prin ele s-a întors el la Dumnezeu. Şi ca o recunoştinţă, el a muncit toată viaţa în domeniul muzicii.

Prima Biblie a cumpărat-o în 29 Iunie 1895, pe care a citit-o cu sete nepotolită. La credinţă a fost convertit prin predicatorul Vlauvici, Pastorul de la Becicheretul Mare. După un timp, când a terminat ucenicia» s-a mutat la Timişoara, şi aici s-a înscris membru în biserica de limbă germană, fiindcă el cunoştea foarte bine limba. În 8 Aprilie 1897 a fost botezat de Heinrich Meyer la Timişoara. Aici, după ce a buchisit singur într-o carte de note şi le-a învăţat b îne, a intrat în cor. În

230 aceşti ani, corul bisericii baptiste germane din Timişoara a fost dirijat de o soră bătrână, profesoară de muzică. Ea l-a învăţat pe Vasile Ber-becar arta de a dirija corur, după un manual în limba germană. Puţin a ştiut acea profesoară de muzică şi dirijoară de cor, că ea instruieşte pe acel ales să fie unul din cei mai mari bărbaţi ai lui Dumnezeu în domeniul muzicii bisericeşti. Când ea a observat că

Berbecar este bine pregătit i-a dat lui dirijarea corului din Timişoara. Mulţi ani, el a dirijat, a condus cântul în biserica din Timişoara.

Tatăl său, când a auzit că el s-a pocăit, l-a prigonit şi i-a spus să nu-i mai calce pragul casei. Mai târziu, casa a ars până în temelii, şi tatăl său a venit la Berbecar şi s-a pocăit şi el.

În 14 Martie 190 o, Vasile Berbecar s-a căsătorit cu Maria La-joş, fiica mecanicului Lajoş din Buteni, care a lucrat la convertirea lui Todor Sida, şi care l-a chemat pe George Gânga din Luguzău să vină la Buteni, vizită care a dus la întemeierea bisericii din Buteni. După căsătorie, familia Vasile Berbecar a mai stat în Timişoara numai şase luni şi s-a mutat la Buteni. Aici el a întemeiat al doilea cor baptist între baptiştii români. În anul 1905, i s-a propus de baptiştii germani să se ducă la un curs biblic ce urma să înceapă la Leipzig, la care urmau să vină baptişti din toată Europa. Biserica din Buteni n-a împărtăşit ideea plecării lui acolo şi nu a fost gata să suporte cheltuielile cu aceasta. Atunci, Berbecaru s-a rugat şi a aşteptat un ajutor de sus. În ultima zi a primit o scrisoare de la baptiştii din Germania, prin care era anunţat că ei sunt gata să suporte toate cheltuielile legate de plecarea la acest curs biblic. Imediat a plecat şi acolo a făcut cunoştinţă şi a legat prietenii cu predicatori baptişti din Europa întreagă. Întors de la acest curs, el a împărtăşit învăţăturile primite prin bisericile baptiste din satele de pe Valea Crişului Alb.

În anul 1908, l-a ajutat pe prietenul său, pe Minai Brumar, la redactarea revistei „Adevărul. „După un an şi jumătate a preluat el redactarea revistei, pe care a lucrat-o până în 1915. În acest an el i-a schimbat numele, din „Adevărul", în „Solul Păcii", şi a redactat-o în continuare până în 1919, la finele războiului mondial. În 19 lo, el a mai început o revistă sub titlul „Razele Aurorei", tipărită la Budapesta, la tipografia baptiştilor maghiari. Întreg materialul îl lucra la Buteni, şi de aici îl trimitea la Budapesta unde era tipărit. El şi cu Mihai Brumar, au fost primi publicişti baptişti între români.

La Primul Congres Baptist din România Mare, în 1920 a fost ales secretarul general al Uniunii, atunci formată. În 1921, au început prigonirile împotriva baptiştilor. Într-o noapte a venit la el Radu Taşcă din Curtici şi au plecat împreună la Bucureşti, unde a stat patru lu'

„I făcând intervenţii pe la diferite Ministere pentru libertatea religioa-ggd în anul 1923 a fost delegat al Uniunii la Congresul Alianţei Mondiale Baptiste ţinut la Stockholm, între 21 – 27 Iulie. În calitatea sa

de conducător al Uniunii, a tipărit ani la rând „Calendarul Poporului Creştin, „precum şi o mulţime de broşuri.

La Congresul din anul 1925, Vasile Berbecar a fost ales preşedintele Şcolilor Duminicale din România. În această demnitate, el a redactat „Călăuza Şcolilor Duminicale, „cu explicaţia lecţiilor din Bi

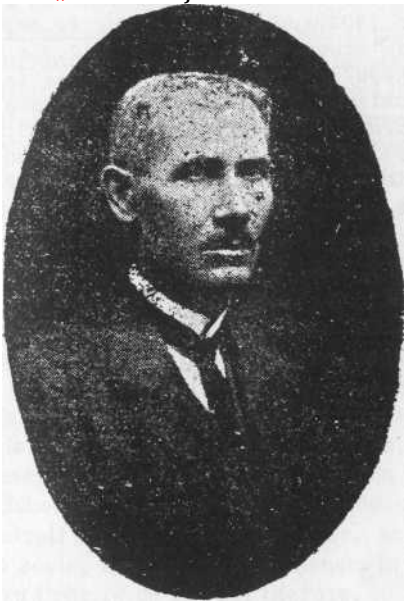

Vasile Berbecar, 1875 – 1931

blie, şi în fiecare an a întocmit şi tipărit „Calendarul Biblic", cu lecttunile citirii zilnice a Bibliei. El de fapt a introdus între români, împreună cu Mihai Brumar, Şcoala Duminicală.

În anul 1926, s-a mutat cu familia la Arad, şi a fost ordinat la Biserica din Arad-şega de o comisie compusă din Ioan Popa, Ioan Moţ, Ştefan Bordaş şi alţii. A murit în împrejurări tragice, lovit de un tren de marfă în gara CFR din Arad, la data de 23 Iulie 1931. Mmormântarea a avut loc la 26 Iulie 1931 şi au luat parte fruntaşi baptişti din toate Părţile ţării.

A cunoscut limbile: germana, maghiara, sârba şi engleza.

BIBLIOGRAFIE

1. Gheorghe Slav, Conferinţa fraţilor baptişti români reportaj în Steaua Dimineţii, Nr. 6, din 1903, pp.25 – 27; 2. Gheorghe Crişan, înarmarea învăţătorilor de Duminică, în Steaua Dimineţii, Anul I, Nr. 5 *din 1903, pp.17 – 19; 3. Vasile Berbecar, înmormântare la Roşia, în Steaua Dimineţii, 1, Nr. 12, din Dec.1904.p. 6 4. Gheorghe Slav, Regulile*

fundamentale a creştinilor botezaţi numiţi baptişti, publicat în continuare în Steaua Dimineţii Nr. 2, Febr.1904, Nr. 7, Iulie 1904, Nr. 8, Aug.1904.5. Mihai Brumar, Bucurie la Bodeşti, în Steaua Dimineţii, Nr. 6, Iunie 1904; 6, Gh Slav, Conferinţa din Curtici, în Lumina Lumii, I, Nr. 2, Aug.1904 şi Şcoala de Biblie sau de Duminica, în Lumina Lumii, Nr. 4/1905 7. Vasile Berbecar, Să cânţi cincizeci de ani, în Farul Mântuirii, Anul X, Nr. 20 – 24, Dec.1929.8. Nicolae Ionescu, Din trecut şi pocăinţa mea, în Farul Mântuirii, Anul I, Nr. 9, Aug. 1920.9. Vasile Berbecar, împlinirea dorinţelor, în Farul Mântuirii, Nr. 9, Aug.1920.10. Ioan Cocuţ, Din viaţa lui Vasile Berbecaru, în Calendarul Farul Creştin, pe anul 1934, pp.35 – 39. II. *I. Ungureanu, Cultul Baptist, articol publ.* În *Calendarul Poporului Creştin, pe anul 1930, pp.44 – 47*.

Capitolul XIII LITERATURA ŞI MISIONARISMUL

Literatura e produsul unei mişcări sau al unei persoane ajunsă la un grad de maturitate, care are o evoluţie lăuntrică. Ea e produsul spiritului, a echilibrului sufletesc, al experienţei lăuntrice, care îmbină impresionabilul cu plasticitatea. Misionarismul e acţiunea celor iluminaţi, a celor cu vocaţie divină, care ştiu să răspundă: „Iată-mă, trimite – mă". Aceşti consacraţi răspândirii învăţăturilor lui Hristos, îşi revarsă bogăţia sufletească prin viu grai şi nu se supun regulilor şi formelor stilistice, nu au nevoie de plasticitate, ci de curaj, de zelul cald, de ascultarea deplină faţa de chemarea divină.

Iată de ce credincioşii baptişti români până la 1919 nu aveau un număr mare de scrieri, nu aveau scriitori, dar aveau vajnici misionari, învăţăturile de credinţă baptistă au fost semănate în pătura simplă şi mijlocie, care avea inima deschisă pentru a primi învăţăturile biblir ce. Răspândirea în primele faze istorice s-a făcut în mediul rural, la sate şi în orăşelele mai mici. E fapt cunoscut că majoritatea predicatorilor au fost oameni simpli, fără multă carte. În unele cazuri, unii au fost chiar analfabeţi, care însă şi-au dat strădania să înveţe carte, şi au devenit adevăraţi cărturari în vremea lor. Aceştia nu aveau nici timpul necesar să scrie, fiindcă erau permanent în misiune, apoi nua-veau fonduri pentru tipărire de lucrări literare.

Sărăcia literară din secolul al XIX-lea trebuie explicată însă şi în legătură cu starea socială şi politică a acestor timpuri. În Transilvania, literatura românească, în general, era rară. Prin urmare nu e o excepţie această realitate la baptişti.

Totuşi, faţa de stările reale ale baptiştilor din Transilvania şi t,

sau celelalte provincii aflate sub alte stăpâniri, şi cum ei nu s-au bărbaţi trecuţi prin înaltele şcoli ale vremii, îndrumaţi în cele a-k gândirii, cum nu aveau fonduri de editură, putem spune-i că au făcut gestul de mult. S-au tipărit cărţi de cântări, reviste şi mici lucrări de îndrumare şi doctrină.

RĂSPÂNDIREA BIBLIEI ÎN LIMBA ROMÂNĂ. Credincioşilor de Şedinţă bâptiâtă le revine cinstea de a fi fost răspânditorii Bibliei în mai ales la sate, în mediul rural.

Imediat ce apărea într-un sat un credincios baptist, aţâţă curiozitatea şi dorinţa la mulţi consăteni de a citi şi de a avea o Biblie. De aceea, în foarte multe locuri, pionierii credinţei baptiste au fost adevărat. Ţi colportori de Biblii. Lucrul acesta apărea pentru baptişti o absolută o stringentă necesitate, fiindcă credinţa baptistă, se bazează întru totulpe Sfintele Scripturi ale Vechiului şi Noului Testament. Fiecare credincios baptist trebuia să citească şi să cunoască Noul Testament. Aceasta ex

Teodor Bora Tulca-Bihor

Petre Jurconi fi rdea, Severin plică acţiunea întreprinsă prin bisericile baptiste de a-i învăţa carte pe acei care nu ştiau să citească. Şi în vremile acelea au fost mulţi, poate cei mai mulţi, care nu ştiau carte. Dar în fiecare biserică se făcea un curs de alfabetizare, şi după un an sau doi de la convertire, fiecare a învăţat citirea şi unii au ajuns foarte buni citeţi la amvon.

În general, predicatorii fie locali, fie cercuali, aveau Biblii pentru vânzare, pe care le comandau de la Societatea Biblică din Budapesta sau Viena. La conducerea acestor depozite de Biblii, erau credincioşi baptişti, care imediat ce primeau comenzile, le executau prompt şi avantajos. Odată creat făgaşul citirii Bibliei, fiecare familie căuta să aibă în casă o Biblie şi astfel a luat avânt colportajul cu Biblii şi Testamente. Când a fost creată Şcoala Duminicală, fiecare voia să aibă *o*

Biblie sau un Testament personal. Relaţiile sociale ale credincioşilor baptişti, discuţiile pe care le purtau cu rudeniile sau cu venii sau – cu alţi consăteni, au stârnit şi la aceştia curiozitatea de a citi Biblia sau Mout Testament, iar până să-şi cumpere, aceştia împrumutau câte un Testament sau o Biblie.

Au fost comune, unde oamenii erau fricoşi să pună mâna pe o Bt-blie, să o citească, fiindcă era o superstiţie că dacă puni mâna pe o Biblie, trebuie să o citeşti toată, altfel vor urma pedepse mari. Cei mai mulţi, au văzut o Biblie, când au venit pe la Biserica baptistă. Şi cum credinţa baptistă la început s-a răspândit mai mult în mediul rural, în timpul iernii, sătenii aveau timp destul să citească Biblia, iar seara în întâlniri pe familii să o discute. S-a ajuns în foarte multe comune la o

adevărată campanie a citirii Bibliei. Aceasta a dus la convertirea multor suflete. Paginile Bibliei prezentau lucruri noi, învăţături necunoscute până atunci, pilde de viaţă creştină, şi oamenii făceau comparaţie între viaţa creştină cum era trăită de ei şi aceea oglindită în Noul Testament.

Spre a opri mişcarea de citire a Bibliei, unii din cei interesaţi au răspândit zvonul că Biblia baptiştilor e falsă, că ea e bună numai în interesul sectarilor, etc. Pentru documentare, în multe locuri sătenii au făcut o confruntare a Bibliei din altar şi cu Biblia cumpărată de la colportorii de Biblii, şi s-au convins de identitatea lor} astfel, într-un timp scurt şi încercarea aceasta s-a epuizat.

În revistele vechi, era publicat în fiecare număr câte un anunţ în legătură cu colportajul de Biblii. Din aceste anunţuri aflăm că se aflau depozite de Biblii la Arad, Oradea, Gurahonţ, Cluj, etc. De la aceste depozite se aprovizionau predicatorii şi misionarii cercuali, iar ei le plasau în popor. Mulţi dintre credincioşi voiau să aibă Biblii frumoase, şi comandau Biblii legate în piele şi să li se imprime monograma sau chiar numele întreg.

PUBLICAŢIILE PERIODICE. REVISTELE. Cu toate că la început pastorii baptişti nu aveau o pregătire prea mare, totuşi au dorit să aibă reviste religioase, cu articole spirituale, cu veşti, studii şi comentarii, cu material inspirativ. Spre a satisface aceste cerinţe, s-au născut toate hotărârile editării diferitelor reviste.

Prima revistă baptistă română a fost „Adevărul, „care a în OePut să apară la 1 Ianuarie 190 o. Revista avea subtitlul „Foaie reli-Sioasă", şi apărea lunar, redactată de Gheorghe Şimonca, pe atunci un student la drept, şi Gheorghe Crişan, în editura Comunităţii bisericeş-l baptiste din Curtici. „Adevărul" era organul confesiunii baptiste şi o ediţie românească a organului oficial central „Vestitorul Păcii, „din

Budapesta. Cu toată strădania mea, nu am mai putut găsi nici un singur exemplar din revista aceasta, iar caracterizarea ei am luat-o din revista „Familia" de la Oradea Mare din 2/14 Ianuarie 190 o. Dimensiunile revistei erau 24/16 cm. şi avea 8 sau 12 pagini. Nu se cunosc cauzele, dar revista îşi încetează apariţia după un an. Se pare că revista şi-a făcut făgaş în popor, deoarece în revista „Steaua Diminetif Nr. 3 din Martie 1904, la pagina 12 a post publicat un comunicat, în care se arată că „fraţii din cercul Aradului" consideră că ar fi bine să se reînvieze o foaie, care a mai umblat odată, fosta revistă „Adevărul" şi

le-a plăcut. Revista „Adevărul" avea articole de explicare a Scripturilor. În comunicat se cere, ca acei ce ar dori să se aboneze în eventualitatea reapariţiei, să se înştiinţeze la Gheorghe Crişan în Siria Nr. 311, spre a se şti cam câţi abonaţi ar avea revista. Fu ştim de ce anume, dar revista n-a apărut decât în anul 1908 sub redacţia lui Mihai Brumar, până la jumătatea anului 1909, când trece la redactarea ei Vasile Berbecar, fostul său ajutor redactor. Revista „Adevărul" seria n avea ca subtitlu: „Foaie religioasă, „şi avea apariţie tot lunară. Revista a fost tipărită în tipografia lui L. Rethy şi Fiul din Arad. Casier era Simion Negru din Curtici.

A doua revistă editată de credincioşii baptişti a fost „Steaua Dimineţii", care a început să apară în luna Iunie 1903. Revista a fost redactată de Mihai Brumar la Tulea judeţul Bihor, iar abonamentele se făceau la Gheorghe Florian din Talpoş şi costa pe an 81 fileri. Dimensiunile erau aceleaşi de 24/16 cm. Primele numere au apărut trase la şapilograf şi apoi la litograf. În Nr. 3 din August 1903, la pagina 12 era o explicaţie: Mihai Brumar îşi cerea scuze că nu a răspuns la corespondenţă, fiindcă a fost ocupat cu litograful la care lucra revista. De fiecare dată, revista apărea în 4 pagini şi avea ca şi conţinut pe prima o cântare scrisă pe note, iar pe celelalte pagini erau articole, lecţiunile Şcolii Duminicale, calendar lunar pentru citirea zilnică a Bibliei, diferite întrebări şi veşti frăţeşti. În anul 1904, pe lângă Mihai Brumar îl aflăm ca redactor şi pe Gheorghe Slav, dascălul pocăit de la Aciuţa, judeţul Arad. Din acest an, revista nu se mai litografiază, ci se tipăreşte la Tipografia lui V. Rakos din Oradea Mare, iar manuscrisele se trimiteau la Gh. Slav. Abonamentul de o coroană se trimitea la casier» la Crăciune Vidican din Tulea-Bihor. În August 1904, Gh. Slav se retrage de la redacţia revistei şi rămâne mai departe numai Mihai Brumar.

A treia revistă a fost „Lumina Lumii", care a apărut pentru prima dată în Iulie 1904 la Arad, redactată de Gheorghe Slav, care se mutase între timp în Arad-Sega Eke utza 14. Revista avea ea subtitlu creştinilor botezaţi numiţi baptişti, „iar mai jos de subtitlu avea un citat biblic: „Eu sunt lumina lumii, cel ce Mă urmează nu va umbla în întuneric". Ioan 8: 12. Abonamentul era de 2 coroane şi 40 florini pe an. Apariţia era lunară şi se tipărea la Tipografia L. Rethy şi Fiul din Arad. Cât despre material, era mult şi bogat, în fiecare număr se publica câte o predică de C.H. Spurgeon pe câte opt pagini, care avea

formatul de supliment sub titlul „Vestea Mântuiril. „Predicile erau alese şi traduse de Gheorghe Slav din limbile germană sau maghiară. Pe celelalte opt pagini erau publicate articole mici, ştiri, probleme de catecheză. etc. Fiecare număr al revistei avea 16 pagini.

Prin faptul că revista „Lumina Lumii" publica asemenea predici, ea a adus o însemnată contribuţie la formarea homiletică a predicatorilor, fiindcă prin citirea acestor predici, lună după lună, ei şi-au putut însuşi tehnica de a întocmi o predică, puteau observa cum C.H. Spurgeon îşi scotea din textul biblic ideile sale, cum plasa argumentele, cum întrebuinţa ilustraţiile şi cum făcea aplicarea la viaţă a învăţăturilor scoase din text. Gh. Slav a respectat la traducere forma şi topica exactă a predicilor din originalul din care a extras predicile. A fost firesc că aceste predici publicate i-a ajutat pe predicatori, dar i-a ajutat şi pe membrii, pe toţi cititorii, cu o bogăţie de cunoştinţe, i-a crescut în devotament, le-a dezvăluit atâtea învăţături şi bogăţii spirttuale şi ale harului. Materialul publicat a fost o adevărată mană sfântă pentru bisericile baptiste tinere în credinţă. În bisericile mai mici. Întrucât nu aveau predicator local, se obişnuia să se citească aceste predici la amvon şi ele hrăneau pe cei dornici de adevăr. Ba chiar mai mult, aceste predici erau citite de necredincioşi, şi erau un ajutor e-vanghelistic. Revista circula de la o familie la alta şi toţi citeau aceste predici însemnate. Se poate afirma că Gheorghe Slav, prin revista „Lumina Lumii" a creat făgaşul homiletic la predicatorii baptişti români dinainte de unirea Transilvaniei cu România.

A patra revistă baptistă a fost „Solul Păcii. „Aceasta a fost de fapt nu o revistă nouă, ci numai schimbarea titlului din „Adevărul" în „Solul Păcii". Ea era redactată în continuare de Vasile Berbecar, dar a fost tipărită la tipografia baptiştilor din Budapesta. Conducerea revistei nu o considera o revistă nouă, ci vechea revistă cu un nou ţi-Au. deoarece la arătarea anilor de apariţie, erau număraţi anii revistei „Adevărul", Seria H, adică din 1908. Sub titlul ei, era legitimarea de „Foaie religioasă, „apoi dedesubt avea citatul biblic: „Împăcaţi-vă cu Dumnezeu, vă roagă solii lui Hristos". II Corinteni 5: 20. Formatul era acelaşi de 24/16 cm. În 16 pagini, cu articolele pe două coloane. În fiecare număr erau articole de doctrină, devoţionale, istorioare morale, iar pe ultimele două pagini erau ştiri frăţeşti. Revista „Solul Păcii, „a avut o apariţie regulată până la finele războiului, în 1919, când după Unire s-a început cu editarea revistei „Farul Mântuirii", la Bucureşti.

A cincea revistă a fost „Razele Aurorei, „destinată tineretului credincios. Ea a fost tipărită tot de Vasile Berbecar şi apărea bilunar cu începere din anul 1915 până în 1919, apoi a fost transformată în Supliment la revista „Farul Mântuirii", şi a apărut până în 1925. După aceasta a rămas o parte a revistei „Farul Mântuirii", redactată de Jean

SÂNTA 1
SCRIPTURĂ
VECHIULUI ŞI A IOULUI TESTAIEIT0.
& MŢIUNENOUĂ, REVEpUTĂ DUPĂ TECSTURILE ORIGINALE, ŞI CATĂ DE SOCIETATEA BIBLICĂ PENTRU BRITANIA ŞI STRĂINĂTATE.
IAŞII
TIPO-LITOGRAFIA fi. OOLDNEU.
Facsimil Biblia de laşi 1874

Staneschi, dar numai câteva luni, fiindcă a luat fiinţă revista „Glasul Tineretului Baptist". Revista „Razele Aurorei", ca revistă separată avea acelaşi format cu „Solul Păcii", şi se tipărea în 4 pagini, cu articole scurte pentru tineret. Abonamentul era eşalonat după numărul exemplarelor comandate. Astfel, de la 1 – 2 abonamente era de 1 coroană şi 20 fileri; de la 3-lo exemplare scădea la 80 fileri; de la ll-50 exemplare la numai 60 fileri şi de la 50 exemplare în sus abonamentul era de numai 50 fileri.

LUCRĂRI DE LITERATURĂ. Primele cărţi de literatură, pentru baptiştii români, au fost acelea tipărite de Gheorghe Slav. Om plin de zel sfânt, bun cunoscător al Bibliei, cu îndemânare la scris, Gheorghe Slav a scris cartea „Evanghelia şi Fccul, „pe care o publică în a-nul 1906. Cartea a fost tipărită la Arad, în tipografia lui L. Rethy, în acelaşi format ca revistele, 24/16 cm. Materialul cuprins în cele 80 de pagini e împărţit în 17 capitole sau subiecte diferite. Are un conţinut al crezului baptist susţinut de texte biblice, în unele locuri prea mare, expus în mod polemic. Datorită îngrămădirii de texte biblice se pierde aproape cu desăvârşire farmecul literar. Din analiza capitolelor se poa'

240 te vedea, că această lucrare avea caracter catechetid, instructiv, pentru membrii bisericilor baptiste, dar că felul în care sunt prezentate aceste învăţături şi concluziile pe care le scoate e polemic. Adesea el atacă direct unele dogme ale altor confesiuni, sau numai le vizează. Se ridică împotriva preoţimii în chiar capitolul întâi şi pe şase pagini discută împotriva acestei tagme bisericeşti în 39 de puncte. Gh. Slav a fost scurt în tratare şi extrem de larg în documentarea biblică.

Toată lucrarea pare, la un moment dat, numai o înşiruire de texte, aranjate sistematic pentru combaterea sau susţinerea unei probleme. Desigur, el a fost cel mai indicat în a face o astfel de lucrare, deoarece făcuse ani de-a rândul serviciul de învăţător confesional greco-oriental. El cunoştea mai bine ca oricine dintre predicatorii baptişti din Transilvania tipicurile, dogmele şi formele bisericeşti. În cartea aceasta el se ridică împotriva lor şi îşi susţine atacul cu texte biblice, înşirate într-un număr peste necesar.

Se pune problema intenţiei acestei cărţi, dacă Gh. Slav a căutat să facă o carte de polemică sau una cateheţică. Din precuvântarea făcută pe trei pagini se poate deduce şi una şi alta. Privirea de ansamblu însă, ne ajută să concludem că el a scris-o cu gând catecheţic, dar că atunci când a scris era cu sufletul revoltat, fiindcă tocmai fusese a-lungaţ din postul de învăţător pentru a doua oară. Şi era foarte natural, ca în revolta sa, să dea scrierii adesea o nuanţă polemică. Ţinta de căpetenie rămâne însă cea instructivă. El voia ca toţi baptiştii să cunoaacă adevărurile de credinţă pe baza lor testamentală. Cartea a creat la cititori un spirit de polemică, a lămurit o serie de probleme religioase şi a precizat poziţia biblică sau nebiblică a unor crezuri şi practici religioase. A fost, după cum povesteau toţi predicatorii bătrâni, cea mai citită carte după Biblie. Aproape nu găseai casă de credincioşi baptişti fără cartea „Evanghelia şi Focul".

O altă lucrare tipărită şi rămasă de la Gheorghe Slav a fost „Mai este o lume, „tipărită în format de afiş de perete, cu dimensiunile de I00/60 cm. Această lucrare era o încercare de a dovedi cu texte biblice existenţa vieţii viitoare, fericirea şi răsplata făgăduită celor credincioşi. Nici în această lucrare, Gheorghe Slav nu caută să prezinte, să ofere concluziile sale, nu recurge la argumente raţionale, ci întreg reazimul e numai pe textele biblice. Pentru vremea lui, un asemenea fel de a scrie era foarte nimerit, şi cititorii nu considerau o povară să caute în Biblie la locurile indicate, ci din contră acest procedeu dădea o autoritate deplină şi religioasă scrierii. Iar cum oamenii nu cunoş" ţeau Biblia, un asemenea stil devenea un mijloc de a instrui pe cititor în mânuirea Bibliei şi a diferitelor texte în susţinerea unei învăţături.

O altă lucrare a lui Gheorghe Slav a fost „Sfârşitul Lume!. şi Rătăcirile cu Sâmbăta", de 24 pagini, restructurată apoi şi tipărită şi ub formă de afiş, întocmai ca „Mai este o lume. „Lucrarea aceasta a *8* st îndreptată împotriva interpretărilor că un creştin trebuie să ţină a

aptea zi, adică sabatul, că numai în acest fel poate fi mântuit. Toată lucrarea abundă în prezentarea de texte biblice, ceea ce o face greoaie i puţin cam obositoare, căci trebuia citită cu Biblia în mână şi căpăta astfel forma de studiu»

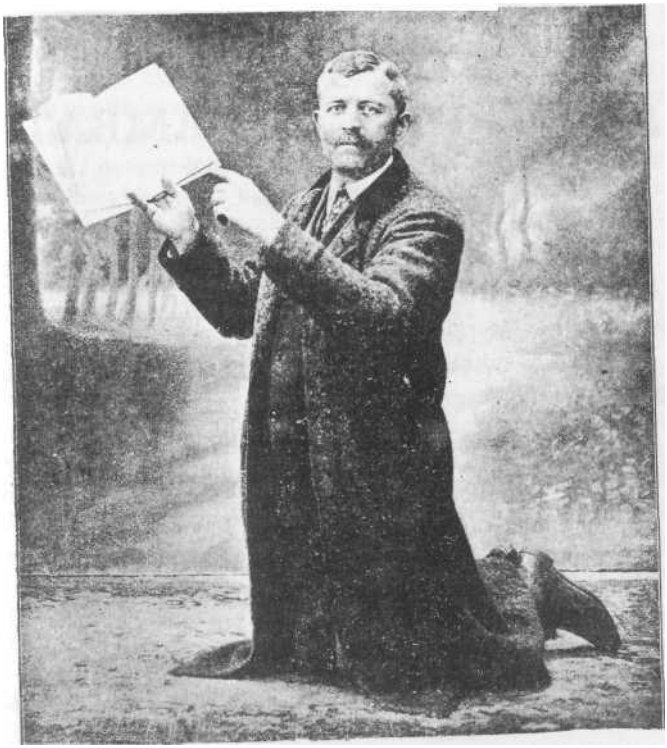

Gheorghe Slav, în genunchi cu cartea sa Evanghelia şi Focul

Lucrarea aceasta, tipărită sub formă de afiş, avea la mijlocul ei fotografia lui Gheorghe Slav în genunchi, prezentând Biblia. Ambele forme, cea de carte şi cea de afiş, au fost foarte mult răspândite printre cei credincioşi. Lucrarea aceasta sub forma de carte a fost retipărita şi în Statele Unite ale Americii în 1918 la Cleveland de Pavel Vu-°u şi s-a răspândit şi printre românii din America. Aproape toţi baptiştii români o aveau în casele lor şi cunoşteau conţinutul lucrării. cartea aceasta, Gh. Slav arată abaterea de la învăţăturile noutestantea-tale a susţinerii că creştinii trebuie să ţină Sâmbăta, ca zi de închinăciune. Prin scrierea lui, el a pregătit pe toţi credincioşii baptişti să fie buni apologeţi ai Duminicii şi ai libertăţii Noului Testament. În unele biserici, lucrarea lui Slav a fost schema unor studii biblice, care

— Şi-RĂTĂCIRILE CU SÂMBĂTA I

Preţul acestei cărţi este 30 c. (Eclis. 7, 12. Proverb. 18, 16. s-o. 3, 17 – 18.) ori cine o voieşte – din Acsfalva (Aciuţ). de la Georgiu Slăvu, poate a o primi. fWeţi ce epistolă mare v-am scris cu mâna mea. Gala. 6, 11.

— II Chor. 10, 9 – 10.; 12, 16., Acum deci mimai plătitea votului – a se ’nfelegn! Salin. 1.; 116, 14.17 – 18.1. Thinio. 5, 17 – 18. I. Chor. 9, 7 – 18. Prov. t Eclis. 5, 4.

— Dare, nhuemu nu se puno (Filip. 4, 17-ÎS. *l*. Chor. 9, 11 – 12.; 8, 7 – 9. Titu. 3, 14. L Tiiiuo. O, 10.17!: JSftlio*i’ J*, *16* – 19.)» Nuuiai ca un Jar voi primi de la cari pl>t „”; (LSam. 2627. Ea. 35. V.C. Deuter. 16, 17.1. Chron. 2 y, 14.) îmilă. Mat. ev. 5, 7.; *6 – i-i*. Ebr. 6, 10. Jii. iob. 2, 13. *Jov* –., 15.; 27, 16 – 17.; 2! >, 17. Kzecli. 7, 19. Zef «. 1, 18. Isa 1117. Facsimil SfârşituL I urni i se ţineau cu tot poporul Toate textele indicate erau citite împreună şi erau comentate de mai mulţi credincioşi.

Gheorghe Slav a mai avut o lucrare de traducere din limba maghiară în româneşte intitulată, „Fasiunea credinţei şi întocmirea ei. „Cartea are 50 de pagini de dimensiunile 23/14 cm. şi a fost tipărită în anul 1905 în două ediţii. S-a vândut cu preţul de o coroană exemplarul. Lucrarea aceasta are caracter pur catechetic, deoarece chiar în subtitlul ei este scris: „Pentru adunările creştine, care de comun, poartă numele de adunări baptiste”. Cartea se împarte în capitole, pe care el le numeşte încheietură; sunt 15 încheieturi în carte de acest fel. Ele cuprind diferite doctrine şi prin forma cum se încep, se pare că avem de a face cu o mărturisire de credinţă. Sunt definite sub formă de mărturisire doctrinele: despre Cuvântul lui Dumnezeu, despre Dumnezeu. despre păcat, despre mântuire sau răscumpărare, despre alegere şi deosebirea spre mântuire, despre mijloacele îndurării şi ordinul acestora, despre pocăinţă sau reîntoarcerea păcătosului prin cuvântul lui Dumnezeu, despre sfântul botez, despre cina cea sfântă, despre adunarea sau poporul Domnului, cu diferite subdiviziuni: despre oficii sau dregătorii-le existente în adunare, bătrânii şi învăţătorii, servii, datorinţele membrilor, votările, primirea, disciplina adunării, deschiderea, apoi despre sfinţenie, despre legile dumnezeieşti, despre căsătorie, despre ordinul cetăţănesc, despre a doua venire a Domnului, despre învierea din morţi şi judecata cea din urmă. Cartea aceasta a fost scrisă foarte îngrijit şi tipărită în tipografia

lui L. Rethy şi Fiul din Arad. Faptul că în acelaşi an a fost tipărită în două ediţii, arată cât de căutată a fost de cei credincioşi, precum şi larga ei răspândire. Rolul cărţii a fost de instruire în învăţăturile de credinţă, ca fiecare membru al bisericilor baptiste să cunoască doctrinele de bază ale credinţei, şi să le poată întemeia pe texte biblice. Deşi lucrarea este o traducere, totuşi Slav, ca traducător, a avut un merit deosebit în exactitatea traducerii.

Prin faptul că Gheorghe Slav încearcă prin toate lucrările lui o îndoctrinare a credincioşilor baptişti cu învăţăturile evanghelice curate, întemeiate numai pe adevărurile biblice, el face o lucrare unică pe vremea lui. El a fost de fapt îndrumătorul spiritual al baptiştilor prin scris.

Mai circula printre credincioşii baptişti români broşura, „Istoria Mariei Ion", cunoscută mai târziu cu numele schimbat în „Istoria Mariei Jones. „Broşura a fost tipărită de Societatea Biblică Britanică şi răspândită la toate confesiunile din Transilvania şi Banat.

De asemenea, a avut circulaţie mare şi broşurică „Despre lipsa de dărnicie", în care se discuta păcatul zgârceniei. Spre a fi mult răspândită a avut un preţ de numai Io fileri. Se poate spune că, datorită faptului că această broşură a fost citită de toţi credincioşii baptişti, dărnicia din aceea vreme e de necomparat cu cea din alte vremuri. În fiecare casă de credincioşi se mai afla şi broşura, „Inima omului", cunoscută şi în prezent. La fel a fost mult răspândită broşura, „Fără Dumnezeu în lume", tradusă în româneşte şi care avea un conţinut apologetiv, împotriva nepăsării sau necredinţei.

O lucrare foarte bună prin care se răspândeau învăţăturile de credinţă baptistă a fost „Calendarul Poporului Creştin, „ce apărea în fiecare an. Redactarea o făcea aproape de regulă Vasile Berbecar, cu contribuţia şi colaborarea tuturor celor ce putea mânui condeiul. Multe articole erau traduceri din limbi străine.

Mai aflăm că s-au tipărit pentru întreaga frăţietate română şi lărţile, broşurile, care au fost puse în vânzare la preţuri destul de ief-ine. În revista „Adevărul", Nr. 3, din Septembrie 1908, la pagina 48 le află o listă întreagă a acestei literaturi recomandată cu căldură tuturor credincioşilor: Cartea inimii, Foi pentru misiune, 50 fileri; Vino la Iisus, 12 fileri; Patimile Domnului, 9 fileri; Icoane din lumea păgână, 5 fileri; Veste Bună, 5 fileri; O explicare scurtă despre Tatăl nostru, 3 fileri; Iisus şi cei doi lotrii pe cruce, 3 fileri; Amicul păcătosului, 3 fileri.

Toate acestea se aflau de vânzare la redacţia „Adevărul din Oradea.

GHEORGHE SLAV, PASCALUL DE LA ACIUTA. Născut din părinţi plugari în anul 1869, în comuna Ciuci, azi Vârfurile, din judeţul Arad, Gheorghe Slav a învăţat la Şcoala Normală – Preparandia din Arad şi a ajuns învăţător confesional greco-oriental în Aciuţa. În anul 1902 s-a pocăit auzind cuvântul sfânt explicat de la Ioan 3: 3. Din această cauză, povesteşte el în prefaţa cărţii „Evanghelia şi Focul, „a fost înlăturat din postul de învăţător. Atunci, Slav s-a apucat de lucru ca misionar. Astfel a ajuns dedicat în totul cauzei răspândirii Evangheliei, şi cum cunoştea foarte bine limbile germană şi maghiară, el a fost omul de bază pentru baptiştii români. Lipsit de catedră, s-a apucat de traduceri. În 1903 a revizuit şi completat cartea de cântări, „Cântări-le Sionului", în 1904 a devenit coredactor cu Mihai Brumar la revista „Steaua Dimineţii, „iar în Iulie acelaşi an a înfiinţat o revistă nouă cu titlul „Lumina Lumii, „în 1905 traduce „Fasiunea credinţei. „E interesant faptul că în 1905, spre ţinea anului i s-a îmbiat din nou postul de învăţător cu condiţia să nu mai facă propagandă baptistă. El scrie în prefaţa cărţii „Evanghelia şi Focul, „asupra acestui caz următoarele: „Da, cu adevăr, nu puteam tăcea /cuvântul/ şi totuşi ce să vezi!? Intâmplarea şi ea şi-a avut locul; Vezi ce poate omul! Spre ţinea anului amintit /1905/, hotărându-mă întru părerile mele omeneşti, m-am întors iarăşi la post /scaunul/ de dascăl, mărturisind verbal şi! înaintea autorităţilor bisericeşti şcolare greco-orientale, că de nainte nu voi mai fi combătând din Sfânta Scriptur8".

Autorităţile bisericeşti şcolare ştiau că n ducă înapoi la greco-orientalism şi de aceea nici nu i-au cerut să-şi aci i-Autorităţile bisericeşti şcolare ştiau că nu vor putea să-l rea-tapoi la greco-orientalism şi de aceea nici nu i-au cer renege credinţa în schimbul reprimirii postului de învăţător, ci i-au cerut numai să nu mai facă uz de credinţa şi de convingerile lui, adică sg tacă. Se pare că la început Gh. Slav nu şi-a dat seama de substratul angajamentului făcut. El a fost omul, care nu putea să tacă. Şi el scrie în continuare, în aceeaşi prefaţă: „Cu totul deci eram să tac cuvântul lui Dumnezeu, fără a-mi aminti de celea zise: Cine poate opri cuvântul? /Iov 4: 2; II Timotei 2: 9/, sau ca să-şi îndrepte de sine-şi paşii săi? /le-remia lo: 23; Psalm.37: 23, 24/. Dar şi aceasta numai spre amăgire-mi era". Şi Gh. Slav n-a tăcut. Urmarea a fost că a trebuit să părăsească din nou postul de învăţător confesional. În 1906 îl aflăm că scrie şi tipăreşte cartea,

„Evanghelia şi Focul”, în care el atacă mai vehement ca în trecut.

Apariţia lui în popor, la întrunirile cercuale, sau la întrunirile pentru botez, serbare, etc. sau chiar la un serviciu divin în vreo biserică, era salutată cu bucurie. El a fost un om iubit de toţi. A lucrat ca misionar alături de Teodor Sida din Buteni pe întreagă Valea Crişului, până prin Bihorul îndepărtat, etc. Era cunoscut şi respectat de conducerea Uniunii de la Budapesta şi de toţi predicatorii, de toate bisericile baptiste din Transilvania. Gh. Slav a fost un om sincer în credinţa sa, modest, neclintit de lângă adevăr, iubitor neîntrecut al Bibliei, de care nu s-a despărţit niciodată. Cu faţa senină, cu vorbe uneori cam pripite, ochii vii şi scânteietori, cu mustaţa bine aranjată, de statură mijlocie, bine legat şi vioi la mişcări, el era omul dotat să fie conducător şi tăietor de făgaş. Cât despre structura sa sufletească, era polemic, cu idei şi convingeri stabilite în minte, cercetător asiduu, sincer în prietenie, iubitor de sufletele altora, oricând gata să dea o explicaţie solicitată, cu un zâmbet discret şi cu farmec, foarte vehement în faţa adversarului, intransigent în problemele neîndoielnice pentru el, deschis la suflet pentru toţi oamenii.

În timpul războiului n-a putut lucra în domeniul literar, ci a făcut numai lucrarea de evanghelist. Spre sfârşitul războiului, în 1918 a căzut bolnav la pat de o suferinţă grea şi a murit în ziua de 5 Octombrie 1919 în comuna Aciuţa. Vasile Berbecar scria la sfârşitul reportajului morţii lui Gh. Slav: „Aşadar, am avut un lucrător în literatură până a putut lucra… Amintirea lui rămâne între noi în onoare”.

Cu adevărat, Gh. Slav a fost pionierul literaturii baptiste româ-ne-El a scris cel mai mult înaintea de Unire, a fost primul scriitor şi a tipărit prima carte pentru baptiştii români. E meritul lui, că prin ce a scris a format pe alţii să-şi întemeieze concluziile şi învăţăturile pe texte biblice, iar prin predicile traduse şi tipărite a ajutat formarea a zeci de predicatori în domeniul homiletic. Lucrările lui au fost gustate de toţi credincioşii baptişti români. Până au mai trăit oameni, care l-au cunoscut, când îi pomeneau numele sau vreo lucrare a lui aveau o tresărire pioasă, un fior de plăcută amintire.

Gh. Slav a fost un om de iniţiativă în publicistică şi literatură, fo’ revista „Lumina Lumii”, Anul II, Nr. 2 din Februarie 1905 era un anunţ că, începând cu 1 Ianuarie 1905, el trimite revista regelui Carol I al României, împăratului Nicolae n al Rusiei, episcopului ortodox Ioan

Igna-tie Papp al Aradului, Direcţiunii Seminarului Ortodox din Arad. De asemenea, în acelaşi număr el anunţa că primarul oraşului Arad a aprobat petiţia sa, ca revista „Lumina Lumii, „să se vândă prin toate librăriile din Arad, prin chioşcurile de ziare şi chiar pe străzi. Toate aceste acţiuni îl arată pe Gh. Slav, ca fiind un om întreprinzător, cu iniţiative în a răspândi cât mai mult revista cu scrierile lui. El dorea ca prin revistă să intre până în palatele imperiale învăţăturile de credinţă. Iniţiativele, acţiunile şi scrierile lui, îl vădesc a fi fost zelos în lucrare, înflăcărat în slujire, un adevărat făclier al credinţei noutestamentale.

Nici Gh. Slav, cu toată reputaţia lui, n-a scăpat şi n-a fost cruţat de anumite atacuri dinăuntru. Printre aceştia a fost şi H. Meyer. Acesta, având tendinţe dictatoriale a căutat să-i bareze ascensiunea şi acea trecere deosebită în popor, fiindcă el aduna multă lume în jurul lui. Dar în jurul lui Gh. Slav s-au strâns predicatorii români în frunte cu Teodor Sida. În anul 1907, Gh. Slav a plecat şi el în America, în oraşul Filadelfia. A stat însă puţin acolo, fiindcă lucrurile nu mergeau prea bine şi erau mulţi şomeri. Întors acasă, chiar în acel an, a intrat în legătura cu partea de baptişti de la Budapesta, care au primit recunoaşterea, şi astfel a scăpat de sub controlul lui H. Meyer.

În Gh. Slav, baptiştii români au avut pe primul osârdiitor în literatură.

CARACTERIZAREA MISIONARISMULUI. Pentru cercetătorul de azi şi de mâine, aspectele care caracterizează procesul de dezvoltarea bisericilor baptiste române în perioada copilăriei lor, prezintă un interes profund. Aceste aspecte nu sunt un simplu spectacol, ci arătarea trăirii aspiraţiilor creştinismului primar, cultivarea comorilor spirituale ale credincioşilor din primele veacuri creştine. Bisericile baptiste au cultivat şi aplicat întocmai învăţăturile noutestamentale şi în ce priveşte misiunea, evanghelizarea, adică lucrarea de mărturisire a lucrării pe care Dumnezeu a făcut-o în fiinţa celui credincios.

E, desigur, o cunună, o onoare, să fii în istorie o credinţă vie şi activă, cu tendinţă de expansiune, cu trăsături de creştere şi dezvoltare. Misiunea pe care au făcut-o predicatorii şi chiar simplii membri a avut două scopuri: a/ misiunea de infiltrare, şi b/ misiunea de consolidare. Toată lucrarea bisericilor baptiste, ca o comunitate creştină şi toată lucrarea făcută de indivizi îmbracă unul din aceste scopuri, ori le îmbracă pe amândouă, fiindcă la aceeaşi întrunire religioasă, cei ce crezuseră mai înainte, s-au întărit în credinţă, iar alţii,

care nu erau convertiţi, au fost câştigaţi la credinţă, deci unii au fost consolidaţi, iar alţii câştigaţi. Misionarii, fie că au fost predicatori, fie că au fost numai membrii ai unei biserici, când s-au dus în alte locuri să mărturisească despre Hristos şi Evanghelia Lui, au urmărit un singur lucru, o singură ţintă: fericirea altora prin mântuirea de păcate în jertfa Domnului Iisus Hristos. În misiune, baptiştii au fost nişte zeloţi ai crezului şi practicii Noului Testament. Ei s-au cheltuit pe ei, au înfruntat temperii şi prigoane, ura şi dispreţul altora, s-au expus la pericole nebănuite. E o adevărată panoramă a lucrării credincioşilor baptişti, care îşi are o măreţie şi frumuseţe, tocmai fiindcă se observă iubirea de alţii, dorinţa de bine şi de fericire a altora; şi cine o priveşte retrospectiv se inspiră şi se influenţează. Pentru cel ce priveşte adânc şi obiectiv, nu o privire superficială, la marea problemă a fericirii sau nefericirii oamenilor îi va admira pe aceşti simplii misionari, care s-au dus dintr-un sat în altul să spună altora din viaţa lor cu Hristos.

E sigur că, Teodor Sida, Ioan Târban, Gh. Florian, Gh. Slav, Teodor Todinca, Ştefan Igna, etc. au crezut sincer şi cu toată puterea, că cine nu se pocăieşte de păcatele personale şi nu crede în Hristos că e înlocuitorul său personal la moarte, Spre a ispăşi vinovăţia, este un pierdut, unul sub condamnarea dreptăţii lui Dumnezeu. Ei au văzut că toată religia a ajuns doar o sumă de obiceiuri, îndeplinirea unor forme fără viaţă, şi că trăirea de fiecare zi a oamenilor este fără Hristos şi fără prezenţa divină. Şi ei au gustat şi experimentat o altă stare, o altă formă de viaţă şi de bucurie lăuntrică. De aceea, ei au căutat să îndeplinească întocmai cuvintele din Scriptură: „Duceţi-vă… şi predi. -caţi Evanghelia la orice făptură şi cine va crede şi se va boteza va fi mântuit, iar cine nu va crede va fi osândit".

Acestor misiuni se datorează ascensiunea numerică a bisericilor baptiste, precum şi creşterea calitativă a vieţii spirituale a membrilor bisericilor. Bisericile baptiste au devenit adevărate focare de trăire a învăţăturilor lui Hristos şi apostolilor Săi.

TEODOR SIDA. Născut într-o familie de ţărani din Buteni, judeţul Arad, în anul 1857, Teodor Sida a fost unul din cei cinci copii ai familiei părinteşti. Părinţii, oameni destul de înstăriţi, l-au dat să înveţe carte la şcoala primară din comună. Încă de mic i-a plăcut cartea şi a fost printre cei mai buni şcolari. În anul 1877 a plecat în armată, a Austro-Ungaria, unde a satisfăcut serviciul militar de trei ani. Aici a învăţat limbile germană şi maghiară. Întors din armată s-a căsătorit şi

a fost considerat printre fruntaşii din comună. Fiind om religios, a fost ales, la scurtă vreme după căsătorie, epitrop al bisericii ortodoxe din comună. Această slujire, i-a dat ocazii să citească Biblia bisericii scrisă cu litere cirilice. Cu cât citea mai mult, cu atât îşi dădea seama de valoarea citirii Bibliei, şi Biblia a devenit pentru el un izvor de forţă spirituală, de vitalitate în credinţă.

Cum în timpul milităriei a călătorit mult, Teodor Sida s-a apucat de comerţul cu mere; ducea mere cu vagoanele în oraşele maghiare din câmpie: Mako, Bekes-Csaba, Szeged şi chiar la Budapesta. În anul 1894, într-o călătorie a întâlnit pe tren un colportor de Biblii. Imediat a cumpărat două Biblii, una în limba română şi una în limba maghiară. De acum, el avea Biblia în casa lui, şi o putea citi în orice timp. În aceşti ani, se mutase în Buteni un mecanie – fierar, un maghiar, Janoş I. Lajoş, care putea vorbi foarte puţin româneşte. Despre acest fierar s-a dus vestea în sat, că nu înjură, nu minţeşte, că nu primeşte lucru şi nu lucrează Duminica. Toate acestea erau neobişnuite. Teodor Sida, având mai multe lucrări cu acest mecanic, a intrat în vorbă cu el asupra felului său de viaţă, diferită de a celorlalţi oameni. Janoş Lajoş, care era un credincios baptist de la Salonta Mare, i-a explicat că el vrea să trăiască aşa cum se cere în Biblie. De aici discuţia între aceşti doi oameni a continuat luni de zile. Au început apoi amândoi să studieze anumite texte din Biblie. La una din aceste întruniri, Lajoş i-a propus lui Sida să accepte, ca să vină la Buteni un român, care crede întocmai ca el, şi că acesta îi va explica mai mult şi mai bine credinţa noutestamen-tală. Sigur, Teodor Sida a acceptat cu bucurie. Aşa a venit la Buteni de la Luguzău, credinciosul baptist Gheorghe Gânga. De la această vizită, de la începutul anului 1895, au rămas străpunşi la inimă Teodor Sida şi alţi prieteni de ai lui, care au venit să-l asculte pe Gânga. Iii anul 1896, Teodor Sida a început să predice din Evanghelie în casa lui, unde se adunau mai mulţi doritori după lumina Evangheliei. În 1897, Teodor Sida a fost botezat împreună cu alţii, de predicatorul Gheorghe Crişan din comuna Macea, judeţul Arad.

Cu acest botez s-a format biserica baptistă din Buteni, iar stâlpul ei a fost Teodor Sida. De aceea, chiar în acel an, în 1897, el a fost ordinat ca păstor al bisericii. Din Buteni, lucrarea de răspândire a credinţei nouţestamentale s-a extins pe întreagă Valea Crişului Alb, până mai sus de Brad. Din 1897 până în 19 lo, prin lucrarea lui Teodor Sida şi a conlucrătorilor săi, s-au înfiinţat peste 60 de biserici baptiste

în această regiune. La conferința din 3 – 4 Decembrie 1903 din Curtici, el a fost investit în chip oficial predicator cercual, acel care îndeplinea și botezul noilor convertiți. În 1913, împreună cu Gheorghe Slav, face o călătorie misionară în România Veche, la București, unde îl ordinează pe Constantin Adorian în slujirea de păstor al bisericii din București, și pe Ioan Branea în slujba de diacon.

Izbucnirea războiului din 1914 aduce lui Teodor Sida sarcini mai grele. Cei mai mulți predicatori au fost mobilizați și duși la război' și el a trebuit să facă toată lucrarea. Acum, el a dat dovadă de o rară putere de muncă și de conștiinciozitate, fiindcă nu s-a sustras de la nimic din tot ceea ce trebuia făcut.

După război, la primul congres al tuturor baptiștilor români. din România unită, ce s-a ținut la Buteni între 13 – 16 Februarie 1920, el a fost ales președintele congresului. La acest congres s-a oficializat formarea Uniunii, și i s-a propus să fie ales președintele Uniunii, dar a refuzat categoric, simțindu-se nevrednic pentru onoarea aceasta. A primit la multe stăruințe funcția de casier al Uniunii. În timpul vieții, a luat parte la toate întrunirile Uniunii și a contribuit la toate hotărârile luate în legătură cu lucrarea baptistă din tară.

Ca predicator, Teodor Sida a fost un exeget, cu o interpretarea textului biblic folosit la serviciul divin. Era adânc și cald în expunere. Vorbea rar, clar, simplu, și uneori întreba dacă este înțeles. N-a fost teolog, nici nu s-a pretins orator, dar în el s-au înnodat rosturile mari și mici ale misionarismului în vremea de infiltrare și consolidare a bisericilor baptiste. Era calculat și avea o demnitate de conducător. Folosea în orice problemă metoda cea mai simplă și potrivită. El a fost omul, care a îmbinat părerile teoretice cu acțiunile practice. Casă, curtea și via grăiau despre spiritul său gospodăresc. Avea o casă simplă, mobilier simplu. În biroul lui era o masă albă, pe care stătea o călimară de cerneală și Biblia. În fața mesei o bancă lungă cu spetează și în spate un scaun și un dulăpior cu cărți. Aici studia, contempla și chibzuia Teodor Sida.

— Curtea, grajdul și cotețele erau ținute într-o curățenie exemplară. Sculele gospodăriei erau așezate fiecare la locul ei.

Ca înfățișare, Teodor Sida era un bărbat frumos, înalt, cu ochii blânzi și vii, părul scurt și fără pieptănătură, sprâncenele bogate, mustața stufoasă și puțin răsucită. A rămas toată viața în portul său țărănesc butincean, cu cămașa brodată, laibărul albastru cu nasturi

albi, ca de argint, şuba de lână albă, cizme lustruite şi pălărie sau căciulă ţărănească. Era senin şi deschis la suflet. A fost un făcător de pace. Întotdeauna, când se ivea câte o neînţelegere în cadrul uniunii, şi trebuia să se trimisă o comisie de împăciuire, Teode? f Ida era aşezat în fruntea ei-Deşi căuta să se eschiveze de la asemeni însărcinări, totuşi se du-Cea şi cu duhul blândeţii căuta să împace IpWile în tfauză. Dacă reuşea, se întorcea acasă vesel, mângâiat; iar d-a. M r%uşea pleca nemulţumit bolnav, cu gândul să nu mai accepte A'f a J *H* & însărcinări grele. Când

250 în diferite comitete se începea câte o discuţie mai aprinsă, el se ridila solemn, întindea mâna dreaptă şi cerea cuvântul, iar vorbele lui calmau atmosfera şi totul intra din nou în normal. Toată viaţa a fost drept şi (cinstit. Cu firea sa foarte sensibilă, pretindea dreptate şi împărţea ia alţii dreptatea. Niciodată n-a întreţinut vreo luptă sau vreo polemica o dată, câţiva membrii din Buteni s-au ridicat împotriva lui şi a comitetului bisericii. Imediat, Teodor Sida a convocat şedinţa bisericii şi a demisionat din postul de păstor. Dar n-a trecut mult şi toţi cei răsculaţi au venit la el şi şi-au cerut iertare şi l-au rugat să se întoarcă, să preia din nou pastoratul bisericii. Niciodată el n-a ripostat, ci întotdeauna s-a resemnat.

Teodor Sida a fost unul din cei câţiva predicatori, care au cerut înfiinţarea Seminarului Teologic Baptist, şi el a cerut ca Seminarul să fie la Buteni. În anii săi de slujire, a adunat documente pentru istorie, pe care le-a predat lui Ioan R. Socaciu, de la care într-o prigoană au fost confiscate şi arse de autorităţi.

După 1923 s-a retras lent din preocupările generale şi s-a dedicat mai mult lucrărilor locale şi cercuale. Iubea mult comuna Buteni, pe care a condus-o ca primar. Adesea povestea despre construirea casei de rugăciuni din Buteni: „Am supravegheat lucrarea zi de zi. Uneori, noaptea după miezul nopţii, la lumina lunii, mă plimbam pe lângă zidurile ce se înălţau şi plângeam de bucurie… „În biserica din Buteni a lucrat cu devotament sacru toată viaţa. La începutul anului 1935 a căzut bolnav, iar în ziua de 7 Martie acelaşi an a trecut în veşnicie. La înmormântarea sa au luat parte credincioşi baptişti din bisericile de pe Valea Crişului Alb şi de la mari depărtări.

GHEORGHE FLORIAN. S-a născut în Talpoş judeţul Bihor în a-nul 1867. A învăţat carte la şcoala primară din comună şi a fost foarte sârguincios la carte. În tinereţe a ascultat propovăduirea

Evangheliei, la biserica din Talpoş, de la primii credincioşi baptişti, Vidican Onuţ şi Ioan Lazăr. La botezul din 8 Iunie 1894 a fost botezat cu încă alte 18 suflete de Mihai Cornea. Era tânăr de 27 de ani, plin de vigoare şi de zel sfânt. La mai puţin de un an de la botez, Gh. Florian a plecat în misiune, pentru prima dată în jurul Beliului, unde nu se ştia nimic despre credinţa baptistă. După cinci zile de misiune a fost prins şi dus în faţa primpretorului /FBszolgabirb/, care l-a ameninţat cu pedepse şi bătaie, dacă nu va sta acasă liniştit. Dar el n-a putut fi ţinut locului. În acelaşi an a plecat din nou în misiune, de data aceasta pentru 17 zile şi tot prin comunele din jurul Beliului, unde a înfiinţat atunci câteva biserici baptiste. Tot în 1895, Florian a întreprins o călătorie misionară, o lucrare de pionierat în comuna Chieri, judeţul Arad, unde erau doar câţiva prieteni. Aici a fost arestat, şi cum notarul era ginerele preowlui a fost supus la interogatoriu şi pălmuit, apoi a fost pedepsit la 29

lovituri la spate.

Zelul său misionar n-a avut bariere, n-a cedat ameninţărilor, n-a ştiut ce-i frica de persecuţii. El e predicatorul bihorean, care a trecut şi a predicat mult în părţile Aradului. După bătaia din Chieri, s-a dus în Covăsânţ să sprijine lucrarea abia începută. Aici iarăşi a fost prins şi ţinut la arest câteva zile, ca apoi noaptea să fie luat sub escortă şi dus la marginea satului şi izgonit. Peste numai câteva săptămâni a făcut din nou o călătorie în comuna Chieri, unde a fost din nou arestat. Scăpat, a plecat în jurul Beliului şi a fost şi aici arestat din nou, şi fiindcă era acum recidivist a fost purtat prin comună cu toba, ca un hoţ, ca sătenii să râdă de el. Dar acest lucru, în loc să-i scadă prestigiul, i l-a mărit, căci toată comuna a început să vorbească despre el, să-i admire zelul religios şi să se intereseze de crezul său religios. Întâmplarea a ajuns cunoscută şi în satele vecine şi toţi vorbeau de Gh. Florian, ca de un demn urmaş al martirilor credinţei.

Într-o călătorie misionară a ajuns în comuna Somoscheş şi a început să predice Evanghelia la cei câţiva credincioşi baptişti. Vestea a străbătut comuna, că e un predicator baptist în comună. A fost arestat şi primarul comunei l-a pălmuit cu furie în public. Peste un an, el a fost chemat de biserica din Somoscheş să îndeplinească un botez cu mai mulţi nou convertiţi. La apă, în faţa poporului adunat să privească, dintre cei îmbrăcaţi în haine albe s-a desprins un bărbat, s-a apropiat de Florian, l-a sărutat pe obraz plângând şi i-a spus că el e primarul,

care cu un an înainte l-a pălmuit în public, şi acum el sărută cu lacrimi obrazul pălmuit.

În lucrarea misionară a mai fost arestat în comuna Copăcel şi în Bălaia din Bihor. Aici. În Bălaia, în timpul arestului a fost grav bătut. Pentru lucrarea lui cu Evanghelia a avut mulţi duşmani prin toate părţile, dar el n-a duşmănit pe nimeni. Gh. Florian a fost un adevărat predicator pionier, un adevărat luptător pentru răspândirea credinţei nou-testamentale. El a fost fondatorul multor biserici din plasele: Chişineu-Criş şi Ineu din judeţul Arad, Beliu, Salonta şi Tinca din judeţul Bihor. După perioada de infiltrare şi când s-au organizat cercurile pastorale, Florian a rămas lucrător într-un cerc cu 32 biserici din jurul Tălposului.

Pe vremea războiului 1914 – 1918, Gheorghe Florian, ca păstor, n-a fost luat pe front, ci a rămas acasă spre a alerga de la o biserică, a alta, în îndeplinirea actelor de cult, a împărţi mângâiere şi a alina o Mulţime de dureri sufleteşti. A păstorit biserica din Talpoş din 1895 şi Până în 1927, când a predat pastoratul lui Ştefan Petru, un tânăr din comună, care a absolvit Seminarul Teologic Baptist de la Bucureşti. Prea, cea vreme biserica avea 360 – 380 de membrii. El a fost un bun păstor a muncit cu osârdie să câştige pe alţii la mântuire, iar pe cei câştigaţi să-i crească în viaţa spirituală. N-a fost scutit nici el de atacurile unor i – vidioşi, care au făcut totul spre a-l compromite şi a-i scădea prestigii de care se bucura.

La vârsta de 62 de ani era încă sănătos şi muncitor. În diminea, la de 25 Octombrie 1929 a plecat la câmp să încarce o căruţă cu coceni de porumb. După ce căruţa a fost încărcată, de sus de pe coceni a căzut şi în 15 minute a murit. Serviciul de înmormântare a fost ţinut Duminică 27 Octombrie. A lucrat pe ogorul Evangheliei 35 de ani. Gavrilă Morar, care a scris articolul despre moartea lui, spune: „Viaţa lui devotată pentru Hristos, a făcut să i se rezerve o pagină frumoasă în istoria poporului baptist din România".

BIBLIOGRAFIE

1. Erd Os Imre, Publicări, în Steaua Dimineţii, Nr. 2 februarie 1904.2. Kamurszki Sfetco, Publicări, un aviz în Steaua Dimineţii, Nr. 6, Iunie 1904.3. Revista Familia, Oradea Mare, din 2/14 Ianuarie 1900.4. Gh. Slav, Deschiderea de adunare şi Conferinţa de la Siria, în Lumina Lumii, Nr. 6, Dec.1904.5. Dumitru Zimbran, Biografia lui Todor Sida, în manuscris. 6.1. Cocuţ, Un om mare a căzut azi în Israel, publ. În Farul

Creştin, *Nr. 6 din Martie 193*5.7. *C. Adorian*, *Tudor Sida*, *art. publ*. În *Monitorul Baptist din Mai 1935*, *p*. *3.8*. *Ludovic Vidican*, *Istoria Bisericii Baptiste din Talpoş-Bihor*, *în manuscris*. *9*. *Gavrilă Morar*, *Moartea fr*. *Gh*. *Florian*, *publ. În Farul Mântuirii* „Jan.*193*0.10. Vas*ile* Ber*becar,* Ne*crologie,* an*unţul* mor*ţii* lui *G*h. Sl*av, în Farul Mântuirii,* An*ul I*, Nr. *l*, De*c.191*9.11. Mi*hai Brumar,* Că*tre cititori,* pu*blicat în Adevărul,* Nr. *l*, Iu*lie 1908 pag. 3*.

Capitolul XIV

MISIUNEA ÎN STRĂINĂTATE A BAPTIŞTILOR DIN TRANSILVANIA

Misionarismul a fost întotdeauna o trăsătură caracteristică a bisericilor baptiste şi prin aceasta ele s-au dezvoltat şi răspândit ca în timpul creştinismului primar. Marea însărcinare dată de Hristos urmaşilor SSL, de a propovădui Evanghelia până la marginile pământului, a fost aplicată cu fidelitate de baptişti. În ce-i priveşte pe baptiştii români, ei au fost misionari neîntrecuţi. Ei au avut acea pasiune spirituală de a împărtăşi altora despre Mântuitorul, cum au avut primi creştini. Fără a ţine seama de oboseală, credincioşii baptişti români au călătorit pe jos lo-15 km. sau chiar mai mulţi, la câte o comună vecină, unde căutau să insufle credinţa în Hristos. Mulţi dintre predicatorii şi evangheliştii pionieri au renunţat la orice comoditate şi au înfruntat atâtea asperităţi şi condiţii grele în dorinţa de a câştiga un suflet la mântuire. Loialitatea cu care ei au aplicat învăţătura nouţestamentală despre misiune îi aşază în rândul marilor misionari ai Evangheliei.

Pe lângă misiunea ce o făceau prin comunele din jur, sau în unele cazuri la distanţe mai mari, ei au înţeles să meargă cu Evanghelia dincolo de hotarele ţării. Ceea ce e curios, e faptul că aceste misiuni nu au fost iniţiate de vreo organizaţie, ci au fost spontane, iniţiate de persoane particulare, de oameni credincioşi zeloşi, care aveau wi eroism în tainicul fiinţei lor. Unii dintre ei au devenit misionari incidentali, alţii din ideal.

MISIUNEA LUI RADU TAŞCA ÎN DOBROGEA. Radu Taşcă. un ttnâr credincios din biserica baptistă din Pecica, judeţul Arad, se găsea nnpreună cu un alt frate al lui Nicolae Taşcă veniţi în 1902 la Bucureşti în căutarea de lucru. Aici au auzit că la Cernavodă, la lucrările se construire a podului peste Dunăre se câştiga foarte bine, au plecat tr-acolo. Imediat ce s-au aranjat cu lucrul, au deschis într-o came-i & o

biserică baptistă, unde ei predicau Evanghelia. Pe atunci, oamenii din părţile acelea nici nu au auzit despre baptişti. În Dobrogea, o Provincie dominată înainte de turci, era un întuneric în cunoaşterea şi trăirea învăţăturilor evanghelice. În 1878, Dobrogea a fost alipită România şi învăţăturile creştine putea fi învăţate şi propovăduite. Înri Radu Taşcă a ajuns acolo, românii cu care a făcut cunoştinţă şi a discutat, nu ştiau nimic despre Biblie, majoritatea nici n-a auzit de existeoţa ei. Timp de patru ani, tânărul acesta din Pecica, judeţul Arad a lu' crac printre românii din comunele din jurul Cernavodei. Prima grupă s-a format în Cernavodă, apoi după un scurt timp s-a reuşit să se înfiinţeze o altă grupă de credincioşi la Harabagia. În această comună, scria Radu Taşcă, a fost într-un pericol de moarte, dar a scăpat ca prin minune. În lucrarea sa misionară, el a fost luat şi purtat de multe ori de jandarmi, dus din post în post până la Cernavodă. Cea mai de neuitat a rămas întâmplarea, când, aflându-se la Nicolae Petrescu, care locuia a-ţunci în comuna Caramat, a fost pârât de cineva, şi jandarmii au venit şi l-a arestat pe el şi pe Andrei Morariu, care era cu el şi dus la postul de jandarmi din Guzun, apoi la Cernavodă. În multe rânduri, când a fost arestat a primit bătăi zdravene şi închis mai multe zile.

În 1904, Radu Taşcă a încercat să-şi lărgească sfera de activitate misionară, şi împreună cu alţi credincioşi au plecat spre oraşul şi-l istra, care pe acea vreme se afla în Bulgaria. Oraşul Silistra a făcut parte din teritoriul României numai între 1919 – 1940. Cineva le-a spus că în Silistra s-ar afla o familie de credincioşi baptişti, dar nu le ştia adresa. Ajunşi în oraş, povesteşte Taşcă, s-au interesat, au întrebat, s-au plimbat de pe o stradă pe alta, dar nimeni nu a auzit de cuvântul de pocăit. După multă căutare, s-au hotărât să plece într-o comună nu prea departe, Corpunar. După ce au ieşit din Silistra, Radu Taşcă şi însoţitorii săi au îngenuncheat pe marginea şoselei şi s-au rugat. Când încă rugăciunea nu era terminată, ei fiind încă pe genunchi, pe şosea au văzut că venea o căruţă cu un cal. Bărbatul de căruţă, când i-a văzut în genunchi, s-a ridicat în picioare şi a strigat: „O, fraţii mei! Şi eu sunt fratele vostru în Hristos!" Când s-au ridicat de pe genunchi şi s-au apropiat de el, au aflat că numele lui era Tăni. După ce au dat mâinile, şi au făcut cunoştinţă, s-au plecat din nou pe genunchi să mulţumească lui Dumnezeu pentru lucrarea Lui. După ce s-au rugat, au cântat o cântare. şi au început să vorbească. Din vorbe şi-au dat seamă că tocmai Tăni era persoana pe care o căutau. S-au întors imediat în oraş,

în Silistra, iar când au ajuns la poarta casei, de bucurie, Tăni a strigat soţiei, care era în curte: „Femeie, să ştii tu cu cine m-am întâlnit pe cale! Cu înge" râi lui Dumnezeu!" După câteva zile de bucurie printre credincioşii din Cadrilater, puţini la număr, misionarii s-au întors la Cernavodă.

Lucrarea lui Radu Taşcă timp de patru ani pe meleagurile DobrO" giei, a rămas gravată atât în el cât şi în credincioşii de acolo. După ce a plecat din Dobrogea, s-a mutat din Cernavodă în Pecica, Radu Taşcă a mai făcut încă două misiuni pe la credincioşii din părţile acelea, una în 1906 şi asta în 1920, iar la Congresul baptist după unire, Primul Congres al tuturor baptiştilor, ce s-a ţinut la Buteni, Radu Taşcă a expus, a prezentat, un raport cu subiectul „Dobrogea şi Hristos", în care şi-a arătat interesul faţă de cauza propăşirii Evangheliei în Dobrogea.

LUCRAREA LUI MAXA COMLOŞAN ÎN DOBROGEA: În anul 1908, a revenit în Cernavodă Maxa Comloşan, de fel din Micălaca, de lângă Arad. El a plecat din Micălaca şi a trecut frontiera Austro-ungară în România Veche şi şi-a găsit de lucru în Cernavodă. Fiind un credincios baptist, care a mai fost pe acolo a iubit, s-a rugat pentru Dobrogea şi lucrarea de acolo r a căutat şi a găsit grupul mic de credincioşi ce s-au convertit prin lucrarea lui Taşcă. Maxa Comloşan! nu a fost un predicator, şi în Micălaca el era un simplu membru, dar ajuns la Cernavodă, el a început să predice din Cuvântul sfânt. A lucrat în Cernavodă, pe urmele lui Radu Taşcă, şi nu s-a mulţumit cu atât, ci a pornit în misiune şi el. În ziua de 2 Februarie 1909, Maxa Comloşan s-a dus în misiune în comuna Jegălia din judeţul Ialomiţa. El a fost primul baptist care a intrat în comuna aceasta. În Jegălia, trei bărbaţi au auzit predicarea Evangheliei şi erau prieteni; aceştia veneau din când în când, să audă din Evanghelie la întrunirile bisericii din Cernavodă. La una din aceste vizite, ei l-au invitat pe Maxa Comloşan să-i viziteze. Imediat ce a sosit el în comună, cei trei prieteni au anunţat prietenii lor, rudele şi au avut întruniri şi servicii divine. Atunci a fost arestat, bătut în mod barbar, dus la judecată şi apoi expulzat în Transilvania.

De la această vizită misionară, credinţa baptistă a prins rădăcini adânci şi s-a format într-o biserică baptistă eroică, înfruntând o mulţime de greutăţi şi încercări, dar prin toate a continuat să răspândească adevărurile Sf. Scripturi.

MISIUNEA LUI AVRAM BARBU ÎN BULGARIA. În Bulgaria,

lucrarea de răspândire a credinţei baptiste a început prin 1880, printr-un Predicator venit din Rusia, anume Kargel. Lucrarea s-a început în comuna Kazantâc, cu opt convertiţi, apoi s-a făcut un au început la Rus-ciuk. Aici, în Rusciuk, oraş aproape de România, după ce Kargel s-a întors în Rusia, a rămas să lucreze cu Evanghelia un tânăr, care fusese chemat de Kargel din Germania. El a fost pregătit în Seminarul Teologic Baptist de la Hamburg, pe nume Spas Reitcheff. El era bulgar, dar ştia foarte bine limba germană. În timpul lui, lucrarea a făcut însemnate progrese. În sprijinul său a venit un coleg al său de la Seminar, un rus, Evghenie Gherasimenco, care mai târziu a fost păstor al Bisericii baptiste din Tulcea. Lucrarea a înaintat, şi în timpul lor a fost clădită o casă de rugăciune baptistă în Rusciuk. În 1915, Spas Reitsheff a botezat 21 de convertiţi la credinţa baptistă, toţi români din comuna Mertviţa, nu departe de Rusciuk. Aceşti români au fost convertiţi la credinţă de Avram Barbu, un român plecat din Pecica judeţul A-rad, spre a lucra cu Evanghelia. După ce a plecat din Pecica, el a ajuns prin Silistra, la credincioşii baptişti români de aici, despre care a aflat de la Radu Taşcă, iar de la Silistra a trecut prin celelalte comuni locuite de români de pe malul sudic al Dunării. În mai puţin de un an de lucru, el a reuşit să aducă la Rusciuk, pentru a fi botezaţi, pe acei 21 de convertiţi la credinţă. În Mertviţa a fost înfiinţată de Avram Barbu prima biserică baptistă română din Bulgaria.

În anul al doilea, după sosirea lui Barbu în Bulgaria, el a început să lucreze şi în Gulanzi, o altă comună românească, învecinată cu Mertviţa. În ambele comune, lucrarea de răspândire a credinţei noutestamentală a propăşit, iar Avram Barbu a devenit păstorul lor. Lucrul acesta a trezit admiraţia baptiştilor din Europa. Dr. J.H. Rushbrooke, secretar şi apoi preşedinte al Alianţei Mondiale Baptiste, în lucrarea sa istorică, „Baptiştii din Europa, „îl arată pe Avram Barbu, ca pastoral acestor două biserici baptiste române.

Lucrarea aceasta misionară printre românii din Bulgaria, deşi nu a fost organizată şi întreţinută de baptiştii din Transilvania, ci s-a început şi s-a continuat numai din spiritul misionar al lui Avram Barbu, totuşi, fiindcă el a fost un transilvănean, se poate susţine că lucrarea aceasta românească din Bulgaria îşi are origine transilvăneană. Ea oglindeşte cultivarea misionară a credincioşilor baptişti. Nu trebuie să uităm faptul că Avram Barbu este originar din comuna Pecica, judeţul Arad, din comuna din care a plecat Radu Taşcă,

şi a devenit predicator Rista Igrişan, etc. În biserica baptistă din Pecica, Radu Taşcă, după ce s-a întors din Dobrogea, a expus în faţa bisericii experienţele sale din misiunea în Silistra, şi cum a predicat el românilor, care trăiau prin comunele româneşti din Bulgaria. Bucuriile şi binecuvântările pe care le-a primit şi le-a expus acum bisericii, au încălzit şi inspirat pe cei credincioşi din Pecica. Expunerea lucrării cu Evanghelia în aceste comune, care erau „holde albe gata de seceriş, „a fost ascultată de tânărul Avram Barbu şi Duhul lui Dumnezeu i-a mişcat inima şi voinţa lui, că el s-a devotat pe sine de a lucra şi el printre aceşti români din Bulgaria. La început, el s-a apucat să facă misiune prin comunele din jurul comunei Pecica. De asemenea, în Pecica, el a început să înveţe în Şcoala Duminicală, spre a se forma pentru lucrarea de misiune. Şi în scurt timp, lecţiunile de Şcoală Duminicală şi predicile pe care le ţinea Avram Barbu au atras atenţia credincioşilor şi a conducătorilor acestor biserici baptiste.

În 1914, Avram Barbu a plecat de acasă, a lăsat totul în urmă a plecat şi a ajuns în Bulgaria. Nu avem nicio descriere de cum a a-i *ei* în Bulgaria, fiindcă el nu a dar nimănui vreun amănunt asupra călătoriei lui spre un câmp de misiune, pe care el şi l-a ales pentru sine. ge presupune, că el a ajuns în Dobrogea, iar de aici a plecat la Silistra

Avram Barbu cu soţia şi copiii

! a familiile de credincioşi, despre care a vorbit Radu Taşcă. La şi-Ustra, el era în Bulgaria, iar de aici a trecut pe la Rusciuk, unde a vizitat biserica de acolo „de la ei s-a informat despre comunele româneşti din apropiere, şi probabil în oraş, el s-a întâlnit cu anumiţi români, cu care a plecat în comuna Mertviţa. De sigur nu a fost uşor să înceapă o lucrare de convertire, dar el a înfruntat toate obstacole-le şi a reuşit. În mai puţin de un an a adus la Rusciuk spre a fi boteza-tJ «n număr de 21 de suflete.

În urma lui Avram Barbu au rămas în Bulgaria două biserici de limbă română: în Mertviţa şi în Gulanzi. Lucrarea lui a fost o lucrare nouă şi multă vreme nu a fost cunoscută în cercuri mai largi. Numai când el a fost spre sfârşitul vieţii, atunci s-a aflat mai multe despre o asemenea lucrare genuină. Avram Barbu, deşi a întâmpinat multe greu-taţi, a izbutit, datorită spiritului său perseverent şi simplităţii sale. Un om gârbov de spate, îmbrăcat foarte simplu, nu a fost luat la ochi de autorităţile din Bulgaria, şi astfel el a făcut cea mai frumoasă lucrare făcută de vreun român pe teren misionar. Plecat singur, fără sprijinul şi ajutorul vreunei biserici sau societăţi misionare, fără o

educaţie teologică aleasă, având în suflet numai dragostea de sufletele nemântuite, el a întrecut pe mulţi misionari şi s-a aşezat pe sine, prin lucrarea lui. În galeria celor mai importanţi misionari baptişti români.

VIAŢA LUI AVRAM BARBU. Născut din părinţi săraci, muncitori la câmp cu ziua pe la ţăranii mai înstăriţi, Avram Barbu a văzut lumina zilei la 17 Noiembrie 1874, în comuna Pecica judeţul Arad, în care tierul numit Cocota. Tatăl se numea Emanuel iar mama sa Mariţa, în timpul când nu lucra cu ziua pe la alţii, tatăl său împletea grape de spini, cu care se grăpau ogoarele după semănatul cerealelor. Cu asemenea mijloace modeste, Emanuel Barbu şi-a crescut pe cei doi copii ai lui. Avram, primul copil, după ce a terminat clasele la Şcoala Primară din Pecica, s-a dus ucenic la croitorie. Ajuns calfă, a început să lucreze pe cont propriu. La vârsta de 26 ani a auzit de prima dată propovăduirea Evangheliei la biserica baptistă din Pecica, unde în acea Duminică veniseră în misiune Gheorghe Clepea din Macea şi Mitru Hal-ga din Covăsânţ şi predicau unui grup de credincioşi într-o căsuţă. De la ei, Avram Barbu a auzit de prima dată Evanghelia.

Avram Barbu era un bărbat mic de statură şi gârbov, cu o cocoaşă în spate. El avea însă o inimă aleasă, o gândire profundă şi a cântărit ceea ce a auzit din Evanghelie şi le-a înregistrat în fiinţa lui. A fost prima lui întâlnire cu cuvântul lui Dumnezeu şi a fost hotărâtoare. O ocazie, şi el a fost convertit. În anul 190 o a fost botezat în apele Mureşului. După primirea botezului, el a început să lucreze cu copiii familii" lor de credincioşi, cărora le preda lecţii biblice. După câţiva ani, când l-a auzit pe Radu Taşcă despre lucrarea făcută printre românii din Dobrogea şi Bulgaria, în el s-a născut gândul să plece şi el să facă ceea ce în Pecica n-ar putea să întreprindă. Cu acest gând, el a început se facă misiune, să predice şi să explice texte din Biblie. Cu sârguinţă a studiat Biblia, a învăţat multe versete de aur, pe care le putea recita, şi apoi predica din ele. N-a fost un mare orator, nu cunoştea nimic din Teologie, dar ştia să explice bine şi pe înţeles textele biblice; insista, 25C

căuta să determine o hotărâre de întoarcere la Dumnezeu. Mai avea A-vram Barbu un magnet nevăzut, care în ciuda aspectului său fizic, atrăgea pe oameni la el, şi când le vorbea vrăjea cu vorbele lui calde, izvorâte din adâncul fiinţei lui. Avea în vorbirea lui o putere dohovnicească a unui adevărat slujitor a lui Dumnezeu.

După anul 1905, când baptiştii din Austro-Ungaria au primit

recunoaşterea de confesiune egală cu celelalte, lucrarea de răspândire a credinţei a luat proporţii în Pecica. Biserica a crescut, iar Avram Barbu a fost ales conducătorul Şcolii Duminicale. Pe baza unui ordin primit, Şcoala Primară a acordat baptiştilor dreptul de a catechiza în clasă pe copii aparţinători Bisericii baptiste. Pentru această slujbă a fost ales Avram Barbu. Nu avea niciun manual sau vreun îndreptar, toate lecţiile le preda din memorie şi le preda atât de frumos că la clasa lui veneau şi alţi copii să asculte lecţiile biblice.

Avram Barbu a fost un om zelos pentru lucrarea Evangheliei. Deşi gârbov, mergea mulţi kilometri pe jos, prin comunele din apropierea comunei Pecica. Când intra într-o comună. intra în vorbă cu toţi cei pe care-i întâlnea şi le predica pocăinţa de păcate. În comunele din jur, Nădlac, Şeitin, Felnac, acest misionar voluntar, gârbov de spate, a fost bine cunoscut de toţi sătenii. O dată, în comuna Felnac a fost invitat la Primărie, unde primarul un om foarte voinic, pe un ton aspru îi spuse lui Avram Barbu, care pe lângă primar părea un copilaş – că dacă îl mai prinde că intră în comună, o să-l bată de o să-i sară lipiui /o vorbă pentru pâinea rotundă de ţară/ din spate. Avram Barbu a ascultat liniştit şi când primarul a terminat i-a răspuns: „Ei, şi ce cinste crezi că o să ai, dacă vei bate un om gârbov ca mine?" Altă dată în comuna sa natală, în Pecica, pe când trecea pe lângă Primărie, şi acolo se aflau la vorbă doi preoţi greco-orientali şi unul romano-catolic, el le-a dat ziuă bună, iar unul dintre ei, ca să fac haz de el, l-a întrebat: „Unde mergi. părinte Avrame?" Barbu, care era şi el humorist. a răspuns: „M-a trimis tata să caut trei asini şi îmi pare bine că i-am a-flat!"

În primăvara anului 1914, după ce, de mai multă vreme trăia zile de mare hotărâre, într-o Duminică, Avram Barbu, cu lacrimi în OcM şi-a luat rămas bun de la Şcoala Duminicală atât de dragă lui şi de la biserică, spunând că pleacă, dar nu ştie unde. Şi a plecat. Nimenea n-a ştiut de el timp de şase luni. După acest timp, Biserica a pricit de la el o scrisoare, prin care îi anunţa că se află printre românii dia Bulgaria. Aici după câţiva ani s-a căsătorit cu o credincioasă şi a avut doi copii", cărora le-a pus nume biblice: Isac şi Iacob. Astfel, în tamtua lui, el a fost Avram şi copiii, unul Isac iar celălalt Iacob, cele trei nume de patriarhi din Biblie. În anul 1924, deci la zece ani după

260 plecarea lui, Avram Barbu s-a întors în Pecica pentru o scurtă vizita la fratele lui şi spre a-şi revedea fraţii şi surorile din

Biserică, în aceasta vizită a povestit în biserică multe din experienţele lui misionare, şi a comunicat fraţilor de cum se bucură credincioşii români de acolo în ascultarea Evangheliei.

După vizita aceasta, s-a întors din nou în Bulgaria, la familia şi la bisericile de acolo. După informaţiile primite de familia fratelui lui, Avram Barbu a murit în anul 1928, acolo pe câmpul de misiune, în satele româneşti din Bulgaria, unde a lucrat printre români.

VIZITA LUI TEODOR SIDA ŞI GHEORGHE SLAV LA BUCURE ŞTI. Teodor Sida, cunoscutul predicator baptist din Buteni şi pionier al Evangheliei pe toată Valea Crişului Alb, împreună cu Gheorghe Slav, învăţătorul confesional pocăit de la Aciuţa-Arad, au făcut în luna Decembrie 1913, o vizită la Bucureşti, în România, unde cu un an înainte luase fiinţă o biserică baptistă română. Vizita acestor doi predicatori baptişti veniţi din judeţul Arad, din Transilvania, care pe acea vreme era o provincie a Austro-Ungariei, în România, la Bucureşti, arată interesul deosebit ce-l aveau baptiştii români de acolo în lucrarea Evangheliei din Ţara Românească. În Bucureşti era o lucrare abia începută cu Constantin Adorian, proaspăt întors de la Seminarul Teologic Baptist din Hamburg, Germania. Biserica din Bucureşti era tânără şi mică, iar cei doi predicatori din Transilvania aduceau cu ei o bogăţie de experienţe misionare şi spirituale. Aceasta avea o importanţă şi o valoare pentru o lucrare nouă. Teodor Sida şi Gheorghe Slav cunoşteau greutăţile începuturilor şi aveau soluţii pentru înfruntarea obstacolelor inerente începuturilor credinţei. Deci, sfaturile lor aveau importanţă deosebită pentru credincioşii de la Bucureşti.

Vizita aceasta îşi are istoria ei. Cum, Biserica baptistă română din Bucureşti era doar de un an înfiinţată, avea nevoie de cărţi de cântări şi aflând de la fraţii nemţi, că la Budapesta s-au tipărit cărţile de cântări pentru bisericile române din Transilvania, a cerut prin corespondenţă un număr de cărţi de cântări. Constantin Adorian a scris, a început o corespondenţă cu conducerea Uniunii Baptiste de la Budapesta. Imediat ce a primit scrisoarea, Uniunea a cerut lui Teodor Sida şi lui Gheorghe Slav să plece la Bucureşti şi să cunoască mai de aproape lucrarea de acolo.

La Bucureşti, Biserica baptistă, când au sosit cei doi predica' tori transilvăneni, s-a umplut de bucurie. Ei erau solii bisericilor române din Transilvania, Crişana şi Banat, şi le aduceau asigurarea ta" bârâi şi

părtăşiei în Hristos a miilor de baptişti români. A fost în întfr nirea lor bucuria întâlnirii fraţilor despărţiţi prin graniţe, dar care erau fraţi şi de credinţă şi de neam. Teodor Sida şi Gheorghe Slav au tţ nut mai multe predici în biserică la diferite servicii divine şi au purtat discuţii de împărtăşire de experienţe în mai multe consfătuiri frăţeşti. Ei au expus felul de organizare al baptiştilor români şi metodele de lucru misionar şi evanghelistic al bisericilor din Ardeal.

Biserica română din Bucureşti nu avea niciun păstor ordinat, de aceea a căutat să folosească ocazia ivită cu vizita celor doi predicatori din Transilvania, şi au organizat o şedinţă a Bisericii. Cu toţi şi-au exprimat dorinţa ca să aibă serviciu de ordinare a lui Constantin Adorian, ca păstor, iar a lui Ioan Branea, ca diacon. La dorinţa Bisericii, Teodor Sida şi Gheorghe Slav au îndeplinit actul de ordinare acestor doi aleşi pentru slujire. Orânduirea aceasta nouţestamentală, păstrată cu multă grijă de credincioşii baptişti, avea să dea un impuls tinerei biserici şi să o lege trainic de mulţimea bisericilor baptiste române din Ardeal, Crişana şi Banat.

Tot cu ocazia acestei vizite, prin grija Bisericii din Bucureşti, au fost convocate şi celelalte biserici baptiste din Vechiul Regat, la o conferinţă de organizare şi îndoctrinare. Conferinţa s-a ţinut în zilele de 25 – 27 Decembrie 1913. La Conferinţă, cei doi predicatori din Transilvania au avut rolul însemnat de a întări pe credincioşii din România Veche. Ei au povestit delegaţilor bisericilor veniţi la Conferinţă despre felul de dezvoltare a bisericilor din Transilvania şi aceste comunicări au însufleţit pe toţi. Amănuntele aflate, relevarea metodelor de lucru, arătarea devotamentului predicatorilor au născut noi hotărâri şi planuri în inimile delegaţilor.

Mulţi dintre membrii Bisericii din Bucureşti nu văzuseră până atunci transilvăneni în portul lor naţional. Acum cu vizita lui Teodor Sida li s-a oferit un asemenea prilej, fiindcă el purta portul lui de la Buteni, cu şuba de lână albă. Aşa a obişnuit Teodor Sida să se prezinte la amvon şi la tribuna tuturor congreselor şi conferinţelor la care a Participat. Cu ocazia Conferinţei, au fost tipărite cărţi de invitaţie şi răspândite în Bucureşti. C. Adorian a făcut totul în putinţă, sădea acestei vizite un cadru sărbătoresc.

MISIUNEA LUI MIHAI MUNTEANU LA CERNAVODA. Unul din numărul predicatorilor însemnaţi ai baptiştilor din judeţul Arad a fost Mihai Munteanu de la Ketegyháza. Această biserică mare a aflat de la

Radu Taşcă despre lucrarea Evangheliei în Dobrogea şi a intrat în legături de corespondenţă cu membrii din Cernavodă. În anul 1906, Minai Munteanu, împreună cu Radu Taşcă, a plecat spre Dobrogea, pentru o vizită frăţească de stimulare a credinţei. Biserica din Cernavodă i-a primit bine şi s-a bucurat nespus de mult. În timpul acestei vizite s-a hotărât ţinerea unui botez nouţestamental cu toţi prietenii din

Dobrogea, Botezul a fost ţinut în Dunăre, în dreptul oraşului Cernavodă, de către Mihai Munteanu. „Niciodată – îmi spunea Mihai Munte». nu – nu voi uita acest botez în Dunăre ia Cernavodă„Ţin asemenea *botez*, era an lucru nemaiauzit în părţile acelea. Până atunci, baptişti ţineau botezurile în ascuns, spre a nu avea complicaţii cu autorităţile. Ţinerea acestui botez la Dunăre, în public, a însemnat un progres. * în afirmarea credinjsi. Prin vizita predicatorilor vâniji din Ardeal, în

Ioan Baban din Arabagii

Cernavodă s-a făcut o infuzie de îndrăzneală, de organizare de manifestări publice, spre a se face cunoscuţi. Cu această ocazie, toţi baptiştii din Dobrogea au învăţat să folosească serviciile divine, care prin natura lor se ţin sub cerul liber, ca mijloace de afirmare a credinţei. Lucrul acesta era practicat în Transilvania chiar de la primele începuturi, luându-se modelul bisericilor nouţestamentale.

Misiunea aceasta a lui Mihai Munteanu a fost un sprijin indirect dat de baptiştii din Ardeal credincioşilor baptişti din Dobrogea. În

timpul şederii în Cernavodă, şi mai ales după oficierea botezului, Mihai Munteanu a avut consfătuiri cu credincioşii baptişti din bisericile dobrogene, veniţi la Cernavodă. Şi el a istorisit cum lucrează bisericile în Transilvania, le-a povestit despre misionarismul viu şi înflăcărat al credincioşilor de peste Carpaţi, cum credincioşii dintr-o comună, jjjutr-un sat se duc în comunele vecine şi lucrează la convertirea, la primirea credinţei, la întoarcerea la Dumnezeu, a altora. El le-a dat îndemnul şi i-a îndrumat pe baptiştii din Dobrogea să depună mai mult zel şi sacrificiu pentru răspândirea Evangheliei. Îndemnul lui la un misionarism ofensiv, tăietor de drumuri noi, a stârnit un interes la credincioşii din Dobrogea.

Privind rezultatele acestei vizite a lui Mihai Munteanu în Dobrogea, la Cernavodă, se poate vedea o evoluţie spirituală printre cei credincioşi din satele dobrogene. Gândirea lor, felul de a privi proble

Trecerea armatei române în Dobrogea, 14 noiembrie 1878.

mele bisericeşti, aplicarea disciplinei faţă de cei căzuţi, creşterea nivelului misionar, spiritual şi apologetic, îmbrăcarea crezului în conţinutul pasagelor din Noul Testament, au fost imprimate în toţi credincioşii baptişti, care l-au întâlnit pe Mihai Munteanu.

Pe de altă parte, la întoarcerea lui Mihai Munteanu în Transilvania, el a povestit cum se desfăşoară lucrarea de răspândire a credinţei prin comunele şi satele dobrogene, cum trebuie folosită propovăduia primitivă a Evangheliei prin locurile unde oamenii nu au auzit de „P? e Biblie şi despre mântuire. Şi aceasta a stârnit un mai mare interes Misionar, şi în toate orele de rugăciune, credincioşii se rugau pentru confraţii lor de credinţă din aceste locuri îndepărtate ale

Dobrogiei.

În acest fel s-a cultivat mai intens şi s-a dezvoltat tot mai mult spiritul misionar al baptiştilor din Transilvania. Minai Munteanu a eo-minicat la prima conferinţă a predicatorilor toate constatările sale din Dobrogea. Astfel, misiunea lui în Dobrogea şi raportul despre ea a fost şi o lucrare de informare a felului de lucru şi misiune din alte locuri şi ţări.

BIBLIOGRAFIE

1. Radu Taşcă, Din Taşca lui Radu, art. publ. În Farul Mântuirii, Anul I, Nr. l, din 1 Dec.1919, p.7. De asemenea, Dobrogia şi Hristos, referat expus la Congres, publ. În Farul Mântuirii, I, Nr. 6, Mai 1920, p.43.3. Haralambie Dumitru şi Niţă ffer-*ban> înfiinţarea Adunării Baptiste din Jegălia şi-persecuţii-le ei, monografie în manuscris, pp.3, 4.4. Dr. J.H. Rushbrooke, The Baptist Movement, pp.170, 171. Ş. Pavel Selejean, Biografia lui Avram Barbu, în manuscris. 6. Ioan Branea, Istoria Pocăinţei mele, în manuscris. 7. Constantin Adorian, Date istorice, notiţe şi însemnări, în manuscris.*

Capitolul XV

CONFERINŢE PASTORALE

Concomitent cu dezvoltarea lucrărilor misionare şi evanghelistice cu lucrarea de plantare de biserici, s-a desfăşurat şi acţiunea de instruire şi adâncire continuă în cunoaşterea doctrinelor biblice, în omi-letică şi pastorală a predicatorilor baptişti români. Începuturile grele au pretins abilitate, stăruinţă şi curaj. Dar, odată realizat începutul, s-a deschis lucrarea de creştere a membrilor, de îndoctrinare a lor, aşa cum a poruncit Iisus Hristos: „... botezaţi-i şi învăţaţi-i să păzească tot ce v-am poruncit. „Matei 28: 20. Acţiunea aceasta de educare biblică a membrilor, de cunoaştere a învăţăturilor nouţestamentale, pretindea predicatorilor o oarecare calificare, dar toţi predicatorii erau fără pregătire teologică. De aceea s-a recurs la organizarea de conferinţe şi cursuri biblice, ca acolo să fie instruiţi predicatorii. Aceste conferinţe şi cursuri biblice au devenit o necesitate imperioasă.

Rolul unor asemenea conferinţe era dublu: instruirea doctrinară, şi reîmprospătarea zelului misionar. În perioada de infiltrare a credinţei baptiste nu existau cărţi cu conţinut religios, iar lucrarea misionară îi istovea pe misionari. Era deci absolut necesară o reîmprospătare a lucrătorilor cu Evanghelia.

La aceste conferinţe, care ţineau 3 – 5 zile uneori, veneau toţi predicatorii, şi adesea cu ei venea şi câte unul sau doi membrii din fiecare biserică, în raport cu numărul membrilor. Pe lângă scopul e-ducativ-inspirativ, conferinţele ajungeau să fie şi organisme diriguitoare a lucrării misionare şi de rezolvare a problemelor disciplinare din biserici. Toţi predicatorii contribuiau şi chibzuiau la aflarea soluţiilor biblice, care apoi erau aplicate întocmai de biserici. Din documentele rămase şi din mărturiile mai multor predicatori care au luat parte la aceste Conferinţe de îndrumare şi educaţie doctrinară, reiese că predicatorii au preţuit mult aceste conferinţe şi erau interesaţi să profite de ele.

Deşi provinciile se găseau sub alte dominaţii, vom reda conferinţele în mod cronologic, fiindcă astfel se poate mai bine observa evolutta lucrării şi, de asemenea, problemele care confruntau pe credincioşii baptişti din acele vremuri.

PRIMA CONFERINŢĂ, ORADEA, 30 DECEMBRIE 1893. La», ceasta conferinţă au participat delegaţi atât ai bisericilor baptiste române, cât şi ai bisericilor maghiare din părţile Bihorului şi Aradului: Printre cei care au luat cuvântul fie ca lectură de doctrină, fie ca inspiraţie au fost misionarii baptişti germani. Printre probleme de organizare a fost aceea a unei noi arondări a bisericilor în cercurile de lucru. La această conferinţă, Mihai Cornea este repartizat, la cerere, cu lucrarea în bisericile din jurul Diosâgului şi din nordul Oradeei, iar în locul lui, în cercul Salonta Mare a fost numit Mihail Toth. La această conferinţă Mihail Toth a preluat păstorirea bisericilor din Talpoş şi jur, ca Tăut, Batăr, Tulea, etc. După statistica prezentată la conferinţă, numărul baptiştilor români în părţile Bihorului a ajuns la 634 de suflete.

Faptul repartizării lui Mihail Toth în locul lui Mihai Cornea a surprins pe unii dintre predicatorii români, fiindcă îl cunoşteau cu anumite tendenţe şovine şi om care vrea să-şi impună punctul lui de vedere. Această atitudine a lui Mihail Toth va genera multe suspiciuni şi greutăţi în bisericile române.

La conferinţă, Heinry Meyer a ţinut câteva prelegeri de doctrină şi de pastorală cu toţi predicatorii şi a condus mai multe sesiuni de lucrare misionară şi de principii organizatorice, foarte necesare pentru păstori. Iar fiindcă nu erau încă tipărite cărţile de cântări, predicatorii au învăţat cu toţi împreună mai multe cântări, pe care le-aunotat în

carnetele lor şi le-au dus în bisericile pe care le păstoreau.

A DOUA CONFERINŢĂ, SALONTA, 16 – 18 APRILIE 1894. La conferinţa aceasta a fost prezentat pentru rezolvare conflictul ivit între baptiştii români şi predicatorul Mihail Toth pe chestiunea ţinerii, în bisericile baptiste române, a sărbătorilor de Paşte şi Rusalii. Aşa cum au prevăzut unii dintre predicatorii români, Mihail Toth, imediat ce a preluat lucrarea de păstorire a bisericilor Talpoş, Tăut, Tulea şi Batăr, a încercat să impună ţinerea sărbătorilor după calendarul gregorian, adică împreună cu bisericile baptiste maghiare, iar bisericile române au reacţionat şi s-au opus categoric. O altă lături a conflictului a fost faptul că Mihail Toth, care venea de la reformaţi, a cerut ca baptiştii români să nu pună la morminte cruci, ci numai un simplu monument sau o bucată de lemn. Membrii din aceste biserici au scris lui Henry Meyer, iar acesta a convocat conferinţa.

Toate bisericile şi-au trimis delegaţi la conferinţa, cu însărcinarea să expună punctul lor de vedere şi opoziţia lor faţă de propunerile lui Mihai Toth. Înainte de trecerea la discuţii, Mihai Toth a citit mai multe texte biblice cu privire la unitatea frăţească şi a accentuat, j, într-un fel de comentariu la texte, că cei credincioşi trebuie să fie una, că e scris: „Un Domn, o credinţă, un botez”. După această prelegere la unitatea frăţească, el, Mihail Toth a cerut votul celor prezenţi, dacă vor să fie una cu toţii. La votare, cu toţi au votat pentru unitate, cu excepţia lui Teodor Todinca din Tăut şi Gheorghe Florian de la Talpoş.

Imediat Meyer a cerut explicaţia votului contra. Primul care a luat cuvântul a fost Teodor Todinca de la Tăut. Acesta a întrebat pe delegaţi de trei ori, dacă ei ştiu ce au votat, şi fiindcă majoritatea apăreau nedumeriţi, el le-a spus: „Voi v-aţi dat votul ca, începând de astăzi, să nu mai puteţi ţine sărbătorile cu românii, şi ca la mormintele voastre să nu mai puteţi pune cruci, ci un lemn simplu. „În continuare el a arătat conflictul cu Mihail Toth. A urmat la cuvânt Gheorghe Florian, care a vorbit în acelaşi sens.

După ei a luat cuvântul Henry Meyer şi a explicat că în Hristos, nu trebuie să se facă naţionalism şovin şi a prezentat o formulă, ca la sărbători, fiecare naţiune să ţină sărbătorile cu neamul în mijlocul căruia predică Evanghelia. În întărirea acestei propuneri el a adus mai multe texte biblice. În ce priveşte punerea de cruci la morminte, el a a pus bazele regulei, că acei ce poartă crucea în viaţă, pot să aibă şi la

mormânt o cruce. Explicarea acestor lucruri a durat patru ore şi a constituit rezolvarea problemelor.

Soluţionarea acestor probleme a adus o uşurare pentru baptiştii români. Totuşi, unii au aderat la ideile lui Toth şi le-au aplicat, mai ales problema crucilor de la morminte. A doua zi, reprezentanţii bisericilor din cercul Salonţa, adică bisericile Talpoş, Tulea, Tăut şi Batăr au cerut insistent să le fie dat din nou, ca lucrător Mihai Cornea şi conferinţa a găsit de bună cererea lor şi a făcut schimbarea, readucându-l pe Mihai Cornea în bisericile române.

A TREIA CONFERINŢĂ, TULCA, 18 – 2-O APRILIE 1895. De data aceasta, pe agendă erau două probleme arzătoare: alegerea de alţi noi lucrători şi problema cărţilor de cântări. Lucrarea de răspândirea credinţei baptiste era într-un avânt deosebit şi în plină dezvoltare, iar bisericile şi-au formulat cereri de a avea mai mulţi predicatori, conferinţa aceasta avea rolul de a recruta şi desemna dintre bărbaţii, care s-au dovedit activi, a altor trei predicatori, care să fie ordinaţi şi du-Pa aceea să participe cu tot elanul şi talentele lor la păstorirea şi îndrumarea atentă a bisericilor. Întrucât problema grea, în legătură cu Predicatorii era în Bihor, unde cu un an înainte a fost reacţia adversă aţa de Mihail Toth, la această conferinţă au fost aleşi din Eihor încă tfei predicatori: Ioan Ţirban-Tăut, Gheorghe Florian-Talpoş şi Alexandru Pop-Tulea. Ei au fost ordinaţi şi puşi în lucrarea de păstorire

În ce priveşte cartea de cântări, s-a arătat de toţi marea nevoie din bisericile baptiste române de a se tipări cât mai degrabă o asemenea carte de cântări. Majoritatea delegaţilor au arătat caietele cu cântări scrise de mână, pe care le folosesc în biserici, la serviciile divine. Conferinţa a hotărât să se tipărească o carte de cântări şi s-a început discuţia asupra persoanei, care să redacteze o astfel dacarte de cântări. Unul dintre delegaţi a propus să fie numit tânărul student din învăţământiitul superior, Gheorghe Şimonca din Chetegihaz, o comună românească în care erau mulţi baptişti. Conferinţa a primit propunerea, a votat unanim, ca Şimonca să traducă şi să armonizeze cântările şi apoi să le dea la tipărit la Budapesta.

Chiar în acel an, în 1895, Gheorghe Şimonca a şi început lucrarea de traducere a cărţii de cântări, care a apărut apoi în 1897, cu 20 o de cântări, în 30 oo de exemplare. Astfel, bisericile române îşi puteau dezvolta cântul religios în comun.

A PATRA CONFERINŢĂ, CURTICI, 26 – 28 SEPTEMBRIE 1899. În

urma succesului cu cartea de cântări în limba română, toţi bărbaţii de seamă ai bisericilor baptiste române, şi-au dat seama că este necesară tipărirea în limba română a unei reviste religioase baptiste. Astfel, la conferinţa de la Curtici, cea mai arzătoare problemă a fost să se ia o hotărâre şi să se tipărească o revistă românească.

Asupra acestei probleme şi-au spus cuvântul Gheorghe Crişan de la Macea, Teodor Sida de la Buteni, Ioan Târban de la Tăut, Ştefan Igna de la Lalaşinţ, şi alţii. Pusă la vot, propunerea fondării unei reviste religioasă baptistă în limba română a întrunit unanimitatea. Ca redactor a fost ales studentul Gheorghe Şimonca, iar casier Ilie Cintean din Curtici. La 1/13 Ianuarie 190 o a şi apărut primul număr din revista „Adevărul".

Conferinţa s-a mai ocupat de câteva probleme disciplinare, apoi Henry Meyer a expus mai multe doctrine biblice şi a insistat asupra lucrării misionare.

A CINCEA CONFERINŢĂ, BUTENI.7 – 14 APRILIE 190 o. Pe ordinea de zi a fost raportul misionar şi statistic al bisericilor, anumite neînţelegeri organizatorice şi problema tipăririi unei mărturisiri de credinţă. Au dat raportul delegaţi ai bisericilor: Agriş, Arăneag, Be-liu, Bârsa, Bonteşti, Buteni, Chetegihaz, Covăsânţ, Chieri, Curtici, Luguzău, Macea, Oţlaca, Pecica, Sederhat, Sâc, Siria, Tăut cu cercul de 18 biserici, etc. Din rapoarte s-a constatat că numărul baptiştilor români a trecut de 40 oo de suflete. În raportul prezentat de Gheorghe Şimonca, se cerea să nu se facă judecăţi, ci mai mult să se dea sfaturi-La discuţia neînţelegerilor organizatorice a apărut existenţa a trei curente deosebite. Unul, ca baptiştii români să se alipească de organizaţia centrală maghiară de la Budapesta, al doilea, ca să se menţină alipiţi de baptiştii germani şi al treilea, să se constituie ca un grup neutru. Cei cu grupul neutru cereau ca baptiştii români să colaboreze şi cu maghiarii şi cu germanii, dar să nu fie sub organizaţia lor. Cum baptiştii din Bihor erau pentru colaborarea cu baptiştii germani, Gheorghe Crişan-Macea şi Gheorghe Şimonca-Chetegihaz au încercat să-i despartă pe baptiştii din judeţul Arad de acei din judeţul Bihor. Arădanii susţineau unirea cu baptiştii maghiari. În cele din urmă, au reuşit acei cu neutralismul susţinut de Teodor Sida şi Ştefan Igna. S-a mai hotărât să se tipărească o mărturisire de credinţă baptistă.

Deşi la această conferinţă a întrunit cele mai multe voturi grupul celor cu neutralismul, totuşi în 8 – 9 Mai 190 o, adică la mai puţin de o

lună, la conferinţa baptiştilor maghiari ţinută la Bichiş, au participat mai mulţi predicatori români, care au fost convocaţi, şi astfel baptiştii români s-au divizat, unii aderând la maghiari, iar alţii la germani. Faptul va avea destul de grave consecinţe. O parte din judeţul Arad, cu cercul Curtici şi Siria, s-au alipit la Uniunea maghiară. O altă parte a Aradului şi întreg Bihorul au rămas cu Henry Meyer, cu germanii, şi cercul Buteni, cercul Lalaşinţ, adică Teodor Sida şi Ştefan Igna au rămas neutrii.

CONFERINŢA A ŞASEA, TULCA, 7 – 9 APRILIE 1902. Deşi s-au divizat în 190 o, unii aderând la o organizaţie, alţii la alta, totuşi în lucrarea misionară, baptiştii români au lucrat împreună. Divizarea a fost doar o problemă de reprezentare faţă de autorităţi, mai ales că se lucra la obţinerea recunoaşterii de confesiune a baptiştilor. La Tulea, au participat delegaţi, aproape din ţoaţe bisericile sau cercurile misionare române. Conferinţa a fost condusă de Henry Meyer, misionarul de limbă germană de la Budapesta. La lucrările conferinţei au luat cuvântul toţi predicatorii romani şi statistica făcută acolo, în conferinţă, a-răta că la acea dată, în bisericile prezente la conferinţă, erau 870 o de baptişti români. Tot acolo s-a relevat lucrarea frumoasă şi în plin avânt din părţile Sălajului, Clujului şi Sibiului.

O mare parte din activitatea conferinţei a fost lăsată lui Henry Meyer, spre a ţine mai multe prelegeri doctrinale şi pastorale. Scopul urmărit de el prin aceste prelegeri a fost să-i ajute să înţeleagă mai bine unele doctrine nouţe stamentale şi astfel să se maturizeze în cunoaşterea Scripturilor. Au fost de mare ajutor prelegerile sale cu privire la pastorală, la îndrumarea în a găsi soluţiile biblice pentru problemele ce se ivesc în lucrarea misionară.

Meritul lui Henry Meyer, la aceste conferinţe, e în spiritul său de a-i ajuta pe predicatorii români, care nu aveau pregătire teologică şi unii nici pregătire laică. Prelegerile lui Meyer, au fost pentru predicatori temeiul lor educaţional în îmbogăţirea cunoştinţelor biblice.

CONFERINŢA A ŞAPTEA, CURTICL3 – 4 DECEMBRIE 1903. La această conferinţă, pe ordinea de zi a fost alegerea a patru noi lucrători cu Evanghelia pentru bisericile din părţile Aradului. Doi urmau a fi declaraţi botezători, iar doi numai împărţitori de cină a Domnului. Cei patru lucrători urmau să fie aleşi dintre bărbaţii din biserici, care au arătat aptitudini şi devotament în lucrarea de propovăduire. La

începutul conferinţei, Joi dimineaţa, la orele 9, 30, Mihai Cornea aţinut o oră de rugăciune din Psalmul lol, după care s-a ales un preşediis-te de zi, care să conducă lucrările. La propunerea lui Gheorghe Crişan-Macea, conferinţa l-a ales pe Meyer, ca fiind cel mai bătrân misionar şi predicator pregătit din punct de vedere teologic. Pe atunci, în judeţul Arad erau numai trei predicatori: Gheorghe Crişan la Macea, Ilie Mariş şi Imre Erdoş în Curtici. La întrebarea lui Henry Meyer. /iese găsesc la conferinţă bărbaţi, care să se consacre pe ei şi să devină lucrători cercuali, s-au ridicat 15 predicatori locali. După o retragere a lui Henry Meyer cu bătrânii, la reluarea şedinţtsi. a propus a fi aleşi doi botezători: Teodor Sida din Buteni şi Gheorghe Vărşăndan din Curtici, şi doi împărţitori de cină a Domnului: Nicolae Brola din Buteni şi Rista Igrişan din Pecica. Propunerea a fost acceptată cu unanimitate de voturi.

În şedinţa de Vineri, 4 Decembrie, s-a făcut repartizarea bisericilor din judeţul Arad pe cercurile misionare. Astfel, s-au înfiinrţat trei cercuri de lucru misionar: cercul Buteni, cu Teodor Sida, care avea să lucreze împreună cu Nicolae Brola în 32 de biserici; altul, cercul Curtici cu Gheorghe Vărşăndan, care avea 13 biserici; al treilea a fost cercul Macea, cu Gheorghe Crişan, care avea să lucreze împreună cu Rista Igrişan din Pecica în 22 de biserici. Supraveghetor peste întreg judeţul Arad a rămas tot Gheorghe Crişan. La amiază, Henry Meyer a plecat, iar şedinţa de după amiază a fost condusă de Gheorghe Crişan şi s-au discutat probleme de disciplină bisericească, în „fiinţarea unui curs de note muzicale cu Vasile Berbecar la 17 Decembrie la Buteni şi unul cu Mihai Brumar la 18 Ianuarie 1904 la Tulea în Bihor. De asemenea s-a discutat dacă s-ar putea mări numărul de pagini la revista Steaua Dimineţii.

Se pare că la această conferinţă au luat parte doar bisericile, cercurile misionare, din judeţul Arad, fiindcă ordinea de zi şi activitatea conferinţei s-a mărginit doar la problemele bisericilor din judeţul Arad. Doar cursul de note de la Tulea şi numărul de pagini din revista Steaua Dimineţii implicau probleme dincolo de bisericile arădene.

CONFERINŢA A OPTA. TULCA, 24 – 2, 6 APRILIE 1904. La convocarea făcută de Henry Meyer, au răspuns toate bisericile baptiste române din Transilvania şi Banat. Pe ordinea de zi au fost: probleme de crez şi practică, organizarea bisericilor din judeţul Bihor în cercuri,

sau raioane misionare, aplicarea disciplinei în biserici. Sila această conferinţă a prezidat tot Henry Meyer. La problemele de crez şi de practică s-a discutat şi precizat că viaţa creştină a membrilor bisericilor, trebuie să fie recunoscută de toţi, ca o viaţă curată. Cât despre primirea prietenilor la botez s-a stabilit să fie primiţi numai dacă au dovedit pocăinţa lor; cercetarea aceasta să se facă la mărturisirea de credinţă. Cei analfabeţi să nu fie primiţi, ci mai întâi să fie învăţaţi să citească şi numai după aceea să fie botezaţi. S-a hotărât să fie înfiinţate în toate bisericile scoale duminicale şi să se ţină Duminica după a-miază cu copiii. S-a discutat problema sărbătorilor şi s-a explicat că deşi ele nu sunt precizate în Noul Testament cum e precizată Duminica, totuşi ele oferă ocazii bune de a se predica Evanghelia. Despre sfinţirea Duminicii, în răspunsul său la o întrebare a lui Mihai Munteanu – Chetegihaz, dacă credincioşii, care au pământ şi sălaş departe de sat, se pot duce Duminica seara cu căruţa la sălaş, Henry Meyer a precizat că trebuie sfinţită întreaga zi a Duminicii, fiindcă ea e ziua Domnului şi nu a oamenilor. S-a discutat printre altele şi închinarea la icoane, despre membrii excluşi, despre căsătorie şi altele. La problema căsătoriei, Henry Meyer a susţinut să nu fie admişi să se căsătorească tineri analfabeţi, ci întâi să fie învăţaţi să citească şi să scrie, iar după aceea să se căsătorească. Înainte de căsătorie, tinerii să steade vorbă cu predicatorul în prealabil. După epuizarea tuturor problemelor în discuţie, s-a trecut la arondarea bisericilor din Bihor pe cercuri bisericeşti. Astfel au fost formate trei cercuri: Cercul Talpoş cu Gheorghe Florian, cercul Tăut cu Ioan Târban şi cercul Tulea cu Popa Alexandru şi Mihai Brumar.

CONFERINŢA A NOUĂ. CURTICI, 1 – 3 AUGUST 1904. Conferinţa s-a deschis cu o oră de rugăciune condusă de Gheorghe Florian. A fost ales apoi Henry Meyer să prezideze conferinţa. Toate problemele au fost de ordin organizatoric şi pastoral. Cum Gheorghe Crişan a fost exclus pentru căderea în păcat, şi el a fost lucrătorul cercual, s-a Pus problema alegerii altuia şi reorganizarea lucrării. Ca botezător a fost ales Gheorghe Vărşăndan. Dar cu aceasta nu s-a rezolvat mult.de aceea s-au ales prin vot secret în conferinţă: Gheorghe Brânda din Bute Gheorghe Clepea de la Macea, Pavel Purdei din Siria şi Mihai I.

Munteanu de la Chetegihaz. După alegerea acestor lucrători, s-a trecut la instruirea administrativă, s-au dat indicaţii cum să se ţină registrele de membrii şi cum să se întocmească statistica anuală a

bisericii, a fost apoi reluată problema căsătoriilor şi după mai multe discuţii, s-a ajuns la hotărârea, ca nunţile să nu se facă Duminica şi să nu se facăţii felul lumii, ci la serviciul divin să fie mai mult cântări de bucurie şi rugăciuni de consacrare şi predare Domnului. Conferinţa a ascultat spre final o predică a lui Ioan Târban şi s-a încheiat cu rugăciunea lui Mihai Cornea.

CONFERINŢA A ZECEA. SIRIA 8-Io NOIEMBRIE 1904. Deşi în anul 1904, au mai avut loc două conferinţe, totuşi, simţindu-se lipsade împrospătare spirituală a predicatorilor şi de menţinere a entuziasmului misionar, Henry Meyer a profitat de ocazia cu inaugurarea bisericii din Siria judeţul Arad, şi a invitat pe toţi predicatorii la o conferinţă de trei zile. Duminică 8 Noiembrie 1904, au avut loc servicii divine, la care a predicat Meyer, Mihai Cornea, Mihail Toth, Gheorghe Florian. E-remie Erdds şi Ioan Târban. Luni 9 Noiembrie au avut loc discuţii pastorale, iar Marţi Io Noiembrie, s-au discutat problemele organizatorice şi mai ales problema, ca baptiştii români să rămână uniţi şi se vor conduce prin conferinţe. Spre a se evita anumite greşeli, s-au dat îndrumări, ca în biserici să nu se ţină şedinţe, decât numai în prezenţa a unui lucrător cercual. Aceasta, fiindcă în unele locuri s-a ajuns la neînţelegeri locale.

CONFERINŢA A UNSPREZECEA. TALPOS, 14 – 17 IANUARIE 1908. Datorită faptului că unii baptişti au primit recunoaşterea de confesiune, iar alţii nu au primit-o, s-a produs o sciziune între bisericile baptiste. Această sciziune a „recunoaşterii de confesiune, „s-a adâncit în trei ani, de la 1905 la 1908. În toate conferinţele s-a încercat să se păstreze o părtăşie laolaltă şi o unitate în lucrarea misionară; s-a văzut că exista o piedică. Din Noiembrie 1904, baptiştii români nu s-au mai putut aduna la o conferinţă. Unitatea, după ce a fost spartă, nu s-a putut reface. Datorită lucrării asidue a câtorva bărbaţi, ca Teodor şi-da, Mihai Munteanu şi alţii, a fost posibil, ca în 14 Ianuarie 1908 să se adune la Talpoş cei mai mulţi predicatori şi unii reprezentanţi ai bisecilor. Timp de 4 zile, problema discutată a fost „recunoaşterea" sau „nerecunoaşterea. „La conferinţă a venit şi Henry Meyer, conducătorul taberei ce se intitula a „nerecunoscuţilor", şi de sigur, el cu talentul şi cu autoritatea sa a influenţat pe mulţi să îmbrăţişeze argumentele sale împotriva „recunoaşterii. „Dar, la Talpoş după aproape patru ani, lupta s-a potolit, în popor s-au produs anumite schimbări aşa că s-au creat condiţii pentru reluarea conferinţelor frăţeşti. În 1908 au fost cu totul

alte situaţii, care au contribuit la refacerea unităţii. Astfel, s-a văzut că autorităţile maghiare nu ţineau în seamă dacă o biserică face parte dintr-o tabără sau alta, îi tratează pe toţi în acelaşi fel, deci cu toţi profitau de acelaşi tratament administrativ şi legislativ. În acest fel, toată problema s-a redus la apartenenţa la Uniunea baptistă, care îşi avea sediul la Budapesta şi era a bisericilor baptiste maghiare, sau apartenenţa la grupul lui Henry Meyer, care îşi avea sediul la biserica baptistă germană din Budapesta. Acum la Talpoş, chiar discuţiile, propunerile, au fost mai temperate şi filtrate de consideraţii personale şi respect reciproc. Cu toate contradicţiile exprimate, s-a constatat că e mult mai bine să fie uniţi. De aceea, la sfârşitul conferinţei s-a ajuns la o făgăduinţă solemnă, ca toţi să respecte pacea şi unitatea. Ca o consfinţire a unităţii şi pentru o consolidare a împăcării, s-a hotărât să se ţină un curs biblic de 8 zile, între lo-18 Aprilie 1908, la Chetegihaz, la care să predea cursuri: Henry Meyer, Peter Giula, Gromen şi alţii, cu toţi absolvenţi ai Seminarului Teologic Baptist de la Hamburg, Germania. Un asemenea curs era necesar, fiindcă după aproape patru ani, cu toţi predicatorii erau secătuiţi de vlaga spirituală.

CONFERINŢA A DOUĂSPREZECEA. TĂUT, 18 – 19 MAI 1908. După experienţa de la Talpoş din Ianuarie 1908, când s-a constatat că se poate din nou conlucra împreună, s-a convocat o nouă conferinţă la Tăut la numai câteva luni. Mai erau încă două tabere, „recunoscuţi" şi „nerecunoscuţi. „Pentru a demonstra spiritul nou de reunire, la conferinţă au luat parte conducătorii ambelor tabere, adică Henry Meyer de la „nerecunoscuţi", şi L. Balogh, conducător în Uniunea de la Budapesta cu „recunoscuţii. „În cadrul conferinţei, şi unul şi celălalt au dat îndrumări, ca baptiştii români să rămână uniţi. Din datele statistice adunaţe la conferinţă s-a constatat că baptiştii români au trecut de cifra de 9470 de suflete. Tot la această conferinţă a fost adusă în discuţie o cerere de reprimire a lui Gheorghe Crişan, care a fost exclus pentru o cădere în păcat, iar el după excludere s-a dus la adventişti şi a încercat să rupă mai multe biserici. Acum, după ani de zile, voia să se întoarcă înapoi între baptişti. Pe marginea cererii lui, s-au purtat mai multe discuţii, dar nu a fost reprimit. De asemenea a fost luat în discuţie şi cazul lui Gheorghe Slav de la Aciuţa, care fiind momit, s-a dus la episcopul din Arad şi a făcut o declaraţie de revenire la biserica greco-orientală, dar când s-a întors acasă a declarat-o nulă şi neavenită. Pentru acest fapt, frăţietatea de pe Valea Crişului Alb l-a pus

sub disciplină. La conferinţă, prin Teodor Sida, el a prezentat o cerere de reprimire. Toţi cei ce cunoşteau bine problema au discutat diferitele aspecte ale situaţiei lui Gheorghe Slav. Conferinţa a amânat reprimirea şi a lăsat problema în suspensie. El, Gheorghe Slav, era bine cunoscut şi majoritatea au interpretat gestul lui Slav, ca o renegare a credinţei htf potrivit cu învăţăturile baptiste.

Tot la această conferinţă s-a comunicat tuturor delegaţilor hotărârile luate la conferinţa Uniunii baptiste maghiare, ce a fost ţinută la 5 Mai 1908 în Bichiş-ungaria, şi la care au participat şi un grup de predicatori români. Grupul acesta a prezentat un plan de lucrare misionară între români, care a fost aprobat de Uniune, iar comitetul executiv al Uniunii i-a dat mandat lui Lajoş Balogh să ia contact cu toţi românii şi să le comunice planul şi să-i îndemne să-l aprobe. Planul prevedea 14 cercuri de lucrare misionară, care să fie unite într-o organizaţie cu aspect federativ, condusă de un comitet din 9 membrii. La conferinţă, în prezenţa lui Henry Meyer şi a lui L. Balogh, delegatul Uniunii, s-a ales comitetul celor 9 membrii şi întreg planul a fost aprobat. Cei 9 aleşi au fost: Gheorghe Florian din Talpoş, Eremia Erdos din Curtici. I. Târban din Tăut, Gheorghe Vărşăndan din Siria, Teodor Sida din Buteni, Minai Munteanu din Chetegihaz, Adam Suciu din Cermei, Gh. Clepea din Curtachieri şi Simion Negru din Curtici. Conferinţa a hotărât ca numărul membrilor în comitet să fie mărit de la 9 la 11, iar ceilalţi doi membrii să fie aleşi din Bihor.

Cum acest comitet, desemnat în planul prezentat Uniunii, a şia-vut o şedinţă la Siria în 15 Mai 1908, adică numai cu trei zile înainte de conferinţa a douăsprezecea de la Tăut, s-au comunicat două importante hotărâri luate de comitet, şi anume: a/ alegerea din sânul comitetului a doi preşedinţi, Gheorghe Florian primul preşedinte şi Eremia Erdos al doilea preşedinte „b/ organizarea unui curs biblic de 14 zile la Curtici, de la 15 Noiembrie 1908 pentru împrospătarea predicatorilor români. E o întrezărire în aceste hotărâri a ideii Uniunii şi Seminarului, care se vor realiza peste un deceniu.

CONFERINŢA A TREISPREZECEA. BUDAPESTA, 11 – 14 IANUARIE 1909. La conferinţa aceasta au fost chemaţi baptiştii de toate naţionalităţile din Ungaria şi Transilvania, atât cei „recunoscuţi, „cât şi cei „nerecunoscuţi. „Intenţia a fost, ca împreună să găsească o soluţie de împăcare şi reunire. Astfel, la conferinţă au venit şi baptiştii români, cu toate cele 14 cercuri de lucru misionar şi comitetul lor de

conducere în frunte cu Gheorghe Florian.

După ce s-a constatat că nu se poate face reunirea celor două tar bere, baptiştii români s-au retras la biserica baptistă germană din Budapesta, şi au ţinut conferinţa lor. Şi la această conferinţă s-a văzut o continuă dorinţă de a sta toţi românii uniţi laolaltă. Singura rupere a fost a lui Eremia Erdos din Curtici, care fiind maghiar, a căutat să-i atragă pe toţi baptiştii români la Uniunea maghiară, dar acţiunea lui a fost zadarnică.

Principala preocupare a conferinţei a fost lucrarea misionară şi evanghelistică. Fiecare lucrător de cerc a prezentat un raport misiona: asupra lucrării din cercul său. Primul care a început a fost Ştefan Igna de la Lalaşinţ. El a arătat că lucrează în trei judeţe, o parte a Aradului, Hunedoara şi Severin, că păstoreşte 38 de biserici şi că în 1908 a avut 3 botezuri cu 36 de suflete, care s-au adăugat la biserici. Teodor Sida din Buteni a arătat că în 1908 a avut 7 botezuri cu 318 suflete. Mihai Munteanu a arătat că în cercul Chetegihaz au fost 2 botezuri cu 49 de suflete. Gheorghe Florian de la Talpoş a raportat 3 botezuri cu 87 suflete. Ioan Târban a spus că el a lucrat în cercul său cu Mihai Vicaş în judeţele Bihor, Sălaj, Cluj, Sibiu, că au avut 11 botezuri cu 734 de candidaţi şi s-au deschis 42 biserici noi. Pop Alexandru din Tulea a comunicat că au avut 2 botezuri cu 57 suflete şi au deschis două biserici noi. Aceste rapoarte misionare au produs un entuziasm asupra conferinţei, şi faptul că în 1908 bisericile române au crescut cu 1281 de membrii ce s-au convertit la credinţă a constituit o pricină de bucurie şi mulţumire lui Dumnezeu. Astfel, după ultimul raport, acel al lui Alexandru Pop, întreaga conferinţă s-a ridicat în picioare şi cu toţi au cântat: „Dacă I-sus ne conduce, trebuie să-nvingem”, apoi mai mulţi predicatori au adus mulţumiri pentru revărsarea de har.

A urmat o expunere a lui Henry Meyer din cuvintele: „Credinţa voastră este vestită în toată lumea”, din Romani 1: 8, care a durat două ore. Cu unanimitate de voturi, conferinţa l-a ales pe Mihai Cornea, ca misionar pentru toate cercurile româneşti din Ardeal şi Banat. Pentru întreţinerea sa a fost înfiinţată o casierie generală, iar casier a fost ales Ioan Gromen. Pentru strângerea unui fond misionar, Ioan Gromen a trimis o scrisoare circulară bisericilor româneşti să contribuie la acest fond general. Comitetul de conducere a fost reales. Redactor s-a ales Vasile Berbecar. În cuvântul său, spre încheierea conferinţei, Henry Meyer a cerut predicatorilor să ţină un carnet personal cu întâmplările

misionare, care după câţiva ani vor servi la scrierea istoriei lucrării, a dezvoltării credinţei baptiste printre români.

La insistenţele lui Teodor Sida, şi după constatarea mai multor predicatori, că Gheorghe Slav regretă adânc semnarea declaraţiei dată episcopului de Arad, conferinţa a votat să fie reprimit în bisericile baptiste.

CONFERINŢA A PATRUSPREZECEA. TULCA, Io-13 IANUARIE 19 lo. La această conferinţă, Henry Meyer nu a participat. Obiectul conferinţei a fost analiza lucrării din 1909. Din rapoartele date a reeşit că în anul 1909, în bisericile baptiste române, fără cercul Curtici, care s-a ataşai la Uniunea maghiară de la Budapesta, s-au adăugat un număr de 996 suflete. De asemenea, au fost înfiinţate 32 de biserici în diferite cercuri: 11 în cercul T & ut, 11 în cercul Lalaşinţ, 6 în cercul de la Buteni, 2 în cercul Talpoş şi 2 în cercul Chetegihaz. Numărul lucrătorilor de asemenea s-a mărit, prin înrolarea de predicatori noi: Ion Vancu din Covăsânţ, Ioan Luca din Bonteşti, Ioan Moţ, T. Dârlea şi I. Luguşanu din Buteni, Atanasie Pascu din Parţa-Timiş, Bandur Pavel în Lugoj, pe lângă Ştefan Igna în cercul Lalaşinţ.

După terminarea problemelor organizatorice, a urmat latura de cultivare şi creştere spirituală. Au fost predici, expuneri doctrinare, mai multe rugăciuni, comunicarea de experienţe personale, îndemnuri la mai mare devotament şi credincioşie şi sârguinţă misionară.

CONFERINŢA A CINCISPREZECEA. CURTICI 21 – 22 SEPT. 19 lo cu toate că cercul Curtici s-a desprins de restul cercurilor misionare a bisericilor baptiste române şi s-a ataşat la Uniunea de la Budapesta, totuşi, în anul 19 lo, după mai multe vizite făcute de Vasile Berbecar, redactorul revistei Adevărul, s-a făcut un început de reînnodare a legăturilor frăţeşti cu biserica din Curtici. Fiind anunţată vizita predicatorului Vining din Canada, s-a crezut de bine să fie invitaţi toţi predicatorii români, şi întrunirea trebuia să fie ţinută într-o biserică mareţa fost ales Curticiul. Astfel, conferinţa din 21 şi 22 Septembrie 19 lo s-a ţinut la Curtici.

Predicatorul Vining a venit la conferinţă însoţit de Johann A. Rottmeyer din Cluj. Vining, când şi-a început predica, a anunţat că el este trimisul Alianţei Mondiale Baptiste şi a primit însărcinarea să ia contact cu toţi baptiştii români, care trăiesc în România, Ungaria, în Serbia, spre a studia starea de lucruri şi a le comunica intenţia Alianţei de a înfiinţa un mare Seminar Teologic pentru ei. Întrunirea de la

Curtici, la care au luat parte toţi predicatorii români şi reprezentanţi ai bisericilor mai mari a constituit cel mai bun prilej pentru o asemenea misiune de studii a lui Vining. În prima zi a conferinţei, până aproape de miezul nopţii, Vining a comunicat participanţilor la conferinţă despre lucrarea baptistă din lumea întreagă. În ziua a doua, el a ascultat rapoartele predicatorilor români. La sfârşitul rapoartelor, el a tras concluzia că baptiştii români se bucură de o libertate religi oaşa mai mare, ca acea a baptiştilor din alte ţări. Dar, el a cerut un efort mai mare în lucrare. Tot acolo, la conferinţa de la Curtici, Vining a aflat, că un misionar român din Transilvania, Minai Brumar, a plecat să predice Evanghelia în România, la Jegălia şi la Cernavodă. Despre lucrarea de acolo, a aflat amănunte de la Mihai Munteanu, care a făcut misiune prin România în Mai 1909 şi a ţinut un botez la Cernavodă, un alt botez în Rabagia, Dobrogea, cu 7 suflete şi unul în Bulgaria, în comuna Mertviţa, o comună românească, cu 2 suflete.

La plecare, predicatorul Vining şi-a exprimat satisfacţia de cele aflate, şi a comunicat că se duce direct în Anglia, unde va avea loc o întrunire a Alianţei Mondiale Baptiste, la care vor lua parte, se crede peste 50 oo de delegaţi din întreaga lume. El a promis că va expune cele constatate de el în faţa tuturor acestor delegaţi.

CONFERINŢA A ŞA SE SPREZECE A. TĂUT, 8 – 9 NOIEMBRIE 19 lo. Deşi n-au trecut nici două luni de la conferinţa din Curtici, totuşi s-a văzut necesară convocarea unei noi conferinţe la Tăut. Aceasta a fost una din cele mai mari conferinţe a baptiştilor români. Au luat parte un număr de peste 30 o de delegaţi. Pe ordinea de zi au figurat problemele păstrării unităţii frăţeşti, literaturii, revistei, cărţilor de cântărişi alegerea comitetului de conducere. La discuţii au luat cuvântul Henry Meyer, Mihai Cornea, Teodor Sida, Ştefan Igna şi alţii. Cu toţi au făgăduit să facă totul posibil şi să păstreze unitatea bisericilor române. În ce priveşte literatura, s-a făcut constatarea că e prea puţină şi s-a cerut să se traducă mai multe cărţi, fiindcă membrii bisericilor solicită cărţi bune, pe care să le citească. Despre revistă, s-a discutat şi s-a accentuat, ca ea să devină a comitetului de conducere şi să i se dea o mai mare dezvoltare. Cartea de cântări tipărită în ediţia a III în 1907 s-a epuizat. Unii au cerut să se traducă cartea de cântări a baptiştilor germani, „Glaubenstimme, „pe care baptiştii maghiari au tradus-o şi o aveau sub denumirea de „Hithangjai. „Pentru aducerea la îndeplinire a tuturor acestor hotărâri s-a hotărât să se creeze un fond

de literatură, iar casier al acestui fond a fost ales Teodor Sida. Toţi delegaţii, toţi predicatorii au promis să îşi trimită contribuţiile la formarea acestui fond.

Conferinţa a ales un comitet de conducere compus din 37 membrii şi un comitet executiv compus din 9 membrii. Această formă de organizare a conturat mai mult tendinţa baptiştilor români de a avea şi ei o Uniune a lor, ca for reprezentativ.

CONFERINŢA A ŞAPTESPREZECEA. CURTICI, 7 – 9 SEPT. 1911 De data aceasta, convocarea este făcută de comitetul executiv. De lăut tima conferinţă a avut loc o şedinţă a comitetului de conducere şi câteva Şedinţe ale comitetului executiv. La această conferinţă s-a observat că bisericile baptiste române au respectat hotărârea de a sta unite, chiar dacă unele elemente au încercat să agite problema „recunoaşterii, „şi a „nerecunoaşterii. „De fapt, membrii bisericilor nu aveau de a face °u problema aceasta. Deci pentru ei, „recunoaşterea" nu constituia absolut nicio cauză de a se despărţi de alţi fraţi de credinţă. Pe ordinea de zi a conferinţei au fost rapoartele de activitate ale predicatorilor de cercuri şi activitatea cu tinerii şi copiii, discuţii despre misiune şi alegerea comitetului de conducere şi a celui executiv. Printre hotărâri-le importante luate la această conferinţă a fost aceea a organizării de coruri şi fanfare în bisericile în care există elemente pentru aceasta. Propunerea a fost făcută de Vasile Berbecar. Conferinţa a reales atât comitetul de conducere cât şi comitetul executiv.

CONFERINŢA A OPTSPREZECEA. BUTENI.16 – 18 NOIEMBRIE 1912. Se poate observa foarte simplu, că până la preluarea conducerii de către comitetul executiv, conferinţele pastorale au fost ţinute mai mult în Bihor, fiindcă convocarea o făcea Henry Meyer în consult cu Mihai Cornea de la Salonta Mare. În 1912, comitetul executiv a hotărât la cererea lui Teodor Sida, ca conferinţa anuală să fie ţinută la Buteni. La data conferinţei, lucrarea de răspândire a credinţei baptiste pe Valea Crişului Alb era în plin avânt evanghelistic. Astfel, pe lângă delegaţii bisericilor din toată Transilvania şi Banat, la conferinţă au participat foarte mulţi musafiri veniţi din bisericile de pe Valea Crişului Alb. Conferinţa a fost condusă de Ioan Târban şi Teodor Sida, iar secretar de zi a fost Vasile Berbecar. Pe ordinea de zi a dominat ascultarea rapoartele predicatorilor şi s-a făcut o alegere a comitetului de conducere şi a comitetului executiv. Au fost aleşi aceiaşi bărbaţi

cunoscuţi. În serile conferinţei s-au ţinut servicii divine de evanghelizare, la care au predicat cei mai însemnaţi predicatori şi au cântat mai multe coruri, cel din loc şi altele venite din bisericile din apropiere.

CONFERINŢA A NOUĂSPREZECEA. TULCA, 22 – 24 OCT. 1913 Şi la conferinţa aceasta au luat parte peste 30 o de delegaţi din biserici şi musafiri, dornici să ia parte la bucuriile frăţeşti şi să asculte expunerile şi predicile celor mai eminenţi predicatori. Din nou a participat Henry Meyer de la Budapesta şi mai mulţi predicatori germani din Timişoara, Braşov şi Sibiu. Rapoartele de lucru arătau continua creştere a bisericilor, dezvoltarea internă a bisericilor şi participarea tineretului la lucrarea misionară, cu corurile şi fanfarele lor. După aceste raporturi, Henry Meyer a ţinut mai multe prelegeri de doctrină, fiecare de câte două ore. De asemenea au făcut expuneri şi alţi predicatori germani veniţi la conferinţă. Discuţiile şi întrebările au rămas pe un plan secundar. S-a făcut alegerea celor două comitete, care avea sarcina de a dirija lucrarea misionară a bisericilor. Seara s-au ţinut servicii de evanghelizare, cu concursul mai multor coruri, precum a mai multor fanfare venite din bisericile din împrejurimi.

Conferinţa aceasta a întărit mai mult legătura frăţească d tre' predicatori şi a stârnit mai mult interes la simplii membrii din biserici de a participa şi ei la conferinţă.

CONFERINŢA A DOUĂZECEA. LUGOJ, 15 – 17 AUGUST 1917. Această conferinţă se pare că e mai mult o conferinţă a baptiştilor din o parte a Transilvaniei şi a celor din Banat. În Banat, care era în cercul lui Ştefan Igna de la Lalaşinţ, nu s-a ţinut nicio conferinţă anuală. Din lucrările conferinţei acesteia reiese că obiectul principal a fost recrutarea de predicatori pentru bisericile din cercul lui Igna. Partea mare a delegaţilor au fost din judeţele Caras, Severin şi Hunedoara. Din celelalte părţi au venit doar predicatorii, care au fost scutiţi de mobilizam re. Războiul început în 1914 a întrerupt ţinerea conferinţelor anuale, ca în trecut, doar membrii comitetului de conducere, cei care nu au fost duşi pe front se puteau aduna şi discuta problemele ivite.

La conferinţa de la Lugoj a fost discutată şi rezolvată problema pastorală şi misionară a cercului Lalaşinţ. În şedinţele conferinţei au fost aleşi noi lucrători, care să-l ajute pe Ştefan Igna. Au fost candidate cinci persoane: Ioan Covaci din Sinteşti, Petrică Jurconi din Fârdea,

Petre Popescu din Curtea, Teodor Băloşin şi Alexandru Suciu din Lupe-ni. Dintre ei au fost aleşi doar doi, Ioan Covaci şi Alexandru Suciu, dar n-au fost ordinaţi; actul acesta a fost amânat pentru a fi îndeplinit în biserica din Lupeni. Tot la această conferinţă s-a hotărât, ca din cercul Lalaşinţ să se înfiinţeze alte cercuri mai mici. Astfel s-au înfiinţat atunci cercul Bozovici cu Ioan şuvet din Prilipeţi, cercul Lugoj cu Bandur Pavel şi Dumitru Drăgilă, cercul Petriş cu Ioan Popovici şi cercul Sinteşti cu Ioan Covaci. Toate aceste cercuri au rămas sub supravegherea lui Ştefan Igna.

ÎNTÂIA CONFERINŢA DIN ROMÂNIA VECHE. BUCUREŞTI 25 – 27 DECEMBRIE 1913. Bisericile baptiste române din România veche şi-au avut prima lor conferinţă la Bucureşti în zilele de 25 – 27 Decembrie 1913. Au fost prezente patru biserici şi anume: Bucureşti, Jegălia-Ialomiţa, Cernavodă şi Arabagii din Dobrogea. La conferinţă au luat parte şi câţiva delegaţi ai bisericii baptiste germane din Bucureşti, precum şi solii baptiştilor din Transilvania, Teodor Sida şi Gheorghe Slav. În cadrul acestei conferinţe, la un serviciu divin au fost ordinaţi, Constantin Adorian, ca păstor, şi Ioan Branea.ca diacon, pentru biserica baptistă Română din Bucureşti. Serviciul de ordinare a fost îndeplinit de Teodor

Sida şi Gheorghe Slav.

La conferinţă, după indicaţiile lui Sida şi Slav, cele patru biserici române s-au constituit într-un cerc de lucru, după modelul baptiştilor din Transilvania. De asemenea, delegaţii au discutat mai multe probleme pastorale, evanghelistice, doctrinale şi disciplinare. Deşi, a

280 ceasta conferinţă a fost mult mai mică decât cele din Ardeal, totuşi, a avut o importanţă mult mai mare, ca acele din Transilvania, fiindcă a fost prima din România, vechile provincii. Unirea într-un cerc a celor patru biserici baptiste române a fost începutul conlucrării cu Evanghelia printre românii din România.

A DOUA CONFERINŢA DIN ROMÂNIA VECHE. BUCUREŞTI.1 – 2 NOIEMBRIE 1914. La invitaţia trimisă de Constantin Adorian „cele trei biserici baptiste din afara Bucureştiului şi-au trimis delegaţi, ca împreună să discute lucrurile misionare şi de literatură. Acum de prima dată apare printre delegaţi Nicolae Petrescu de la Cioara-Doiceşti, care s-a întors din America şi a început să lucreze cu Nicolae Teodores-cu în comunele din Dobrogea şi Ialomiţa. La conferinţă au fost ascultate rapoarte de activitate misionară. În

raportul său, Haralambie Dumitru din Jegălia, judeţul Ialomiţa, a arătat cum sunt prigoniţi credincioşii din comuna lui, cum administratorul moşiilor de stat nu a mai acceptat să arendeze pământ credincioşilor baptişti, şi astfel i-a expus sărăciei şi lipsurilor materiale; că un număr de credincioşi au proces ce se prelungeşte continuu, pricinuindu-le mari cheltuieli băneşti cu avocaţii. C. Adorian a pledat în raportul său pentru o mai mare răspândire de literatură religioasă, care ajută mult la instruirea celor ce sunt membrii în bisericile baptiste şi-i inspiră la o mai intensă activitate misionară şi evanghelistică.

Printre hotărârile luate la conferinţă a fost rezoluţia de a se acorda mai mult timp activităţii tinerilor în serviciile divine din biserici. De asemenea s-a votat ca în fiecare biserică să se organizeze societatea tinerilor baptişti. Potrivit cu această hotărâre a luat fiinţă în Bucureşti Societatea tineretului „Psalmistul, „care mai târziu a devenit un model de organizare pentru biserici. Latura cea mai importanţă însă, a fost inspiraţia şi stimulentul misionar pe care l-au primit, întărirea spirituală prin ascultarea predicilor ţinute la conferinţă şi mai ales la serviciile divine în serile conferinţei.

A TREIA CONFERINŢA DIN ROMÂNIA VECHE. BUCUREŞTI. 1 – 2 IANUARIE 1916. Conferinţa aceasta a fost convocată cu ocazia a-niversării a trei ani de activitate a bisericii din Bucureşti. Ordinea de zi a fost cu rapoartele de la biserici, dar partea cea mai mare a ocupat-o biserica din Bucureşti. Constantin Adorian a prezentat un raport de activitate în care făcea bilanţul realizărilor obţinute în biserica din Bucureşti. Partea cea mai mare a fost cu servicii divine, cu anumite programe ale tineretului, femeilor, şcolii duminicale. Astfel delegaţii veniţi de la celelalte biserici au avut o foarte bună ocazie să se bucure şi să se întărească duhovniceşte.

În toate lucrările conferinţei însă, s-a reflectat temerea de război, pe care toţiâl întrezăreau. De aceea, în timpul conferinţei au f0 St ţinute rugăciuni, ca Dumnezeu să ocrotească bisericile Sale şi pe credincioşii Lui. Starea de spirit şi psihoza războiului a cuprins Europa şi România ştia că va fi prinsă şi ea. Această stare a trezit multe inimi, astfel casa de rugăciune a bisericii din Bucureşti a fost plină până la refuz în timpul conferinţei.

Delegaţii s-au întors la bisericile lor şi au lucrat la predarea în mâna Domnului a celor credincioşi şi la împrăştierea adevărurilor biblice printre consemenii lor.

PRIMUL CONGRES BAPTIST EUROPEAN, BERLIN, 29 AUGUST-3 SEPTEMBRIE 1908. La acest Congres au participat delegaţi din Ro

din
din

Delegaţiile din România, Ungaria, Bulgaria şi Serbia la Congresul Baptist European din Berlin, I908.

mânia, Constantin Adorian şi O. Hehn de la Biserica baptistă germană Bucureşti; din Transilvania au participat: Mihai Cornea şi I. Szabó, Diosig, Felder şi Gromen din Banat, din partea germanilor, Iohann Rothmayer din Cluj, I. Darabont şi Mihai Brumar din Oradea, Mihai Toth din Salonta Mare, Gh. Florian din Talpoş, Gh. Vărşăndan din Siria-Arad, B Schlier şi G. Juhos din Timişoara, de la Biserica Germană.

La Congres a vorbit, în numele tuturor baptiştilor din Transilvania L. Balogh şi în cuvântul lui a menţionat mai mulţi predicatori români, care au lucrat cu mult succes. Constantin Adorian a vorbit despre o lucrare în România şi despre perspectivele ei.

Acolo au ascultat referatele asupra lucrării în diferite ţări şi predici ale celor mai însemnaţi predicatori din Anglia şi Germania. Au fost de asemenea şi un număr de predicatori din America. Toţi delegaţii s-au întors acasă inspiraţi şi cu noi hotărâri de a lucra mai mult şi a folosi cele mai bune metode evanghelistice.

BIBLIOGRAFIE

1. Mihai Vicaş, începutul lucrului baptiştilor români, caiet scris de mâna cu însemnarea tuturor evenimentelor la care a luat parte. 2. Prefaţa de la Cântarâle Sionului, ediţia 1897, lucrată de Gh. Şimonca. 3. Revista „Adevărul", Nr. l din 1/13 Ianuarie 1900, articolul, „Explicaţii redacţionale". 4. Gheorghe I. Slav, Conferinţa fraţilor români ţinuta în comuna Curtici în zilele 3 şi 4 Decembrie 1903, reportaj apărut în revista Steaua Dimineţii, Anul I, Nr. 7.5. Vasile Berbecar, Articolul „Mision", publicat în revista Steaua Dimineţii, Nr. l din 1904. Articolul: „Conferinţa la Tulea", publicat în revista Steaua Dimineţii, Nr. 5 din Mai 1904, şi continuarea în Nr. 6 din Iunie 1904.6. Articolul, „Conferinţa din *Curtici", din revista Lumina Lumii, Nr. 2 – din August 1904*.7. *Artâcolul, Misiune", din revista Adevărul, Nr. 2 din August 1908*, pag. *28 – 29.8*. Ioan *Gromen, Epistola către adunările nerecunoscute de stat, publicată în revista Adevărul, Nr. 3 din Martie 1909*, pag. *44 – 45.9. Eremia Erdos, O cercetare – bine primită, articol publicat în Adevărul Nr. 10, din Octombrie 1910*, pag. *9 – 10.10. Mahai Brumar, Să privim spre România, articol publicat în Adevărul Nr. 7 din Iulie şi în Nr. 8 din August 1910.11. Artâcolul, „Conferinţa în Feketet Gt", publicat în Adevărul, Nr. 12, Decembrie 1910*, pag. *10.12. Articolul, Conferinţă la Curtici, în Adevărul, Nr. 10 din Octombrie 1911*, pag. *9. sqq. 13. Articolul „Bucurie la conferinţa", în Adevărul Nr. 12, Decembrie 1912*, pag. *11.14. Artâcolul, Conferinţa din Tulea, în Adevărul Nr*. II, *Noiembrie 1913*, pag. *12.15. Ioan Covaci, Autobiografie în manuscris*.

Capitolul XVI

BAPTIŞTII ROMÂNI ÎN DIASPORA

Pe vremea când România era o ţărişoară mică şi puţin cunoscută, când o parte din teritoriile locuite de români erau sub dominaţii străine ca: Austro-Ungaria, Rusia, Turcia, au emigrat spre

lumea nouă, mulţi români, mai ales din Transilvania şi Banat. În Statele Unite ale Amerţ cu, în Canada, aceşti emigranţi români au început să-şi formeze biserici româneşti şi astfel au devenit cunoscuţi în lumea baptistă. Majoritatea românilor emigraţi nu cunoşteau limba engleză şi nici nu dispuneau de timpul necesar să înveţe limba, de aceea, chiar dacă au fost un grup mic, credincioşii baptişti români au format o biserică, în care să cânte. să se roage şi să se predice în limba română. În multe oraşe, ei au avut primele biserici de limbă română –, astfel că şi credincioşii de alte confesiuni frecventau serviciile divine ale bisericilor baptiste române. Astfel se şi explică numărul mare al convertiţilor la credinţă în primii ani după fondarea bisericilor baptiste române.

Toţi aceşti români de credinţă baptistă, prin scrisorile lor, vor semăna crezul baptist în multe locuri din Transilvania şi Banat.

BISERICILE DIN STATUL OHIO. Primele biserici baptiste române au luat fiinţă în Statul Ohio. După iniţiativa lor se vor inspira cei din alte state.

În oraşul Cincinaţi s-a înfiinţat prima biserică baptistă romana în Ianuarie 19 Io cu un număr de 48 membrii. Printre membrii fondatori au fost: Dumitru Neag, Theodor Selegean, George, Pavel şi Ioan Baciş, Teodor Iov, Ioan Olariu, Pavel Petru, Ioan Huzur, Simion Crt Şan, Mita Râca, Teodor Şiclovan, George Adam, etc. Toţi aceşti 48 de români frecventau biserica baptistă din Parcul Lincoln, al cărei păstor era Dr. George Robinson. Acest păstor s-a apropiat de români să-icunoască şi el e primul american, care a început să scrie şi să informeze marele public despre credincioşii baptişti români, despre ţara lor, despre dorinţele lor. Între timp a sosit la Cincinaţi predicatorul român din Pecica, Rista Igrişan, care cu ajutorul lui Robinson, a închiriat o fostă prăvălie, pe strada Central şi acolo au început să ţină servicii religioase în limba română. Rista Igrişan a păstorit biserica din 19 lo până în 1917, când s-a mutat la Detroit. În 1913 biserica a ajuns la 127 de membrii, iar în 1914 la 163 membrii. După plecarea lui Rista Igrişan, biserica a fost păstorită de Joseph Ardelean, care abia îşi terminase studiile la Seminarul Louisville. El a păstorit biserica din Mai 19 lo-Iunie 1920.

La numai un an, adică în 1911, a fost înfiinţată o altă biserică în oraşul Akron. Printre membrii de la început au fost: George Magyar, George Şerban, Vasile A. Torsan, Ştefan Oros, Vasile Balş, etc. Biserica a

avut ca primul ei păstor pe L.A. Gredys, un evreu din România, întors la Dumnezeu şi ajuns misionar printre evrei la Cleveland. În a-nul 1914 credincioşii baptişti români şi-au zidit o biserică pe care au inaugurat-o la 6 Decembrie 1914. În 1916, biserica avea peste 30 o de membrii. La terminarea războiului însă, foarte mulţi membri s-au întors în ţară şi numărul membrilor a scăzut continuu. La 28 Octombrie, 1917, Gredys a demisionat din funcţia de păstor şi a fost ales Mihai I. Borha, dar la 1 Iunie 1919 el s-a întors în ţară, în Nădab, judeţul Arad iar pastoratul a fost preluat de Ştefan Stuparu. În Ianuarie 1921 şi Stu-paru s-a întors în ţară, iar biserica l-a chemat să preia pastoratul pe Joseph Ardelean.

În Cleveland a luat fiinţă o biserică compusă din grupul de credincioşi baptişti români în vara anului 1911. La început printre ei a lucrat cu Evanghelia L.A. Gredys, dar cum el lucra şi în Akron l-a luat ca păstor asistent pe Mihai Farc, apoi pe Dumitru Trutza. Ei şi-au clădit o biserică prin jertfa lor. Dedicarea bisericii a avut loc la Io Septembrie 1922. Cum mijloacele de transport erau destul de grele, s-au format două biserici, una în vest şi alta în estul oraşului. Mihai Farc le-a servit pe amândouă. În biserica din est a fost ajutat de William Capra şi de Pantelimon J. Andrişan.

O a patra biserică română s-a format în Martins Ferry cu grupul de 27 de credincioşi baptişti români. Ei n-au avut un păstor local al lor, ci erau vizitaţi de L.A. Gredys, de Rista Igrişan şi de Ioan Socaciu. care făcea studii teologice la Seminarul din Louisville. Membrii au făcut mari sacrificii şi şi-au clădit o casă de rugăciune a lor şi în 15 Julie 1917 a avut loc serviciul de inaugurare, la care au luat parte Gredys, Igrişan şi Socaciu, precum şi fanfara din Akron. În 6 Ianuarie 1918 a fost ales păstor Ioan Vancu, dar nu a servit un timp prea lung, fiind răpus de o boală grea. În 1912 când s-a început lucrarea.ca fondatori au fost familiile lui Pavel Moţ şi familia Costea.

Alte biserici au fost formate în Alliance unde lucrarea a fost ajutată mult de Ioan Gaşpar şi familia lui. De asemenea s-a format o biserică în Warren, printr-un grup de credincioşi veniţi din Transilvania şi ajutaţi de pastorul de la Prima biserică baptistă din Warren, A. Nel-lis. Printre ei a fost Ioan iar caş, bărbat ordinat din ţară, care a lucrat şi doi tineri dintre ei, Teodor M. Branc şi Ioan Ciurdar să plece la se-minarii spre a se pregăti pentru lucrarea Evangheliei. Când Teodor M. Branc a venit de la Seminar a fost ales păstor al bisericii.

BISERICILE DIN STATUL MICHIGAN. În acest stat au fost patru biserici baptiste române, toate în oraşul Detroit. Ele au purtat denumirea, după modelul american, cu numerile ordinare. Prima biserică

Rista C. Igrişan

Lazăr Ta Ipeş a luat fiinţă în anul 1912, cu un grup de români adunaţi în jurul lui Moise Treta, venit din judeţul Timiş. El s-a botezat în Cincinaţi şi s-a mutat în Detroit. Primul român botezat în Detroit a fost Teodor Păişanu. În scurt timp, în Detroit s-a format o însemnată colonie românească şi mulţi români din alte oraşe s-au mutat cu serviciul la fabrica de automobile în Detroit. Serviciile divine se ţineau în biserica americană cunoscută ca „Ferry Avenue Baptist Church, „şi

de aici s-au mutat într-o fostă prăvălie pe River Street. Primul păstor a fost Lazăr Talpeş venit din Felnac judeţul Timiş, care a preluat lucrarea la 29 Noembrie 1914. În 1916 au cumpărat biserica prezbiteriană de pe Hastings Street şi în 1920 au avut achitată toată datoria.

În 1915 s-a început o misiune în altă parte a oraşului numită Hamtramck. Misiunea a făcut progrese rapide şi s-a organizat în

A Doua Biserică Baptistă Română. În anul 1917, biserica l-a chemat la pastorat pe Rista Igrişan de la Cincinaţi. Imediat au început să construiască o biserică, deşi erau numai 47 de membrii. Printre membrii, de la început şi de reazim au fost Ioan Olariu, Vasile Bank, Iosif Hegianu, Petru Pavel, Ilie Vidu, Pavel şopti, Florea Blaj, Vasile Chişă, etc. An de an lucrarea a crescut până a trecut de 20 o de membrii, cu un cor de peste 30 de cântăreţi.

A treia biserică a luat fiinţă dintr-o staţiune misionară începută de Moise Treta, Ilie Truţa, Minai Cojerean, L. Ursu, M. Boldea, Ioan Andreaş, Mita Râca, etc. în anul 1913 şi care s-a transformat apoi în biserică. Spre a avea stabilitate şi-a cumpărat o proprietate pe strada East Lafayette Avenue.

A patra biserică s-a înfiinţat numai în 1923 prin mutarea mai multor familii din biserica a doua în cartierul Fordson, aproape de noua fabrică a lui Ford. Între aceşti membrii au fost Aron Ilie, George I. Broda, etc.

Lucrarea misionară a baptiştilor români din Detroit a fost ajutetă mult de Dr. H.C. Gleiss şi Dr. George Wittet, conducători din organizaţiile baptiste americane.

BISERICILE DIN STATUL PENSYLVANIA. Şi în acest stat au fost trei biserici baptiste române. Cea mai veche a fost biserica din o-raşul Harrisburg, fondată în anul 1911 de câţiva emigranţi, care se adunau la o biserică americană. Primul care a lucrat acolo a fost Gligor Ghtnghilă, care putea predica în limba română şi în limba germană şi cunoştea şi limba engleză. Cu românii s-au afiliat şi câţiva credincioşi maghiari şi germani. Serviciile însă se ţineau în limba română şi se traducea în celelalte limbi. Cum nu aveau păstor, lucrarea a fost în grija unui comitet compus din: Pavel Chinez, Sima Popovici şi Mitru I. Stanca. În 1916 l-au adus ca păstor pe Damian Iovan şi au fost vizitaţi de Ioan Socaciu, Ştefan Stuparu, Lazăr Talpeş, etc.

O altă biserică a fost în Philadelphia. Această biserică a fost începută de un credincios român, George Silaghi, botezat la o biserică

americană şi care făcea misiune prin familii, îndemnând pe oameni să citească Biblia şi să se întoarcă la Dumnezeu. În 1913 au mai venit în oraş câteva familii şi s-a început lucrarea de propovăduire în limba română. În 1917 pastoratul a fost preluat de Lazăr Talpeş. Erau atunci 32 de membrii. Aceştia au cumpărat proprietatea de la adresa: Brown Street Nr. 237, care era în centrul coloniei române. După 1919, prin întoarcerea multor români în ţară, lucrarea a scăzut mult. Printre familiile de bază au fost: familia Bogdan, Iovani şi Găletar.

De asemenea a fost o biserică română în West Pittsburg. A

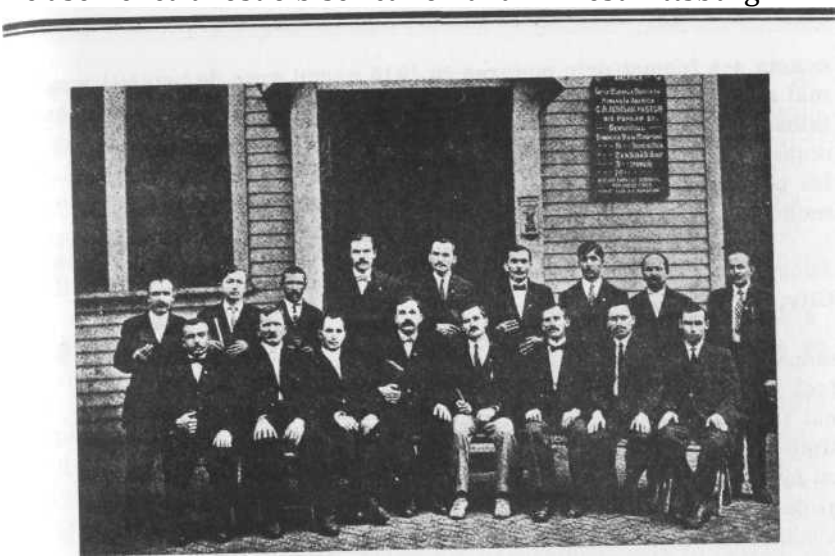

Delegaţii de la Prima Convenţie la Cincinnati, Ohio, 1913.

Prima

Convenţie Baptistă Română din America, Cincinnati, Ohio, 1913.

ceasta s-a format prin mutarea în 1915 a unui grup de baptişti români, mai ales acei mutaţi din New Castle. Primul predicator a fost Avram Şilbac, care a fost ordinat la 24 Septembrie 1918 de o comisie de ordinare compusă din Rista Igrişan, Minai Borha, Ioan Socaciu şi E. Kes-ler păstorul bisericii germane. Lucrarea a progresat până în 1920, când multe familii s-au întors în ţară şi lucrarea a slăbit mult.

Pe lângă aceste trei biserici, au mai fost misiuni în oraşele din Pennsylvania, în New Castle, în South Bethlehem, în Ambler, în Eliwood City, în Erie şi în Farrell.

BISERICILE DIN STATUL INDIANA. Cea dintâi biserică română din statul Indiana a fost în oraşul Garry, unde în 1912 s-aumutat trei familii de baptişti români, cea a lui Ciuciu, Groza şi Bulza. În a-nul 1914 au fost ajutaţi şi l-au adus ca păstor pe I. Vancu, dar după un timp scurt s-a mutat şi l-au ales păstor pe Ilie Trutza. Acesta a lucrat cu mult devotament şi a zidit o casă de rugăciune şi biserica a crescut; şi, deşi la sfârşitul războiului mulţi s-au întors în ţară, totuşi lucrarea a continuat bine.

O altă biserică s-a format tot în 1914 în Indiana Harbour cu mai mulţi credincioşi români. Lucrarea a crescut bine, dar la sfârşitul războiului, cu excepţia familiei Moţiu, toţi s-au întors în ţara, dar lucrarea a continuat încă mulţi ani.

O altă biserică română s-a format în Indianapolis cu un grup de români veniţi din Bihor, care au fost ajutaţi de Rista Igrişan din Cin-cinaţi. Primul ei păstor a fost T. Selegean. Sub el biserica a făcut unele progrese. La finele războiului, o mare parte dintre membrii s-au întors în ţară, iar T. Selegean s-a mutat în alt oraş, astfel că biserica a slăbit mult. Lucrarea a fost dusă mai departe de un comitet compus din trei membrii: Rusu, Păcală şi Trifa.

BISERICILE DIN STATUL ILLINOIS. În acest stat învecinat cu celelalte state unde erau emigranţi români, s-au format colonii de români în Chicago şi în Aurora. În aceste două oraşe s-au format şi biserici baptiste române. Lucrarea din Chicago a început în 1914, prin Alexandru Ilaci, un bănăţean. Acesta avea dorul după mântuire şi i-a scris lui Rista Igrişan să vină până el şi să-i arate calea mântuirii. În scrisoare i-a pus şi banii pentru drum. În acea vreme, Ilaci locuia în Lake Forest, o suburbie a oraşului Chicago. Rista Igrişan a aranjat ca împreună cu el să vină şi Ioan Vancu din Gary, Indiana. Ei au predicat

unui grup de vreo 30 de persoane. Dintre ei s-au hotărât Alexandru Ilaci şi Petru Stanic, care au fost botezaţi la Gary, de Ioan Vancu.

— În 27 Decembrie 1914, au mai fost botezaţi, tot la Gary de Ioan Vancu alte trei persoane: Iosif Roşu cu soţia sar Ruja şi Petru Iancovici. De aici încolo grupul de români s-a adunat în casa lui Iosif Roşu, în Chicago. În luna Mai 1917 au închiriat o sală pe High Street şi biserica avea 21 de membrii. În 17 Septembrie 1918 Ioan Vancu a demisionat de la pastoratul bisericii din Gary şi spre a-i ajuta pe fraţii din Chicago, l-a ordinat pe Alexandru Ilaci, ca lucrător, să împartă cina Domnului. Acesta a continuat lucrarea până în 1919, când a plecat la Detroit. Din Octombrie 1919 au fost păstoriţi de Ilie Trutza, care a preluat pastoratul bisericii din Gary, Indiana. În 1918 biserica din Chicago avea 37 de membrii.

În Aurora, un oraş foarte aproape de Chicago, lucrarea s-a început în 1917, dar încă în 1911 s-a început predicarea Evangheliei cu Moise Treta, care în Iulie 1911 s-a mutat la Detroit. În 1913 s-au făcut mai multe călătorii misionare de credincioşi din Gary, iar în 1914 Ioan Vancu, păstorul din Gary a vizitat familii de români din Aurora. Adevărata lucrare a început cu Petru Andreica, mutat din Detroit la 7 August 1917. Andreica a fost convertit şi botezat la a Treia biserică în Detroit în 13 Iunie 1913. El a început să ţină servicii divine prin case particulare, iar când s-a format un grup, a închiriat o sală în partea cu români. Primul convertit a fost Ioan Gavruş cu soţia. El a dat un loc pe care au construit o casă de rugăciune, iar când au plecat cei care au lucrat cu Evanghelia, el a rămas să ducă mai departe lucrarea.

PREDICATORI ÎNSEMNAŢI ÎN AMERICA. În bisericile baptiste române din America au lucrat cu Evanghelia un număr frumos de predicatori. Unii din aceştia au fost lucrători cu Evanghelia în bisericiile de la care au plecat spre lumea nouă. Alţii, au fost aleşi şi s-au e-videnţiat acolo, în America, în lucrarea la care au fost chemaţi. Dintre aceştia enumerăm pe câţiva mai însemnaţi dintre ei.

Rista Igrişan, a fost originar din comuna Pecica, judeţul A-rad. El a fost organizatorul primei biserici baptiste române şi a ajuns primul preşedinte al Asociaţiei Baptiste Române din America. El s-a născut în Pecica, la 23 Martie 1872 dintr-o familie săracă. La vârsta de 23 ani, în 1895, s-a căsătorit cu soţia sa Floare, tot din Pecica. Soţii Igrişan au auzit Evanghelia în biserica din Pecica în anul 1898 şi s-au convertit şi botezat în biserica din comuna natală. După botez a început să lucreze

cu Evanghelia şi s-a distins ca un membru de bază şi un bun vestitor al Cuvântului divin. Plin de avânt, adânc cercetător, foarte sensibil în cele spirituale, dotat cu un talent de predică, el s-a dovedit chemat de sus pentru lucrarea de propovăduire. În anul 1903, la o întrunire a fost ales ca misionar în bisericile din părţile Aradului. În slujba aceasta a făcut multe călători misionare la biserici până la mari distanţe.

Peste patru ani, în 1907, fiind sărac, şi-a îndreptat şi el un gând spre alte meleaguri, pe unde românii plecaţi câştigau bani frumo

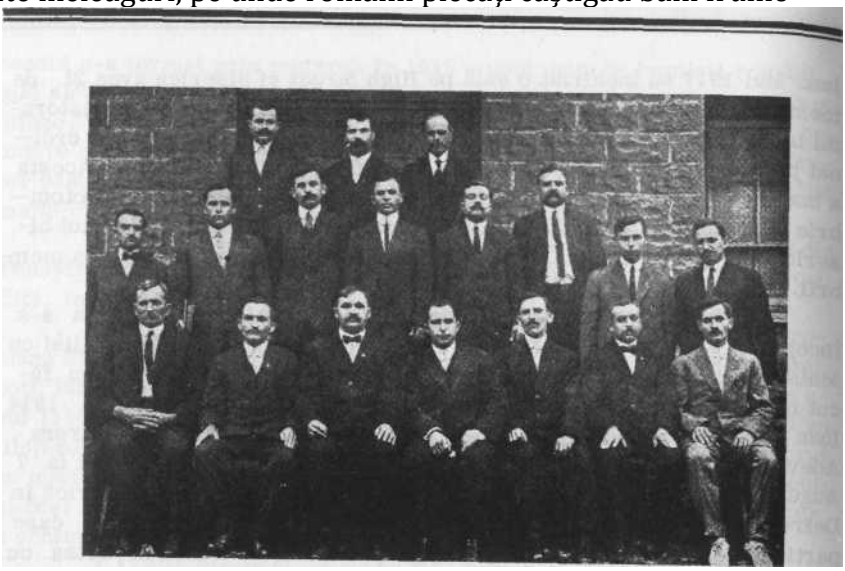

Delegaţii de la a doua Convenţie, Indianapolis, Ind., 1914.

De la stânga la dreapta, rândul întâi: Dumitru Neag, Ilie Trutza Rev Rista Ignşan, Rev. L.A. Gredys, Teodor Selegean, Ioan Motz, Rev Ioan V

Rândul al doilea: Aurel Popa, George Magyar, George Bacii Ioruţa Niculai Aron, Ioan Bazian, Mihai Chevan. Ioan Olariu

Rândul de sus: Ilie Lazăr, Pascu Sechel, Petru Ardelean.

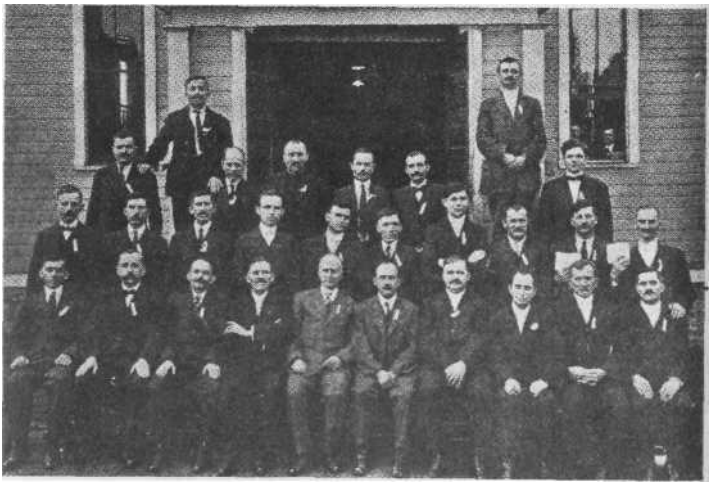

Delegaţii de la a treia Convenţie, Akron, Ohio, 1915.

şi. Astfel, a ajuns în oraşul Cincinaţi din Statul Ohio. Aici s-a angajat la o fabrică, unde muncea din greu, iar Duminica se întâlnea cu grupuri de români, care neavând unde merge se adunau şi discutau împreună. În scurt timp el a devenit păstorul bisericii baptiste române proaspăt înfiinţată. Fiind cunoscut, a atras la biserică grupurile de români, şi biserica a devenit singurul loc unde românii aveau să meargă Duminica. Cu predicile sale frumoase, Igrişan a convertit mulţi români, şi biserica a crescut foarte repede în număr şi în cunoştinţe.

Mai târziu, într-o cuvântare a lui a făcut destăinuirea că a venit în America să-şi adune bani, să-şi cumpere o casă, la care să fie „camera de sus" sau odaia de oaspeţi. El, care a umblat în misiunea sfântă prin satele din judeţul Arad, cunoştea valoarea unei asemenea camere. Şi Dumnezeu l-a binecuvântat să aibă ce şi-a dorit şi el s-a ţinut de făgăduinţă. Sub el, biserica din Cincinaţi a ajuns să aibă peste 150 de membrii. În 1917 s-a mutat la Detroit, ca păstor la a doua biserică baptistă română. Aici a lucrat de atunci, din 1917 până în 1941, când din cauza bătrâneţelor şi slăbiciunilor s-a retras din activitatea iubită de el. După 37 de ani de căsnicie, în 1932, soţia sa Floare a trecut în veşnicie. Familia sa. compusă din 6 feciori şi 3 fete. a fost adusă la Hristos şi cu toţi au activat în biserică.

Slăbit şi îmbătrânit, după o viaţă de intensă activitate, Ristal. Igrişan a plecat la odihnă în ziua de 11 Ianuarie 1948.

Lazăr Talpeş. El a fost un alt păstor şi conducător însemnat al baptiştilor români din America. S-a născut în comuna Felnac, judeţul

Timiş în 1876. Şi el, ca mulţi alţii a plecat în pribegie, în căutarea şi dorinţa de a avea o viaţă mai bună. În anul 1913 s-a stabilit în Detroit, statul Michigan. Aici s-a alipit la biserica baptistă română, care după trei ani, în 1916, l-a ales ca păstor al ei. Fire calmă, de oblândeţeca de înger, gingaş cu toţi oamenii, atrăgător, gânditor, plin de zel şi devotament, a reuşit să atragă din ce în ce mai mult popor la ascultarea Evangheliei. Dotat cu un talent deosebit de a predica şi cu o voce de argint, care pătrundea în suflet, a ajuns iubit şi căutat de toţi românii aflaţi în pribegie. Pe lângă toate acestea, Lazăr Talpeş era un bun organizator şi un iubitor de tineret. De aceea, biserica pe care o păstorea era plină de tineret, bine organizată şi închegată, deşi membrii ei au fost veniţi de prin toate părţile Transilvaniei şi cu diferite mentalităţi şi gusturi. Pe lângă predicile sale calde, pline de sevă spirituală, entuziaste şi înălţătoare, el a lucrat şi în scris, prin articole, prin tractate. Iar, când radiofonia a luat avânt, Lazăr Talpeş a început să predice la radio şi să-şi lărgească audienţa din ce în ce mai mult.

Căsătorit cu soţia sa Emilia, tot din Felnac, a fost binecuvântat cu doi copii, un fecior şi o fată, care datorită împrejurărilor au în

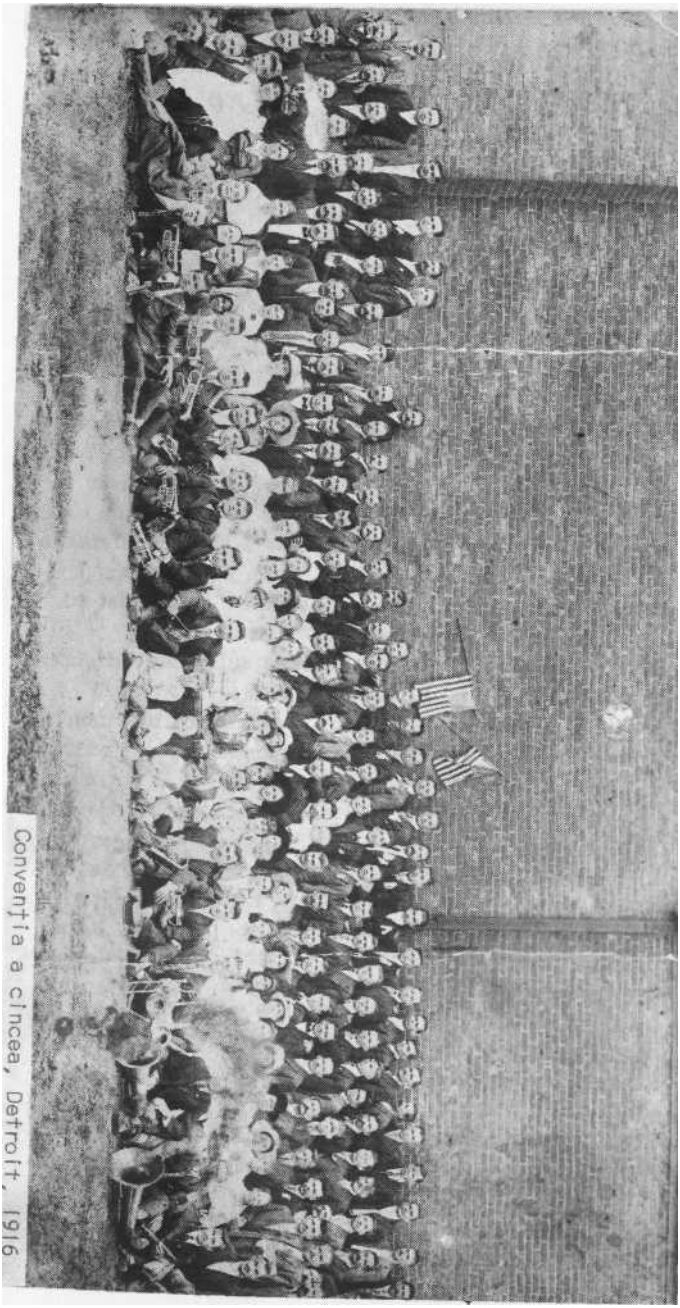

Convenţia a cincea, Detroit, 1916

durat vitregia despărţirii. Fiica, Lidia a putut ajunge la tata, în America, iar fiul Ştefan a rămas în România şi nu l-a mai întâlnit în viaţă. Ordinat la 15 Aprilie 1915 în Detroit, el a păstorit biserica cu o

mică întrerupere, în 1921, când a fost în ţară, şi un timp scurt când a fost în Auroraj-până la moartea sa.

Ioan Socaciu. Născut în Curtici la 2 Ianuarie 1889 a plecat cu părinţi în America, în 1907. În timpul cât a fost student la Denison Univers ity între 1912 – 1917 şi la Seminarul Teologic Baptist din Louisville între 1917 – 1921, a lucrat în toate bisericile baptiste române, şi a păstorit un timp biserica primă din Detroit, între 27 Februarie 1919 şi 9 Iulie 1921.

Câştigat la Hristos din tinereţea fragedă, a fost botezat la 1 Ianuarie 19 lo de Dr. Borough Francks în Homestead, Pennsylvania. În lucrarea pastorală a fost ordinat la 20 Iunie 1919 la Prima Biserică Baptistă Română din Detroit. S-a căsătorit în România cu Ana Don din Curtici şi a fost binecuvântat în familie cu trei copii. În 1925 – 26 a fost din nou în America, la Seminarul de la Louisville pentru a-şi lua magisteriu în Teologie. Ioan Socaciu a luat parte la congresele Asociaţiei Baptiste Române şi a îndeplinit diferite funcţii de seamă, ca editor la revista „Creştinul" din 2 Septembrie 1917 până în 2 Septembrie 1921. De asemenea Congresul al VII-lea din 1 Sept. 1919 l-a ales primul vicepreşedinte al Asociaţiei, reales pentru al doilea termen de Congresul al VIII-lea din 7 Septembrie 1920. În 9 Septembrie 1921 s-a reîntorsân România spre a lucra la Seminarul Teologic Baptist din Bucureşti. A trecut la odihnă în 6 Martie 1959 la Bucureşti. Vasile Prodan. S-a născut în 1894 şi a fost convertit la credinţă în tinereţe şi a început să lucreze cu Evanghelia printre români. Fire aplecată spre studii şi dornic de mai multe cunoştinţe, a studiat şi s-a pregătit intens pentru lucrarea educaţională.

În toamna anului 1921 s-a deschis Seminarul Teologic Baptist, cu Departament românesc, în East Orange, N.J. şi Vasile Prodan a fost profesorul ales să ajute pregătirea de noi predicatori ai E-vangheliei, care să servească bisericile baptiste române. În calitatea aceasta, el a vizitat cele mai multe din bisericile baptiste române din America. A plecat la odihnă la 14 Ianuarie 1949.

Ioseph Ardelean. A fost convertit în tinereţe şi simţind chemarea pentru lucrarea Evangheliei a plecat la Seminarul Teologic Baptist din Louisville să studieze spre a se pregăti pentru lucrarea sfântă. În 1917, după ce Rista Igrişan a plecat la Detroit, Joseph Ardelean a fost chemat să preia pastoratul bisericii din Cincinaţi, Ohio, şi l-a deţinut până la 15 Ianuarie 1921, când s-a mutat la Akron şi la 1

Februa

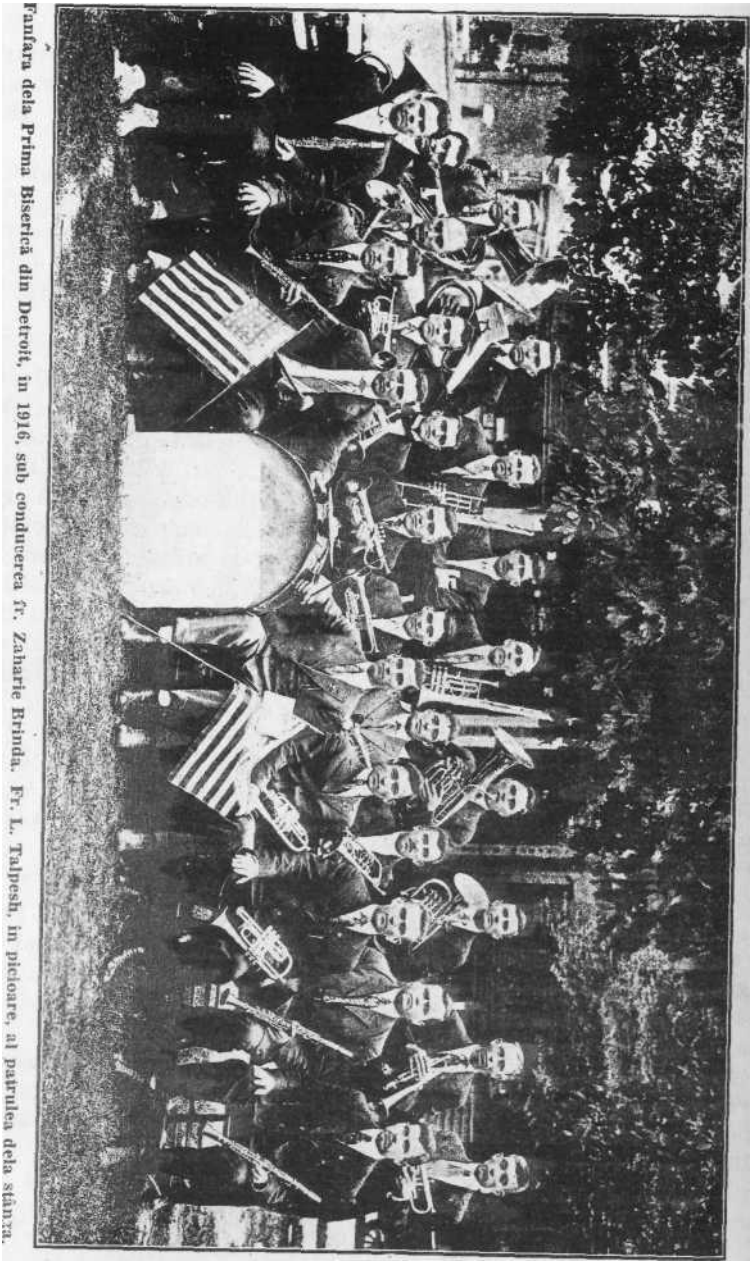

Fanfara dela Prima Biserică din Detroit, in 1916, sub conducerea fr. Zaharie Erinda. Fr. L. Talpeș, in picioare, al patrulea dela stânga.

de 1921 a preluat pastoratul bisericii din Akron. A fost ordinat în Cin-cinaţi, Ohio, la 26 Iulie 1917. A deţinut diferite funcţii în

Asociaţie, ca vicepreşedinte, secretar executiv şi preşedinte, şi mulţi ani a fost numit preşedinte de onoare.

Au mai fost în lucrarea Evangheliei şi au depus o muncă de pio-neraţ în diferite oraşe, la diferite biserici şi predicatorii: L.A. Gredys, Damian Iovan, Ilie Trutza, Vasile Vigi, Ioan Vancu, Pavel Chinez, Mihai Borna, Dumitru Trutza, Ştefan Stuparu, Mihail Farc, Vasile W. Jo-nes, Pavel Brânduşe, etc.

LITERATURA. REVISTA. În bisericile baptiste au fost întotdeauna indispensabile Bibliile şi cărţile de cântări. Nu se poate concepe o biserică baptistă fără ele. De aceea, credincioşii baptişti români imediat ce s-au organizat în biserici au purtat de grijă de Biblii şi de cărţi de cântări. În biserica din Akron s-a înfiinţat în 1918 „Societatea de Biblii, „care a jucat un important rol în aprovizionarea cu Biblii, în acea vreme. Tot în acel an, în 1918, Asociaţia a tipărit o carte de cântări, „Cântările Sionului, „care a ajuns şi prin bisericile din România, prin cei ce s-au întors în ţară. Această carte a fost acea editată de Vasile Berbecar şi Mihai Brumar în 1912 cu 4 lo cântări, la care au mai adăugat alte 20 o de cântări traduse de Ioan R. Socaciu.

În timp ce era student la Seminar, Ioan R. Socaciu a scris lucrarea, „Catechismul Apostolic", pe care l-au folosit la instruirea în materie de crez a noilor convertiţi. L.A. Gredy a scris lucrarea larg răspândită, „Viaţa Creştinului, „în care au fost predici personale şi unele traduse din limba engleză.

Încă înainte de a se forma Asociaţia Baptistă Română, L.A. dys a început o revistă religioasă baptistă în limba română, care a tat titlul, „Creştinul. „Primul număr a apărut la 1 Ianuarie 1913 în veland, Ohio. Revista l-a ajutat mult în lucrarea lui misionară prinromâni. La început a apărut în 12 pagini pe format 15/22 cm. O daună. Cum la 1 Septembrie 1913 s-a format Asociaţia Baptistă Ronă, L.A. Gredys a consimţit ca revista să devină a Asociaţiei. Ca; an oficial al Asociaţiei, la 1 Ianuarie 1914 revista şi-a schimbat şi matul, în 22/30 cm. şi conţinutul pe 16 pagini în mod lunar. La 1 Ianuarie 1916, revista a apărut în acelaşi format însă în 4 pagini în mod săptămânal. De la 1 Ianuarie 1918 şi până la finele anului 1919, revista a apărut în acelaşi format însă în 8 pagini şi numai de două ori pe lună. Kevista a fost editată un timp de L.A. Gredys, apoi de Ioan R. Socaciu cu colaborarea altora.

ASOCIAŢIA BAPTISTĂ ROMÂNĂ. Chiar de la începutul activităţii

bisericilor baptiste române din America s-a văzut nevoia de o

Mihai Farc Ioan R. Socaciu

Vasi i e Prodan

Joseph Ardelean organizaţie suprabisericească de înmănunchiere a tuturor bisericilor şi misiunilor baptiste române. În acest scop, în iulie 1913 s-au întâlnit la Cincinaţi, Ohio, L.A. Gredys, Rista Igrişan şi Teodor Selegean din Ih-dianapolis. Toţi trei au căzut de acord să formeze o organizaţie reprezentativă şi prin scrisori au fost invitate toate bisericile la Cincinaţi pe 30 August şi 1 Septembrie 1913. Aceasta a fost prima Convenţie, sau cel dintâi Congres baptist român din America. La întrunire, Teodor Selegean a fost preşedinte de zi, iar L.A. Gredys, secretar de zi. Toate bisericile au acceptat înfiinţarea „Asociaţiei Baptiste Romane", cu scopul de cooperare a bisericilor baptiste române din America în predicareaE-vangheliei. La întrunirea de întemeiere a Asociaţiei au fost prezenţi reprezentanţi ai bisericilor

din Akron, Ohio, Anderson, Indiana, Cleveland Cincinaţi şi Dayton din statul Ohio, Detroit din statul Michigan, Gary, şi Indianapolis din statul Indiana şi Martins Ferry, Ohio. În total nouă biserici din trei state. Ca delegaţi au fost 17 persoane. Conducerea aleasă va avea un mandat de un an, aşa că Asociaţia urma să aibă asemenea Convenţii în fiecare an. Primii conducători aleşi au fost: Rista C. Igrişan, preşedinte, Ioan Vancu, primul vicepreşedinte, George Magiar al doilea vicepreşedinte, L.A. Gredys, secretar şi Mihai Neag, casier.

De atunci, an de an, Asociaţia Baptistă Română şi-a avut Congresele anuale în fiecare toamnă în diferite biserici baptiste române. Cea mai importantă realizare a acestor Convenţii a fost întâlnirea între românii de credinţă baptistă, în fiecare toamnă. Mai târziu, Asociaţia şi-a organizat. Societatea Femeilor Baptiste Române şi Societatea Tineretului Baptist Român.

BAPTIŞTII ROMÂNI DIN UCRAINA ŞI BASARABIA. În multe sate din Ucraina, în care locuiau şi români şi germani, familii de români au îmbrăţişat şi credinţa şi practica stundiştilor germani, care erau o veche rămăşiţă de anabaptişti, cărora lumea le zicea „stundişti" fiindcă se adunau la ora de rugăciune, la stunde în limba germană. Prin lucrarea misionarilor baptişti germani, care veneau în misiune în Ucraina, multe comunităţi de stundişti au trecut la baptişti şi au format biserici baptiste. Odată cu ei, au trecut la baptişti şi familiile de români ce frecventau orele de rugăciune. Aşa s-au făcut primele începuturi baptiste printre românii din Ucraina. Acolo unde se aflau mai multe familii de români, ei au format, biserici baptiste române şi întreg serviciul divin era săvârşit în limba română.

Influenţa baptistă asupra ruşilor şi românilor, care erau gre. co-o-rientali, a trezit reacţia ierarhilor acestei biserici, care avea o mare trecere la curtea imperială. Astfel s-a dezlănţuit prigoana religioasă, împotriva baptiştilor începând cu anul 1881, cu deportările în Siberia şi ani grei de temniţă.

Paralel cu influenţa baptiştilor germani din Ucraina asupra romanilor din anul 1874 s-a suprapus o nouă şi foarte importantă influentă, acea a Paşcoviţilor. Aceasta a fost o mişcare religioasă pornită din oraşul St. Petersburg sau Petrograd şi care s-a desfăşurat în pătura aristocrată rusă. În călătoriile sale în străinătate şi prin literatură, lordul Radstock s-a convertit la credinţa baptistă şi a început să o propage în cercurile sale. Prin lucrarea sa, au fost câştigaţi

la credinţă un număr însemnat de personalităţi, printre care, contele Bobrinsky, ministrul de externe al Rusiei, colonelul Pashkof şi alţii, precum şi mai multe persoane de la curtea imperială.

Colonelul Pashkof a deschis mai multe săli de conferinţe religioase şi a promovat mult răspândirea de Biblii. Mişcarea aceasta a fost cunoscută sub numele de mişcarea „Pashkovistă".

Clădirea bisericii baptiste din oraşul Bălţi, Basarabia

Unirea colonelului Pashkof cu baptiştii din Ucraina a trezit suspiciunea autorităţilor bisericeşti, care au trecut apoi la acţiuni represive. Colonelul Pashkof a fost trimis în exil iar bunurile sale confiscate.

Lucrarea de evanghelizare a fost continuată de Ivan Prohanov. Mişcarea aceasta a răspândit o nouă influenţă evanghelistică, care s-a răsfrânt şi asupra baptiştilor români şi ruşi din Ucraina.

Cum lucrarea baptistă printre românii din Ucraina a luat un a-vânt însemnat, mai mulţi predicatori baptişti ruşi au învăţat cu sârg limba română, spre a putea predica pe româneşte. Printre aceştia au fost Vasili Pavlov, A. Tafraţov, M. Ivanov etc.

În Basarabia, provincia dintre Prut şi Nistru, credinţa baptistă a ajuns prin predicatorii din Ucraina şi chiar prin simpli credincioşi Legăturile sociale şi comerciale foarte intense între Ucraina şi Basa

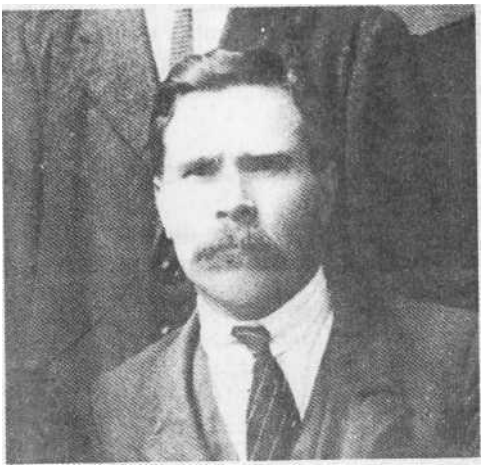

M. Ivanov rabia a ajutat mult ca avântul baptiştilor români din Ucraina să desca-lece şi în oraşele şi satele româneşti din Basarabia.

La început, în multe localităţi, românii se adunau împreună cu tuşii sau germanii şi aveau serviciile divine laolaltă. În cele mai multe locuri însă, românii şi-au format bisericile lor baptiste, cu activităr tea şi serviciile divine în limba română. Treptat, credinţa baptistă s-a împânzit în Basarabia printre români, ruşi şi germani. Ruşii îşi aveau relaţii şi predicatorii lor erau vizitaţi de predicatorii din Ucraina, de asemenea baptiştii germani avea legături cu bisericile baptiste din Germania şi cu biserica baptistă germană din Bucureşti şi Rusciuc, dar românii nu şi-au putut ţese legături misionare cu românii din România.

Cu toate acestea, dintre ei s-au ridicat buni şi vajnici vestitori ai Evangheliei. Mai privilegiaţi ai fost acei din sudul Basarabiei, că

30 o

30 l ei au intrat în legături de frăţietate cu baptiştii din Tulcea şi cu acei din Brăila. De exemplu, biserica baptistă din Reni a avut strânse legături cu bisericile baptiste din Tulcea şi Brăila.

În Tarutino, aproape de Cetatea Albă, a crescut o frumoasă biserică baptistă germană, care şi-a adus păstori din Germania şi aceştia, în zelul lor misionar, au lucrat şi printre români.

În Chişinău lucrarea a progresat vertiginos şi în ea s-a dezvoltat un spirit misionar şi evanghelistic, ca fiecare membru să fie un bun martor al Evangheliei, hi aproape toate bisericile, majoritatea a fost compusă din membrii tineri şi plini de zel. Fiind o provincie la extremitatea imperiului ţarist, Basarabia s-a bucurat de un regim politic şi administrativ indulgent şi tolerant. Astfel, baptiştii români

din Basarabia nu au avut de îndurat persecuţii.

BIBLIOGRAFIE

1. Ioan R. Socaciu, Q schiţă istorică a lucrului Evangheliei între românii din America. Originea bisericilor baptiste din Statele Unite, articol publicat în revista „Farul Mântuirii", Anul X, Nr. 20 – 24 din Decembrie 1929, pag. *9 – 11*; *2. Albert H. Finn, Baptist Centenary Detroat Michigan, 1826 – 1926, Detroit 1926*, pag. *126* e *140, 141*; *Dr. L.L. Sezonov, Fraţii români din America, articol publicat în revista „Farul Mântuirii", Anul XII, Nr. 1 – 2, din 1-15 Ianuarie 1931*, pag. *9 – 10*; *4. Ioan Ungureanu, Note şi impresii din călătorie, Detroit, articol publicat în revista „Farul Mântuirii Anul XII, Nr. 6 din 31 Martie 1931*, pag. *4*; *5. Vizita lui Igrişan în Farul Mântuirii, Anul I, 10 Mai 1920*, pag. *69 – 71*; *6. Ioan R. So-cacâu, Râsta Igrişan, articol publicat în revista „îndrumătorul Creştin", Anul Tir, Nr. 7 din 1 Aprilie 1948*, pag. *7*; *7. Vasile W. Jones, Istoria Baptiştilor Români din America, Detroit, 1953.8. Bratăk± Vestnik, Moscova, 1948, diverse articole istorice de pionieri. 9. F.W. Simolel Lt, Erster Europascher Baptisten Congres, Berlin, 1908, pp. 167, 223, 224.*

LISTA ILUSTRAŢIILOR

1. Johann Gerhard Oncken…

2. Gottfried Wilhelm Lehmann…

Julius Kitbner…

Vedere din Bucureşti, în anul 1868 Vedere din Bucureşti, în anul 1896 Frederich W. Schuller

15 16 16 17 18 22

hiteriorul Bisericii baptiste germane, Bucureşti…23

Seminarul Teologic Baptist din Hamburg în 1911 9. C. Fiillbrandt.

10. Anton Novak…

11. Heinrich Meyer

12. Mihai Cornea

13. Monumentul funerar la mormântul lui Mihai Cornea

14. Biserica din Talpoş… 15. Biserica din Tulea din anul 1896…

Interiorul Bisericii din Tulea…

16.

17. Biserica din Gurbediu…

18. Interiorul şi corul Bisericii din Husasăul de Tinca.

42 45

46 47 48 50

19. Gheorghe Florian…
…50
20. Teodor Todinca
21. Biserica din Căuceu
22. Mihai Vicaş… 23.
24.25.26.27.28.29.
51 52 53
Ioan Târban…
Mihai Brumar…56
Biserica baptistă din Curtici…
Credincioşi la muncă voluntară…
Teodor Sida…
Botez noutestamental…
Teodor Brânda…
30. Rista C. Igrişan…
31. Alexa Ardeu…67
32. Ioan Popovici…68
33. Vasile Vanei…69
59 60 62 64 65 66
34. Gheorghe Slav…
35. Biserica din Siria…71
36. Biserica din Arad Kineava…
37. Petru Buda…75
38. Ilie Mariş…76
39. Ioan Popa…77
40. Casă de rugăciune în construcţie…78
41. Biserica din Chitihaz… 79
42. J. Marshall, J. Rothmayer şi J. Woyka… 82
43. Nicolae Pop…86
44. Fete din Ardeal cu buciumul…87
45. Credincioşii din Simioneşti…90
46. Ioan Bălăneanu…91
47. Vasile Toderaş…94
48. Ioan Dan…95
49. Gavril Dunca…96
50. Soţii Vasile Cherecheş…97
51. Biserica germană din Cataloi… Io2
52. Şcoala duminicală din Cataloi… Io3

53. Márton Isler… Io4
54. Frontul Bisericii din Tulcea… Io7
55. Evghenie Gherasimenco… Io8
56. Vasili Pavlov şi familia… Io9
57. I. Averbuch…111
58. I. Tafratov… 111
59. Radu Taşcă… 112
60. P. Bagdasarian… 112
61. Tineretul şi corul din Cogealac…114
62. Dumitru Baban… 116
63. Ioan Branea…120
64. Constantin Adorian…122
65. Casa de pe Strada Apele Minerale 14 – 16…123
66. Interiorul casei…124
67. Interiorul casei de rugăciune de pe Str. Lânăriei 18… 125
68. Vedere Bucureşti în 1856…130
69. Marin Dumitraşcu…137
70. Adam Sezonov…140
71. Pantelimon J. Andrişan…141
72. Ştefan Stuparu… 141
73. Iacob Sezonov… 142
74. Carol Crijanovschi… 143
75. T. Kloess… 144
76. Nicolae Petrescu… 145
77. Iohann Malişevschi… 149
78.79.80.81.82.83.84.85.86.87.88.89.90.91.92.93.94.95.96.97.98 .99. loc. lol. Io2. Io3. Io4. Io5. Io6. Io7. Io8. Io9. llo. 111.112.113.114.115.116, 117.
Biserica germană din Frătăuţii Vechi… 150
Onofrei Calancea… 152
Dumitru Hodoroabă… 154
Loghin Motrescu… 156
Biserica, ger mană din Frătăuţi… 157
Silvestru Ungureanu… 160
Un grup din Frătăuţii Vechi… 161
Patru predicatori bucovineni… 162
Oraşul Braşov de acum… 165
Mihail Theill… 166

Carol Molnar… 167
Corul mixt din Partoş… 172
Vedere din Sibiu… 173
Ioan DanPetre şti… 175
Justin Ciorogariu… 178
Biserica din Petriş… 181
George Teutsch… 185
Ştefan Igna… 186
Ioan Covaci… 188
Vasile Enaşcu… 1… 192
Dumitru Drăgilă… 193
Ioan şuveţ… 194
Interiorul Bisericii din Socolari… 195
Predicatorii din Caras… 196
Ilie Craioveanu… 198
Atanasie Pascu… 20!
L. Balogh… 207
Andreas Udvornoki… 2 Io
Botez din anul 1894 în Bihor… 212
Attila Csopjak… 213
Botez nouţe sta mental… 218
Botez nouţestamental… 219
Muzica Bisericii din Tulea… 223
Corul bărbătesc din Curtici… 227
Facsimil Harfa Copiilor… 228
Vasile Berbecar… 231
T. Bora… 234
Petre Jurconi… 234
Facsimil Biblia de Iaşi… 238
Facsimil Evanghelia şi Focul… 239
118. Gheorghe Slav în genunchi…241
119. Facsimil Sfârşitul lumii…242
120. Avram Barbu cu familia…257
121. Ion Baban…262
122. Pictură, Trecerea Armatei române în Dobrogea… 263
123. Congresul din Berlin 1908. Delegaţii români…281
124. Rista C. Igrişan…285
125. Lazăr Talpeş… 285

126. Delegaţii la Prima Convenţie, 1913… 287
127. Prima Convenţie 1913… 287
128. Delegaţii la a doua Convenţie 1914… 290
129. Delegaţii la a treia Convenţie 1915…290
130. Convenţia a patra, 1916… 292
131. Fanfara din Detroit 1916…294
132. Mihail Farc…296
133. Ioan R. Socaciu… 296
134. Vasile Prodan…296
135. Joseph Ardelean…296
136. Biserica din Bălţi…298
137. I. Ivanov…299
— Ooo – 1857.

LISTA DOMNITORILOR

DOMNII ŢĂRII ROMÂNEŞTI

1. Barbu Ştirbei, sub ocupaţie austriacă, 23 Sept. 1854 – 13 Martie 1856; apoi singur până la 25 Iunie 1856.

2. Căimăcămia lui Alexandru Ghica, fostul domn, 17 Iulie 1856 18 Octombrie 1858.

3. Căimăcămia de trei: Emanoil Băleanu, Ion Manu şi Ioan Alex. Filipescu, 18 Oct. 1858 – 24 Ianuarie 1859.

4. Alexandru Ioan Cuza, ales la 24 Ianuarie 1859

DOMNII MOLDOVEI

1. Grigore Alexandru Ghica, 2 Oct. 1854 – 26 Iunie 1856.

2. Căimăcămia lui Teodor Balş, 11 Iulie 1856 – m. 17 Februarie

3. Căimăcămia lui Nicolae Vogoride, 17 Febr. 1857 – Oct. 1858.

4. Căimăcămia de trei: Ştefan Catargiu, /la 20 Oct. se retrage, şi este urmat de I.A. Cantacuzino/, Vasile Sturză şi Anastasie Panu, Oct. 1858 – 6 Ian. 1859.

5. Alexandru Ioan Cuza, ales la 5 Ianuarie 1859.

PRINCIPATELE UNITE, APOI ROMÂNIA

1. Alexandru Ioan Cuza, 24 Ianuarie 1859 – 11 Febr. 1866.

2. Locotenenta domnească: Nicolae Golescu, Lascăr Catargiu şi N. Haralambie, 11 Febr. 1866 – 8 Apr. 1866.

3. Regele Carol I, 8 Aprilie 1866 – 27 Sept. 1914.

4. Regele Ferdinand I, 27 Sept. 1914 – 20 Iulie 1927.

GUVERNATORII TRANSILVANIEI

1. Carol Schwarzenberg, principe, 29 Aprilie 1851 – 25 Iunie

1858.

2. Frederic Liechtenstein, principe, 26 Iulie 1858 – 23 Aprilie 1861.

3. Emeric Miko, conte, preşedintele guvernului, Io Dec. 1860

26 Normbrie 1861.

4. Ludovic Folliot de Crenneville, conte, preşedintele guvernului, 26 Noiembrie 1861 – 2 Aprilie 1867.

Notă: De la această dată Transilvania trece direct sub conducerea guvernului maghiar de la Budapesta.

TABLA DE MATERII

—.000

Prefaţă… Introducere

5 – 8, 9 – 12

Cap. I ÎNTEMEIEREA ŞI ACTIVITATEA BISERICII BAPTISTE GERMANE DIN BUCUREŞTI… ia – 28

Biografia primilor baptişti…

Întemeierea Bisericii baptiste germane Activitatea evanghelistică şi misionară Cumpărarea casei de rugăciuni… Vizita lui Oncken

28 13 14 19 23 24

Lucrări, iniţiative şi realizări…25

Cap. II PRIMUL ÎNCEPUT CONTEMPORAN ÎN TRANSILVANIA ŞI RĂSPÂNDIREA ÎN BIHOR…29 – 54

Înfiinţarea Bisericii baptiste din Salonta Mare… 30 înclinaţia calvinistă…33

Mihály Cornya…34

Primele biserici baptiste române în Bihor.

37 51

Formarea Cercului Bihor…»

— «„” …52

Statistica din 1893 Statistica din 19 Io

53

Cap. III, PĂTRUNDEREA ŞI RÂS PÂNDIREA ÎN PARŢI-LE ARADULUI

80 56 61

Înfiinţarea Bisericii din Curtici…

Transmiterea prin Luguzau…

Înfiinţarea Bisericii din Buteni…61

Lucrarea misionară a centrului de la Curtici.
Propagarea de la Buteni…
Începutul în oraşul Arad…
Vizitele şi lucrarea lui Cornea şi Mayer… Sprijinul bihorenilor…
Cap. IV, PĂTRUNDEREA ŞI RĂSPÂNDIREA ÎN PĂRŢI
— 81 – 98
65 69
72 74 75
LE CLUJULUI…
Primul baptist la Cluj
98 81
Mutarea la Cluj a predicatorului Popp Károly…83
Alte începuturi maghiare…83
Primul român convertit…84
Înfiinţarea Bisericii din Gârbău… 85
Lucrarea misionară de răspândire în Ardeal… 88
Spărtura milenistă din 1908…92
Primii baptişti români la Cluj…93
Răspândirea până pe Târnave…95
Cap. V, ÎNCEPUTURILE CREDINŢEI BAPTISTE ÎN DOBROGEA…99 – 118
Puntea de legătură cu vechii anabaptişti… loc
Primii emigranţi baptişti. Înfiinţarea Bis. Cataloi”… lol întemeierea Bisericii din Tulcea… Io5
Lucrarea între români. Biserica din Cernavodă… 111
Lucrarea baptistă germană…113
Expulzarea lui Maxa Comloşanu…114
Centrul misionar Arabagii…115
Vizita în Dobrogea a lui Vasile Berbecar…116
Pionierul lucrării între români, Radu Taşcă…117
Cap. VI, ÎNCEPUTURILE BAPTISTE PRINTRE ROMÂNI LA BUCUREŞTI… 119 – 132
Primul început fără izbândă…119
Un nou început nomad…120
Lucrarea de ajutorare a Bisericii germane…121
Înfiinţarea unei Biserici baptiste române…122
Primul botez… 123
Vizita transilvănenilor. Ordinarea…124

Lucrarea din anii 1914 şi 1915…125
Activitatea din timpul războiului întregirii…126
Peregrinajul. Dezvoltarea…127
Pastoratul cu risc. Constantin Adorian…128
Primul diaconat. Ioan Branea…130
Activitatea Bisericii pentru Unirea cea mare… 131
Cap. Vn, RĂSPÂNDIREA ÎN ROMÂNIA VECHE… 133 – 146
Prima pătrundere. Biserica din Jegălia…133
Biserica din Brăila…139
Biserica din Craiova…142
Cap. VEI, ÎNCEPUTURILE BAPTISTE ÎN BUCOVINA, 147 – 162
Situaţia politică a Bucovinei…147
Rămăşiţe de refugiaţi anabaptişti…148
Răspândirea de Biblii…148
Lucrarea din Pătrăuţii de Jos… 149
Botezul din 1913…151
Onofrei Calancea şi Gh. Păduche… 152
Convertirile de la Crasna Putnei… 155
Loghin Motrescu, predicatorul cu două ordinari…156
Activitatea din anul 1919…159
Pregătirea unor noi predicatori…160
Cap. K, ÎNCEPUTUL BAPTIST CONTEMPORAN ÎN ARDEAL
163 – 182 Fondarea Bisericii germane din Braşov, lucrarea lui Anton Novak…163
Începutul Bisericii maghiare din Braşov… 167
Întemeierea Bisericii germane din Sibiu… 168
Începutul Bisericii române din Sibiu…170
Alte biserici române înfiinţate… 171
Biserica germană din Orăştie… 175
Începuturile de pe Valea Mureşului… 176
Începuturile dinspre Valea Crisului Alb… 178
Lucrarea pe Valea Haţegului… 179
Lucrarea din Hunedoara în discuţia Conferinţei din Lugoj… 180
Cap. X, PĂTRUNDEREA ŞI RĂSPÂNDIREA ÎN BANAT, 183 – 202
F-ofi-Sarea Bisericii germane din Timişoara…183
Lucrarea lui Ştefan Igna în Banat… 185
Dezvoltarea lucrării în Severin…188
Înfiriparea credinţei baptiste în Caras…190

Dezvoltarea lucrării în Caras…193
Ajungerea în Clisura Dunării… 196
Primele prigoane locale… 198
Lucrarea română în Timiş-Torontal…20 o
Cap. XI, RECUNOAŞTEREA DE CONFESIUNE DIN 1905, 203 – 214
Starea de credinţă „illicita" …203
Prevederile legii XLUI din 1895…204
Intervenţia lui H. Meyer şi cauza nereuşitei…206
Reluarea intervenţiei de L. Balogh şi A. Udvornaki… 207
3 lo
Actul de recunoaştere…208
Despărţirea în recunoscuţi şi nerecunoscuţi…2 lo
Consecinţele recunoaşterii…212
Cap. Xn, CULTUL ŞI IMNOLOGIA…215 – 232
Felurile serviciilor divine…215
Aplicarea simbolurilor…217
Serviciile ocazionale…2 go
Istoricul cărţilor de cântări… 221
Minai Brumar… 224
Corurile şi fanfarele… 225
Vasile Berbecar… 229
Cap. XIII, LITERATURA ŞI MISIONARISMUL…'233 – 252
Răspândirea Bibliei în limba română…233
Publicaţiile periodice. Revistele…235
Lucrări de literatură… 239
Gheorghe Slav, dascălul de la Aciuţa…244
Caracterizarea misionarismului…246
Teodor Sida… 247
Gheorghe Florian…250
Cap. XIV, MISIUNEA ÎN STRĂINĂTATE A BAPTIŞTILOR DIN TRANSILVANIA… 253 – 264
Misiunea lui Radu Taşcă în Dobrogea… 253
Lucrarea lui Maxa Comloşan în Dobrogea…255
Misiunea lui Avram Barbu în Bulgaria…255
Viaţa lui Avram Barbu…258
Vizita lui Teodor Sida şi Gheorghe Slav la Bucureşti… 260
Misiunea lui Mihai Munteanu la Cernavoda…261

Cap. XV, CONFERINŢE PASTORALE… 265 – 282
Prima conferinţă, Oradea, 30 Dec. 1893… 266
A doua conferinţă, Salonta, 16 – 18 Aprilie 1894… 266
A treia conferinţă, Tulea, 18 – 20 Aprilie 1895… 267
A patra conferinţă, Curtiei, 26 – 28 Sept. 1899… 268
A cincea conferinţă, Buteni, 7 – 14 Aprilie 190 o… 268
A şasea conferinţă, Tulea, 7 – 9 Aprilie 1902… 269
Conferinţa a şaptea, Curtiei, 3 – 4 Decembrie 1903… 270
Conferinţa a opta, Tulea, 24 – 26 Aprilie 1904… 271
Conferinţa a noua, Curtiei, 1 – 3 August 1904… 271
Conferinţa a zecea, Siria, 8-Io Noiembrie 1904…272
Conferinţa a unsprezecea, Talpoş, 14 – 17 Ian. 1908… 272 Conferinţa a douăsprezecea, Tăut, 18 – 19 Mai, 1908… 273 Conferinţa a treisprezecea, Budapesta, 11 – 14 Ian. 1909… 274 Conferinţa a patrusprezecea, Tulea, Io-13 Ian. 19 lo… 275 Conferinţa a cincisprezecea, Curtiei, 21 – 22 Sept. 19 lo…276 Conferinţa a şasesprezecea, Tăut, 8 – 9 Noiembrie 19 lo…277 Conferinţa a şaptesprezecea, Curtiei, 7 – 9 Sept. 1911… 277 Conferinţa a optsprezecea, Buteni, 16 – 18 Noiembrie 1912.278 Conferinţa a nouăsprezecea, Tulea, 22 – 24 Oct. 1913…278 Conferinţa a douăzecea, Lugoj, 15 – 17 August 1917… 279 Întâia conferinţă din România Veche, Buc. 25 – 27 Dec. 1913, 279 A doua conferinţă din România Veche, Bucureşti, 1 – 2 Noiembrie 1914… 280
A treia-conferinţă din România Veche, Bucureşti, 1 – 2 Ianuarie 1916… \…280
Primul Congres Baptist European, Berlin, 29 August – 3 Septembrie 1908…281
Cap. XVI, BAPTIŞTII ROMÂNI ÎN DIASPORA… 283 – 30 o
Bisericile din Statul Ohio… 283
Bisericile din Statul Michigan… 285
Bisericile din Statul Pennsylvania… 286
Bisericile din Statul Indiana… 288
Bisericile din Statul Illinois… 288
Predicatori însemnaţi în America… 289
Literatura. Revista… 295
Asociaţia Baptistă Română… 295
Baptiştii Români din Ucraina şi Basarabia… 297
—.000 – *Segtiec/m*

ROMÂNIA LA SRRSITUL ANULUI 1878
CONSTANTIN C. GIURESCU, DINU C. GIURESCU
Ogntă? *intfustrifl*/*p f*: *u per*/*f 5 întreprinderi*
(*fabrici şi manufacturi*) *O Centre industriale sub 5 întreprinderi*
U L
E 1

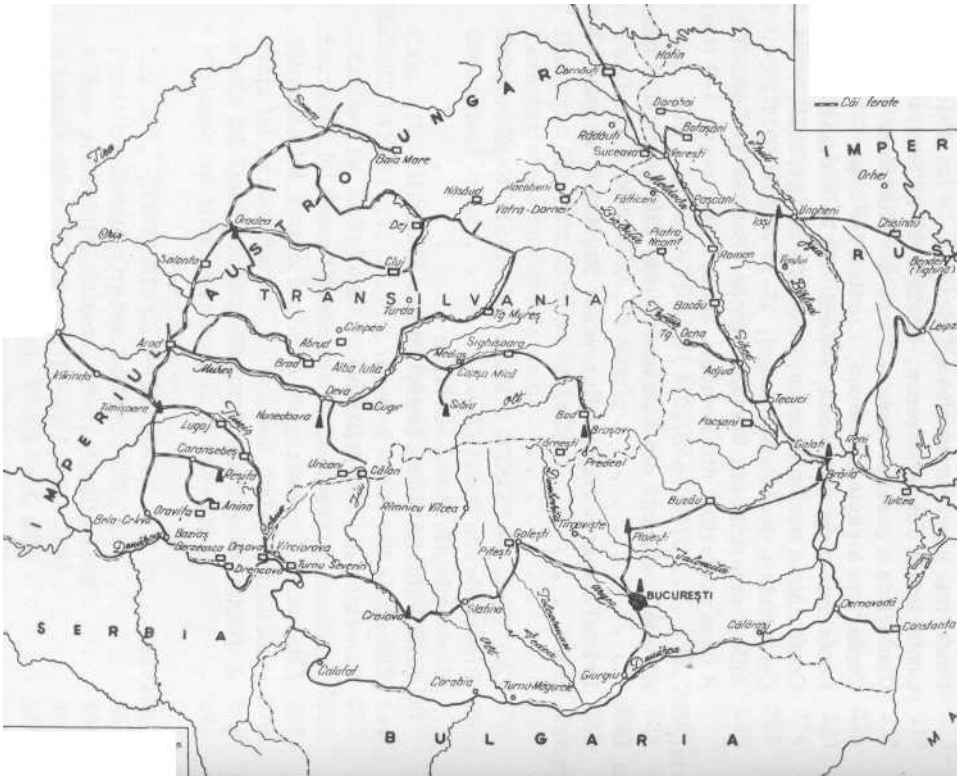

O *2 i* 50 73 100 ki